DIAGNOZA OBSZARU GMINY KRZYWDA SŁUŻĄCA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

SPIS TREŚCI

1.3 DZIEDZICTWO KULTUROWE ... 9
1.3.1 RYS HISTORYCZNY ... 9
1.3.2 URBANISTYKA ... 10
1.3.3 ZABYTKOWY ZASÓB GMINY KRZYWDA ... 10
1.4 WYZNACZENIE JEDNOSTEK REFERENCYJNYCH ... 11
1.5 SFERA SPOŁECZNA ... 14
1.5.1 ZAGADNIENIA DEMOGRAFICZNE ... 14
1.5.2 STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW ... 27
1.5.3 BEZROBOCIE ... 31
1.5.4 WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UBÓSTWO ... 47
1.5.5 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE ... 75
1.5.6 POZIOM EDUKACJI ... 75
1.5.7 POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO ... 81
1.6 SFERA ŚRODOWISKOWA ... 87
1.7 SFERA GOSPODARCZA ... 90
1.8 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA ... 96
1.9 SFERA TECZNICZNA ... 99
2. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ... 102
2.1 METODOLOGIA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ... 102
2.2 WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ... 119
3. MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES DELIMITACJI OSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ... 121
SPIS MAP ... 131
SPIS TABEL ... 131
SPIS WYKRESÓW ... 131

WSTĘP

Niniejsza dokumentacja została opracowania celem wyznaczenia obszaru zdegradowanego i zaproponowania obszaru do rewitalizacji, zgodnie z zapisami „*Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020*”, „*Zasad programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim*”, „*Zasad delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego*”.

Zakres terenowy opracowania obejmuje obszar gminy wiejskiej Krzywda, o powierzchni 16095,27 ha. Analizę mającą na celu ustalenie zasięgu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji przeprowadzono dla całego obszaru gminy Krzywda.

Zakres problemowy niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej). W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru gminy Krzywda pod kątem potrzeby działań rewitalizacyjnych.

Przedstawiony dokument składa się z dwóch części. Pierwsza część zawiera charakterystykę gminy Krzywda. Druga część skupia się natomiast na wskazaniu metodologii wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, prezentacji zastosowanych wskaźników oraz wyznaczeniu na terenie gminy Krzywda granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z punktem 1 Rozdziału 3 „*Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020*”, rewitalizacja jest rozumiana jako „*kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych)*”.

Podjęcie działań rewitalizacyjnych należy rozpocząć od wyznaczenia obszaru zdegradowanego, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. W świetle wyżej wymienionych wytycznych, stan kryzysowy spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);

b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);

c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);

d) technicznej szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).[1]

Wytyczne dopuszczają by obszar zdegradowany był podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego gmina wyznacza obszar rewitalizacji, obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Niniejszą diagnozę opracowano uwzględniając w pierwszej kolejności problemy zidentyfikowane w „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2024" oraz negatywne zjawiska wskazane przez mieszkańców i władze gminy. Podstawowymi problemami występującymi na terenie gminy Krzywda, które zostały wyartykułowane w „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2024", są:

- ubóstwo, niewydolność materialna mieszkańców zamieszkujących teren gminy Krzywda;
- utrzymujący się, wysoki poziom bezrobocia i braku pracy wśród mieszkańców gminy Krzywda;
- problemy związane z długotrwałymi lub ciężkimi chorobami mieszkańców gminy;
- problemy wynikające z wielodzietności rodzin (np. większe prawdopodobieństwo popadnięcia w ubóstwo, niewydolność materialna);
- niepełnosprawność mieszkańców i związane z nią problemy (np. w dostępie do profesjonalnej opieki zdrowotnej, zagrożenie ubóstwem i bezrobociem);
- alkoholizm;

[1] Rozdział 3 punkt 1 „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020"

- bezradność mieszkańców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze z dziećmi i młodzieżą (wandalizm, zaniedbania wychowawcze, itp.);
- nieporadność życiowa mieszkańców;
- problemy starszych mieszkańców (takie jak np.: izolacja społeczna, samotność, niepełnosprawność, brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu);
- niski poziom więzi pomiędzy rodzinami i sąsiadami;
- zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych oraz więzi rodzinnych;
- stosowanie przez młodzież używek (alkohol, papierosy, narkotyki);
- brak zorganizowanych form spędzania czasu dla dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary gminy Krzywda;
- przemoc i dysfunkcje w rodzinach;
- zaniedbania w rozwijaniu potencjału uzdolnionej młodzieży z gminy;
- niewystarczająca baza placówek wychowania przedszkolnego;
- brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki;
- niewielka liczba wydarzeń i imprez o charakterze kulturalnym, integrujących mieszkańców gminy Krzywda;
- brak na obszarze gminy Krzywda organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową;
- niskie zaangażowanie mieszkańców w działalność w organizacjach pozarządowych;
- brak odpowiedniej bazy do organizacji imprez i wydarzeń o charakterze kulturalnym;
- ograniczony dostęp mieszkańców gminy do lekarzy specjalistów;
- trudności w dostępie do usług medycznych, spowodowane długim okresem oczekiwania;
- niedostateczny poziom usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych.

1. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

1.1 POŁOŻENIE GMINY KRZYWDA

Gmina Krzywda jest jedną ze 170 gmin wiejskich znajdujących się w województwie lubelskim. Położona jest w północno – zachodniej części województwa lubelskiego na terenie powiatu łukowskiego. Graniczy ona z następującymi gminami:

- Stanin (powiat łukowski) – od strony północnej;
- Krzywda (powiat łukowski) – od strony południowo-wschodniej;
- Wojcieszków (powiat łukowski) – od strony wschodniej;
- Nowodwór i Kłoczew (powiat rycki) – od strony południowo-zachodniej;
- Wola Mysłowska (powiat łukowski) – od strony północnej.

Mapa 1 Położenie gminy Krzywda na tle województwa lubelskiego

Źródło: http://pl.wikipedia.org

Gmina Krzywda zajmuje obszar 160,95 km^2, co stanowi około 11,55% powierzchni całego powiatu łukowskiego oraz 0,64% powierzchni województwa lubelskiego. Powierzchnia gminy jest większa niż przeciętna powierzchnia gminy wiejskiej w województwie lubelskim, która wynosi 127 km^2.[2] Gmina Krzywda jest jedną z 9 gmin wiejskich (Krzywda, Krzywda, Łuków, Serokomla, Stanin, Stoczek Łukowski, Trzebieszów, Wojcieszków, Wola Mysłowska), które

[2] „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 roku" GUS

łącznie z dwiema gminami miejskimi (Łuków i Stoczek Łukowski), wchodzą w skład powiatu łukowskiego.

Mapa 2 Usytuowanie poszczególnych miejscowości w gminie Krzywda

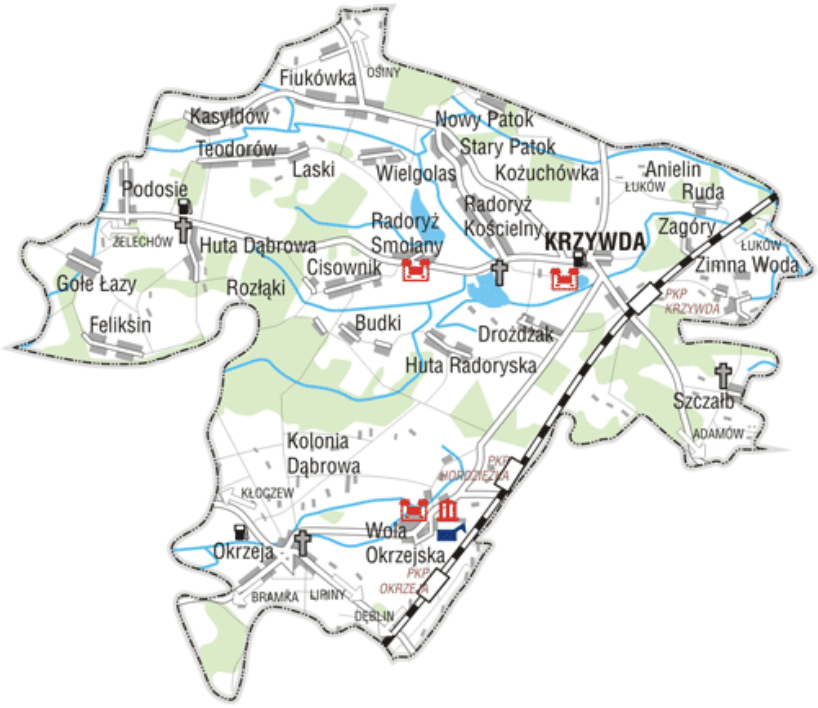

Źródło: Zaczerpnięte z http://gminakrzywda.com.pl

Gmina Krzywda jest położona w oddaleniu od centrów rozwoju o znaczeniu ponadlokalnym i regionalnym. Siedzibą gminy jest miejscowość Krzywda, oddalona o 25 km od Łukowa – siedziby powiatu oraz 90 km od Lublina – stolicy województwa lubelskiego. Odległość miejscowości Krzywda, będącej siedziba władz gminy, od innych znaczących ośrodków miejskich przedstawia się następująco:

- Warszawa: 120 km;
- Biała Podlaska: 90 km;
- Siedlce: 51 km;
- Garwolin: 45 km.

Przez terytorium gminy Krzywda przebiega magistrala kolejowa Dęblin – Łuków. Na terenie gminy nie ma dróg krajowych. Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy wynosi 78,2 km, z czego większość, bo aż 95,91%, stanowią drogi utwardzone. Łączna długość dróg gminnych wynosi 185,73 km. Z tego około 73,26% stanowią drogi utwardzone, a 26,74% nieutwardzone. Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniony jest w poszczególnych miejscowościach przez ogólnodostępne drogi lokalne i wewnętrzne (nie zaliczone do żadnej z ww. kategorii dróg), pełniące rolę dojazdową do gruntów rolnych i leśnych, obsługujące tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej.

1.2 PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

Gmina Krzywda położona jest na Wysoczyźnie Żelechowskiej, stanowiącej część Niziny Południowo - Podlaskiej. Region ten położony jest na terenie zlodowacenia środkowo - polskiego i obejmuje swym zasięgiem fragment wysoczyzny polodowcowej, rozciętej dolinami rzek: Mała Bystrzyca, Cisownik, Struga, Wilga i Okrzejka. Na terenie gminy znajduje się obszar źródliskowy rzeki Mała Bystrzyca, odprowadzającej swe wody na południowy - zachód do dorzecza Tyśmienicy oraz rzeki Wilga odprowadzającej swe wody na zachód do dorzecza Wisły.

Rzeźba terenu jest słabo urozmaicona, wysokości bezwzględne wahają się od około 160 do 180 m n.p.m. Ma ona charakter zdenudowanej wysoczyzny, miejscami lekko falistej, przeciętej płytkimi dolinami niewielkich rzek. Ogólnie obszar jest nachylony w kierunku z zachodu na wschód. Obecną rzeźbę terenu ukształtowały procesy okresu zlodowaceń. Zlodowacenia południowopolskie i środkowopolskie pozostawiły warstwy glin zwałowych, piasków, żwirów rzecznych i głazów narzutowych. W okresie zlodowacenia bałtyckiego obszar znalazł się w strefie peryglacjalnej o silnym działaniu czynników denudacyjnych. Nastąpiło zrównywanie terenu: łagodzenie wzniesień, wypełnianie obniżeń. W ostatnim okresie - holocenie - przeważała akumulacja rzeczna i eoliczna, doprowadzająca do wypełniania osadami rzecznymi dolin, tworzenia się wydm, piasków pylastych i torfów.

Na terenie gminy wyróżnia się następujące jednostki morfologiczne:

- płaska wysoczyzna polodowcowa,
- moreny czołowe w postaci wzniesień o wysokościach względnych 5-15 metrów,
- pojedyncze wzniesienie w formie kemu zlokalizowane we wsi Cisownik,
- obniżenia powytopiskowe w kształcie rozległych niecek o płaskich powierzchniach,
- zagłębienia bezodpływowe o głębokości do 2,5 metra.

Obszar gminy charakteryzuje się dość dobrze rozwiniętą siecią wodną. Przez teren ten przepływają następujące rzeki: Mała Bystrzyca, Okrzejka, Struga, Cisownik, Wilga. Występuje tutaj również kilka stosunkowo dużych obszarowo stawów rybnych: w miejscowości Radoryż Smolany o powierzchni około 160 hektarów, w Krzywdzie - 18 ha, w Okrzei około 20 ha. Wody podziemne zalegają w poziomach wodonośnych różnych okresów. Poziom wodonośny-czwartorzędowy - występuje na głębokości od 0 do 1 m. Zaś pierwszy użytkowy poziom wodonośny występuje już na głębokości około 40-70 m pod poziomem terenu.

Gleby na obszarze gminy Krzywda wytworzyły się na utworach lodowcowych i polodowcowych, głównie na piaskach, torfach i murszach. Są one słabo zróżnicowane. Występują tu głównie bielice i pseudobielice oraz gleby brunatne wyługowane. W dolinach przeważają gleby torfowe i murszowo-torfowe oraz czarne ziemie zdegradowane.

Dominujące kompleksy gleb to:

- żytni słaby: 49,5 % powierzchni gruntów ornych;
- żytni dobry: 38,0 %;
- żytni bardzo dobry: 12,5 %.

Większe obszary gleb klasy III - IV koncentrują się we wsiach Radoryż Kościelny i Fiukówka,

natomiast gleby ki. V-VI w miejscowościach: Laski, Teodorów, Budki, Huta Dąbrowa, Huta Radoryska, Feliksin, Drożdżak.

W miejscowości Krzywda znajdują się złoża piasków kwarcytowych, przydatnych do produkcji cegły silikatowej. Zaś w miejscowości Huta Radoryska i Okrzeja znajduje się kopalnia żwiru, wykorzystywanego do budownictwa i drogownictwa.

Szata roślinna gminy jest dość zróżnicowana. Występują tu zbiorowiska leśne, wodne, nawodne, szuwarowe, łąkowe, torfowiskowe o charakterze zbiorowisk naturalnych i pół naturalnych. Dominujące typy siedliskowe lasów to bory świeże, bory mieszane świeże, lasy mieszane świeże.

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy wynosi: 3 669 ha. Lesistość osiąga poziom 22,8 % i nieco przewyższa średnią wyliczoną dla województwa lubelskiego (22,5%).

1.3 DZIEDZICTWO KULTUROWE

1.3.1 RYS HISTORYCZNY

Historia dzisiejszego obszaru gminy Krzywda związana jest nierozerwalnie z historią Ziemi Łukowskiej, w tym miasta Kocka, które aktualnie znajduje się w powiecie lubartowskim.

Kock już około roku 1239 wraz z wsiami, z których dwie (zdaniem Długosza: Talczyn i Górka), leżące po prawej stronie Wieprza, należały do Ziemi Łukowskiej i były własnością biskupów płockich. W tym też roku znajdował się już w Kocku targ i kościół. Można więc przypuszczać, że Kock był wówczas znaczącym ośrodkiem o dość dobrze rozwiniętym zapleczu gospodarczym, które stanowiły posiadłości biskupie.

Spisy dziesięciny i świętopietrza z pierwszej połowy XIV wieku rejestrują na terenie Ziemi Łukowskiej 3 parafie: łukowską, kocką i tuchowicką. Wymienione ośrodki parafialne świadczą o rozmieszczaniu skupisk osadniczych w Łukowskiem w XIV wieku. W stosunku do okresu wcześniejszego pojawia się więc w źródłach na terenie Ziemi Łukowskiej trzeci rejon osadniczy w okolicy Tuchowicza.

Największy rozwój osadnictwa w Ziemi Łukowskiej przypada na okres od początku XV do końca XVI wieku. W okresie wcześniejszym, poza trzema wyżej omówionymi ośrodkami w Łukowie, Kocku i Tuchowiczu, innych skupisk osadniczych nie było. Momentem przełomowym w rozwoju osadnictwa na terenie Ziemi Łukowskiej była unia polsko - litewska, w związku z którą ustały napady ze strony Litwy i Rusi. Od tego czasu Łukowskie straciło charakter przygraniczny, co uatrakcyjniło jego obszar dla osadników. W końcu XVI i w XVII wieku osadnictwo na tym terenie ostatecznie się ustabilizowało i od XVIII wieku, jeśli chodzi o ilość osad, nie widać już zasadniczych zmian. Właśnie z tym okresem należy łączyć powstanie większości miejscowości na terenie Gminy Krzywda[3].

Po raz pierwszy nazwa miejscowości Krzywda pojawiła się w dokumencie z roku 1598. Pierwszym właścicielem Krzywdy i ziem okolicznych był ziemianin Jan Czyszkowski.

Z zachowanych dokumentów źródłowych z roku 1730 dowiadujemy się, że następnym właścicielem dóbr Krzywda był Aleksander Gostkowski.

[3] „Z Przeszłości Ziemi Łukowskiej". Materiały Sesji Naukowej poświęconej przeszłości miasta łukowa i Ziemi Łukowskiej odbytej w dniu 28 września 1958 r. Wydawnictwo Lubelska Spółdzielnia Wydawnicza, Lublin 1959.

Kolejnymi znanymi właścicielami byli Ludwik i Józefina z Olszewskich Sławińscy. W roku 1846 Sławińscy sprzedali Stanisławowi Holnickiemu Szulcowi dobra Krzywdy z przyległościami. Po śmierci Stanisława w roku 1871 majątek przeszedł w ręce syna Władysława Konrada Holnickiego Szulca. Kolejnym właścicielem Krzywdy po śmierci Władysława Konrada w 1914 roku został jego syn Władysław Mieczysław. Należy wspomnieć, że Władysław Mieczysław Holnicki Szulc miał dwie żony. Pierwsza Janina Leokadia z Kownackich była siostrą Marii Kownackiej słynnej pisarki utworów dla dzieci. Jej imieniem została nazwana Szkoła Podstawowa w Krzywdzie wchodząca obecnie w Zespół Szkół w Krzywdzie. Drugą jego żoną była Natalia Kusaj. Przed wybuchem drugiej wojny światowej Holnicki część majątku wyprzedał i wraz z rodziną przeniósł się do Warszawy.

Po zakończeniu wojny dekretem nowo utworzonego rządu dwór wraz z majątkiem został przejęty na skarb państwa. Od 1945 r. dwór zmieniał swych użytkowników. Obecnie mieści się tutaj Urząd Gminy Krzywda. Interesującym wydarzeniem w dziejach Krzywdy był fakt, że w czasie kampanii wrześniowej przed ostatnią bitwą pod Wolą Gułowską, właśnie w Krzywdzie mieścił się sztab Samodzielnej Grupy Operacyjnej POLESIE dowodzonej przez gen. Franciszka Kleeberga, który kwaterował w dworze Holnickich.

Tereny Krzywdy znane są też z działalności partyzantki radzieckiej i polskiej, którą dowodził Serafin Pawłowicz Aleksejew ps. SERAFIN. Działał tu również oddział GL Władysława Sienkiewicza WILKA.

W listopadzie 1943r. Oddział AK Wacława Rejmaka OSTOI wykoleił pod Krzywdą i ostrzelał pociąg wiozący na urlop Hitlerowców z frontu wschodniego. Oddział ten stale paraliżował ruch kolejowy na linii Łuków – Dęblin.

1.3.2 URBANISTYKA

Krzywda jako ośrodek gminny jest miejscowością o układzie urbanistycznym małomiasteczkowym.

Sieć osadnicza gminy Krzywda jest charakterystyczna dla gmin wiejskich na wschodzie kraju. Przeważają tutaj wsie – ulicówki, charakteryzujące się zwartą zabudową mieszkaniową po obu stronach. W gminie występują również miejscowości typu rzędówka, ciągnące się wzdłuż prostej drogi z luźną zabudową, często występujące tylko po jednej stronie. Wielkość jednostek osadniczych jest bardzo zróżnicowana.

Zabudowa mieszkaniowa gminy Krzywda ukształtowana została w oparciu o podstawową i tradycyjną funkcję gminy, jaką jest rolnictwo. Na jej obszarze dominuje budownictwo charakterystyczne dla osadnictwa wiejskiego pod względem zarówno formy, jak i funkcji - budynek mieszkalny jednorodzinny z towarzyszącą zabudową związaną z działalnością gospodarczą mieszkańców. Na terenie gminy występuje również zabudowa jednorodzinna, wielorodzinna i letniskowa (rekreacji indywidualnej). Lokalne zgrupowania osadnicze mają głównie zagrodowy charakter zabudowy, w którym zlokalizowane są ośrodki usług i miejsc pracy związanej z działalnością pozarolniczą.

1.3.3 ZABYTKOWY ZASÓB GMINY KRZYWDA

Na terenie gminy Krzywda zachowały się liczne pamiątki przeszłości. Kilka z nich wpisanych zostało do Rejestru Zabytków. Ich krótka charakterystyka przedstawiona została poniżej.

Na terenie miejscowości Krzywda zlokalizowane są następujące zabytki:

- Dwór murowany z kolumnowym portykiem, łamanym dachem wybudowany w 1921 r.;
- Park krajobrazowy otaczający dwór założony na początku XIX wieku.

Na terenie miejscowości Okrzeja zlokalizowane są następujące zabytki::

- Kościół parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła w Okrzei (kościół murowany odbudowany w 1793 r., w 1974 r. odnowiony wewnątrz, z zewnątrz był tynkowany w 1975 r. a malowany w 1977 r.) z dekoracją i ruchomościami, drzewostan w obrębie cmentarza kościelnego;
- Kopiec Henryka Sienkiewicza.

Na terenie miejscowości Radoryż Kościelny zlokalizowane są następujące zabytki:

- Zespół sakralny: kościół (murowany, wybudowany w latach 1907-1914), plebania, dzwonnica.

Na terenie miejscowości Radoryż Smolany zlokalizowane są następujące zabytki:

- Dwór, rządcówka, park XIX w.;
- Zespół podworski: d. spichlerz, d. gorzelnia, d. budynki gospodarcze.

Na terenie miejscowości Wola Okrzejska zlokalizowane są następujące zabytki:

- Muzeum im. Henryka Sienkiewicza w Woli Okrzejskiej - I poł. XIX w.

Szczególną uwagę należy zwrócić na ten ostatni obiekt, który jest miejscem urodzenia Henryka Sienkiewicza. Stanowi on ważny potencjał, którego umiejętne wykorzystanie może stanowić istotny bodziec wspierający rozwój gminy. Aktualnie funkcjonuje tam wprawdzie muzeum, ale wydaje się, iż zważywszy na rangę osoby, której jest poświęcone, jego potencjał mógłby być lepiej wykorzystany.

Teren Gminy Krzywda był miejscem działań Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie", dowodzonej przez gen. Franciszka Kleeberga. Stoczyła ona tutaj ostatnią bitwę kampanii wrześniowej W 1939 roku, nazywaną bitwą pod Kockiem.

Od kilku lat w Kocku odbywają się uroczystości upamiętniające to wydarzenie, w których uczestniczą byli żołnierze generała Kleeberga, przedstawiciele organizacji kombatanckich, władze krajowe, regionalne i lokalne oraz pasjonaci historii. Ze względu na fakt, iż na terenie Gminy Krzywda prowadzona była znaczna część działań militarnych związanych z samą bitwą, zasadne byłoby włączenie się gminy w cykl imprez okolicznościowych, upamiętniających to wydarzenie.

Gmina Krzywda posiada bogatą i ciekawą historię, która udokumentowana jest obecnością licznych obiektów zabytkowych. Należy jednak zauważyć na ogół zły stan techniczny obiektów zabytkowych na terenie gminy. W związku z tym niezbędne będzie podjęcie działań zmierzających do ich rewitalizacji i wykorzystania w kontekście, zarówno kulturowym, jaki i społecznym i gospodarczym.

1.4 WYZNACZENIE JEDNOSTEK REFERENCYJNYCH

Opracowując niniejszą diagnozę, w pierwszej kolejności wyznaczono na obszarze gminy Krzywda jednostki referencyjne, w których obrębie była prowadzona szczegółowa analiza,

mająca na celu wskazanie obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przeprowadzona diagnoza objęła swoim zasięgiem cały teren gminy Krzywda, przy uwzględnieniu podziału na wyznaczone jednostki referencyjne. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze, które odpowiednio dostosowano do lokalnych uwarunkowań.

Wyznaczając granice poszczególnych jednostek referencyjnych kierowano się *„Zasadami delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego”*. Zgodnie z ww. wytycznymi jako jednostkę referencyjną zastosowano sołectwo. Sołectwa, będące jednostkami pomocniczymi gminy, w sposób najbardziej adekwatny odzwierciedlają podział terytorialny gminy wynikający z uwarunkowań historycznych, przestrzennych i społecznych. Od strony praktycznej uzasadnieniem dla takiej metodologii był również fakt, iż zbieranie danych na potrzeby gminnych statystyk od lat opiera się właśnie na podziale na jednostki pomocnicze.

Diagnozę gminy Krzywda przeprowadzono w oparciu o analizę problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, infrastrukturalnej i przestrzennej w poszczególnych, dwudziestu jeden sołectwach.

W związku z powyższym, dla celów niniejszej analizy, na obszarze gminy Krzywda wyznaczono 25 jednostek referencyjnych, których ogólną charakterystykę zaprezentowano w poniższym zestawieniu.

Tabela 1 Podział gminy Krzywda na jednostki referencyjne

Jednostka referencyjna	Miejscowość/ulica	Powierzchnia w ha	Liczba mieszkańców w 2016 roku
Budki	Budki	448,07	167
Cisownik	Cisownik	728,02	369
Drożdżak	Drożdżak, Orle Gniazdo	747,25	413
Feliksin	Feliksin	471,08	174
Fiukówka	Fiukówka	1015,46	407
Gołe Łazy	Gołe Łazy	493,50	212
Huta Dąbrowa	Huta Dąbrowa, ul.: Ceglana, Długa, Handlowa, H. Sienkiewicza, Hutnicza, Krótka, Leśna, Miła, Nowa, Piaskowa, Południowa, Słoneczna, Spacerowa, Spokojna, Spółdzielcza, Wąska, Zachodnia, Zakładowa, Żelechowska, Żwirowa, Żytnia	645,59	1257
Huta Radoryska	Huta Radoryska	581,89	292
Kasyldów	Kasyldów	260,42	171
Kożuchówka	Kożuchówka	666,38	314

Jednostka referencyjna	Miejscowość/ulica	Powierzchnia w ha	Liczba mieszkańców w 2016 roku
Krzywda	Jasnosz, Krzywda – ul.: Armii Krajowej, Cicha, Czerwonego Kapturka, Dolna, Dworska, E. Orzeszkowej, Gen. Kleeberga, H. Sienkiewicza, Kłosowa, Kolejowa, Krótka, Leśna, Łąkowa, Łukowska, Meblowa, Miodowa, Nowa, Ogrodowa, Osiedlowa, Partyzantów, Piaskowa, Piękna, Polna, Poprzeczna, Prosta, Przemysłowa, Słoneczna, Sosnowa, Spokojna, Sportowa, Strażacka, Szkolna, Towarowa, Wąska, Wiejska, Wodna, Wrzosowa, Zagłoby, Zagrodowa, Zwycięstwa, Żelechowska, Żwirowa, Żytnia	1206,98	1786
Laski	Laski	380,08	135
Nowy Patok	Nowy Patok	276,00	117
Okrzeja I	Okrzeja, ul.: 22 Lipca, H. Sienkiewicza, Jedności, Kolonia Gąszcze, Kolonia Szczepaniec, Krótka, Nowa, Ogrodowa, Oświatowa, Parkowa, Partyzantów, Południowa, Północna, Słoneczna, Stodolna, Szkolna, T. Kościuszki, Usługowa, Wąska, XXXV-lecia PRL	953,01	962
Okrzeja II	Okrzeja, ul.: Kolonia Dąbrowa I, Kolonia Dąbrowa II, Kolonia Dąbrowa III, Kolonia Rowiny	1486,52	635
Podosie	Podosie	498,68	375
Radoryż Kościelny	Radoryż Kościelny	626,54	390
Radoryż Smolany	Radoryż Smolany, Rozłąki	731,30	554
Ruda	Ruda	422,29	211
Stary Patok	Stary Patok	201,34	97
Szczałb	Szczałb	584,48	231
Teodorów	Teodorów	212,07	174
Wielgolas	Wielgolas	194,16	88
Wola Okrzejska	Wola Okrzejska	1655,14	872
Zimna Woda	Zimna Woda	609,00	445
Razem		**16095,27**	**10848**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

Mapa 3 Sołectwa gminy Krzywda

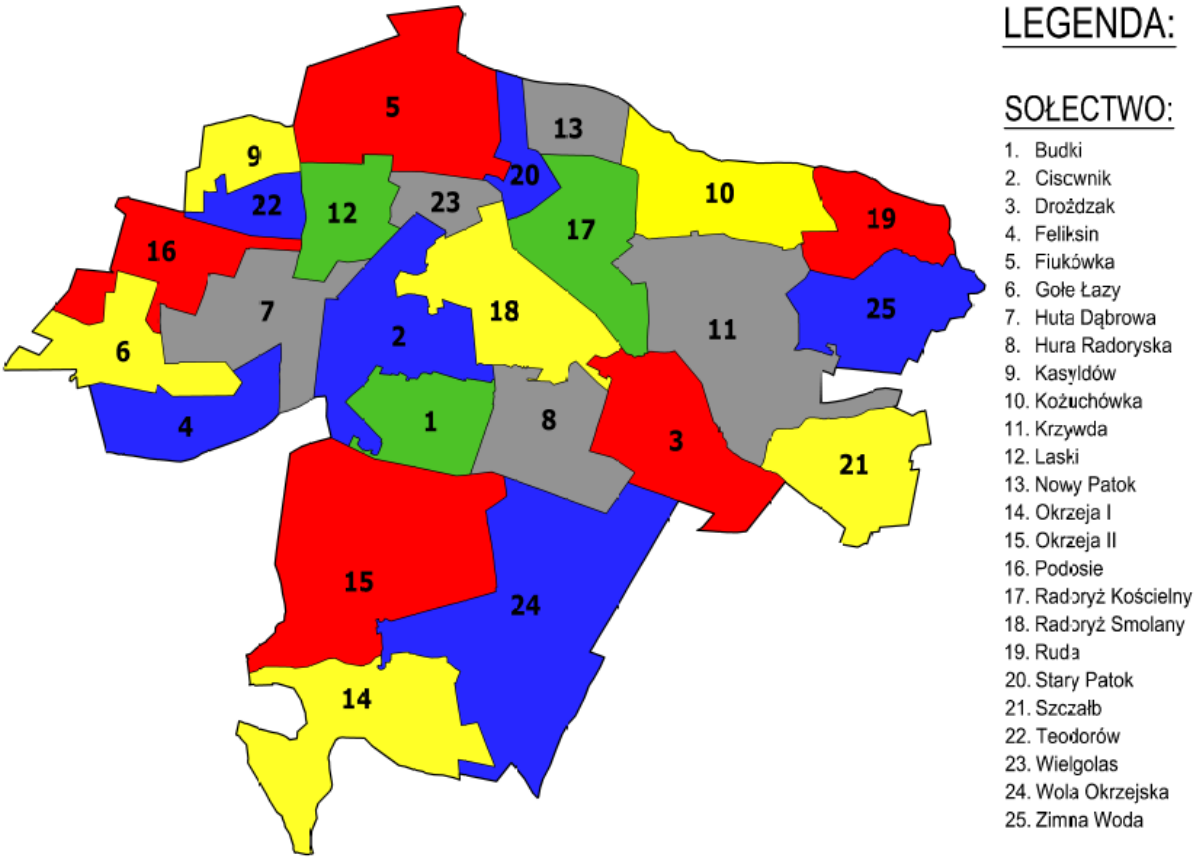

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

1.5 SFERA SPOŁECZNA

1.5.1 ZAGADNIENIA DEMOGRAFICZNE

Na koniec 2016 roku obszar gminy Krzywda zamieszkiwało łącznie 10848 osób, w tym 49,94% stanowiły kobiety, a 50,06% mężczyźni (w Polsce średnio gminy zamieszkuje 52% kobiet).

Gęstość zaludnienia kształtowała się w gminie Krzywda, w 2016 roku, na dość wysokim poziomie i wyniosła około 67 osób/km^2. Gmina charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem gęstości zaludnienia. Jednostką referencyjną, w której możemy zaobserwować najwyższy poziom gęstości zaludnienia są sołectwa: Huta Dąbrowa, Krzywda oraz Okrzeja I. W 2016 roku na obszarze sołectwa Huta Dąbrowa średnio zamieszkiwało 195 osób na km^2, na terenie sołectwa Krzywda – prawie 148 osób na km^2, a w sołectwie Okrzeja I – 101 osób/ km^2. Są to wartości zdecydowanie wyższe od średniej gminnej (67 osób/km^2). Na taki stan rzeczy wpływa przede wszystkim charakter zabudowy sołectw - zwarte skupiska zabudowań na stosunkowo małym obszarze. Najrzadziej zaludnioną, w przeliczeniu na km^2, jednostką referencyjną było w 2016 roku sołectwo Laski (ok. 36 os./km^2).

Wykres 1 Gęstość zaludnienia w poszczególnych jednostkach referencyjnych gminy Krzywda w 2016 roku

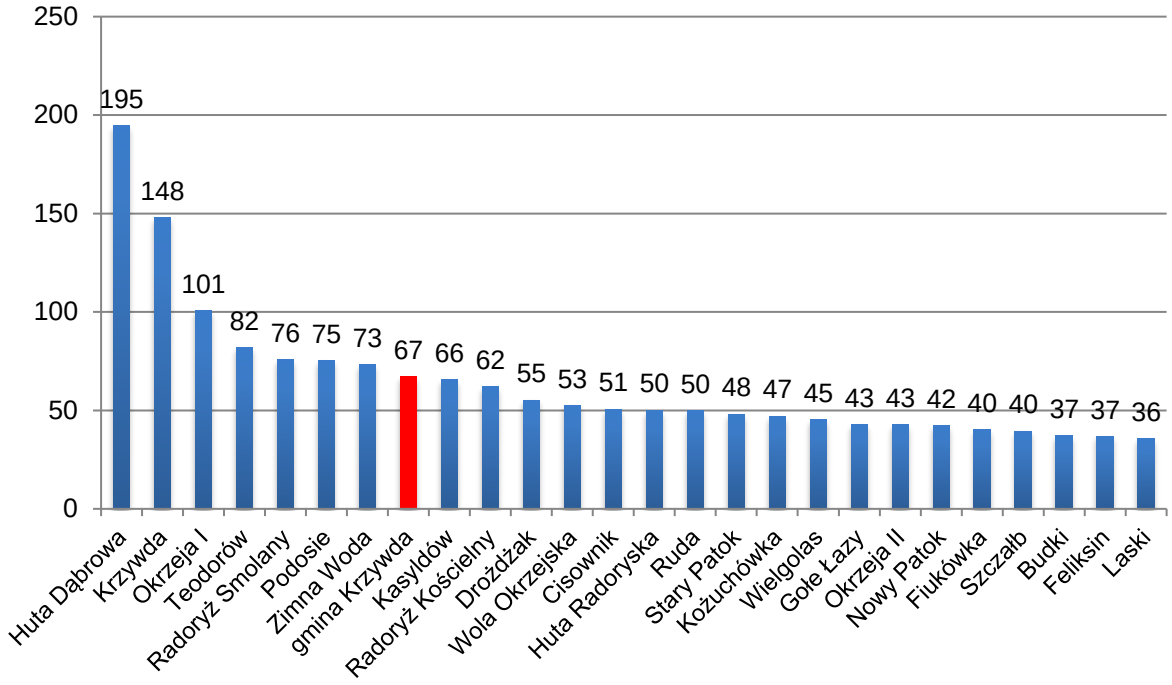

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

Jednym z niekorzystnych procesów demograficznych, które zachodzą na obszarze gminy Krzywda jest zjawisko systematycznego wyludniania się tego obszaru. Na przestrzeni lat 2013-2016 z terenu gminy Krzywda ubyło łącznie 164 mieszkańców. Ogólna liczba mieszkańców w badanym okresie zmniejszyła się więc o 1,49% (średnia dla gminy Krzywda). Uwzględniając populację poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować, że najmniej korzystna sytuacja kształtuje się w sołectwach, w których odnotowano w latach 2013-2016 procentowy spadek liczby ludności wyższy od średniej gminnej. Do sołectw tych należą: Wola Okrzejska (spadek o 6,64%), Teodorów (spadek o 5,43%), Kożuchówka (spadek o 4,85%), Radoryż Smolarny (spadek o 4,81%), Cisownik (spadek o 3,40%), Gołe Łazy (spadek o 3,20%), Fiukówka (spadek o 3,10%), Huta Dąbrowa (spadek o 1,72%), Okrzeja II (spadek o 1,70%) oraz Zimna Woda (spadek o 1,55%).

Najlepiej sytuacja prezentuje się w sołectwach, w których na przestrzeni lat 2013-2016 odnotowano wzrost populacji. Do wskazanych sołectw należą:

- Ruda – wzrost liczby ludności o 6,57%;
- Huta Radoryska - wzrost liczby ludności o 5,04%;
- Kasyldów - wzrost liczby ludności o 2,40%;
- Szczałb - wzrost liczby ludności o 1,76%;
- Wielgolas – wzrost liczby ludności o 1,15%;
- Budki - wzrost liczby ludności o 0,60%;
- Podosie - wzrost liczby ludności o 0,54%.

Na terenie sołectwa Nowy patok liczba mieszkańców w 2016 roku była analogiczna do danych za rok 2013, stąd wskaźnik przyjął wartość 0.

Tabela 2 Liczba ludności gminy Krzywda w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne

Obszar analityczny	Liczba ludności			
	2013	2014	2015	2016
Budki	166	167	162	167
Cisownik	382	380	378	369
Drożdżak	417	409	409	413
Feliksin	174	172	172	174
Fiukówka	420	407	413	407
Gołe Łazy	219	215	213	212
Huta Dąbrowa	1279	1290	1278	1257
Huta Radoryska	278	284	287	292
Kasyldów	167	164	167	171
Kożuchówka	330	323	321	314
Krzywda	1787	1782	1769	1786
Laski	136	138	134	135
Nowy Patok	117	114	116	117
Okrzeja I	967	961	959	962
Okrzeja II	646	658	651	635
Podosie	373	372	377	375
Radoryż Kościelny	392	393	399	390
Radoryż Smolany	582	598	566	554
Ruda	198	200	208	211
Stary Patok	98	97	97	97
Szczałb	227	224	229	231

Obszar analityczny	Liczba ludności			
	2013	2014	2015	2016
Teodorów	184	178	176	174
Wielgolas	87	89	88	88
Wola Okrzejska	934	929	901	872
Zimna Woda	452	453	453	445
Suma	**11012**	**10997**	**10923**	**10848**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

Wykres 2 Zmiana liczby ludności gminy Krzywda w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

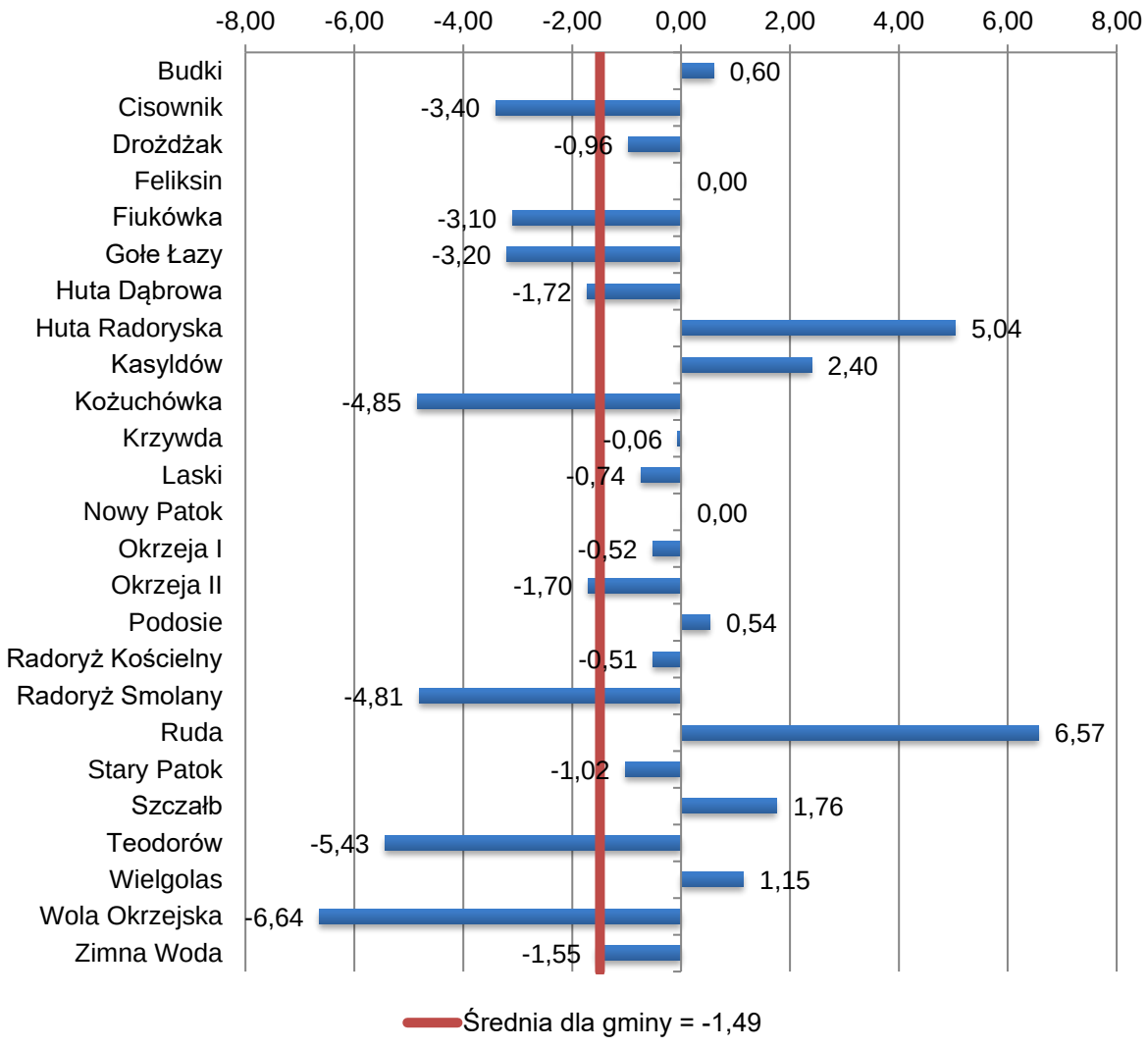

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

Wśród negatywnych zjawisk demograficznych zauważalnych na terenie gminy Krzywda znajduje się również problem stopniowego starzenia się populacji. Wskazują na to piramidy wieku i płci, które zamieszczono poniżej. Niemal we wszystkich grupach wiekowych liczba mężczyzn jest większa niż kobiet. Jedynie w grupie wiekowej osób powyżej 55 roku życia liczebność kobiet przekracza liczebność mężczyzn (w szczególności powyżej 70 roku życia). Jest to zjawisko charakterystyczne dla całego kraju – zgodnie ze statystykami mężczyźni żyją krócej niż kobiety.

Kształt piramid wieku i płci mieszkańców analizowanej gminy na przestrzeni ostatniego 10-lecia wskazuje na stacjonarny (zastojowy) tryb społeczeństwa – przejściową fazę pomiędzy społeczeństwem młodym a starym. Porównując oba wykresy można zauważyć, że podstawa piramidy obrazującej strukturę ludności w 2016 r. uległa zmniejszeniu, rozszerza się natomiast wierzchołek piramidy, co wskazuje na systematyczne starzenie się społeczeństwa.

Wykres 3 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Krzywda w 2006 roku

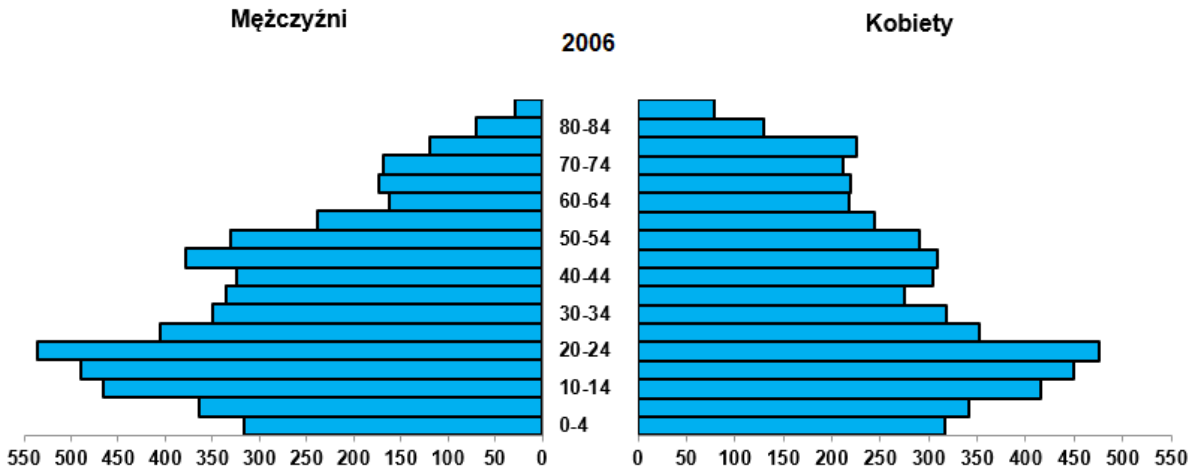

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 4 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Krzywda w 2016 roku

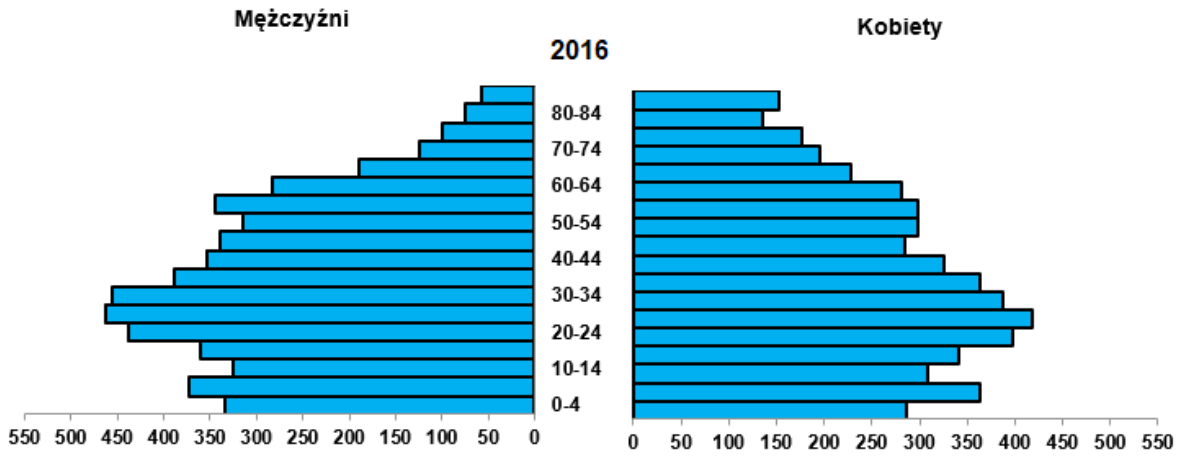

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS

Na obszarze gminy Krzywda odnotowano w 2016 roku dodatnią wartość współczynnika salda migracji. Saldo migracji na 1000 mieszkańców wyniosło tutaj 7,19. Jednostką referencyjną, w której współczynnik ten przyjął najwyższą wartość było w 2016 roku sołectwo Budki (41,92). Najgorzej sytuacja wyglądała w badanym okresie czasu w sołectwie Cisownik, gdzie odnotowano ujemne saldo migracji na 1000 mieszkańców (-13,55). Na przestrzeni lat 2013-2016 współczynnik salda migracji utrzymywał się w gminie na zbliżonym, dodatnim poziomie (wyłączając rok 2014, w którym odnotowano najniższą wartość współczynnika), aczkolwiek wykazywał tendencję rosnącą. W 2013 roku współczynnik wyniósł wartość 5,90, w 2014 roku: 2,64, a w 2015 roku: 5,04. W analizowanym okresie czasu nastąpił wzrost zameldowań na teren gminy z 264 w 2013 roku do 286 w 2016 roku, czyli o 8,33%. Na przestrzeni lat 2013-2016 wzrostowi uległa również liczba wymeldowań z obszaru gminy Krzywda. W 2016 roku wyniosła ona 208 osób i była o 4,52% niższa niż w 2013 roku (199 osób).

Gmina Krzywda charakteryzuje się dodatnim przyrostem naturalnym. W 2016 roku współczynnik przyrostu naturalnego kształtował się na poziomie 0,37‰. W okresie tym przyrost naturalny na 1000 mieszkańców kształtował się na najgorszym poziomie w sołectwach: Cisownik (-10,84‰), Fiukówka (-7,37‰), Huta Dąbrowa (-1,59‰), Okrzeja I (-6,24‰), Okrzeja II (-1,57‰), Podosie (-13,33‰), Stary Patok (-10,31‰) oraz Wola Okrzejska (-6,88‰). W obrębie sołectw: Gołe Łazy, Laski, Nowy Patok, Radoryż Kościelny, Ruda, Teodorów oraz Wielgolas wartość współczynnika przyrostu naturalnego wyniosła w 2016 roku wartość 0, gdyż liczba zgonów oraz urodzeń w badanym okresie kształtowała się w ww. sołectwach na analogicznych poziomach. W pozostałych jednostkach referencyjnych zaobserwowano dodatnie wartości współczynnika. Najlepiej sytuacja prezentowała się w sołectwie Huta Radoryska, gdzie współczynnik przyrostu naturalnego przyjął wartość 13,70‰. W latach 2013-2016 współczynnik przyrostu naturalnego dla gminy Krzywda przyjmował wartości dodatnie, aczkolwiek wykazywał tendencję spadkową: w 2013 wyniósł 3,45‰, w 2014 roku: 2,91‰, a w 2015 roku: 2,75‰. W 2016 roku przyjął on wartość (0,37‰) o 89,27% niższą niż w 2013 roku. Mimo, że w badanym okresie odnotowano dodatni przyrost naturalny na 1000 mieszkańców, widać jednak, że wykazuje on tendencję spadkową, po czym można wnosić, że na przestrzeni kolejnych lat liczba mieszkańców będzie nadal się zmniejszała. Wpływa na to również wysoki poziom emigracji zarobkowej mieszkańców gminy Krzywda.

Prognoza demograficzna na lata 2014-2050[4] opracowana przez GUS wskazuje, że na terenie województwa lubelskiego w 2050 roku liczba ludności wsi zmniejszy się w porównaniu z rokiem 2013 o 14,7%. Należy więc przyjąć, że podobne zjawisko spadku liczby ludności będzie obserwowane również na terenie gminy Krzywda. Mimo dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji w najbliższych latach przewiduje się na terenie gminy Krzywda niekorzystne zmiany demograficzne prowadzące do szybkiego procesu starzenia się społeczności i dalszego spadku ludności.

Problem starzenia się populacji, zarówno miast jak i wsi, zaczyna być współcześnie coraz bardziej odczuwalny. Niesie on ze sobą konieczność zmiany funkcji obiektów i przestrzeni, które powinny być coraz bardziej przystosowane do potrzeb wzrastającej populacji seniorów. Wskaźnikiem, który najtrafniej oddaje to zjawisko i pozwala na ocenę struktury demograficznej ludności zamieszkującej gminę Krzywda jest odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 lat oraz kobiety powyżej 60 lat). Aktualna, jak również prognozowana,

[4] Prognoza demograficzna na lata 2014-2050 dla województwa lubelskiego

liczba osób w wieku poprodukcyjnym wskazuje na zmiany potrzeb użytkowników przestrzeni, budynków, a także na możliwe obniżenie się dochodów części gospodarstw.

Wskaźnik ten na obszarze gminy Krzywda wyniósł w 2016 roku 15,94%, co świadczy o dość wysokim poziomie starzenia się struktur demograficznych w gminie. Silną koncentrację problemu możemy zaobserwować w ponad połowie jednostek referencyjnych. Do jednostek tych należą sołectwa, w których, w 2016 roku, udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców był wyższy od średniej dla gminy Krzywda (15,94%). Do ww. sołectw należą:

- Nowy Patok – 6,28 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Gołe Łazy – 5,76 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Budki – 3,82 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- Fiukówka – 3,72 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- Stary Patok – 3,65 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Wielgolas – 3,38 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Szczałb – 2,68 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Okrzeja I – 1,73 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- Zimna Woda – 1,59 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Feliksin – 1,30 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Laski – 1,10 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Podosie – 0,86 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Teodorów – 0,73 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- Okrzeja II – 0,60 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Drożdżak – 0,53 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- Wola Okrzejska – 0,23 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- Cisownik – 0,05 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;

W pozostałych jednostkach referencyjnych (Ruda, Radoryż Kościelny, Huta Radoryska, Krzywda, Kożuchówka, Huta Dąbrowa, Kasyldów oraz Radoryż Smolany) odnotowano nieco lepszą sytuację, a wskaźnik przyjął wartości niższe od średniej dla gminy. Jednostką referencyjną, w której odnotowano najniższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców było w 2016 roku sołectwo Radoryż Smolany, gdzie wskaźnik osiągnął wartość 10,83%, czyli 5,11 punktów procentowych niższą niż średnia w gminie Krzywda.

Wykres 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

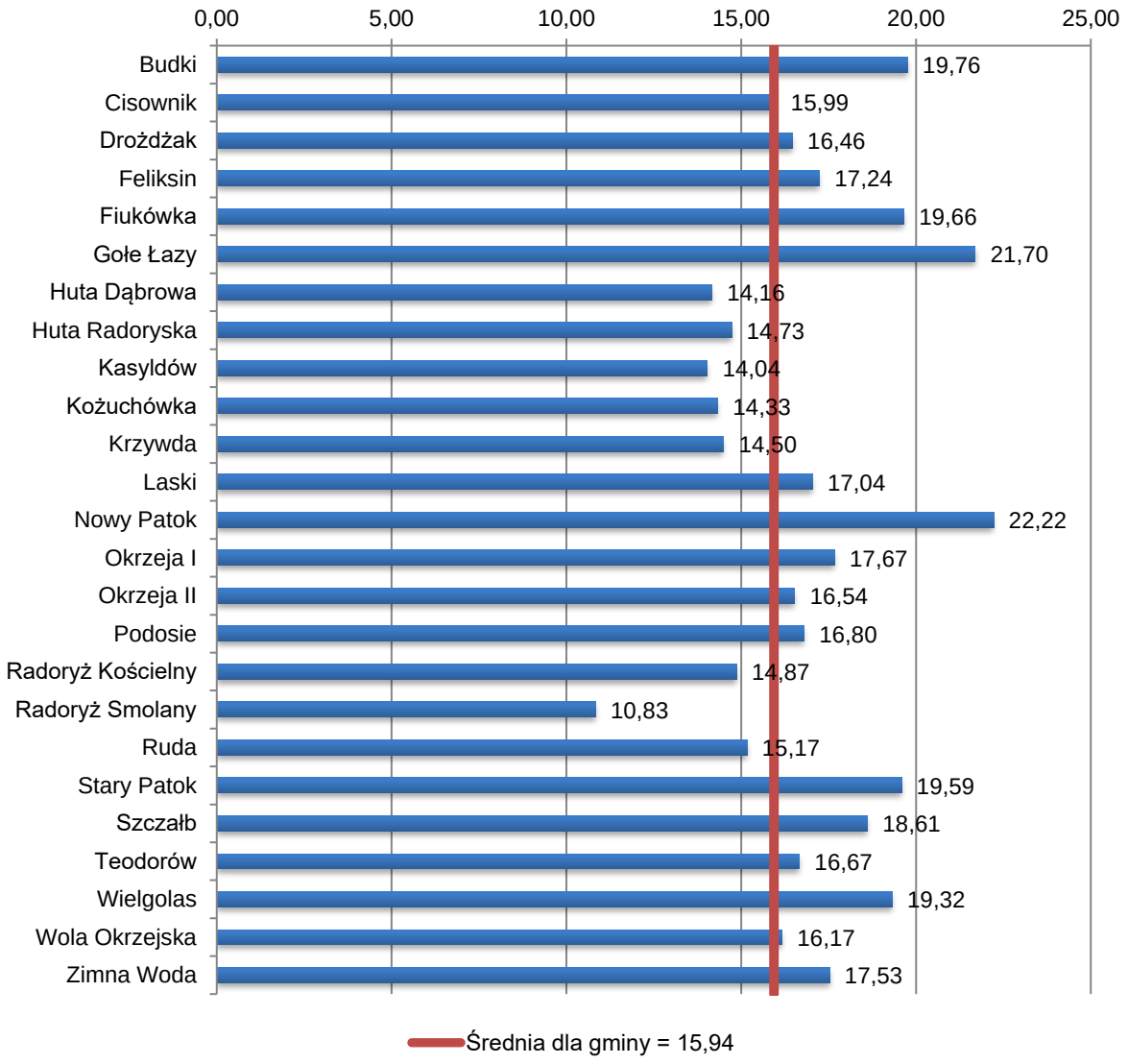

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

Zjawisko starzenia się społeczności gminy Krzywda jeszcze bardziej jest widoczne gdy analizie poddamy zmianę udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2013-2016. Analiza dostępnych danych wskazuje, że w większości jednostek referencyjnych w badanym okresie odnotowano przyrost ww. ludności, a co za tym idzie, ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców wykazywał trend wzrostowy. Średni przyrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Krzywda wyniósł 1,45% (średnia w gminie). Biorąc pod uwagę podział na jednostki referencyjne, największy przyrost odnotowano w następujących sołectwach:

- Huta Dąbrowa - w 2016 roku nastąpił przyrost o 15,36% w stosunku do roku 2013;
- Fiukówka - w 2016 roku nastąpił przyrost o 14,66% w stosunku do roku 2013;
- Krzywda - w 2016 roku nastąpił przyrost o 12,18% w stosunku do roku 2013;
- Szczałb - w 2016 roku nastąpił przyrost o 11,20% w stosunku do roku 2013;

- Feliksin - w 2016 roku nastąpił przyrost o 7,14% w stosunku do roku 2013;
- Kasyldów - w 2016 roku nastąpił przyrost o 6,54% w stosunku do roku 2013;
- Drożdżak - w 2016 roku nastąpił przyrost o 4,03% w stosunku do roku 2013;
- Radoryż Kościelny - w 2016 roku nastąpił przyrost o 2,28% w stosunku do roku 2013;
- Wola Okrzejska - w 2016 roku nastąpił przyrost o 2,04% w stosunku do roku 2013;
- Cisownik - w 2016 roku nastąpił przyrost o 1,80% w stosunku do roku 2013;
- Okrzeja II - w 2016 roku nastąpił przyrost o 1,73% w stosunku do roku 2013.
- Krzywda I - w 2015 roku nastąpił przyrost o 3,26% w stosunku do roku 2013

W sołectwach Okrzeja I (1,11%), Podosie (1,07%), Kożuchówka (0,62%), Ruda (0,09%) oraz Radoryż Smolany (0,05%) odnotowano przyrost wskaźnika poniżej średniej gminnej. W pozostałych jednostkach referencyjnych odnotowano pozytywny trend spadkowy udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016:

- Huta Radoryska - w 2016 roku nastąpił spadek o 0,15% w stosunku do roku 2013;
- Wielgolas - w 2016 roku nastąpił spadek o 1,14% w stosunku do roku 2013;
- Budki - w 2016 roku nastąpił spadek o 3,52% w stosunku do roku 2013;
- Nowy Patok - w 2016 roku nastąpił spadek o 3,70% w stosunku do roku 2013;
- Stary Patok - w 2016 roku nastąpił spadek o 8,59% w stosunku do roku 2013;
- Gołe Łazy - w 2016 roku nastąpił spadek o 8,62% w stosunku do roku 2013;
- Laski - w 2016 roku nastąpił spadek o 10,88% w stosunku do roku 2013;
- Teodorów - w 2016 roku nastąpił spadek o 19,30% w stosunku do roku 2013;
- Zimna Woda - w 2016 roku nastąpił spadek o 33,42% w stosunku do roku 2013.

Wykres 6 Zmiana udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

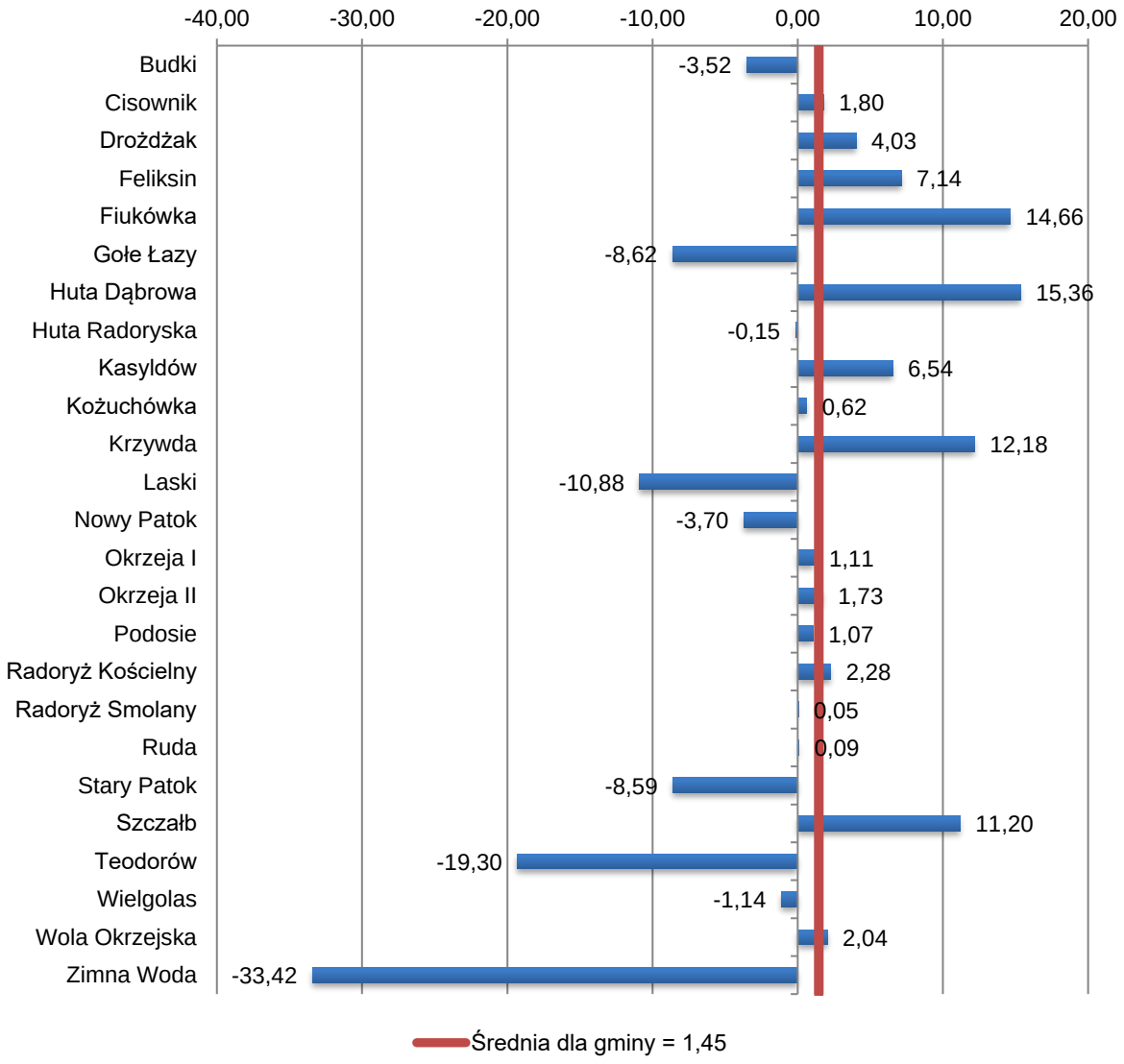

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

Dodatkowym wskaźnikiem, który może zobrazować problem starzenia się społeczności jest udział ludności po 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności. W 2016 roku wskaźnik ten na terenie gminy Krzywda wyniósł 6,52% (średnia gminna). Jednostką referencyjną, w obrębie której odnotowano w 2016 roku najwyższy udział mieszkańców powyżej 75 roku życia w ogóle populacji było sołectwo Gołe Łazy. Badany wskaźnik osiągnął tutaj poziom 12,74% i był wyższy od średniej gminnej o 6,22 punktów procentowych. W dalszej kolejności uplasowały się sołectwa: Nowy Patok, Wielgolas, Stary Patok, Feliksin, Szczałb, Budki, Okrzeja II, Laski, Fiukówka, Podosie, Zimna Woda, Cisownik, Drożdżak, Teodorów, Kożuchówka, Ruda oraz Huta Radoryska. W jednostkach tych wskaźnik osiągnął wartości wyższe niż średnia gminna (6,52%). W pozostałych sołectwach udział ludności po 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności był niższy od średniej gminnej. Najlepiej sytuacja wyglądała w 2016 roku w sołectwie Huta Dąbrowa, gdzie odnotowano, w porównaniu z innymi jednostkami, najniższy odsetek osób powyżej 75 roku życia w ogóle populacji. Wskaźnik wyniósł tutaj 3,66%.

Wykres 7 Udział ludności po 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

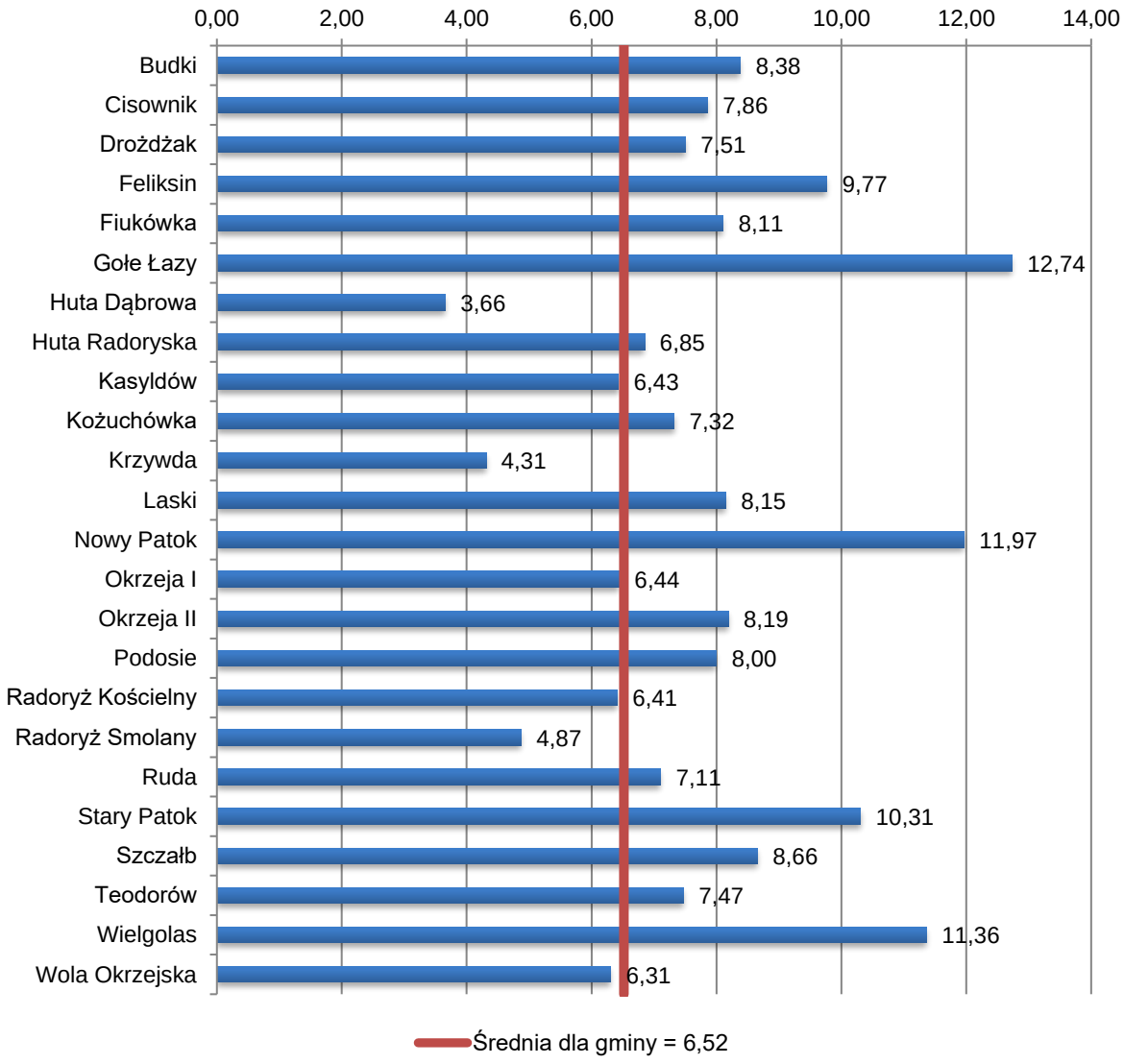

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

W latach 2013-2016 odnotowano na terenie gminy Krzywda wzrost udziału ludności po 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności. Wzrost ten wyniósł 0,52% (średnia gminna). Negatywne tendencje wzrostowe odnotowano również w następujących sołectwach:

- Wielgolas – wzrost o 41,23%;
- Kasyldów – wzrost o 34,28%;
- Podosie – wzrost o 24,33%
- Huta Radoryska – wzrost o 19,01%;
- Nowy Patok – wzrost o 16,67%;
- Kożuchówka – wzrost o 15,10%;
- Teodorów – wzrost o 14,56%;

- Krzywda – wzrost o 13,30%;
- Ruda – wzrost o 8,28%;
- Gołe Łazy – wzrost o 7,28%;
- Zimna Woda – wzrost o 4,56%;
- Okrzeja II - wzrost o 3,73%.

W wyżej wymienionych sołectwach wskaźnik przyjął wartości wyższe niż średnia gminna. Negatywne tendencje wzrostowe, ale na poziomie niższym od średniej w gminie (0,5%), odnotowano w następujących sołectwach: Fiukówka (0,16%) oraz Cisownik (0,07%). W pozostałych jednostkach referencyjnych był zauważalny na przestrzeni lat 2013-2016 pozytywny trend spadkowy udziału mieszkańców powyżej 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności. Najlepiej sytuacja prezentowała się w sołectwie Stary Patok, gdzie badany wskaźnik osiągnął wartość -27,84%.

Wykres 8 Zmiana udziału ludności po 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

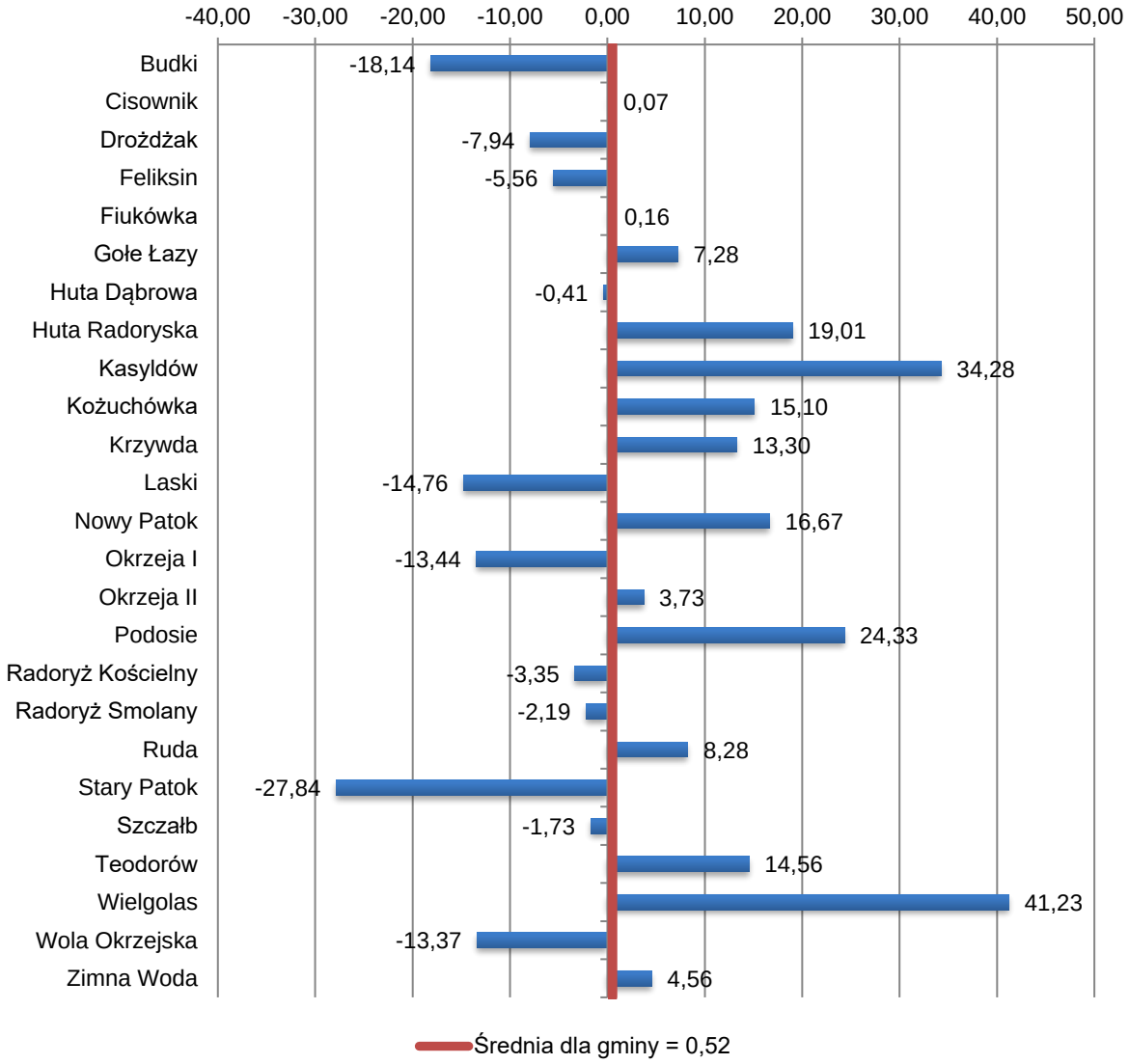

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych na terenie gminy Krzywda podkreślano, że przyczyną spadku liczby ludności gminy jest w szczególności odpływ młodych osób. Jest to przede wszystkim spowodowane tym, że młodzi przenoszą się do dużych ośrodków miejskich lub za granicę w poszukiwaniu dobrze płatnej pracy. Część młodych mieszkańców pozostaje w większych ośrodkach miejskich po ukończeniu rozpoczętej w mieście edukacji, gdyż widzi tam lepsze perspektywy zawodowe. W związku z tym, że obniża się liczba ludności młodej, ale i zarazem dobrze wykształconej, mieszkańcy postulowali, aby podjąć działania, które przyczyniłyby się do wzrostu liczby miejsc pracy na lokalnym rynku pracy oraz działania propagujące i zachęcające mieszkańców do samozatrudnienia.

Migracje młodych mieszkańców do miast w poszukiwaniu lepszego wykształcenia, lepszej pracy i perspektyw życiowych wraz z zauważalnym procesem starzenia się populacji gminy przyczyniają się do tego, że na miejscu zostają osoby starsze, nierzadko pozostawione bez wsparcia rodziny.

Postępujący na terenie gminy Krzywda, podobnie jak i w całej Polsce, proces starzenia się populacji wymaga podjęcia odpowiednich działań. Działania te powinny odnosić się nie tylko do lokalnego rynku pracy (np. polityka ukierunkowana na powstawanie nowych miejsc pracy, ułatwianie młodym startu zawodowego, zatrzymanie młodych na lokalnym rynku pracy, wydłużenie aktywności zawodowej mieszkańców w wieku przedemerytalnym), ale również włączania osób starszych do społeczności gminnej tak, aby malejące z wiekiem możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb nie odsunęły seniorów na margines życia społecznego, kulturalnego, itp.

Analizując problem odpływu młodych mieszkańców gminy oraz postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, akcentowano potrzebę rozwoju na terenie gminy Krzywda grup oraz instytucji wsparcia dla osób starszych. Sugerowano rozwój małych form pomocy osobom starszym. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na potrzebę likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, a także wmiejscach powszechnie uczęszczanych (np. skwery, sklepy) oraz potrzebę organizacji różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej i kulturalnej dla osób starszych (a także niepełnosprawnych i chorujących).

W trakcie konsultacji seniorzy podkreślali, że na terenie gminy Krzywda brakuje miejsc oraz wydarzeń, które miałyby na celu integrację młodszych i starszych mieszkańców. Seniorzy wykazali również potrzebę wsparcia psychologicznego oraz zwiększenia działań związanych ze wzmacnianiem potencjału osób starszych w celu ich rozwoju osobistego i zwiększania aktywności (np. usługi edukacyjne, szkolenia oswajające seniorów z nowymi technologiami). Seniorzy z obszaru gminy borykają się również z problemami takimi jak: samotność (często wynikająca z tego, że młodzi członkowie rodziny zmieniają miejsce zamieszkania, ze złych relacji rodzinnych czy braku czasu najbliższych), choroby przewlekłe, niepełnosprawność, niewystarczające środki finansowe oraz poczucie nieprzydatności.

1.5.2 STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

Wśród negatywnych zjawisk w sferze społecznej, które sygnalizowały zarówno władze gminy Krzywda, jak również sami mieszkańcy gminy, znajdują się także problemy zdrowotne ludności. Niewątpliwie o istotności tego problemy świadczy fakt, że kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej.

Na terenie gminy Krzywda opiekę zdrowotną zapewniają lekarze i pielęgniarki w Samorządowym Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej (SSPZOZ) w Krzywdzie. Obszarem działania SSPZOZ-u jest rejon gminy Krzywda. Siedziba zakładu mieści się w Krzywdzie przy ul. Żelechowskiej 11. W największych miejscowościach gminy, czyli Okrzei i Hucie Dąbrowie mieszczą się filie SSPZOZ-u. Zakład wykorzystuje do prowadzenia działalności przekazane w nieodpłatne użytkowanie nieruchomości i majątek komunalny. W SSPZOZ w Krzywdzie świadczeń zdrowotnych udzielają lekarze podstawowej opieki zdrowotnej oraz pielęgniarki i położne. Wszystkie gabinety Zakładu wyposażone są elementy niezbędne do ich funkcjonowania oraz sprzęt i aparaturę medyczna. Gabinet USG mieści się w centrali zakładu w miejscowości Krzywda, lecz obsługują także filie w Hucie Dąbrowie i Okrzei. Wszystkie te miejscowości oddalone są od siebie w odległości około 10 km. SSPZOZ w Krzywdzie współpracuje z instytucjami wykonującymi zadania w dziedzinie pomocy społecznej, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, a także innymi zakładami opieki zdrowotnej na obszarze województwa i kraju.

W świetle danych udostępnionych przez SSPZOZ w Krzywdzie możemy zauważyć, że w 2016 roku na terenie całej gminy Krzywda największa liczba mieszkańców chorowała na choroby układu krążenia. Na tego rodzaju choroby chorowało łącznie 299, czyli ok. 2.76% ludności gminy. Jednostkami referencyjnymi, w których odnotowano największą liczbę chorujących na tego rodzaju choroby były sołectwa Okrzeja I i Okrzeja II (łącznie 246 mieszkańców), a także Wola Okrzejska (4 osoby). Na przestrzeni lat 2013-2016 liczba mieszańców gminy Krzywda, chorujących na choroby układu krążenia uległa wzrostowi. W 2013 roku wynosiła ona 262, w 2014 roku – 281, w 2015 roku – 286, a w 2016 – 299, czyli wzrosła o 37 osób, tj. o 14,12%.

Kolejną grupą chorób, z którymi borykają się mieszkańcy gminy Krzywda są choroby układu ruchu. W analizowanym okresie również i ta grupa pacjentów uległa wzrostowi. W 2016 roku liczba osób zamieszkujących teren gminy Krzywda, którzy wg danych SSPZOZ w Krzywdzie podlegali leczeniu w związku ze zdiagnozowaniem chorób układu ruchu wynosiła 50 i była wyższa od danych za rok 2013 o 14 osób, czyli o 38,89%. Liczba mieszkańców gminy chorujących na choroby układu ruchu stanowiła około 0,46% ogółu ludności gminy.

Na przestrzeni lat 2013-2016 wzrostowi uległa również liczba mieszkańców chorujących na choroby układu oddechowego i alergie. W 2013 roku wynosiła ona 21 osób, a w 2016 roku – 45 osób, czyli wzrosła o 24 osoby, tj. o 114,29%. W analizowanym okresie wzrosła również liczba mieszkańców chorujących na nowotwory. W 2016 roku liczba osób zamieszkujących teren gminy, którzy wg danych SSPZOZ w Krzywdzie podlegali leczeniu w związku ze zdiagnozowaniem nowotworów wynosiła 29 i była wyższa od danych za rok 2013 o 14 osób, czyli o 93,33%. Liczba mieszkańców gminy Krzywda chorujących na choroby nowotworowe stanowiła w 2016 roku około 0,27% ogółu ludności.

W 2016 roku 23 mieszkańców gminy leczyło się z powodu zaburzeń lub chorób psychicznych, czyli ok. 0,21% populacji. Największa koncentracja tego problemu nastąpiła w sołectwach:

Okrzeja I i Okrzeja II (w sumie 15 mieszkańców). W przeciwieństwie do pozostałych przyczyn korzystania ze świadczeń zdrowotnych świadczonych przez SSPZOZ, w analizowanym okresie spadła liczba mieszkańców chorujących na choroby i zaburzenia psychiczne. W 2016 roku liczba mieszkańców gminy leczących się z powodu zaburzeń czy chorób psychicznych spadła, w porównaniu z rokiem 2013, o 2 osoby (z 25 do 23), tj. o 8%.

Wśród dzieci i młodzieży do 15 roku życia, zamieszkującej teren gminy Krzywda, w 2016 roku 0,94% stanowiły osoby, u których zdiagnozowano nadwagę lub otyłość (łącznie 19 osób). Liczba ta, w porównaniu z rokiem 2013 uległa spadkowi. Spadek ten wyniósł 4 osoby, czyli ok. 17,39%. Dzieci i młodzież do 15 roku życia włącznie, u których zdiagnozowano wady postawy i zaburzenia ruchu stanowiły w 2016 roku około 0,59% populacji w tej grupie wiekowej (12 osób).

Analizując stan zdrowia mieszkańców gminy Krzywda należy zwrócić uwagę na fakt, że na przestrzeni lat 2013-2016 systematycznie przybywa w gminie mieszkańców z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. W 2016 roku ogólna liczba mieszkańców z niepełnosprawnościami wyniosła w gminie 125 czyli 1,15% ogółu ludności gminy. W latach 2013-2016 zwiększyła się ona o 26 osób, tj. o 26,26%. W 2016 roku największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami stanowili mieszkańcy powyżej 18 roku życia włącznie – 74,4%.

Średni udział mieszkańców z niepełnosprawnościami w całej populacji gminy wyniósł na terenie gminy Krzywda w 2016 roku około 1,15%. Jednostkami referencyjnymi, w obrębie których odnotowano największy procentowy udział osób z niepełnosprawnościami wśród ogółu ludności były następujące sołectwa:

- Huta Radoryska – 2,74%;
- Stary Patok – 2,06%;
- Podosie – 1,87%;
- Huta Dąbrowa – 1,75%;
- Szczałb – 1,73%;
- Cisownik – 1,63%;
- Wola Okrzejska – 1,61%;
- Radoryż Kościelny – 1,54%;
- Gołe Łazy – 1,42%;
- Budki – 1,20%.

W ww. sołectwach analizowany wskaźnik przyjął wartości wyższe od średniej gminnej. W dwóch sołectwach, tj. w sołectwie Feliksin oraz Teodorów, udział mieszkańców z niepełnosprawnościami w całej populacji danego sołectwa był analogiczny do średniej gminnej (1,15%). W sołectwie Nowy Patok nie odnotowano w 2016 roku ani jednego mieszkańca z niepełnosprawnościami, stąd wskaźnik przyjął wartość 0. Na terenie pozostałych sołectw udział mieszkańców posiadających różnego rodzaju niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców danej jednostki był niższy od średniej dla gminy Krzywda. Najniższą wartość wskaźnik osiągnął w sołectwie Kożuchówka (0,32%).

Wykres 9 Udział mieszkańców z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

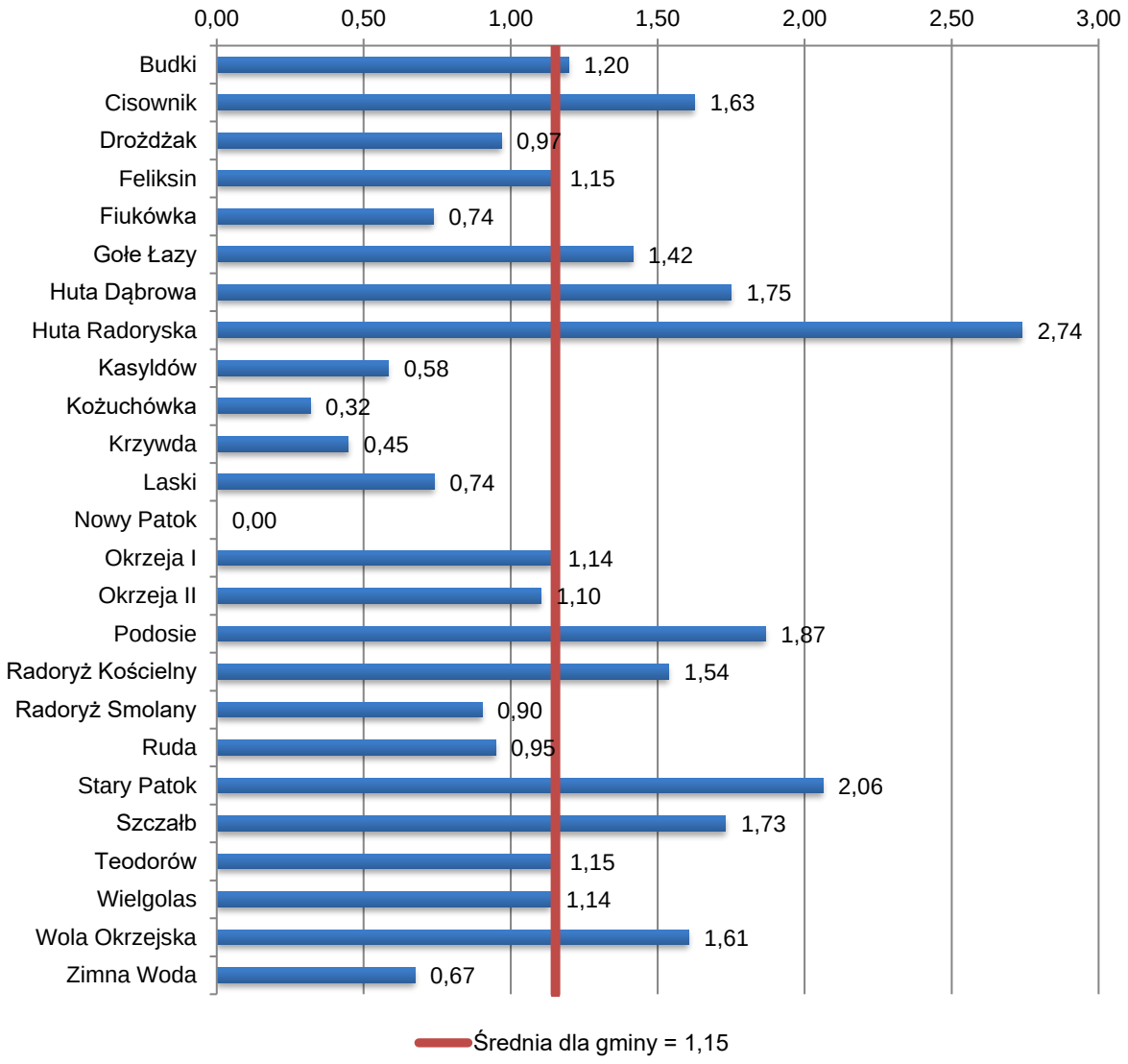

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Dokonując analizy zjawiska niepełnosprawności na przestrzeni lat 2013-2016 można zaobserwować w obrębie gminy Krzywda negatywny trend wzrostowy tego zjawiska. W przeciągu badanych czterech lat udział mieszkańców z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie mieszkańców gminy uległ zwiększeniu o 28,17% (średnia w gminie Krzywda). Negatywny trend wzrostowy, charakterystyczny dla całej gminy, odnotowano również w analizowanym okresie w 18 jednostkach referencyjnych. Największy wzrost, powyżej średniej gminnej, odnotowano w sołectwach:

- Gołe Łazy – wzrost o 209,91%;
- Radoryż Kościelny – wzrost o 201,54%;
- Radoryż Smolany – wzrost o 162,64%;
- Teodorów - wzrost o 111,49%;
- Cisownik - wzrost o 107,05%;

- Huta Dąbrowa - wzrost o 103,50%;
- Stary Patok - wzrost o 102,06%;
- Feliksin - wzrost o 100%;
- Laski - wzrost o 100%;
- Zimna Woda - wzrost o 100%;
- Budki - wzrost o 98,80%;
- Huta Radoryska - wzrost o 90,41%;
- Wola Okrzejska - wzrost o 66,62%;
- Fiukówka - wzrost o 54,79%;
- Drożdżak - wzrost o 34,62%.

W sołectwach: Wielgolas, Ruda, Kożuchówka, Szczałb, Kasyldów, Krzywda oraz Nowy Patok udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie mieszkańców uległ na przestrzeni lat 2013-2016 spadkowi. Najwyższy spadek odnotowano w sołectwie Nowy Patok (-100%), a najniższy w sołectwie Wielgolas (-1,14%).

Wykres 10 Zmiana udziału mieszkańców z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

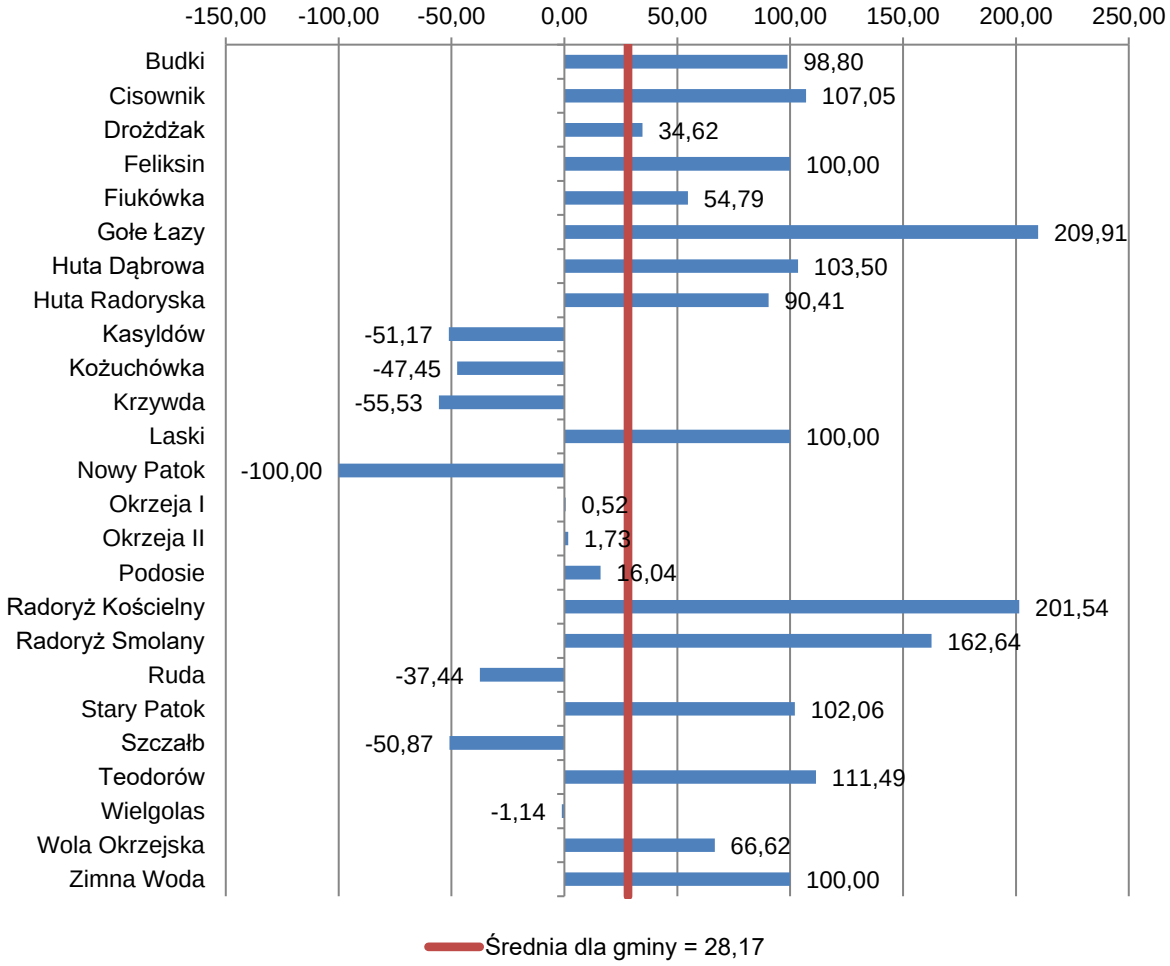

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Zwiększanie się intensywności niektórych z opisanych powyżej zjawisk powoduje, że konieczne jest podjecie takich działań, które będą zmierzały do poprawy stanu zdrowia i sprawności fizycznej mieszkańców dotkniętych różnego rodzaju chorobami. Konieczne jest przeciwdziałanie wykluczeniu ww. osób oraz zapewnienie im dostępu do usług lekarskich, pielęgnacyjnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych w środowisku zamieszkania.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy gminy oraz pracownicy Urzędu Gminy (w szczególności GOPS-u) wskazywali, że coraz częściej mieszkańcy borykają się z różnego rodzaju problemami i zaburzeniami psychicznymi. Przyczyn tego rodzaju problemów zdrowotnych jest wiele, m. in.: szybkie tempo życia, przedłużający się stres, brak możliwości samorealizacji, problemy socjalno-bytowe czy nieporozumienia rodzinne. Zjawisko to odciska swoje piętno na wszystkich grupach wiekowych: dzieciach i młodzieży (np. w związku z brakiem akceptacji ze strony rówieśników, problemami w nauce), dorosłych (którzy na przykład nie radzą sobie z problemami życia codziennego), a także seniorach (którzy czują się niepotrzebni, odrzuceni i samotni). W trakcie konsultacji podkreślano, że zasadne w walce z wyżej opisanym problemem jest rozwój na terenie gminy Krzywda poradnictwa psychologicznego dla mieszkańców.

Podkreślano również, że w związku z tym, iż na obszarze gminy Krzywda wzrasta liczba mieszkańców z niepełnosprawnościami, potrzebne są grupy oraz instytucje wsparcia dla tej grupy osób. Mieszkańcy wskazywali, że w gminie brakuje bazy rehabilitacyjnej, z której mogłyby korzystać osoby z niepełnosprawnościami. Kolejnym problemem, na który zwrócili uwagę mieszkańcy gminy były bariery architektoniczne (w szczególności w miejscach publicznie dostępnych), które utrudniają osobom niepełnosprawnym codzienne życie.

1.5.3 BEZROBOCIE

Istotnym elementem analizy przeprowadzonej dla potrzeb niniejszego opracowania było zbadanie sytuacji na rynku pracy. Poziom bezrobocia jest jednym z ważniejszych wskaźników, który pozwala ocenić sytuację społeczną w gminie. Bezrobocie stanowi bowiem jedno z głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej, które dodatkowo jest silnie skorelowane z innymi negatywnymi procesami zachodzącymi na obszarze gminy (np. długotrwałe bezrobocie zwiększa ryzyko ubóstwa, wykluczenia społecznego).

Zjawisko bezrobocia, w szczególności długotrwałego (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do

zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym.

W związku z tym, że zjawisko bezrobocia jest niezwykle istotne przy dokonywaniu oceny występowania stanu kryzysowego na terenie gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych, analizę tego zagadnienia przeprowadzono w oparciu o:

- wskaźnik odnoszący się do udziału osób bezrobotnych z terenu gminy Krzywda, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w roku 2016 oraz wskaźnik obrazujący dynamikę zmiany udziału ww. osób wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym dla lat 2013-2016;
- wskaźnik odnoszący się do udziału osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku oraz wskaźnik obrazujący dynamikę zmiany udziału ww. osób wśród osób bezrobotnych w latach 2013-2016;
- wskaźnik odnoszący się do udziału osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku oraz wskaźnik obrazujący dynamikę zmiany udziału ww. osób wśród osób bezrobotnych w latach 2013-2016;
- wskaźnik odnoszący się do udziału osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku oraz wskaźnik obrazujący dynamikę zmiany udziału ww. osób wśród osób bezrobotnych w latach 2013-2016.

Dane statystyczne udostępnione przez Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie odnoszące się do bezrobocia w latach 2013-2016 na terenie gminy Krzywda przedstawiają korzystny trend zjawiska. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba osób bezrobotnych pochodzących z terenu gminy Krzywda, zarejestrowanych w PUP w Łukowie, ulegała systematycznemu spadkowi. Na koniec 2013 roku wynosiła 677 osób, 2014 – 546, 2015 – 473, a w 2016 roku – 358. W 2016 roku liczba bezrobotnych spadła zatem, w porównaniu z rokiem 2013, o 319 osoby, co stanowi 47,12%-owy spadek. Bezrobotni z obszaru gminy Krzywda stanowili w 2016 roku około 12,07% wszystkich bezrobotnych z terenu powiatu łukowskiego, którzy zostali zarejestrowani w PUP w Łukowie. Według danych, na koniec 2016 roku, najliczniejszą grupę wśród wszystkich osób bezrobotnych z terenu gminy stanowili mieszkańcy sołectwa Krzywda (49 osób, co stanowiło ok. 13,69% ogółu bezrobotnych gminy), natomiast najmniejszą – mieszkańcy sołectwa Budki oraz Stary Patok (po jednej osobie bezrobotnej, czyli 0,28% spośród wszystkich bezrobotnych z terenu gminy). Z terenu sołectwa Nowy Patok ani jeden mieszkaniec nie był zarejestrowany w PUP w Łukowie.

Wśród bezrobotnych większość, we wszystkich latach analizy, stanowiły kobiety. W 2013 roku stanowiły one 59,68% ogółu bezrobotnych z terenu gminy Krzywda, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie. W 2014 roku 60,26%, w 2015 – 60,04%, a w 2016 roku – 68,72%.

Wykres 11 Bezrobotni w gminie Krzywda na przestrzeni lat 2013-2016

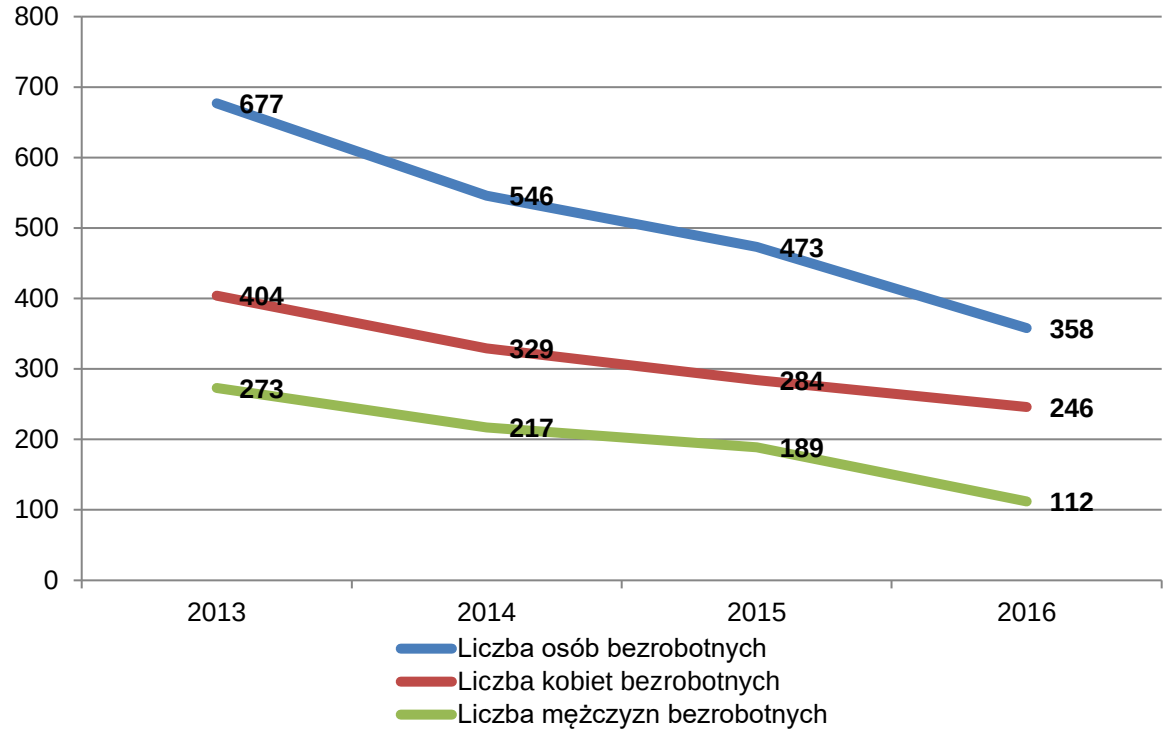

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

Jednym ze wskaźników, za pomocą którego można zidentyfikować poziom bezrobocia jest udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. Ze względu na fakt, że zjawisko bezrobocia jest dość zróżnicowane wewnętrznie, przydatność takiego wskaźnika bywa niejednokrotnie ograniczona. Nie pozwala on bowiem na odpowiednio precyzyjną identyfikację obszarów szczególnie dotkniętych pewnymi specyficznymi typami bezrobocia. Sytuacja taka ma również miejsce w przypadku gminy Krzywda. Obraz jaki widoczny jest w przypadku wskaźnika bezrobocia ogółem w 2016 r. nie jest wystarczający i nie pozwala na identyfikację obszaru szczególnie dotkniętego problemem bezrobocia. Dlatego analizie poddano także dynamikę zmiany ww. wskaźnika w latach 2013-2016.

W ujęciu poszczególnych jednostek referencyjnych wskaźnik udziału osób bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym osiągnął w 2016 roku wartości wyższe od średniej w gminie Krzywda (5,64%) w obrębie następujących jednostek:

- sołectwo Laski – 7,52 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Kożuchówka – 4,86 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Cisownik – 2,42 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Wola Okrzejska – 1,38 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Kasyldów – 1,03 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Drożdżak – 1,00 punkt procentowy powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Wielgolas – 0,88 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Radoryż Kościelny – 0,77 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;

- sołectwo Ruda – 0,76 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Okrzeja I – 0,55 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Zimna Woda – 0,51 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Okrzeja II – 0,46 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- sołectwo Szczałb – 0,37 punktów procentowych powyżej średniej gminnej.

Najkorzystniej sytuacja prezentuje się w sołectwie Nowy Patok, gdzie w 2016 roku nie odnotowano ani jednej osoby bezrobotnej zarejestrowanej w PUP w Łukowie. W pozostałych jednostkach referencyjnych badany wskaźnik przyjął wartości niższe do średniej dla gminy Krzywda:

- sołectwo Budki – 4,58 punktów procentowych poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Stary Patok – 3,97 punktów procentowych poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Gołe Łazy – 3,01 punktów procentowych poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Huta Radoryska – 2,96 punktów procentowych poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Teodorów – 1,83 punkty procentowe poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Feliksin – 1,72 punkty procentowe poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Podosie – 1,47 punktów procentowych poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Krzywda – 1,15 punktów procentowych poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Radoryż Smolany – 0,61 punktów procentowych poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Huta Dąbrowa – 0,09 punktów procentowych poniżej średniej w gminie;
- sołectwo Fiukówka – 0,04 punkty procentowe poniżej średniej w gminie.

Wykres 12 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 r. wg podziału na jednostki referencyjne (%

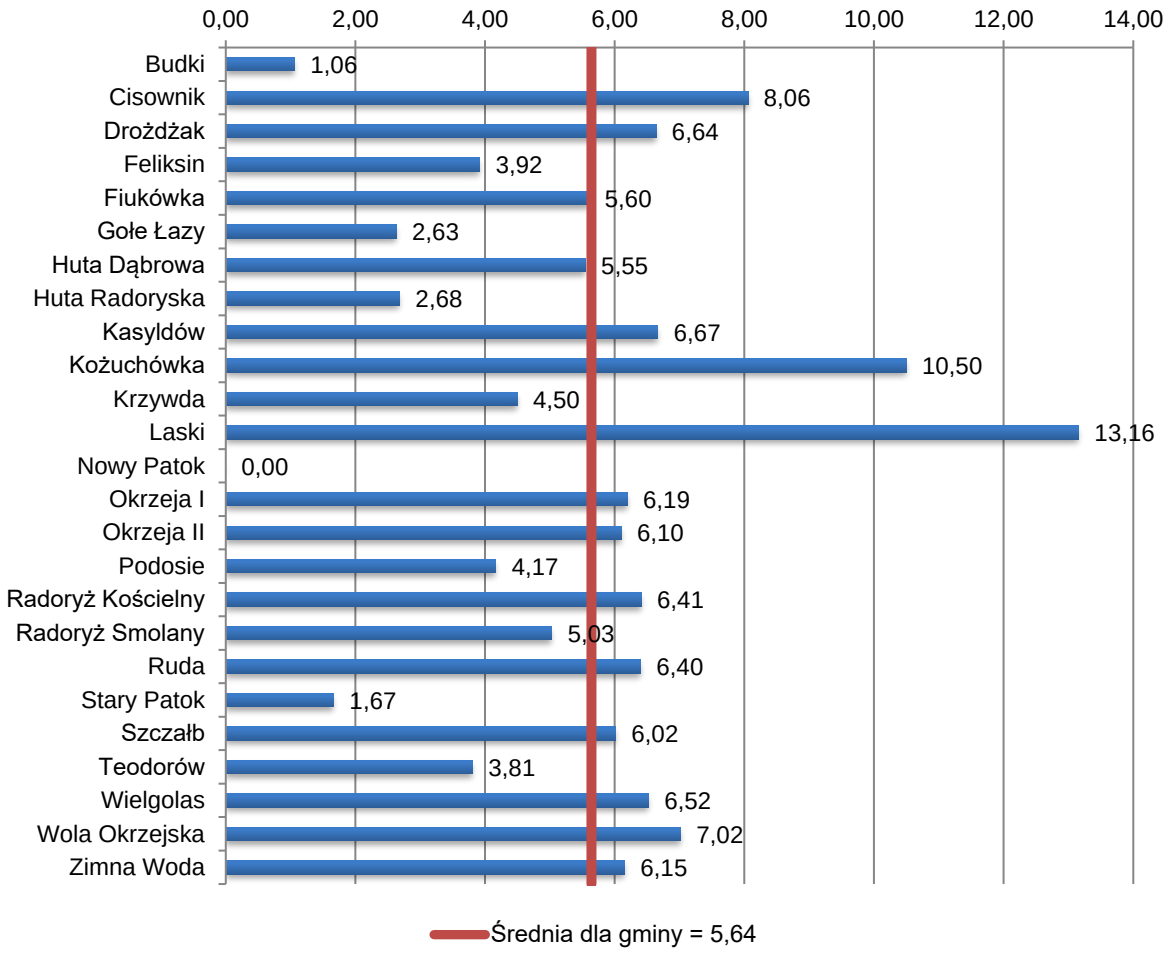

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

Analiza dynamiki zmiany udziału bezrobotnych mieszkańców gminy Krzywda, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie, w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym, na przestrzeni lat 2013-2016, wskazuje, że najgorszą sytuację możemy zaobserwować w sołectwie Laski, gdzie w ww. okresie udział bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym wzrósł o 15,13%. Negatywny trend wzrostowy odnotowano również w sołectwie Wielgolas (4,35%). W pozostałych jednostkach możemy zaobserwować spadek udziału osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Największy procentowy spadek nastąpił w analizowanym okresie w sołectwie Nowy Patok (spadek o 100%), Budki (spadek o 90,85%), Huta Radoryska (spadek o 64,88%), Szczałb (spadek o 58,80%), Krzywda (spadek o 58,57%), Stary Patok (spadek o 55,83%), Zimna Woda (spadek o 54,53%), Ruda (spadek o 52,40%), Feliksin (spadek o 50,98%) oraz Okrzeja II (spadek o 47,79%). W powyższych sołectwach odnotowano spadek wyższy od średniej gminnej (-46,44%). Jednostkami o nieco gorszej sytuacji są sołectwa, w których co prawda nastąpił spadek badanego wskaźnika, ale przyjął on wartości niższe niż średnia dla gminy. Do grupy tej należą sołectwa: Kożuchówka (spadek o 7,02%), Kasyldów (spadek o 17,50%), Teodorów (spadek o 32,70%), Drożdżak (spadek o 33,08%), Cisownik (spadek o 33,69%), Radoryż Kościelny (spadek o 36,43%), Gołe Łazy (spadek o 36,84%), Fiukówka (spadek o

37,34%), Wola Okrzejska (spadek o 37,65%), Podosie (spadek o 44,17%), Okrzeja I (spadek o 45,60%) oraz Radoryż Smolany (spadek o 45,66%).

Wykres 13 Zmiana udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

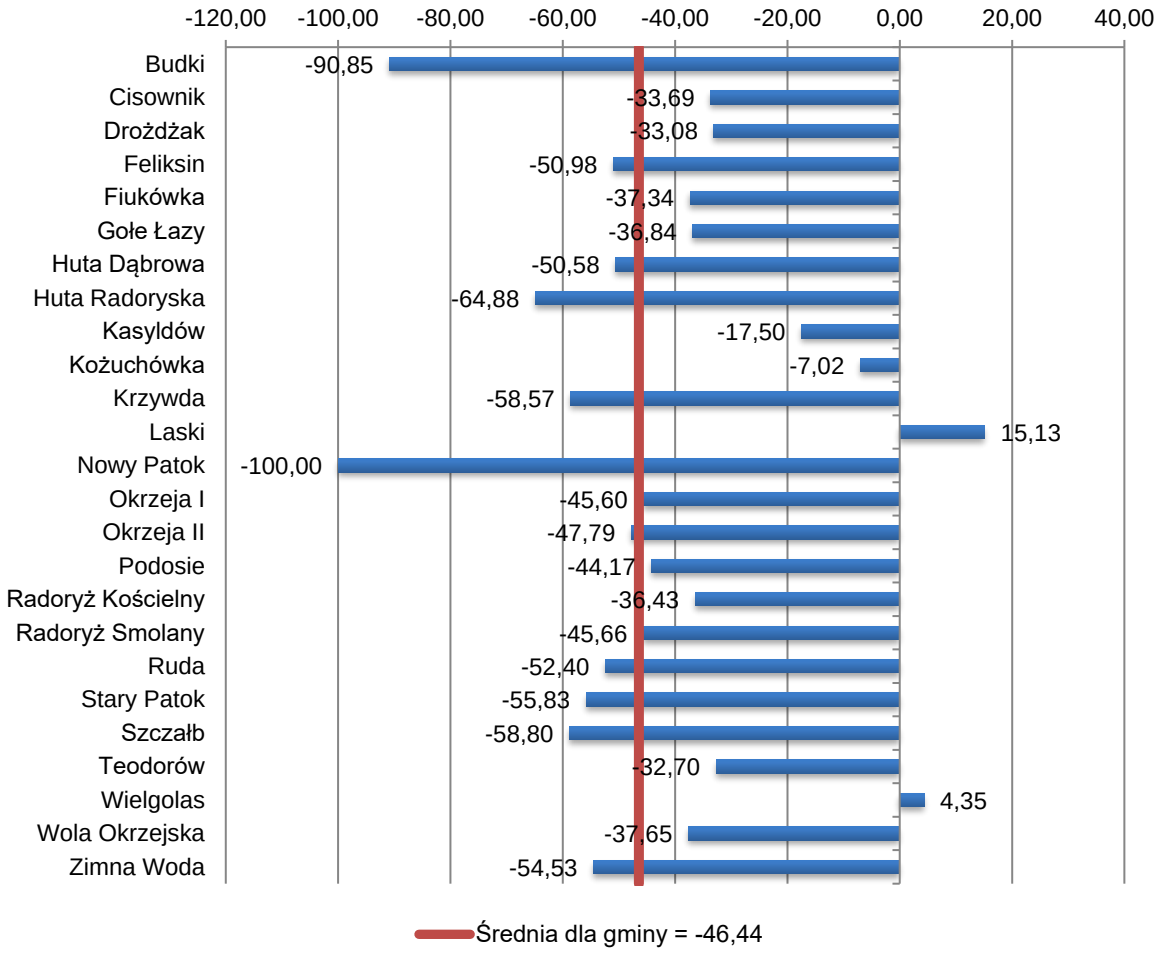

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

Kolejnym wskaźnikiem, który poddano analizie na potrzeby niniejszego opracowania był udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych. W 2016 roku na terenie całej gminy Krzywda średni udział bezrobotnych w tym przedziale wiekowym w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 15,08% (średnia gminna). Jednostkami referencyjnymi, w obrębie których nie odnotowano żadnej osoby bezrobotnej powyżej 50 roku życia (włącznie) były w 2016 r. następujące sołectwa: Budki, Feliksin, Gołe Łazy, Nowy Patok (tutaj nie odnotowano ani jednej osoby bezrobotnej w ogóle), Radoryż Kościelny, Stary Patok oraz Wielgolas. Najgorzej sytuacja przedstawia się w sołectwie Teodorów, w obrębie którego aż 50% bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Łukowie stanowiły osoby powyżej 50 roku życia. Wysoką wartość wskaźnik przyjął również w sołectwach: Laski – 30%, Kasyldów – 28,57%, Huta Radoryska – 25%, Ruda – 25%, Szczałb – 25%, Zimna Woda – 25%, Krzywda – 22,45%, Podosie – 22,22%, Kożuchówka – 21,05%, Cisownik – 17,65%.

Sołectwami, w których wskaźnik udziału osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) w ogólnej liczbie bezrobotnych przyjął wartości niższe od średniej w gminie Krzywda były w 2016 roku: Wola Okrzejska, Radoryż Smolany, Huta Dąbrowa, Okrzeja II, Fiukówka, Drożdżak oraz Okrzeja I.

Wykres 14 Udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 r. wg podziału na jednostki referencyjne (%)

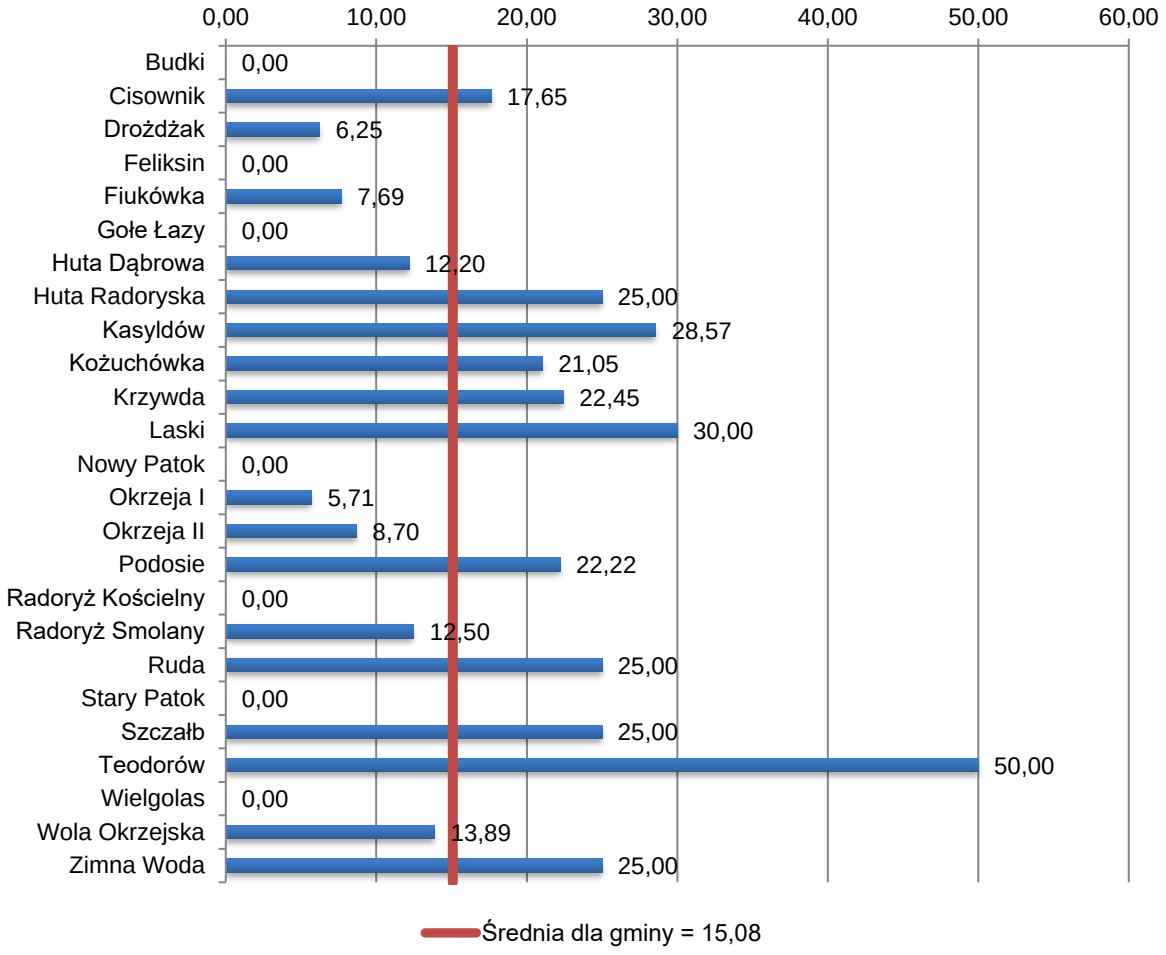

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

Dynamika zmiany udziału osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców pokazuje, że na przestrzeni lat 2013-2016 udział tych osób wśród bezrobotnych mieszkańców gminy Krzywda uległ wzrostowi. W 2016 roku udział mieszkańców bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł o 43,83% w stosunku do roku 2013 (średnia gminna). Pomimo negatywnego trendu wzrostowego zjawiska w skali całej gminy Krzywda, część jednostek referencyjnych odnotowała na przestrzeni lat 2013-2016 spadek udziału osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) w ogólnej liczbie bezrobotnych. Do jednostek tych należą sołectwa:

- Radoryż Kościelny, w obrębie którego odnotowano spadek o 100%;
- Nowy Patok, w obrębie którego odnotowano spadek o 100%;

- Drożdżak, w obrębie którego odnotowano spadek o 60,94%;
- Podosie, w obrębie którego odnotowano spadek o 33,33%;
- Huta Dąbrowa w obrębie którego odnotowano spadek o 12,60%;
- Kożuchówka, w obrębie którego odnotowano spadek o 11,58%;
- Radoryż Smolany, w obrębie którego odnotowano spadek o 6,25%;

Na terenie sołectw: Budki, Feliksin, Gołe Łazy, Stary Patok oraz Wielgolas badany wskaźnik przyjął wartości 0, gdyż zarówno w 2016 roku, jak również w 2013 roku, wśród bezrobotnych mieszkańców tych sołectw, zarejestrowanych w PUP w Łukowie, nie odnotowano osób powyżej 50 roku życia włącznie. W pozostałych sołectwach odnotowano na przestrzeni lat 2013-2016 negatywny trend wzrostowy udziału osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) zarejestrowanych w PUP w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych. W sołectwach Szczałb, Ruda, Huta Radoryska, Wola Okrzejska, Cisownik, Fiukówka, Laski, Okrzeja II, Zimna Woda, Teodorów oraz Krzywda nastąpił wzrost udziału bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia w ogóle bezrobotnych z danego sołectwa powyżej średniej gminnej (43,83%).

Wykres 15 Zmiana udziału osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

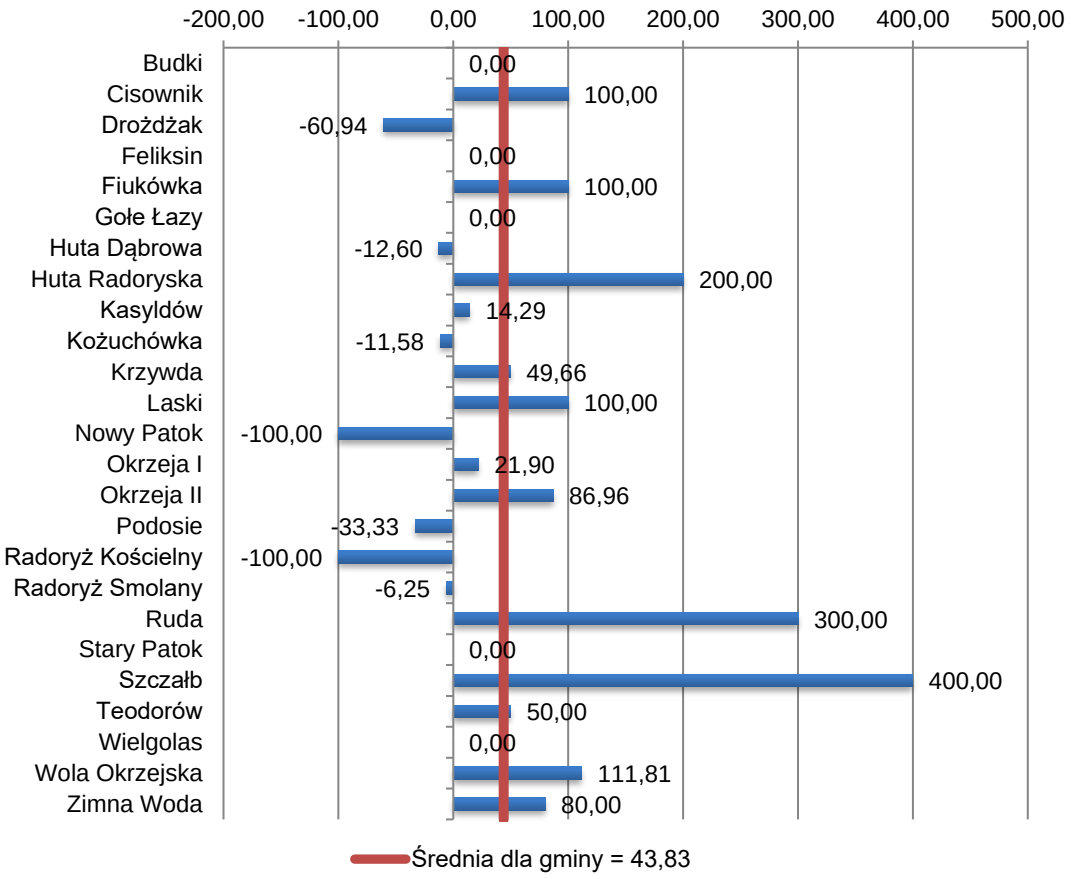

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

Badając problem bezrobocia na terenie gminie Krzywda oraz w ujęciu poszczególnych jednostek referencyjnych, analizie poddano również udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych, a także dynamikę zmian tego wskaźnika. Wysoki udział osób bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji zawodowych jest jednym z markerów wskazujących na trwały charakter procesu pozostawania bez pracy. Wskaźnik ten wskazuje na ogół na wysoki związek pomiędzy kwalifikacjami zawodowymi bezrobotnych oraz okresem, w którym pozostają oni bez pracy. Aktywizacja tej grupy osób bezrobotnych jest bardzo trudna i czasochłonna.

W 2016 roku wskaźnik udziału osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców był dość wysoki i wyniósł dla obszaru całej gminy Krzywda 41,34% (średnia gminna). Najwyższy odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w stosunku do wszystkich bezrobotnych odnotowano na terenie sołectwa Stary Patok, gdzie 100% bezrobotnych nie posiada żadnych kwalifikacji zawodowych. Jednostkami referencyjnymi, w których sytuacja również nie wygląda zadowalająco są:

- sołectwo Huta Radoryska - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 75% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Ruda - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 75% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Kasyldów - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 71,43% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Podosie - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 55,56% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Radoryż Smolany - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 50% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Szczałb - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 50% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Teodorów - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 50% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Fiukówka - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 46,15% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Wola Okrzejska - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 44,44% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Kożuchówka - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 42,11% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Huta Dąbrowa - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 41,46% ogółu bezrobotnych.

We wskazanych powyżej sołectwach wartości wskaźnika uplasowały się powyżej średniej gminnej. W sołectwach: Budki oraz Wielgolas wśród osób bezrobotnych nie było w 2016 roku ani jednej osoby, która nie miałaby żadnych kwalifikacji zawodowych. W sołectwie Nowy Patok ani jeden mieszkaniec nie zarejestrował się w 2016 roku jako bezrobotny. W pozostałych

jednostkach referencyjnych udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych był niższy niż średni udział w gminie Krzywda:

- sołectwo Cisownik - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 41,18% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Laski - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 40% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Zimna Woda - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 37,50% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Krzywda - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 36,73% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Okrzeja II - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 34,78% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Okrzeja I - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 34,29% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Gołe Łazy - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 33,33% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Radoryż Kościelny - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 33,33% ogółu bezrobotnych;
- sołectwo Feliksin - bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stanowią 25% ogółu bezrobotnych.

Wykres 16 Udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

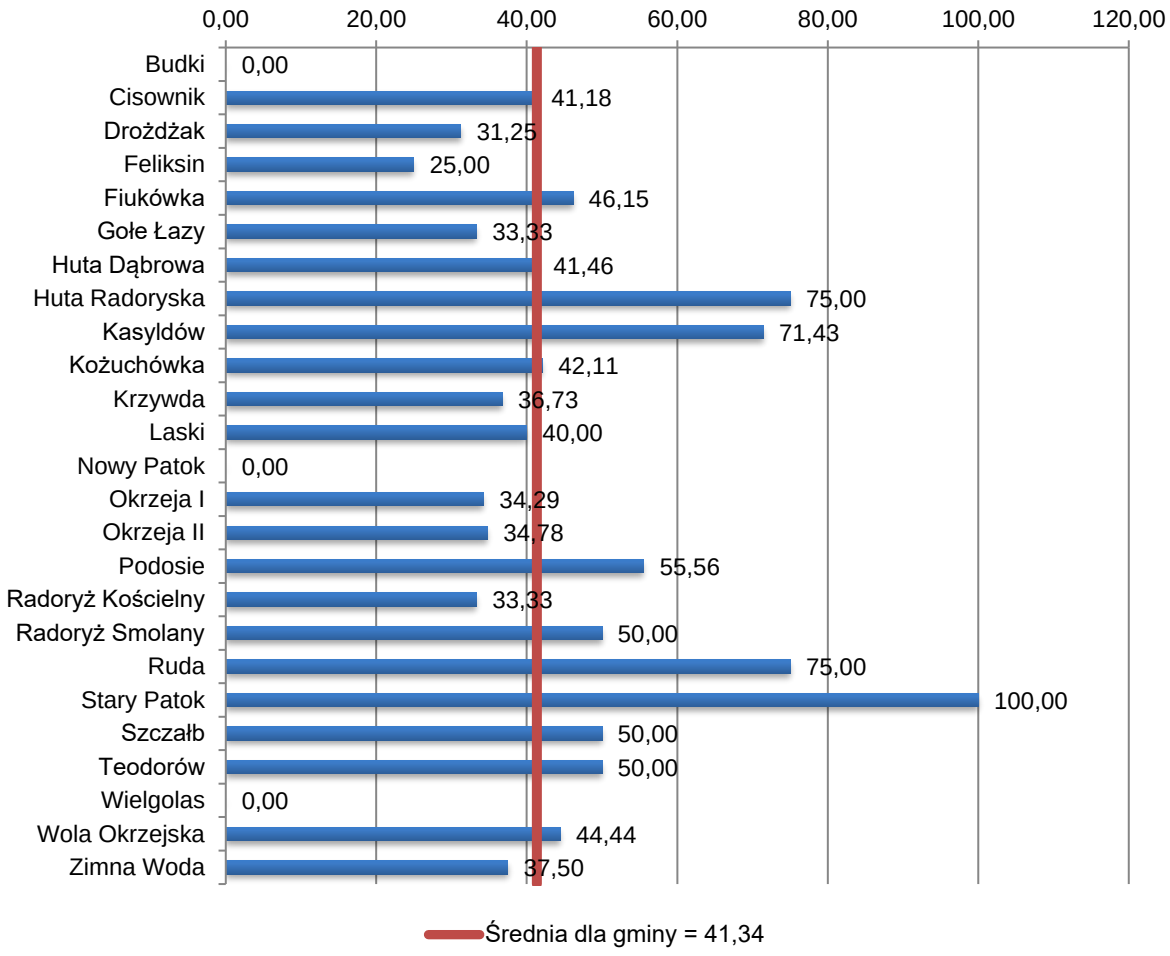

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

W świetle danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie, pomimo systematycznego spadku liczby osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (2013 r.-251, 2014 r. – 211, 2015 r. – 191, 2016 r. – 148), ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy Krzywda z roku na rok wzrasta. W 2016 roku nastąpił wzrost udziału osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych z obszaru gminy Krzywda o 11,50% (średnia gminna). Na przestrzeni analizowanego okresu w szesnastu jednostkach referencyjnych nastąpił wzrost udziału bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji zawodowych. Do jednostek tych należą następujące sołectwa: Stary Patok (wzrost o 100%), Szczałb (wzrost o 100%), Kasyldów (wzrost o 90,48%), Huta Radoryska (wzrost o 80%), Gołe Łazy (wzrost o 66,67%), Teodorów (wzrost o 50%), Ruda (wzrost o 50%), Fiukówka (wzrost o 45,05%), Okrzeja II (wzrost o 24,65%), Okrzeja I (wzrost o 21,90%), Wola Okrzejska (wzrost o 17,87%), Radoryż Smolany (wzrost o 15,38%), Huta Dąbrowa (wzrost o 15,03%), Laski (wzrost o 6,67%) oraz Podosie (wzrost o 4,17%).

Najkorzystniejszą sytuację zaobserwowano w sołectwach, na terenie których na przestrzeni lat 2013-2016 nastąpił spadek udziału osób bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych:

- Nowy Patok – w 2016 roku odnotowano spadek o 100% w stosunku do roku 2013;

- Budki - w 2016 roku odnotowano spadek o 100% w stosunku do roku 2013;
- Feliksin - w 2016 roku odnotowano spadek o 50% w stosunku do roku 2013;
- Drożdżak - w 2016 roku odnotowano spadek o 28,98% w stosunku do roku 2013;
- Zimna Woda - w 2016 roku odnotowano spadek o 20,59% w stosunku do roku 2013;
- Kożuchówka - w 2016 roku odnotowano spadek o 11,58% w stosunku do roku 2013;
- Radoryż Kościelny - w 2016 roku odnotowano spadek o 11,11% w stosunku do roku 2013;
- Krzywda - w 2016 roku odnotowano spadek o 4,17% w stosunku do roku 2013;
- Cisownik - w 2016 roku odnotowano spadek o 2,67% w stosunku do roku 2013.

W sołectwie Wielgolas na przestrzeni lat 2013-2016 nie odnotowano, aby którykolwiek z bezrobotnych mieszkańców, zarejestrowanych w PUP, nie posiadał kwalifikacji zawodowych, stąd analizowany wskaźnik przyjął wartość 0.

Wykres 17 Zmiana udziału osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

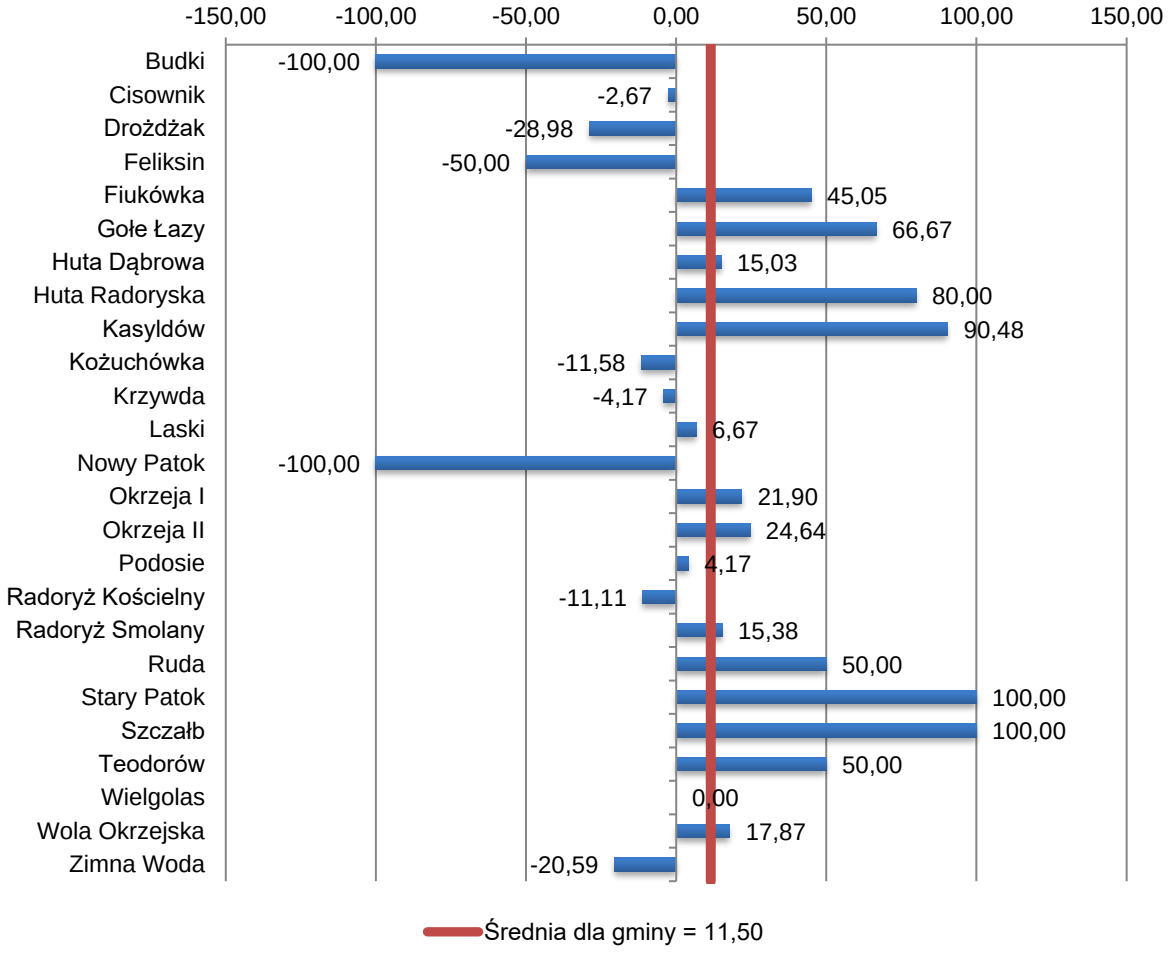

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

Kolejnym wskaźnikiem istotnym z punktu widzenia analizy natężenia zjawiska bezrobocia jest wskaźnik udziału osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) w ogólnej liczbie ludności pozostającej bez pracy. Umożliwia on dokładną identyfikację obszarów, na których bezrobocie przyjmuje charakter trwałej postawy społecznej części mieszkańców. W 2016 roku liczba osób długotrwale pozostających bez pracy na terenie gminy Krzywda wynosiła 223, co stanowiło 62,29% wszystkich bezrobotnych z obszaru gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie. W okresie od 2013 r. do 2016 r. liczba bezrobotnych długotrwale obniżyła się o 148 osób (o 39,89%). Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2016 roku kształtował się na poziomie 62,29% (średnia gminna). Wśród jednostek referencyjnych, w których poziom wskaźnika znacząco przekroczył średnią dla gminy Krzywda możemy wyróżnić sołectwo: Feliksin (37,71 punktów procentowych powyżej średniej gminnej), Gołe Łazy (37,71 punktów procentowych powyżej średniej gminnej), Podosie (26,60 punktów procentowych powyżej średniej gminnej), Szczałb (25,21 punktów procentowych powyżej średniej gminnej) oraz Laski (17,71 punktów procentowych powyżej średniej gminnej). W dalszej kolejności uplasowały się sołectwa wskazane poniżej:

- Ruda – 12,71 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Teodorów – 12,71 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Zimna Woda – 6,46 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Wielgolas – 4,38 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Wola Okrzejska – 4,38 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Cisownik – 2,42 punkty procentowe powyżej średniej gminnej;
- Krzywda – 0,97 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Kożuchówka – 0,87 punktów procentowych powyżej średniej gminnej;
- Radoryż Smolany – 0,21 punktów procentowych powyżej średniej gminnej.

We wskazanych powyżej sołectwach udział mieszkańców długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnej ludności przyjął wartości wyższe od średniej gminnej. W sołectwie Nowy Patok wskaźnik przyjął wartość 0, gdyż w 2016 roku ani jeden mieszkaniec nie zarejestrował się jako osoba bezrobotna w PUP w Łukowie. W pozostałych sołectwach, w obrębie których badany wskaźnik przyjął wartość 0, tj. Budki oraz Stary Patok, żaden z bezrobotnych mieszkańców, zarejestrowanych w PUP, nie był długotrwale bezrobotny. We wszystkich pozostałych sołectwach wskaźnik udziału mieszkańców długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnej ludności był niższy od średniej gminnej:

- Fiukówka – 0,75 punktów procentowych poniżej średniej gminnej;
- Radoryż Kościelny – 2,29 punktów procentowych poniżej średniej gminnej;
- Kasyldów – 5,15 punktów procentowych poniżej średniej gminnej;
- Drożdżak – 6,04 punkty procentowe poniżej średniej gminnej;
- Okrzeja II – 10,12 punktów procentowych poniżej średniej gminnej;
- Okrzeja I – 10,86 punktów procentowych poniżej średniej gminnej;
- Huta Dąbrowa – 11,07 punktów procentowych poniżej średniej gminnej;

- Huta Radoryska – 12,29 punktów procentowych poniżej średniej gminnej.

Wykres 18 Udział osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

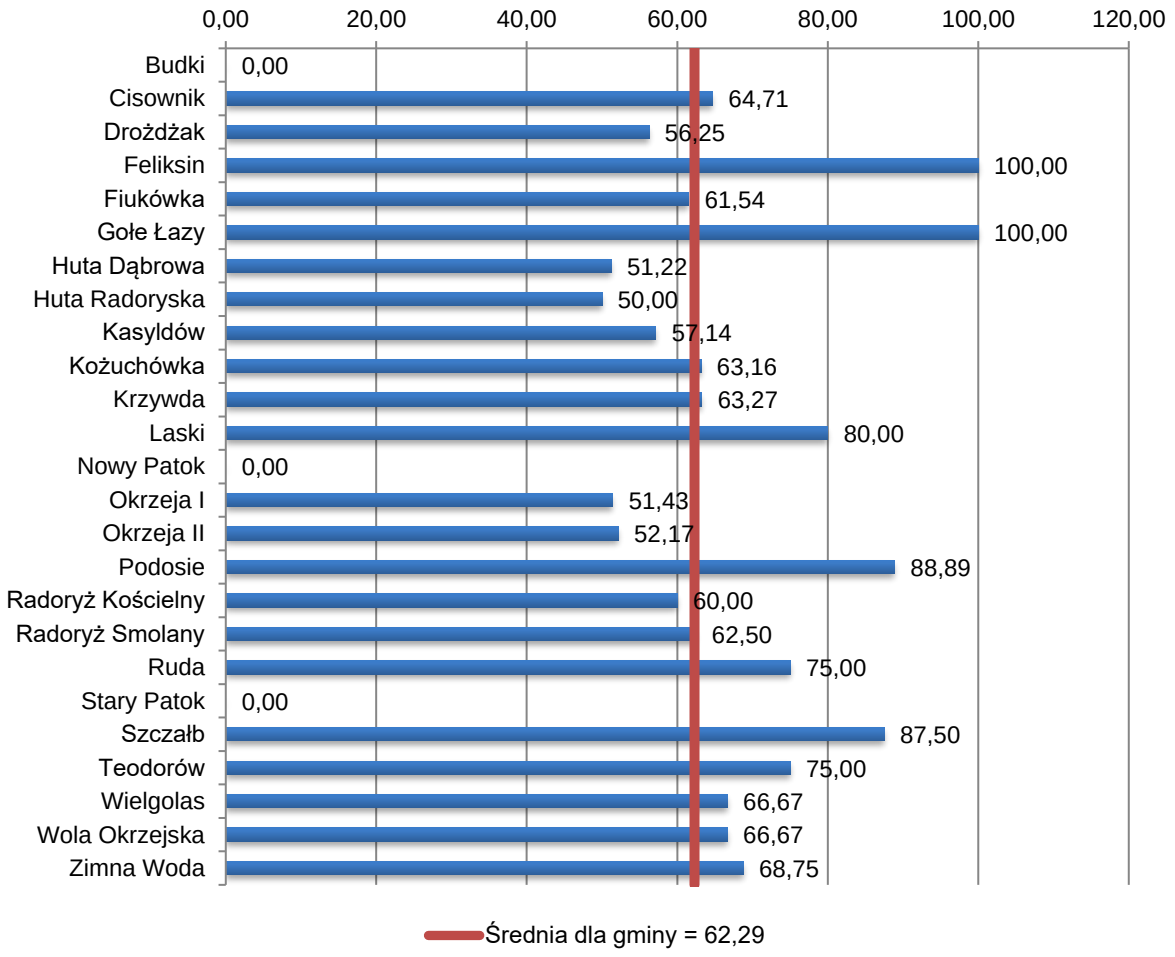

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

Badając zjawisko bezrobocia przez pryzmat okresu pozostawania bez pracy warto przyjrzeć się szczegółowo również i dynamice zmiany udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej populacji mieszkańców bezrobotnych. Analiza tego wskaźnika umożliwia bowiem wyznaczenie obszarów, na których zachodzące procesy związane z problemem bezrobocia prowadzą do utrwalania się negatywnego poziomu tego zjawiska oraz jego intensyfikacji. W latach 2013-2016 wzrost udziału osób trwale bezrobotnych w grupie wszystkich bezrobotnych odnotowano w 14 jednostkach referencyjnych, w 9 nastąpił spadek.

Najwyższe wartości dynamiki przyrostu udziału długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych występowały w sołectwie Teodorów (wzrost o 350%), Podosie (wzrost o 166,67%), Gołe Łazy (wzrost o 150%), Szczałb (wzrost o 118,75%), Stary Patok (wzrost o 100%), Feliksin (wzrost o 60%), Zimna Woda (wzrost o 54,69%), Kożuchówka (wzrost o 32,63%) oraz Cisownik (wzrost o 20,17%). W sołectwach: Krzywda, Drożdżak, Fiukówka, Radoryż Kościelny oraz Okrzeja II odnotowano niższy wzrost, przyjmujący wartości poniżej średniej gminnej (13,67%).

Wśród sołectw, w których zaobserwowano w latach 2013-2016 pozytywną tendencję spadkową wskaźnika znajdują się:

- Nowy Patok – spadek o 100%;
- Budki – spadek o 100%;
- Kasyldów – spadek o 23,81%;
- Laski – spadek o 8,57%;
- Ruda – spadek o 7,69%;
- Okrzeja I – spadek o 3,19%;
- Huta Dąbrowa – spadek o 2,11%;
- Radoryż Smolany – spadek o 1,32%;
- Wola Okrzejska – spadek o 0,81%.

Wykres 19 Zmiana udziału osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

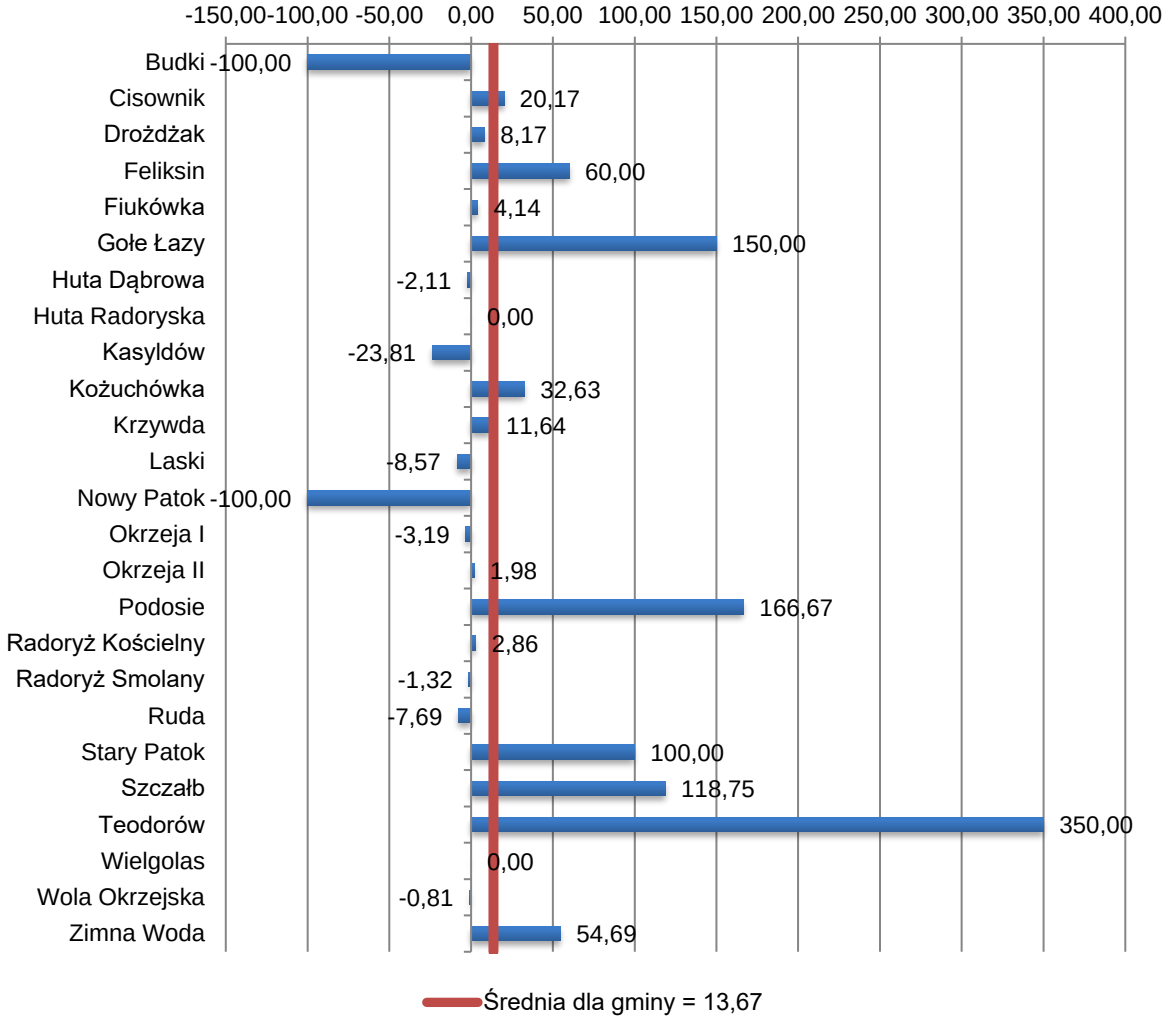

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łukowie

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Konsultacje społeczne przeprowadzone z mieszkańcami gminy Krzywda oraz przedstawicielami lokalnych władz wykazały, że spadek ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie nie jest spowodowany polepszającą się sytuacją na lokalnym rynku pracy. Wskazywano, że systematyczne obniżanie się bezrobocia w gminie jest wynikiem migracji zarobkowych mieszkańców. W związku z niełatwą sytuacją na lokalnym rynku pracy oraz bliskością dużych ośrodków miejskich (np. Warszawa), coraz większa liczba mieszkańców gminy decyduje się na wyjazdy w poszukiwaniu pracy poza terenem gminy i nie rejestruje się w Urzędzie Pracy. W związku z powyższym spadek liczby bezrobotnych nie wynika z pozytywnych zmian na lokalnym rynku pracy, tj. nie jest skorelowany z powstaniem nowych miejsc pracy na obszarze gminy, ale, z dużym prawdopodobieństwem, jest następstwem zjawiska odpływu mieszkańców.

Podczas konsultacji społecznych podkreślano, że migracje zarobkowe mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym dotyczą najczęściej ludzi młodych i wykształconych. Niesie to ze sobą kolejne negatywne zjawiska – spadek liczby urodzeń na terenie gminy oraz szybkie starzenie się populacji w gminie. Rekomenduje się zatem podjęcie niezbędnych działań celem promocji postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców (w szczególności młodych), wsparcie osób podejmujących samozatrudnienie w formie jednoosobowej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej oraz wykorzystanie potencjału gminy do stworzenia nowych miejsc pracy.

Wskazywano, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby bez stażu pracy lub z krótkim stażem pracy, którym powinno się zapewnić możliwość podjęcia pierwszej pracy lub poszerzenia doświadczenia zawodowego. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w dużym stopniu dosięgał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na dokształcanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

Mieszkańcy wskazywali również, że znaczącym problemem, który obserwują w gminie, jest zjawisko „dziedziczenia" bezrobocia. Dotyczy to w szczególności osób młodych, których rodzice/opiekunowie prawni bądź osoby z bliskiego otoczenia pozostają długotrwale bezrobotni, znacznie powyżej 24 miesięcy. Jak już wyżej zaznaczono, należy podjąć odpowiednie działania celem aktywizacji młodych mieszkańców wchodzących na rynek pracy, aby ograniczyć zjawisko „dziedziczenia" bezrobocia.

Kolejnym problemem, na który zwrócono uwagę w trakcie konsultacji społecznych jest zjawisko nielegalnego zatrudnienia, tzw. „szara strefa". Mieszkańcy postulowali podjęcie działań mających na celu ograniczenie tego zjawiska.

1.5.4 WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UBÓSTWO

Kolejnym zjawiskiem, które poddano analizie na potrzeby niniejszej diagnozy było ubóstwo i wykluczenie społeczne. Uznano, że najbardziej praktyczną i właściwą metodą, za pomocą której można zbadać ww. zjawisko jest analiza struktury beneficjentów świadczeń pomocy społecznej, przy uwzględnieniu różnych cech tej grupy: cech demograficznych, społecznych i ekonomicznych.

Przepisy polskiego prawa dotyczące obszaru pomocy społecznej wskazują, że celem pomocy społecznej jest umożliwienie poszczególnym osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie. Pomoc społeczna, zgodnie z zapisami ustawy[5], wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne bardzo często współwystępują z innymi problemami społecznymi, takimi jak: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, brak wspierania wysiłków edukacyjnych dzieci przez rodziców, wypadanie dzieci i młodzieży z systemu kształcenia, uzależnienia. Metodą, którą zastosowano, aby określić natężenie problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego była analiza zapotrzebowania mieszkańców gminy Krzywda oraz poszczególnych jednostek referencyjnych na różne formy pomocy społecznej organizowane przez gminę. W tym celu zbadano liczbę osób zamieszkujących na terenie poszczególnych jednostek referencyjnych (sołectw), które z powodu indywidualnej sytuacji życiowej są uprawnione do korzystania z pomocy społecznej. Przeanalizowano liczbę osób, które uprawnione są do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione są do pomocy społecznej m. in. z tytułu: ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, alkoholizmu lub narkomanii. Badaniem objęto również dzieci i młodzież do 17 roku życia włącznie korzystającą z dożywiania przyznawanego przez GOPS w Krzywdzie. Taka analiza zjawiska pozwoliła na dokonanie obserwacji, zarówno w wymiarze terytorialnym, jak i jakościowym, które ze zjawisk stanowi największy problem w skali gminy Krzywda.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie pokazują, że ogólna liczba mieszkańców gminy wymagających wsparcia organizowanego przez gminę ulegała spadkowi na przestrzeni lat 2013-2016. W 2016 roku wyniosła ona 652 osoby, co stanowi 6,01% wszystkich mieszkańców gminy Krzywda. Ogólna liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Krzywda spadła o 136 osób na przestrzeni lat 2013-2016 (przy ogólnym spadku liczby mieszkańców o 164 osoby), co

[5] Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 poz. 930)

oznacza spadek o 17,26%. Analizując szczegółowo sytuację przez pryzmat poszczególnych jednostek referencyjnych, możemy zauważyć, że w większości sołectw odnotowano spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej charakterystyczny dla całej gminy (sołectwa: Cisownik, Drożdżak, Feliksin, Huta Dąbrowa, Huta Radoryska, Kasyldów, Kożuchówka, Krzywda, Laski, Okrzeja I, Okrzeja II, Podosie, Radoryż Kościelny, Radoryż Smolany, Ruda, Szczałb, Teodorów, Wielgolas oraz Zimna Woda). W czterech sołectwach na przestrzeni lat 2013-2015 nastąpił wzrost liczby mieszkańców objętych różnego rodzaju formami wsparcia z GOPS: Budki (z 5 w 2013 roku do 8 w 2016 roku), Fiukówka (z 14 w 2013 roku do 15 w 2016 roku), Stary Patok (z 5 w 2013 roku do 6 w 2016 roku) oraz Wola Okrzejska (z 79 w 2013 roku do 88 w 2016 roku). W sołectwach: Gołe Łazy oraz Nowy Patok liczba mieszkańców korzystających w 2016 roku z pomocy społecznej nie uległa zmianie w stosunku do roku 2013. W poniższej tabeli zaprezentowano szczegółowe dane dotyczące liczby osób korzystających z różnych form pomocy społecznej w latach 2013-2016 z podziałem na miejsce ich zamieszkania.

Tabela 3 Liczba osób mieszkających na terenie gminy Krzywda, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na przestrzeni lat 2013-2015 wg podziału na jednostki referencyjne

Jednostka referencyjna	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej		
	2013	2014	2015
Budki	5	4	8
Cisownik	36	25	24
Drożdżak	33	29	23
Feliksin	28	24	24
Fiukówka	14	8	14
Gołe Łazy	12	16	16
Huta Dąbrowa	89	97	102
Huta Radoryska	39	33	32
Kasyldów	15	9	12
Kożuchówka	43	47	41

Jednostka referencyjna	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej		
	2013	2014	2015
Krzywda	82	84	85
Laski	16	15	13
Nowy Patok	4	4	4
Okrzeja I	74	76	73
Okrzeja II	49	52	49
Podosie	21	24	25
Radoryż Kościelny	18	22	19
Radoryż Smolany	38	41	38
Ruda	27	24	20
Stary Patok	5	6	6
Szczałb	20	11	15
Teodorów	16	10	13
Wielgolas	7	6	7
Wola Okrzejska	79	84	99
Zimna Woda	18	22	22
Suma	**788**	**773**	**784**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Do przeprowadzenia precyzyjnej identyfikacji i analizy terenów, w obrębie których występuje największa koncentracja osób korzystających ze środków pomocy społecznej, konieczne jest

zastosowanie kryterium potencjału ludnościowego. W związku z powyższym, analizie poddano, w poszczególnych jednostkach referencyjnych, wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku oraz dynamikę zmiany wskazanego wskaźnika na przestrzeni lat 2013-2016. Po uwzględnieniu potencjału ludnościowego poszczególnych jednostek referencyjnych, w 2016 roku najgorzej sytuacja prezentowała się w następujących sołectwach:

- Kożuchówka, gdzie wskaźnik wyniósł 11,78%;
- Feliksin, gdzie wskaźnik wyniósł 11,49%;
- Laski, gdzie wskaźnik wyniósł 11,11%;
- Wola Okrzejska, gdzie wskaźnik wyniósł 10,09%;
- Huta Radoryska, gdzie wskaźnik wyniósł 9,59%;
- Ruda, gdzie wskaźnik wyniósł 7,58%'
- Okrzeja II, gdzie wskaźnik wyniósł 6,61%;
- Huta Dąbrowa, gdzie wskaźnik wyniósł 6,60%;
- Okrzeja I, gdzie wskaźnik wyniósł 6,55%;
- Kasyldów, gdzie wskaźnik wyniósł 6,43%;
- Teodorów, gdzie wskaźnik wyniósł 6,32%;
- Stary Patok, gdzie wskaźnik wyniósł 6,19%;

W sołectwach wskazanych powyżej udział beneficjentów pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w Krzywdzie wśród ogólnej liczby mieszkańców kształtował się w 2016 roku na poziomie wyższym od średniej gminnej (6,01%). W pozostałych sołectwach udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców utrzymywał się na poziomie niższym niż średnia dla gminy Krzywda:

- sołectwo Radoryż Smolany – 0,05 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Gołe Łazy – 0,35 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Cisownik – 0,59 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Podosie – 1,21 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Budki – 1,22 punkty procentowe mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Drożdżak – 1,41 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Wielgolas – 1,46 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Szczałb – 2,11 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Fiukówka – 2,32 punkty procentowe mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Radoryż Kościelny – 2,42 punkty procentowe mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Nowy Patok – 2,59 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Krzywda – 2,59 punktów procentowych mniej niż średnia gminna;
- sołectwo Zimna Woda – 2,64 punkty procentowe mniej niż średnia gminna.

Wykres 20 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

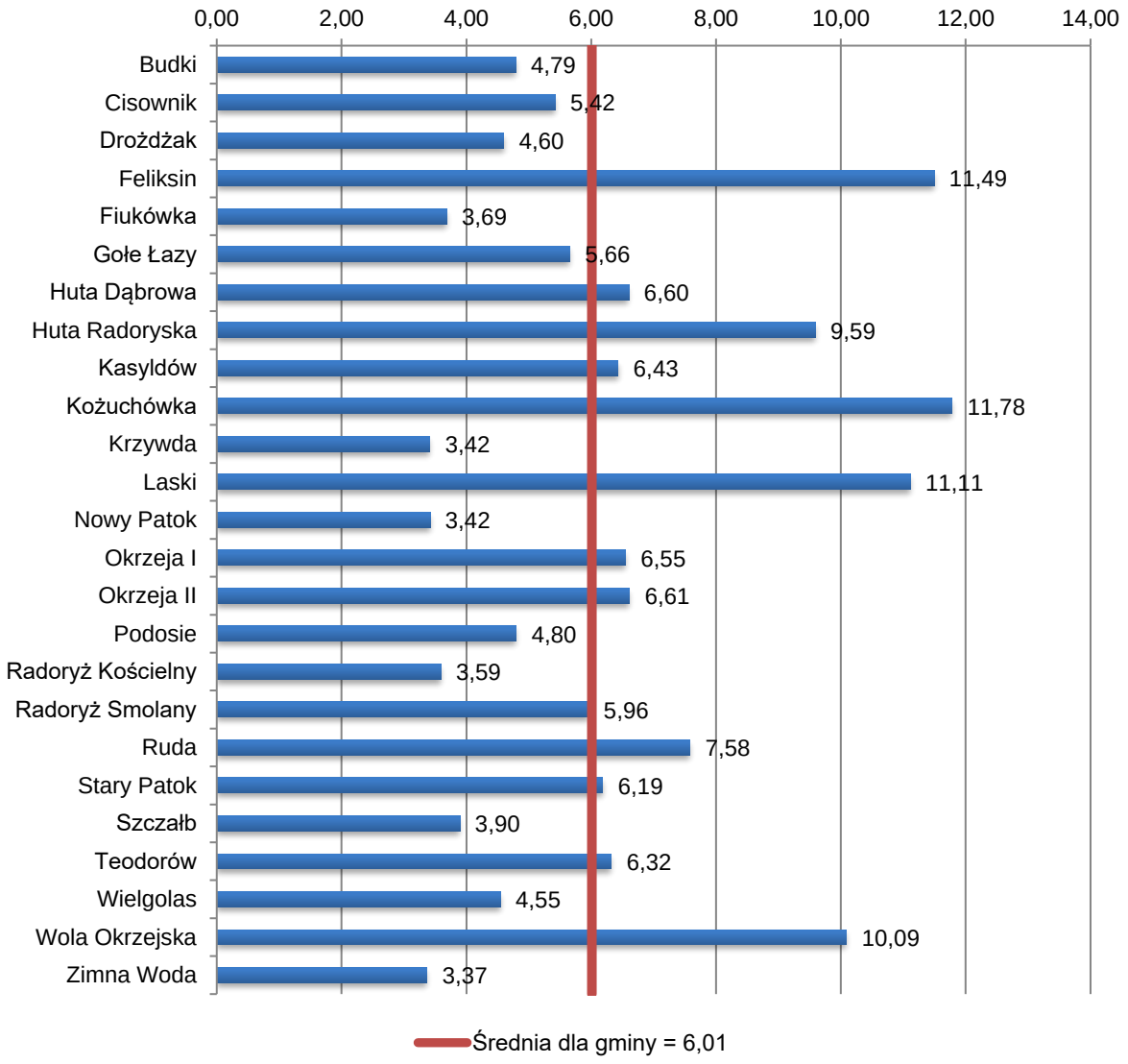

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Dynamika zmiany udziału beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców pokazuje, że na przestrzeni lat 2013-2016 udział tych osób w ludności gminy Krzywda uległ spadkowi. W 2016 roku udział osób korzystających z różnych form wsparcia GOPS w ogólnej liczbie mieszkańców spadł o 16,01% w stosunku do roku 2013 (średnia dla gminy Krzywda). Pomimo pozytywnego trendu spadkowego w skali całej gminy, część jednostek referencyjnych odnotowała przyrost udziału osób będących klientami GOPS w Krzywdzie w stosunku do liczby mieszkańców. Jednostką, w której w analizowanym okresie czasu odnotowano najbardziej negatywne tendencje, najwyższy procentowy wzrost wskaźnika, jest sołectwo Budki. W jednostce tej nastąpił wzrost udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców o 59,04%. Przyrost wskaźnika odnotowano także w sołectwie Stary Patok (przyrost o 21,24%), Wola Okrzejska (przyrost o 19,31%), Fiukówka (przyrost o 10,57%) oraz Gołe Łazy (przyrost o 3,30%).

W sołectwie Nowy Patok badany wskaźnik przyjął wartość 0, gdyż zarówno w 2016 roku jak i 2013 udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców kształtował się na analogicznym poziomie.

Jednostkami referencyjnymi, w których przeważają pozytywne tendencje spadkowe na przestrzeni lat 2013-2016 są następujące sołectwa:

- Szczałb – spadek o 55,78%;
- Ruda – spadek o 44,39%;
- Wielgolas – spadek o 43,51%;
- Cisownik – spadek o 42,49%;
- Drożdżak – spadek o 41,87%;
- Huta Radoryska – spadek o 31,65%;
- Feliksin – spadek o 28,57%;
- Kasyldów – spadek o 28,38%;
- Teodorów – spadek o 27,30%;
- Krzywda – spadek o 25,57%;
- Radoryż Kościelny - spadek o 21,82%.

W wyżej wymienionych sołectwach wskaźnik przyjął wartości spadkowe wyższe niż średnia wartość w gminie Krzywda (-16,01%). W pozostałych sołectwach odnotowano w analizowanym okresie spadek wskaźnika poniżej średniej gminnej:

- Zimna Woda – spadek o 15,36%;
- Podosie – spadek o 14,74%;
- Okrzeja I – spadek o 14,42%;
- Okrzeja II – spadek o 12,80%;
- Kożuchówka – spadek o 9,57%;
- Radoryż Smolany - spadek o 8,77%;
- Laski – spadek o 5,56%;
- Huta Dąbrowa - spadek o 5,11%.

Wykres 21 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

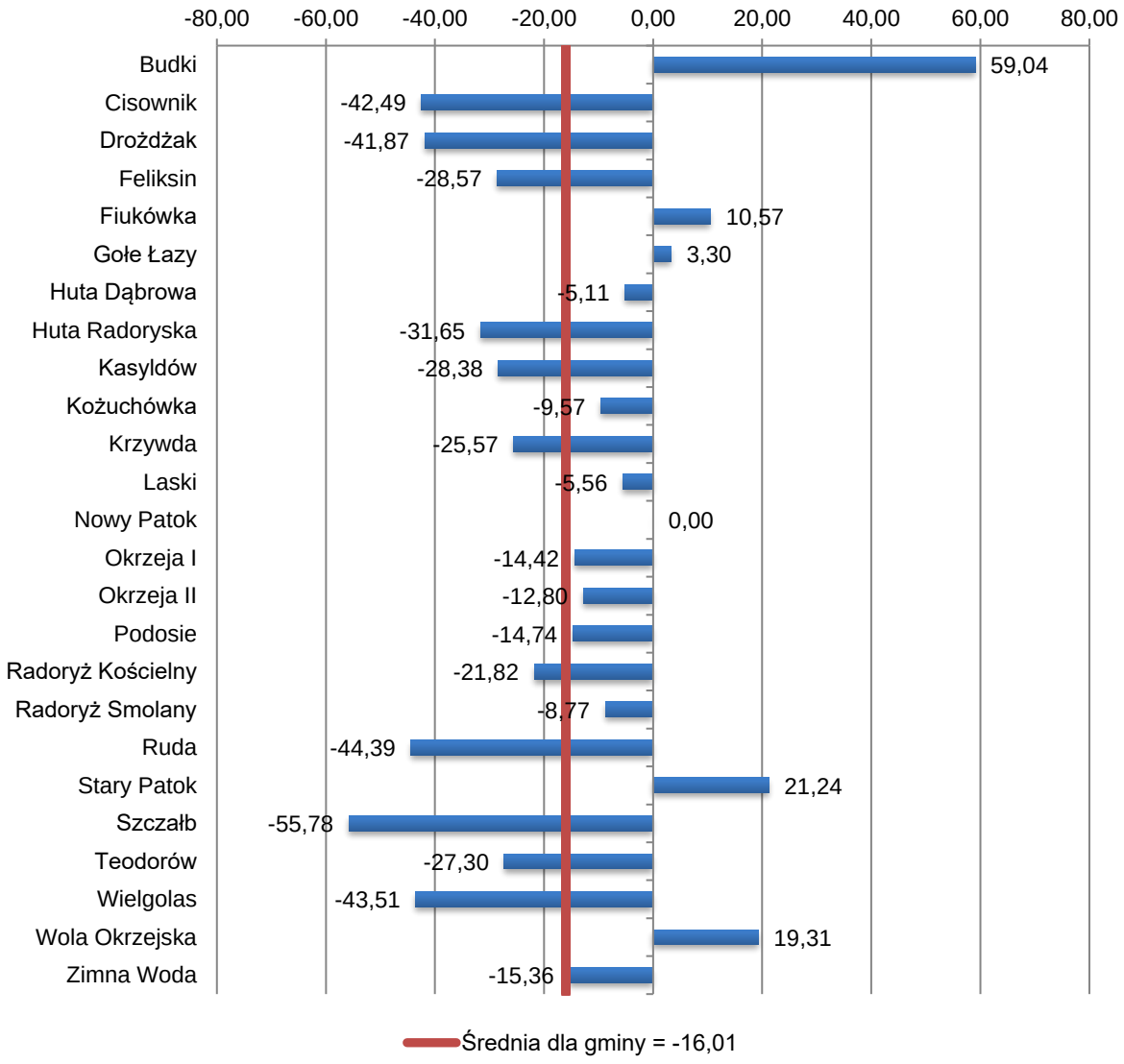

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej na terenie gminy Krzywda pozwala stwierdzić, że na przestrzeni lat 2013-2016 głównym problemem trudnej sytuacji mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń było ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność. W badanym okresie czasu możemy zaobserwować spadek liczby osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa i bezrobocia. Spadek ten nie jest jednak wynikiem polepszenia sytuacji życiowej beneficjentów GOPS, ale raczej następstwem emigracji zarobkowej w poszukiwaniu pracy lub pracy lepiej płatnej, przez co zmniejsza się również liczba beneficjentów GOPS (odpływ ludności z terenu gminy, w tym również tej, która korzystała ze wsparcia pomocy społecznej). Jak pokazuje zamieszczony poniżej wykres na przestrzeni lat 2013-2016 wzrostowi uległa liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności (z 416 do 429, czyli o 3,13%). Niepokojący jest również utrzymujący się, wysoki poziom świadczeń udzielanych z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, co jest niewątpliwie spowodowane starzeniem się społeczności. Bardzo liczna grupa

beneficjentów pomocy społecznej to osoby wielodzietne oraz zagrożone uzależnieniami (alkoholizmem i narkomanią).

Wykres 22 Powody przyznania świadczeń pomocy społecznej wśród mieszkańców gminy Krzywda korzystających z pomocy GOPS w latach 2013-2016

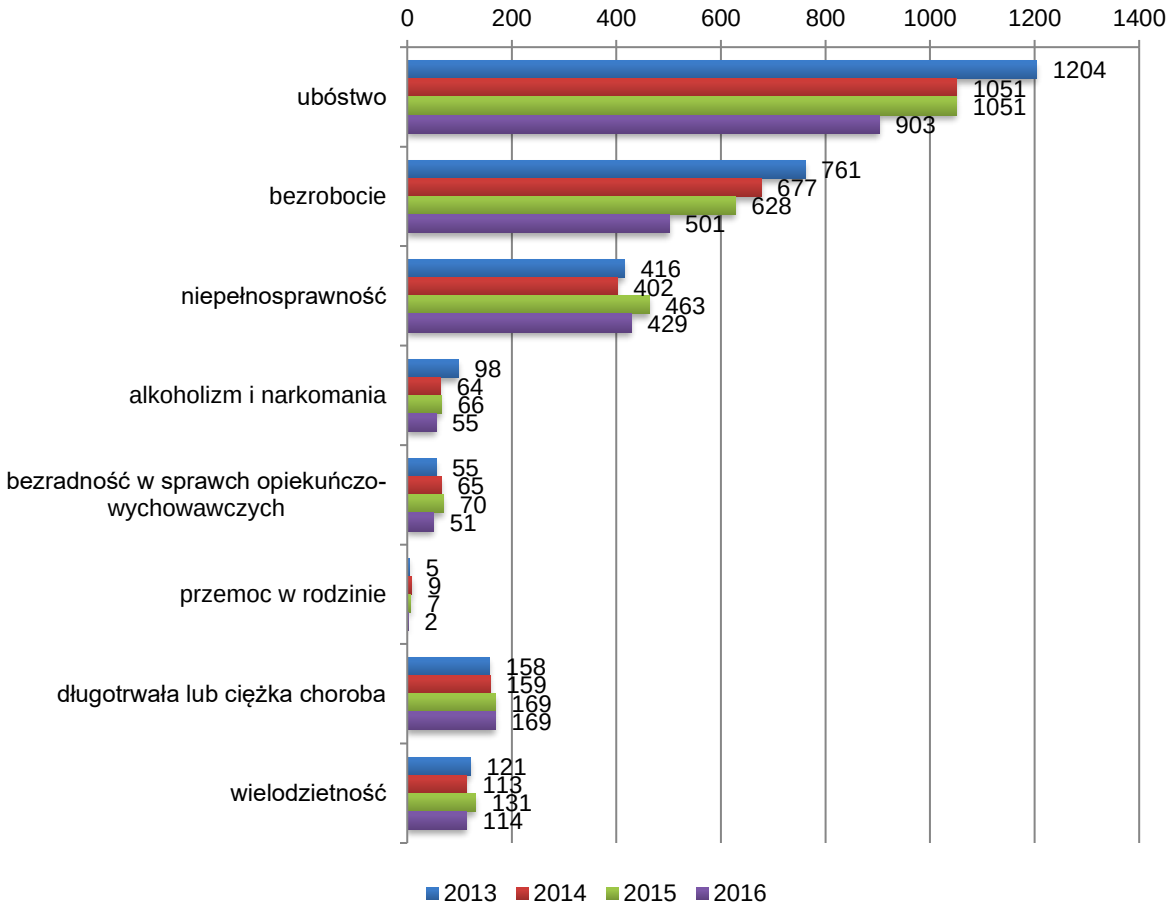

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Analizując powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród osób objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka i są ze sobą skorelowane, np. istnieje wyraźna zależność pomiędzy bezrobociem a zagrożeniem popadnięcia w ubóstwo. W związku z powyższym, przeważająca większość beneficjentów pomocy społecznej organizowanej przez gminę Krzywda występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Przyglądając się szczegółowo udziałowi osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców, przy uwzględnieniu podziału gminy na jednostki referencyjne, możemy zaobserwować, że w 2016 roku największa koncentracja mieszkańców borykających się z problemem ubóstwa występowała w sołectwie Feliksin. Wartość wskaźnika osiągnęła w tym sołectwie poziom 21,26%, czyli prawie 2,5 raza wyższy niż średnia w gminie Krzywda (8,32%). Wysokie wartości wskaźnika, przekraczające średnią gminną, odnotowano również w sołectwach:

- Laski – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 12,42 punkty procentowe;

- Kożuchówka – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 9,83 punkty procentowe;
- Wola Okrzejska – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 6,47 punktów procentowych;
- Ruda – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 4,47 punktów procentowych;
- Teodorów – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 4,32 punkty procentowe;
- Wielgolas – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 3,04 punkty procentowe;
- Stary Patok – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 3,02 punkty procentowe;
- Gołe Łazy – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 2,05 punktów procentowych;
- Radoryż Smolany – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 1,60 punktów procentowych;
- Okrzeja II – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 1,28 punktów procentowych;
- Huta Radoryska – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 1,26 punktów procentowych;
- Okrzeja I – wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 1,24 punkty procentowe;
- Kasyldów - wartość wskaźnika wyższa od średniej gminnej o 1,03 punkty procentowe.

Jednostkami referencyjnymi, w których wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców osiągnął w 2016 roku wartości poniżej średniej dla gminy Krzywda są sołectwa:

- Huta Dąbrowa – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 0,93 punkty procentowe;
- Budki – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 1,74 punkty procentowe;
- Radoryż Kościelny – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 1,91 punktów procentowych;
- Zimna Woda – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 2,26 punktów procentowych;
- Cisownik – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 3,72 punkty procentowe;
- Krzywda – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 3,90 punktów procentowych;
- Drożdżak – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 3,97 punktów procentowych;
- Szczałb – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 4,00 punkty procentowe;
- Nowy Patok – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 4,05 punktów procentowych;

- Podosie – wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 4,86 punktów procentowych;
- Fiukówka - wartość wskaźnika niższa od średniej gminnej o 5,87 punktów procentowych.

Wykres 23 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

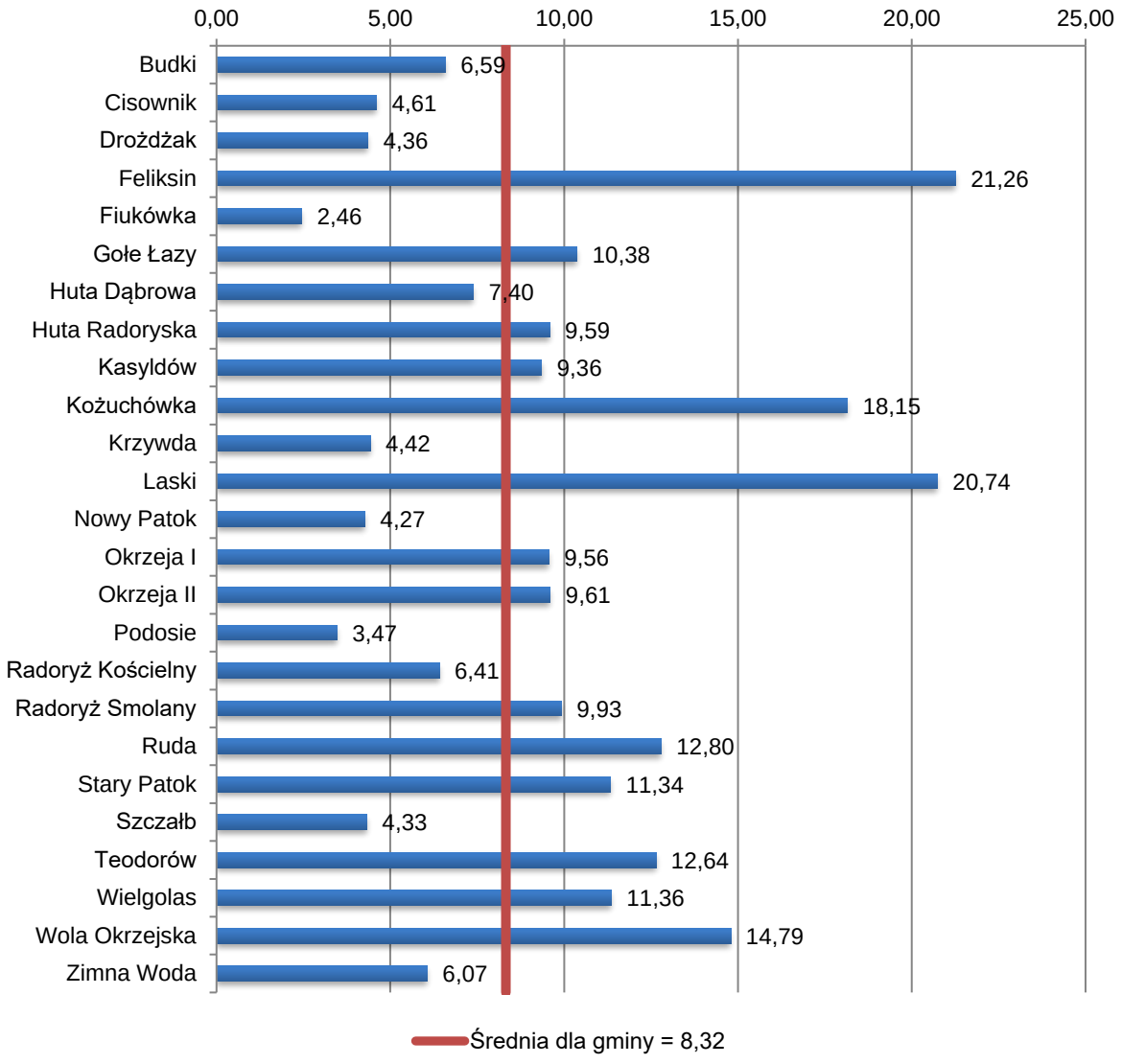

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Badając zjawisko ubóstwa przez pryzmat dynamiki zmian udziału osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie ludności, które zaszły na przestrzeni lat 2013-2016, zauważamy na terenie gminy Krzywda pozytywny trend spadkowy. W skali całej gminy średni udział osób dotkniętych ubóstwem w ogólnej liczbie ludności zmniejszył się o 23,87%. Trend spadkowy odnotowano w następujących jednostkach referencyjnych:

- sołectwo Cisownik - spadek o 67,41% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Szczałb - spadek o 67,24% w stosunku do roku 2013;

- sołectwo Drożdżak - spadek o 62,91% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Huta Radoryska - spadek o 58,99% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Nowy Patok - spadek o 58,33% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Kasyldów - spadek o 42,13% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Radoryż Kościelny - spadek o 40,17% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Ruda - spadek o 35,03% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Huta Dąbrowa - spadek o 33,36% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Fiukówka - spadek o 31,20% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Krzywda - spadek o 26,13% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Okrzeja I - spadek o 24,20% w stosunku do roku 2013.

We wskazanych powyżej sołectwach nastąpił spadek udziału osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców wyższy od średniej gminnej. Jednostkami referencyjnymi, na obszarze których spadek, który zaobserwowano na przestrzeni lat 2013-2016, był niższy od średniej w gminie były poniższe jednostki referencyjne:

- sołectwo Kożuchówka - spadek o 0,16% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Podosie - spadek o 0,53% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Feliksin - spadek o 5,13% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Laski - spadek o 5,98% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Zimna Woda - spadek o 11,53% w stosunku do roku 2013;
- sołectwo Okrzeja II - spadek o 23,39% w stosunku do roku 2013.

Najbardziej niekorzystnie sytuacja prezentuje się na obszarach, w obrębie których w latach 2013-2016 zauważono wzrost analizowanego problemu. Sołectwami, w których odnotowano dodatnią wartość analizowanego wskaźnika, mówiącą o wzroście udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców były następujące sołectwa:

- Wielgolas – wzrost o 41,23%;
- Budki – wzrost o 36,68%;
- Wola Okrzejska – wzrost o 13,26%:
- Gołe Łazy – wzrost o 8,22%;
- Radoryż Smolany – wzrost o 7,00%;
- Teodorów – wzrost o 1,15%;
- Stary Patok – wzrost o 1,03%.

Wykres 24 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

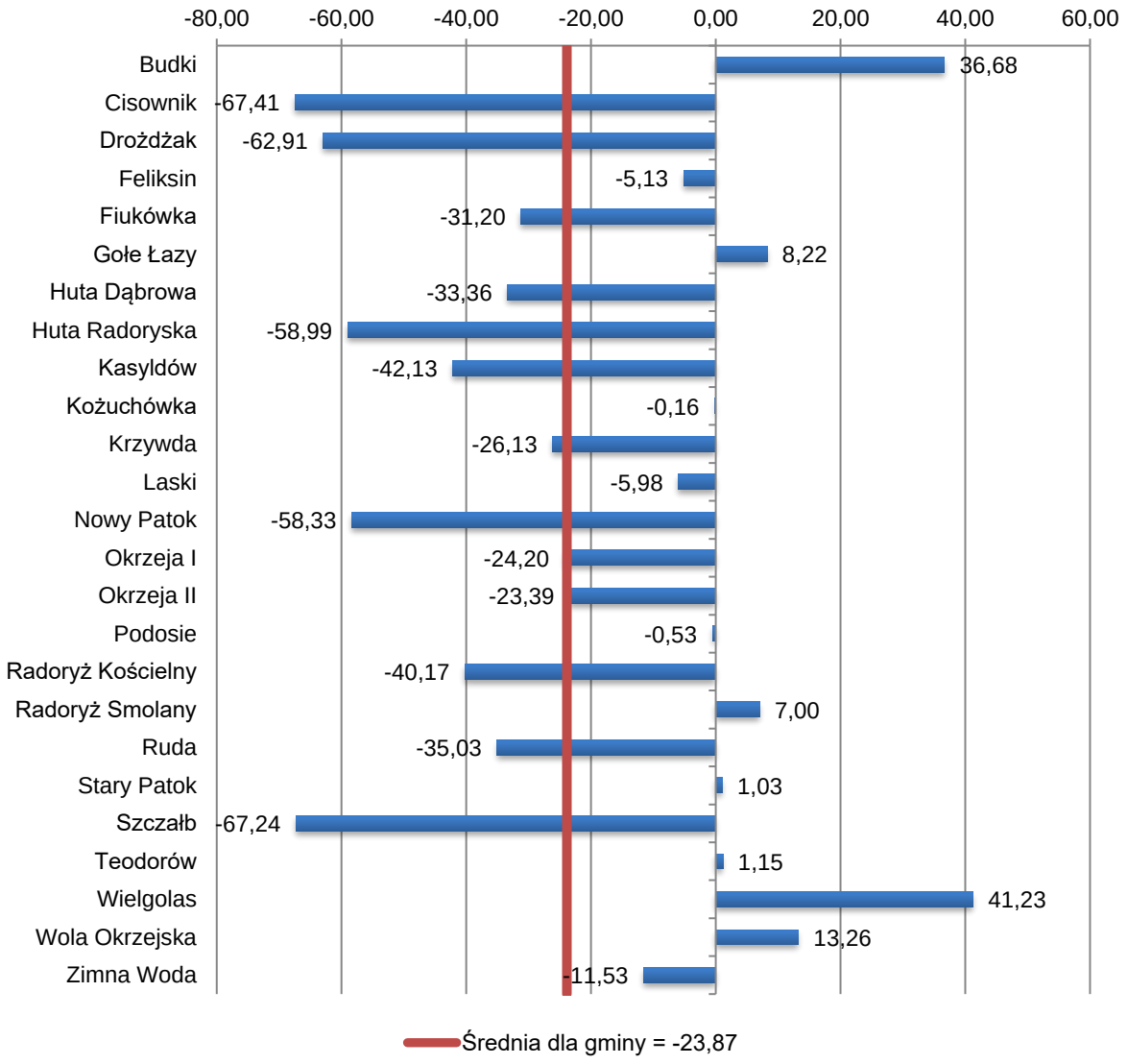

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Pomoc społeczna związana z występowaniem problemów odnoszących się do braku pracy mieszkańców gminy Krzywda koncentrowała się w 2016 roku na najwyższym poziomie w dziewięciu jednostkach referencyjnych, w obrębie których udział osób korzystających z różnego typu świadczeń przyznawanych przez GOPS z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców był wyższy od średniej dla gminy Krzywda (4,62%). Do ww. sołectw należały w 2016 roku:

- Laski – o 10,20 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie;
- Kożuchówka – o 7,17 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie;
- Wola Okrzejska – o 4,10 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie;
- Radoryż Smolany – o 3,32 punkty procentowe więcej niż średnia w gminie;
- Radoryż Kościelny – o 2,30 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie;

- Teodorów – o 2,28 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie;
- Cisownik – o 1,61 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie;
- Drożdżak – o 0,71 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie;
- Gołe Łazy – o 0,10 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie.

W sołectwie Nowy Patok oraz w sołectwie Stary Patok wartość 0, którą przyjął wskaźnik oznacza, że w 2016 roku na terenie tych jednostek żaden z mieszkańców nie korzystał ze wsparcia GOPS w Krzywdzie z tytułu bezrobocia. W pozostałych sołectwach wskaźnik udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie ludności przyjął wartości niższe od średniej dla gminy Krzywda (4,62%):

- Huta Dąbrowa – 0,16 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Okrzeja II – 0,52 punkty procentowe mniej niż średnia w gminie;
- Okrzeja I – 0,56 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Zimna Woda – 0,57 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Feliksin – 0,60 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Budki – 1,03 punkty procentowe mniej niż średnia w gminie;
- Wielgolas – 1,21 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Kasyldów – 1,69 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Ruda – 1,77 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Podosie – 1,95 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Krzywda – 2,38 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Huta Radoryska – 2,56 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Szczałb – 2,89 punktów procentowych mniej niż średnia w gminie;
- Fiukówka – 3,64 punkty procentowe mniej niż średnia w gminie.

Wykres 25 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

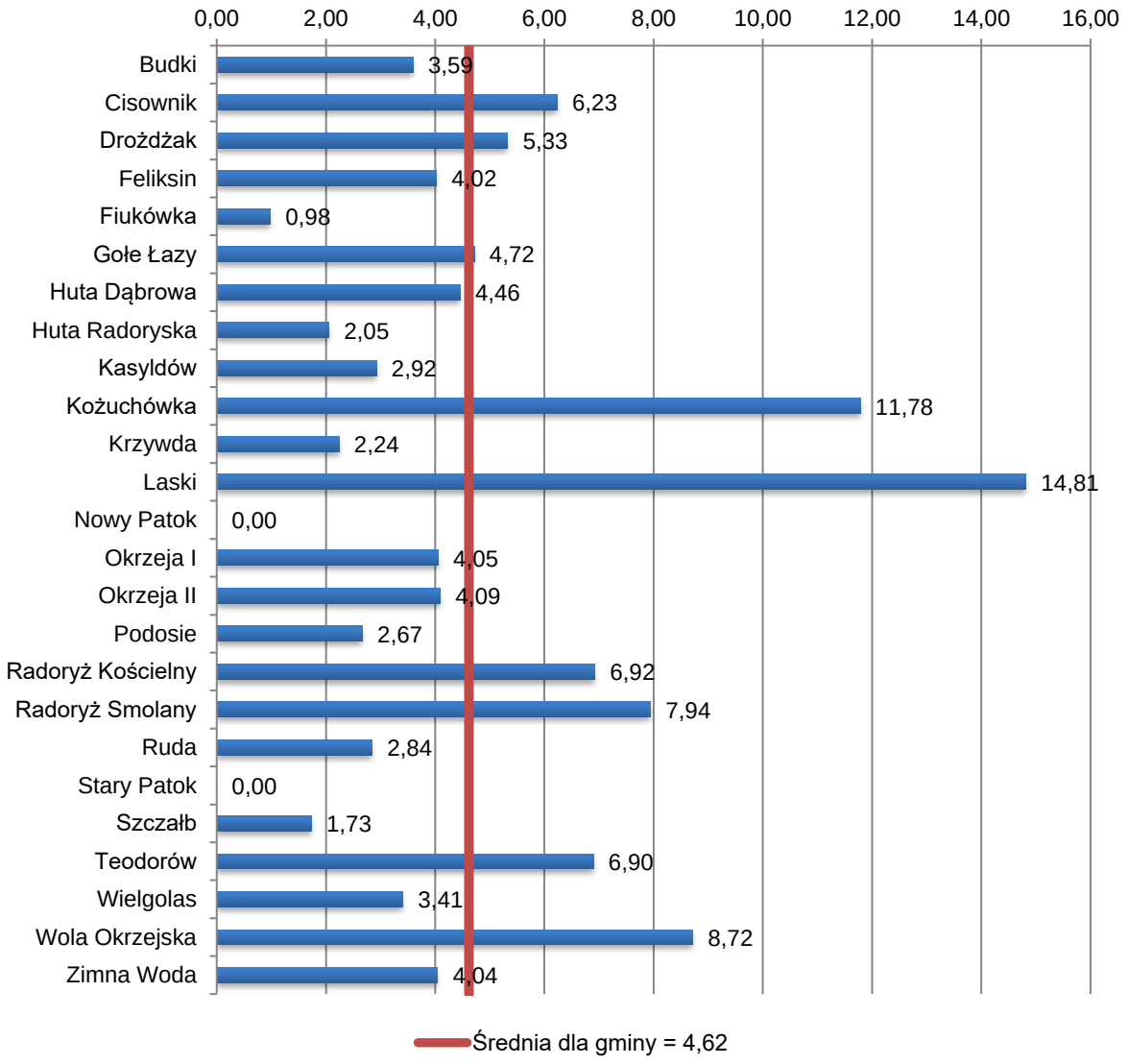

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Na przestrzeni lat 2013-2016 na terenie gminy Krzywda zmalała liczba osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. Liczba tych osób zmniejszyła się z 761 (2013 rok) do 501 (2016 rok), co oznacza około 34,17%-owy spadek. Biorąc pod uwagę potencjał ludnościowy gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować, że w przeciągu czterech badanych lat największy spadek udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców nastąpił w sołectwach: Huta Radoryska (spadek o 81,57%), Szczałb (spadek o 75,43%), Ruda (spadek o 68,72%), Fiukówka (spadek o 65,60%), Krzywda (spadek o 58,74%), Podosie (spadek o 56,75%), Huta Dąbrowa (spadek o 46,75%), Cisownik (spadek o 45,89%), Kasyldów (spadek o 45,74%), Feliksin (spadek o 41,67%) oraz Drożdżak (spadek o 38,30%). W ww. sołectwach spadek był wyższy od średniej gminnej (-33,17%). Najniższy spadek udziału mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 miał miejsce w sołectwie Wola Okrzejska (-0,73%). Najgorzej sytuacja prezentuje się w sołectwach: Gołe Łazy, Teodorów,

Budki oraz Laski, gdzie odnotowano na przestrzeni lat 2013-2016 wzrost udziału beneficjentów pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w stosunku do liczny mieszkańców. W sołectwach Nowy Patok oraz Stary Patok wskaźnik przyjął wartość 0, gdyż w analizowanym okresie ani jeden mieszkaniec nie korzystał z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia.

Wykres 26 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

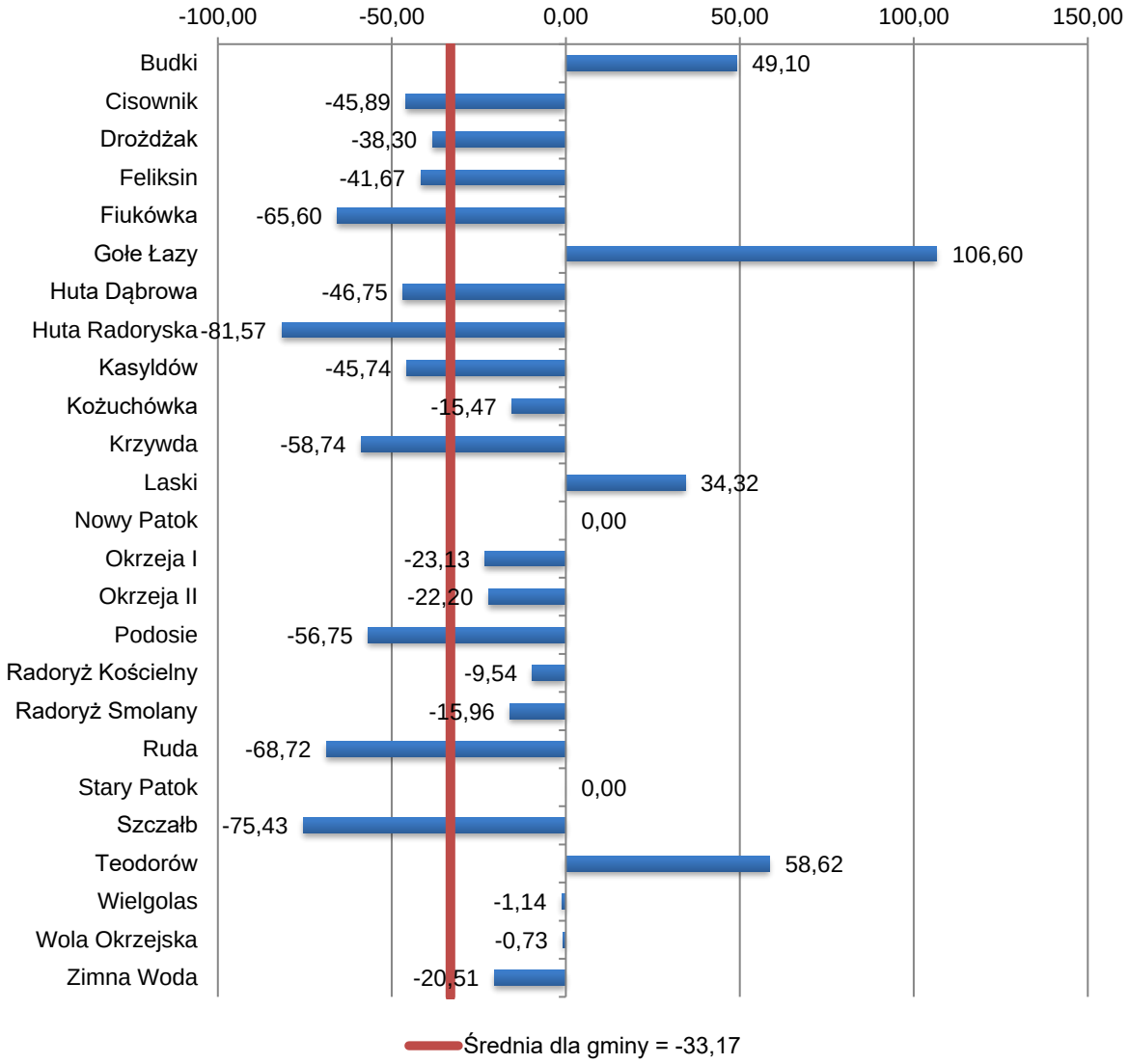

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Analizując problemy społeczne, które na przestrzeni lat 2013-2016 były zauważalne na obszarze gminy Krzywda należy również zwrócić uwagę na zjawisko niepełnosprawności. W 2016 roku ogólna liczba beneficjentów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności wyniosła w gminie Krzywda 429, czyli o 3,12% więcej niż w 2013 roku (416 osób). Dane w tym zakresie, udostępnione przez GOPS w Krzywdzie, analizowane przez pryzmat potencjału ludnościowego gminy oraz poszczególnych sołectw wskazują, że w 2016 roku największy udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców miał miejsce w sołectwie Wielgolas. Wskaźnik osiągnął tutaj poziom 13,64%, czyli ponad trzy razy wyższy

niż średnia w gminie Krzywda, która wyniosła w 2016 roku 3,95%. Równie niepokojący, wysoki udział beneficjentów korzystających z pomocy społecznej w związku z niepełnosprawnością w ogólnej liczbie mieszkańców zaobserwowano w badanym okresie czasu w sołectwach: Stary Patok – 11,34%, Laski – 11,11%, Huta Radoryska – 6,85%, Huta Dąbrowa – 6,84%, Gołe Łazy – 5,66%, Feliksin – 5,17%, Wola Okrzejska – 4,93%, Okrzeja I – 4,89%, Okrzeja II – 4,88%, Podosie – 4,80%, Cisownik – 4,34%, Radoryż Smolany – 4,15%. W powyższych sołectwach udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w związku z niepełnosprawnością w ogólnej liczbie ludności poszczególnych jednostek był wyższy od średniej gminnej (3,95%). W sołectwie Nowy Patok ani jeden z mieszkańców nie pobierał świadczeń z GOPS z tytułu niepełnosprawności. Najmniejszą koncentrację problemu, biorąc pod uwagę potencjał ludnościowy, zauważono w sołectwie Kożuchówka (wskaźnik na poziomie 0,32%).

Wykres 27 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

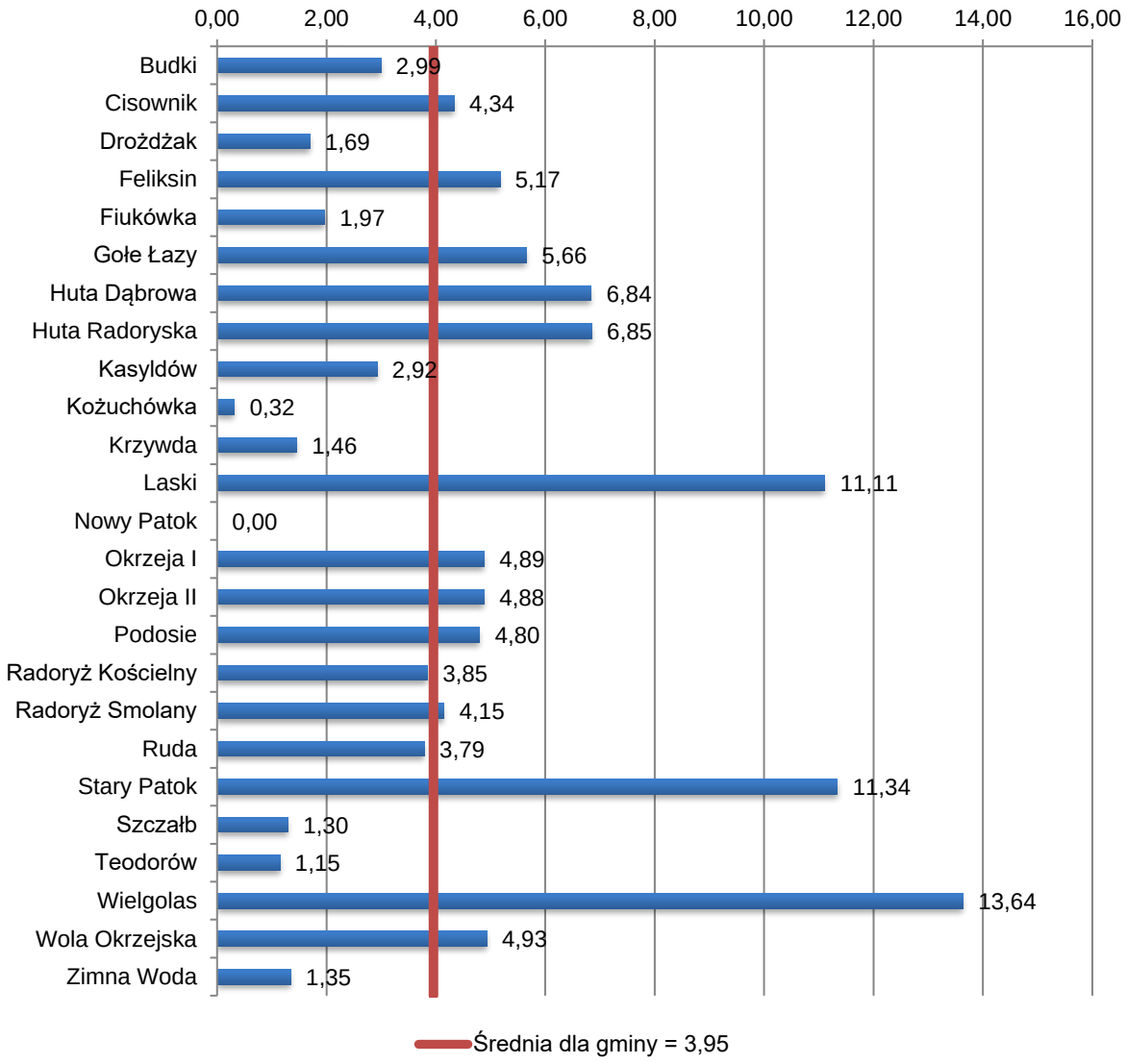

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Przyglądając się szczegółowo dynamice zmian udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców, przy uwzględnieniu podziału gminy na jednostki referencyjne, możemy zaobserwować, że w latach 2013-2016 w dwunastu jednostkach referencyjnych miał miejsce pozytywny trend spadkowy zjawiska. Trend spadkowy odnotowano w następujących sołectwach: Okrzeja II, Cisownik, Wielgolas, Huta Radoryska, Budki Krzywda, Drożdżak, Ruda, Kasyldów, Teodorów, Kożuchówka oraz Szczałb. Największy spadek udziału osób niepełnosprawnych korzystających z tego tytułu ze wsparcia GOPS w ogólnej liczbie ludności odnotowano w sołectwie Szczałb (spadek o 85,96%). Sołectwami, na obszarze których odnotowano w badanym okresie czasu negatywny trend wzrostowy zjawiska były: Podosie, Gołe Łazy, Wola Okrzejska, Feliksin, Laski, Huta Dąbrowa, Zimna Woda, Fiukówka, Radoryż Smolany oraz Radoryż Kościelny. Najwyższy wzrost odnotowano w analizowanym okresie w sołectwie Radoryż Kościelny (402,56%, wzrost z 3 do 15 osób), a najniższy w sołectwie Okrzeja I (0,52%). W sołectwie Nowy Patok nie odnotowano ani w 2016 roku, ani w 2013 roku ani jednego mieszkańca, który korzystałby ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, stąd wskaźnik przyjął wartość 0.

Wykres 28 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

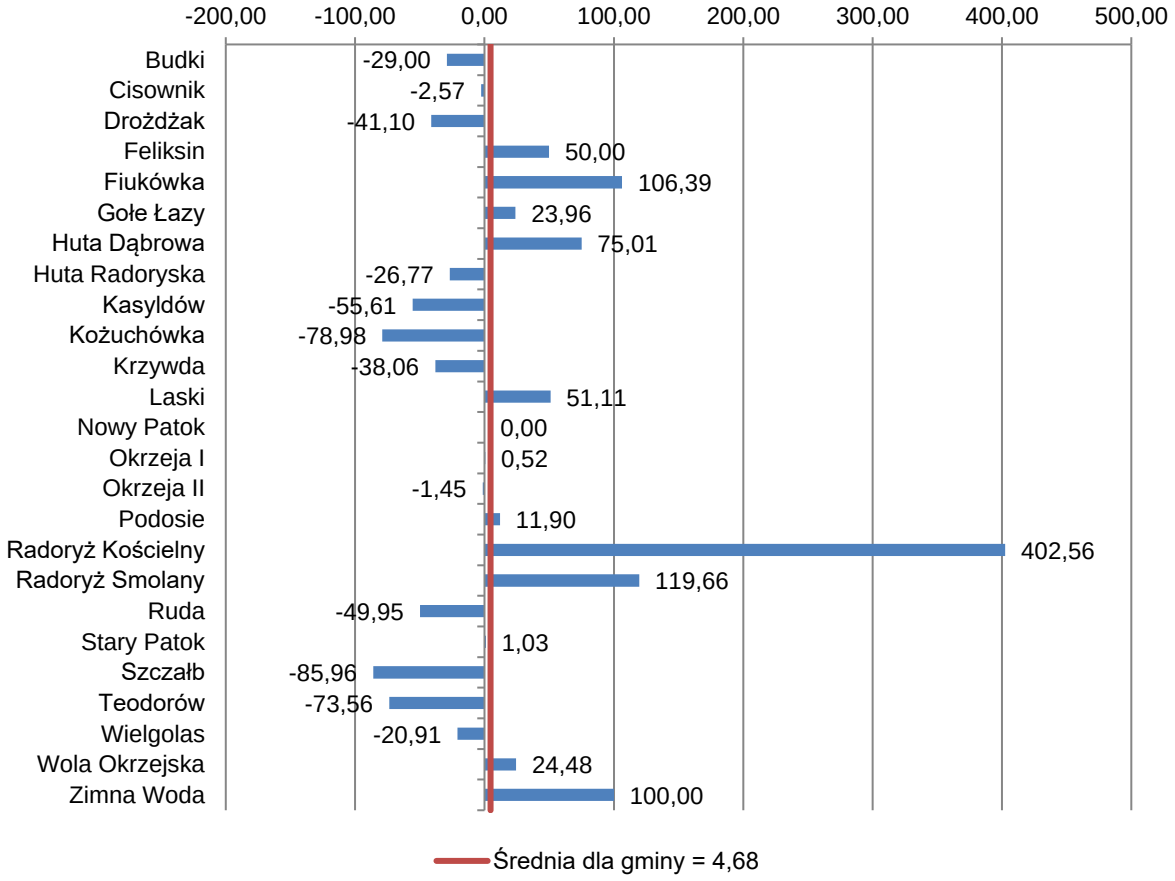

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Pomoc społeczna związana z występowaniem problemów odnoszących się do uzależnień (od alkoholu lub narkotyków) mieszkańców koncentrowała się w 2016 roku na najwyższym

poziomie w siedmiu jednostkach referencyjnych, w obrębie których udział osób korzystających z różnego typu świadczeń przyznawanych przez GOPS z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców był wyższy od średniej dla gminy Krzywda (0,51%). Do ww. sołectw należały w 2016 roku: Huta Radoryska – o 1,55 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie, Wola Okrzejska – o 0,64 punkty procentowe więcej niż średnia w gminie, Okrzeja II – o 0,60 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie, Okrzeja I – o 0,53 punkty procentowe więcej niż średnia w gminie, Laski – o 0,23 punkty procentowe więcej niż średnia w gminie, Huta Dąbrowa – o 0,13 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie, Feliksin – o 0,07 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie.

W sołectwach: Krzywda (0,50%), Fiukówka (0,49%) oraz Podosie (0,27%) udział osób korzystających z różnego typu świadczeń przyznawanych przez GOPS z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców był niższy od średniej dla gminy Krzywda. Na terenie pozostałych sołectw nie jeden z mieszkańców nie korzystał z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu lub narkomanii.

Wykres 29 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

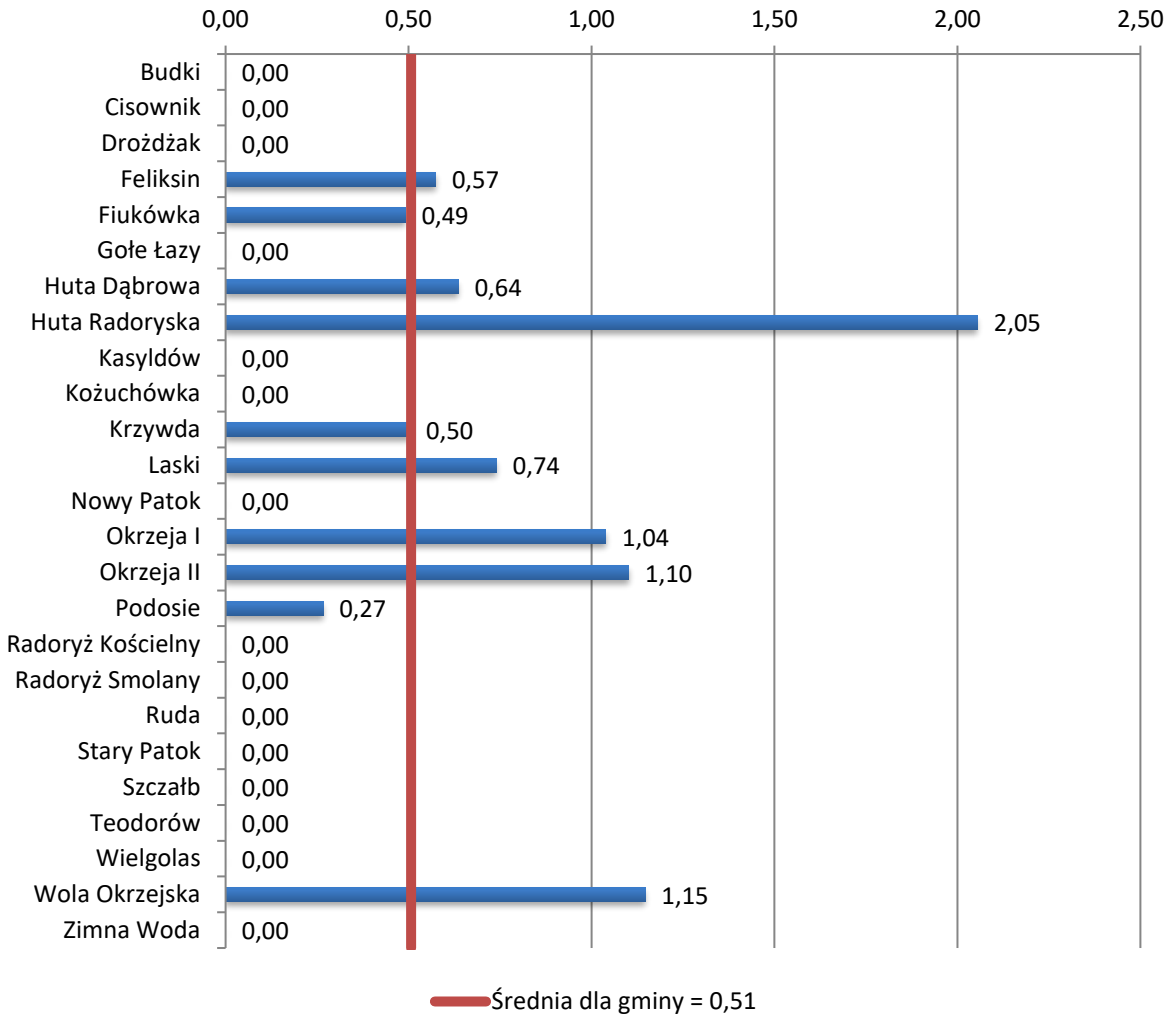

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Na przestrzeni lat 2013-2016 na terenie gminy Krzywda spadła liczba osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii. Liczba tych osób spadła z 98 (2013 rok) do 55 (2016 rok), co oznacza prawie 43,88%-owy spadek. Biorąc pod uwagę potencjał ludnościowy gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować, że w przeciągu czterech badanych lat największy spadek udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców nastąpił w sołectwach:

- Cisownik – spadek o 100% (liczba beneficjentów: 2013 – 10 osób, 2014 – 10 osób, 2015 – dwie osoby, 2016 – 0);
- Drożdżak - spadek o 100% (liczba beneficjentów: 2013 – jedna osoba, 2014 – jedna osoba, 2015 – jedna osoba, 2016 – 0);
- Kożuchówka - spadek o 100% (liczba beneficjentów: 2013 – jedna osoba, 2014 – jedna osoba, 2015 – 0, 2016 – 0);
- Radoryż Kościelny - spadek o 100% (liczba beneficjentów: 2013 – trzy osoby, 2014 – 0, 2015 – 0, 2016 – 0);
- Radoryż Smolany - spadek o 100% (liczba beneficjentów: 2013 – siedem osób, 2014 – dwie osoby, 2015 – 0, 2016 – 0);
- Ruda - spadek o 100% (liczba beneficjentów: 2013 – cztery osoby, 2014 – trzy osoby, 2015 – 0, 2016 – 0);
- Teodorów - spadek o 100% (liczba beneficjentów: 2013 – trzy osoby, 2014 – 0, 2015 – 0, 2016 – 0);

W sołectwach Krzywda (-35,68%), Huta Radoryska (-28,60%) oraz Wola Okrzejska (-10,74%) odnotowano na przestrzeni lat 2013-2016 spadek udziału beneficjentów GOPS z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie ludności niższy od średniej gminnej (-43,03%). Wartości 0, które badany wskaźnik przyjął w sołectwach: Budki, Gołe Łazy, Kasyldów, Nowy Patok, Stary Patok, Szczałb, Wielgolas oraz Zimna Woda wynikają z tego, że w 2013 roku oraz w 2016 nie odnotowano tutaj ani jednego mieszkańca, który korzystałby z pomocz GOPS z tytułu alkoholizmu lub narkomanii.

Na terenie pozostałych pięciu jednostek referencyjnych (Okrzeja I, Okrzeja II, Laski, Feliksin oraz Fiukówka) odnotowano w latach 2013-2016 najgorszą sytuację. W 2016 roku nastąpił w tych sołectwach, w porównaniu z rokiem 2013, wzrost udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców:

- sołectwo Feliksin – wzrost o 100%;
- sołectwo Fiukówka - – wzrost o 100%;
- sołectwo Laski - – wzrost o 100%;
- sołectwo Okrzeja I – wzrost o 43,60%;
- sołectwo Okrzeja II – wzrost o 42,43%.

Wykres 30 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

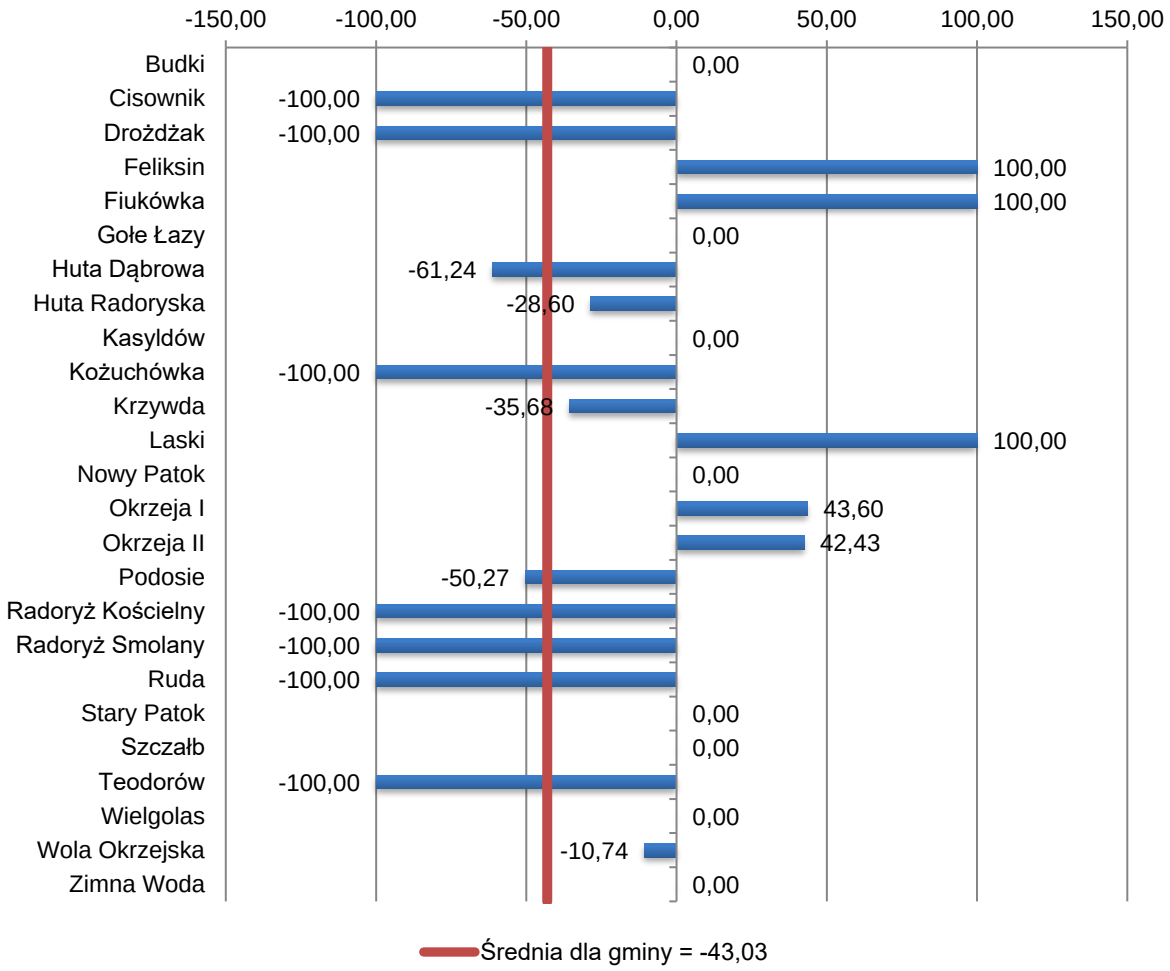

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Na potrzeby niniejszego opracowania, analiza kwestii związanych z szeroko pojmowanym problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego na terenie gminy Krzywda została uzupełniona o wskaźniki związane z pomocą finansową skierowaną do dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach o niskich dochodach. Wskaźnikami, które zostały poddane analizie są: udział dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w Krzywdzie w ogólnej liczbie osób w tej grupie wiekowej (2016 rok) oraz dynamika zmiany udziału ww. grupy dzieci i młodzieży w populacji osób do 17 roku życia, która miała miejsce na przestrzeni lat 2013-2016.

Analizując dane za rok 2016 możemy zauważyć, że jednostką referencyjną, w której wskaźnik udziału dzieci i młodzieży do 17 roku życia korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do lat 17 włącznie, osiągnął najwyższy poziom było sołectwo Feliksin. Wskaźnik wyniósł tutaj 50%, czyli o 31,36 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie Krzywda (18,64%). Bardzo wysokie, również powyżej średniej w gminie, wartości wskaźnik przyjął w następujących sołectwach:

- Kożuchówka – 43,66 punktów procentowych powyżej średniej w gminie;
- Stary Patok – 38,46 punktów procentowych powyżej średniej w gminie;

- Wola Okrzejska – 34,25 punktów procentowych powyżej średniej w gminie;
- Laski – 31,03 punkty procentowe powyżej średniej w gminie;
- Okrzeja II – 27,27 punktów procentowych powyżej średniej w gminie;
- Kasyldów – 24,32 punkty procentowe powyżej średniej w gminie;
- Gołe Łazy – 23,26 punktów procentowych powyżej średniej w gminie;
- Ruda – 21,74 punkty procentowe powyżej średniej w gminie;
- Teodorów – 20,59 punktów procentowych powyżej średniej w gminie;
- Huta Radoryska – 20,21 punktów procentowych powyżej średniej w gminie.

W pozostałych jednostkach referencyjnych udział osób do 17 r. ż., korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 r. ż. był niższy od średniej dla gminy Krzywda. Najkorzystniej sytuacja prezentowała się w 2016 roku w sołectwie Szczałb, gdzie wskaźnik osiągnął najniższą wartość, w porównaniu z pozostałymi sołectwami (9,09%).

Wykres 31 Udział dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 roku życia w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

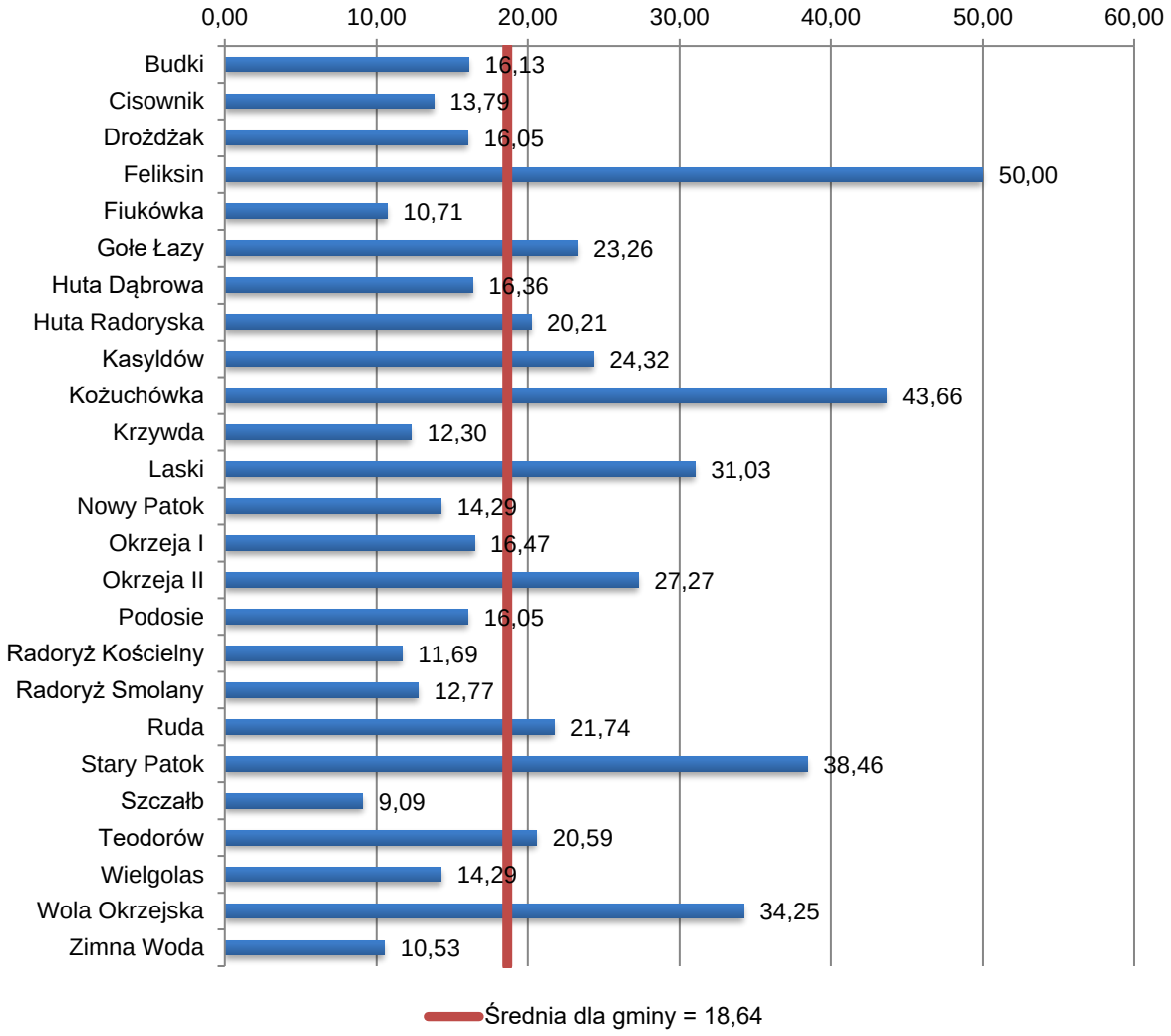

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Na przestrzeni lat 2013-2016 liczba dzieci i młodzieży, która korzystała z dofinansowania posiłków przez GOPS w Krzywdzie spadła z 500 do 439. Jest to spadek o 12,2%. Jeżeli jednak uwzględnimy w badaniu dynamiki zmian ww. zjawiska potencjał ludnościowy gminy ogółem oraz poszczególnych jednostek analitycznych otrzymamy bardziej precyzyjny obraz badanego problemu. Analizując dane udostępnione przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie możemy zaobserwować, że w 2016 roku, w porównaniu z rokiem 2013, nastąpił spadek udziału dzieci i młodzieży do 17 roku życia korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie ludności do 17 roku życia włącznie. Spadek ten wyniósł 9,25% (średnia gminna). Patrząc przez pryzmat poszczególnych jednostek referencyjnych, pozytywne, spadkowe tendencje w dynamice badanego zjawiska odnotowano w sołectwach:

- Wielgolas – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 42,86% w stosunku do 2013 roku;
- Radoryż Kościelny – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 34,88% w stosunku do 2013 roku;
- Szczałb – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 33,33% w stosunku do 2013 roku;
- Okrzeja I – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 31,37% w stosunku do 2013 roku;
- Gołe Łazy – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 26,36% w stosunku do 2013 roku;
- Ruda – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 22,92% w stosunku do 2013 roku;
- Huta Dąbrowa – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 21,79% w stosunku do 2013 roku;
- Radoryż Smolany – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 21,36% w stosunku do 2013 roku;
- Cisownik – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 18,05% w stosunku do 2013 roku;
- Zimna Woda – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 17,54% w stosunku do 2013 roku;
- Krzywda – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 16,59% w stosunku do 2013 roku;
- Huta Radoryska – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 16,12% w stosunku do 2013 roku;
- Podosie – w 2016 roku udział dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży spadł o 15,29% w stosunku do 2013 roku.

We wskazanych powyżej sołectwach spadek udziału dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży był wyższy od średniej gminnej. Badany wskaźnik przyjął wartości spadkowe niższe niż średnia w gminie Krzywda w następujących sołectwach: Fiukówka (-7,86%), Drożdżak (-6%) oraz Nowy Patok (-3,57%).

W przeciągu analizowanych trzech lat wzrost udziału dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 roku życia nastąpił w aż dziewięciu sołectwach: Budki – wzrost o 104,30%, Stary Patok – wzrost o 38,46%, Okrzeja II – wzrost o 30,40%, Teodorów – wzrost o 23,53%, Wola Okrzejska – wzrost o 21,72%, Kasyldów – wzrost o 12,50%, Laski – wzrost o 10,34%, Kożuchówka – wzrost o 9,15%, Feliksin - wzrost o 8,33%.

Wykres 32 Zmiana udziału dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 roku życia (włącznie) w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

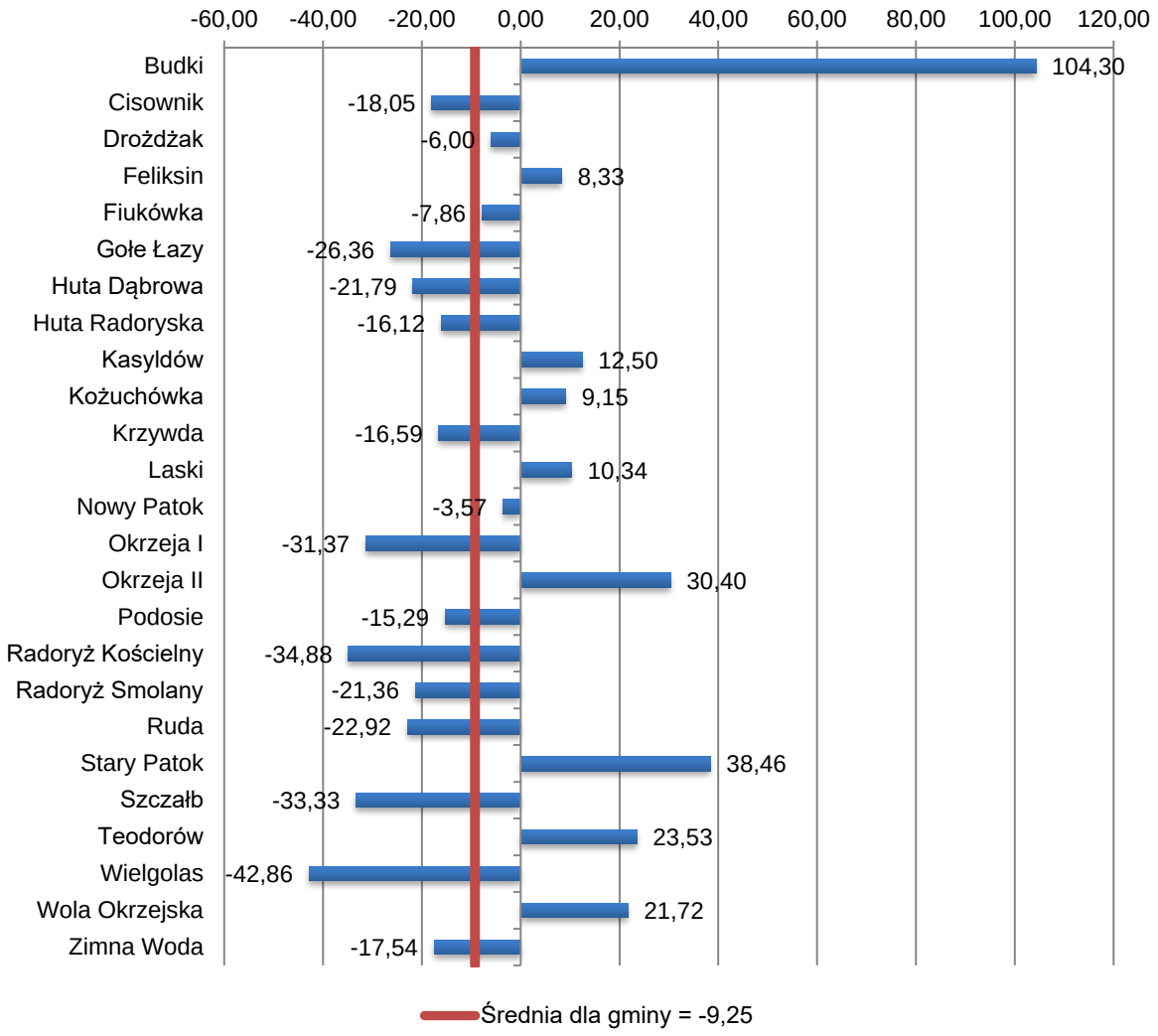

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Łączna kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie na przestrzeni lat 2013-2016 uległa znacznemu spadkowi. W 2013 roku wynosiła ona 819898,69 zł, w 2014 – 880150,33 zł, w 2015 roku – 863952,13 zł, a w 2016 roku - 760251,84. Spadek wyniósł zatem 59646,85 zł, czyli około 7,27%. W 2016 roku średnia kwota świadczeń przyznanych przez GOPS w Krzywdzie przypadających na 100 mieszkańców wyniosła w gminie Krzywda 7008,22 zł. W jedenastu sołectwach badany wskaźnik przyjął wartości wyższe od średniej gminnej:

- Wola Okrzejska – o 6563,52 zł wyższa;
- Teodorów – o 5745,96 zł wyższa;
- Huta Dąbrowa – o 4175,52 zł wyższa;
- Okrzeja II – o 2892,16 zł wyższa;
- Okrzeja I – o 2842,58 zł wyższa;
- Ruda – o 2533,63 zł wyższa;
- Budki – o 2325,79 zł wyższa;
- Laski – o 1649,01 zł wyższa;
- Huta Radoryska – o 1278,35 zł wyższa;
- Cisownik – o 1252,27 zł wyższa;
- Szczałb – o 1010,84 zł wyższa.

W pozostałych czternastu sołectwach średnia kwota świadczeń przypadających na 100 osób zamieszkujących dane sołectwo przyjęła wartości niższe od średniej gminnej.

Wykres 33 Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (PLN)

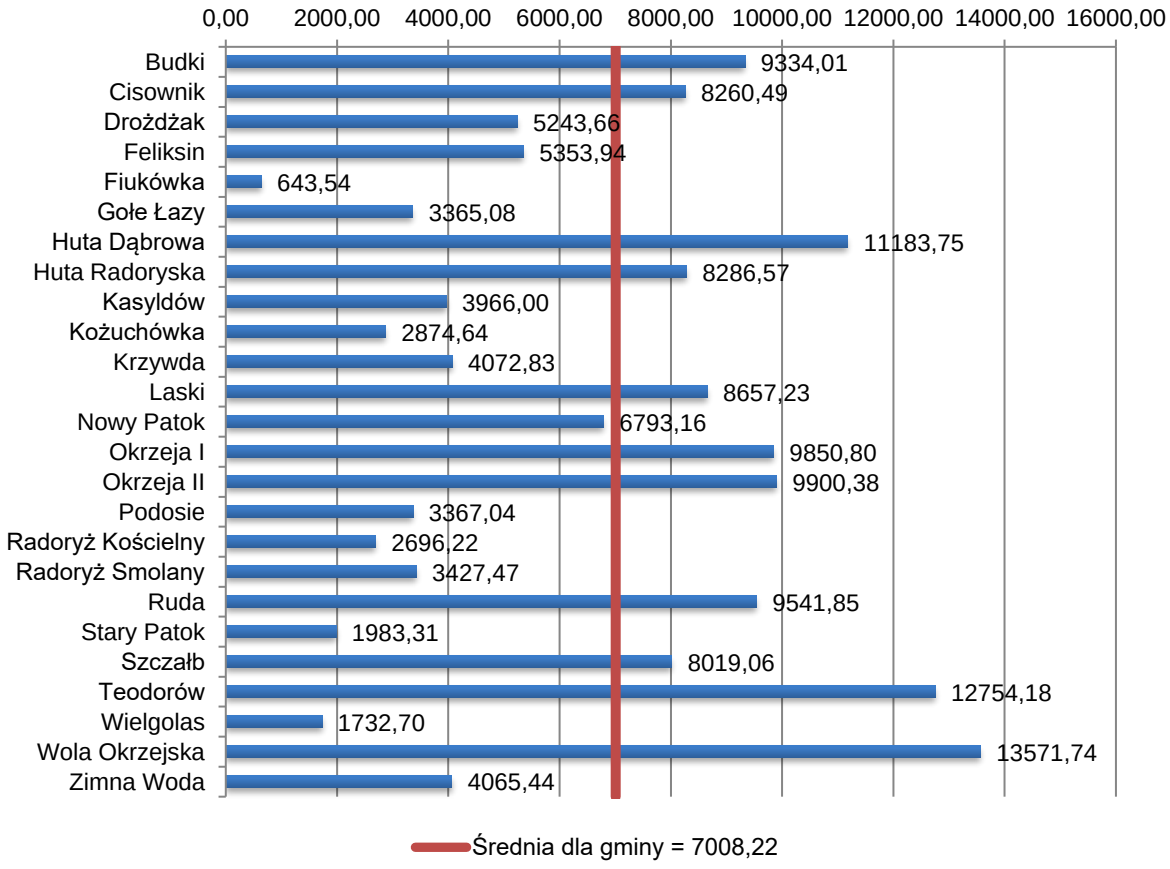

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

W 2016 roku średnia kwota świadczeń wypłaconych z GOPS w Krzywdzie w przeliczeniu na 100 mieszkańców gminy Krzywda wyniosła 7008,22 zł. W porównaniu z rokiem 2013 spadła ona o 5,87%. Mimo ogólnej tendencji spadkowej w skali gminy, aż osiem jednostek referencyjnych odnotowało pomiędzy 2013 a 2016 rokiem niekorzystne, wzrostowe tendencje w odniesieniu do kwoty świadczeń wypłacanych przez GOPS w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Najbardziej niekorzystna sytuacja miała miejsce w sołectwie Nowy Patok, gdzie nastąpił wzrost ww. kwoty o 599,28%. Na przestrzeni czterech badanych lat wzrost kwot w przeliczeniu na 100 osób zamieszkujących poszczególne jednostki referencyjne odnotowano również w następujących sołectwach:

- Budki – wzrost o 98,19%;
- Wola Okrzejska – wzrost o 62,41%;
- Stary Patok – wzrost o 33,59%;
- Okrzeja II – wzrost o 25,97%;
- Okrzeja I – wzrost o 25,34%;
- Gołe Łazy – wzrost o 22,23%;
- Huta Dąbrowa – wzrost o 8,23%;
- Laski – wzrost o 2,04%.

Spadek kwoty udzielonych świadczeń na 100 mieszkańców odnotowano w siedemnastu jednostkach referencyjnych. Są to sołectwa:

- Fiukówka – spadek o 80,37%;
- Kożuchówka – spadek o 80,25%;
- Huta Radoryska – spadek o 50,02%;
- Feliksin – spadek o 42,17%;
- Drożdżak – spadek o 40,50%;
- Szczałb – spadek o 39,73%;
- Ruda – spadek o 36,01%;
- Zimna Woda – spadek o 33,52%;
- Kasyldów – spadek o 30,27%;
- Teodorów – spadek o 30,17%;
- Radoryż Smolany – spadek o 30,04%;
- Wielgolas – spadek o 29,28%;
- Podosie – spadek o 19,01%;
- Radoryż Kościelny - spadek o 5,27%;
- Cisownik – spadek o 3,25%;
- Krzywda - spadek o 1,39%.

Wykres 34 Zmiana kwoty świadczeń przyznanych z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2013-2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

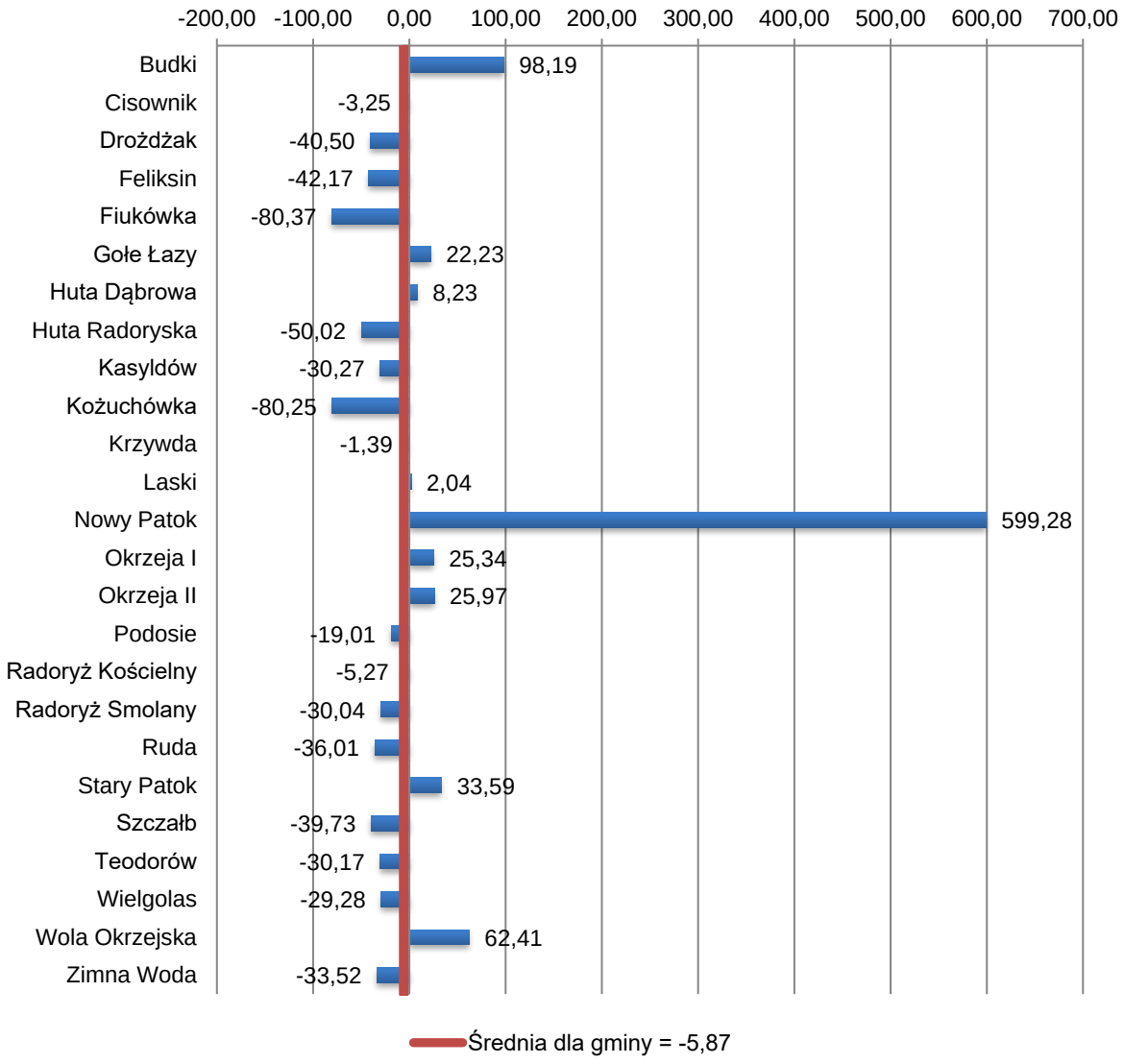

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Dodatkowym wskaźnikiem, który poddano analizie na potrzeby niniejszego opracowania była kwota świadczeń przyznanych z GOPS w Krzywdzie w przeliczeniu na 1 beneficjenta pomocy społecznej świadczonej przez gminę. W 2016 roku kwota ta wyniosła w gminie Krzywda 1166,03 zł (średnia gminna). W dwunastu sołectwach średnia kwota świadczeń wypłaconych przez GOPS w Krzywdzie w przeliczeniu na jedną osobę korzystającą z pomocy GOPS była wyższa od średniej dla gminy Krzywda. Wśród ww. sołectw znalazły się: Krzywda, Zimna Woda, Ruda, Wola Okrzejska, Okrzeja II, Okrzeja I, Cisownik, Huta Dąbrowa, Budki, Nowy Patok, Teodorów oraz Szczałb. Najgorzej sytuacja prezentowała się w sołectwie Szczałb, gdzie badany wskaźnik osiągnął najwyższą wartość w porównaniu do pozostałych jednostek referencyjnych, czyli 2058,22 zł i był wyższy od średniej gminne o 892,19 zł. Najlepszą sytuację odnotowano w sołectwie Fiukówka, gdzie kwota świadczeń przyznanych przez GOPS w Krzywdzie w przeliczeniu na 1 beneficjenta pomocy społecznej była najniższa w gminie. Wyniosła ona w 2016 roku 174,61 zł i była ponad sześciokrotnie niższa niż średnia w gminie.

Wykres 35 Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 beneficjenta GOPS w Krzywdzie w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (PLN)

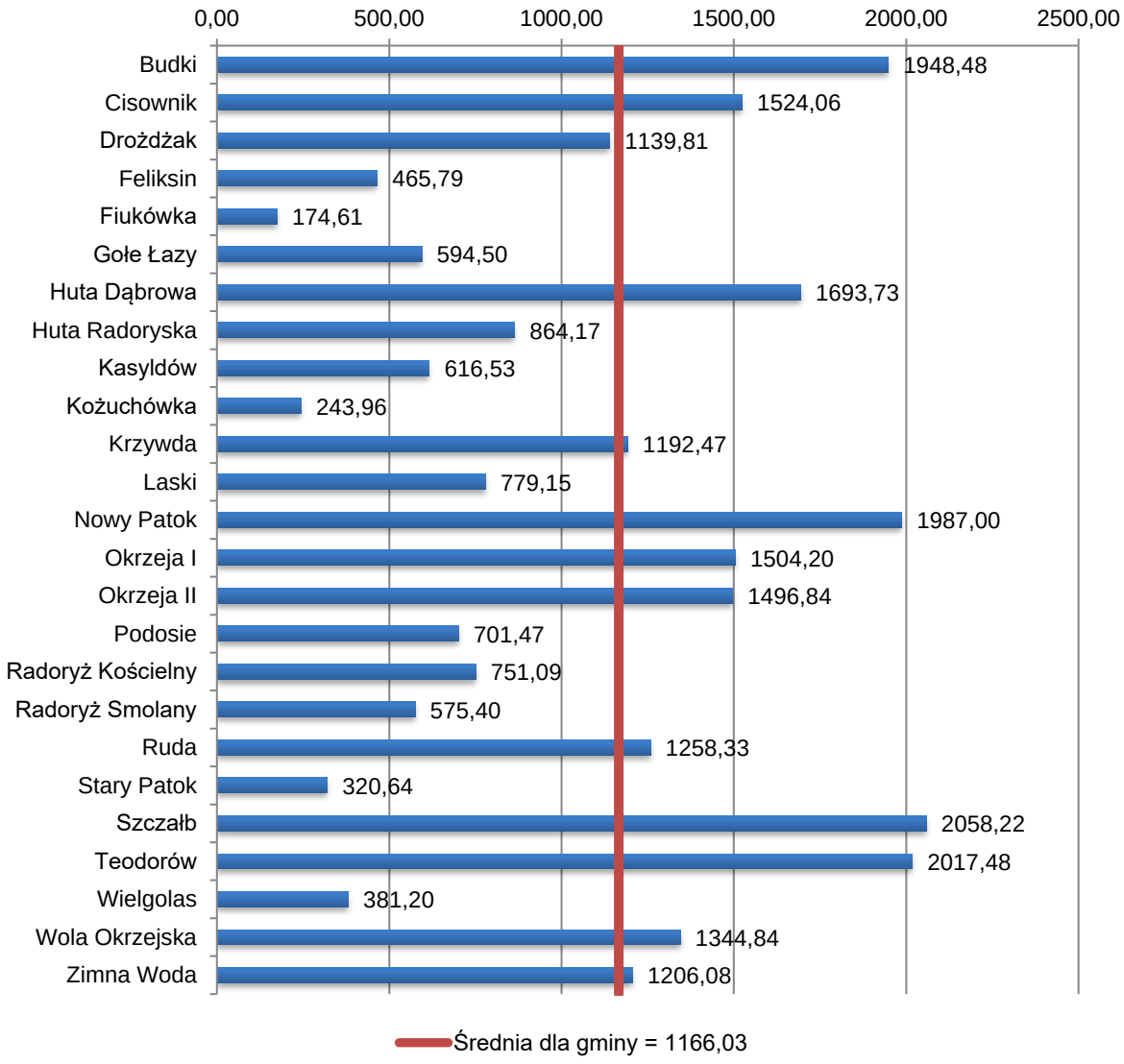

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

Na przestrzeni lat 2013-2016 kwota świadczeń wypłacanych przez GOPS w Krzywdzie w przeliczeniu na jednego klienta Ośrodka uległa negatywnej tendencji wzrostowej. Charakterystyczny dla gminy Krzywda wzrost (o 12,07%) odnotowano w większości jednostek referencyjnych (sołectwa: Budki, Cisownik, Drożdżak, Gołe Łazy, Huta Dąbrowa, Krzywda, Laski, Nowy Patok, Okrzeja I, Okrzeja II, Radoryż Kościelny, Ruda, Stary Patok, Szczałb, Wielgolas, Wola Okrzejska). Najbardziej niekorzystna sytuacja miała miejsce w sołectwie Nowy Patok, gdzie nastąpił wzrost ww. kwoty o 599,28%.

Spadek kwoty udzielonych świadczeń na 1 beneficjenta pomocy społecznej odnotowano w dziewięciu jednostkach referencyjnych. Są to sołectwa: Fiukówka (spadek o 82,25%), Kożuchówka (spadek o 78,16%), Huta Radoryska (spadek o 26,87%), Radoryż Smolany (spadek o 23,32%), Zimna Woda (spadek o 21,46%), Feliksin (spadek o 19,04%), Podosie (spadek o 5,01%), Teodorów (spadek o 3,95%) oraz Kasyldów z najniższym spadkiem (spadek o 2,64%).

Wykres 36 Zmiana kwoty świadczeń przyznanych z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 beneficjenta GOPS w Krzywdzie w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%)

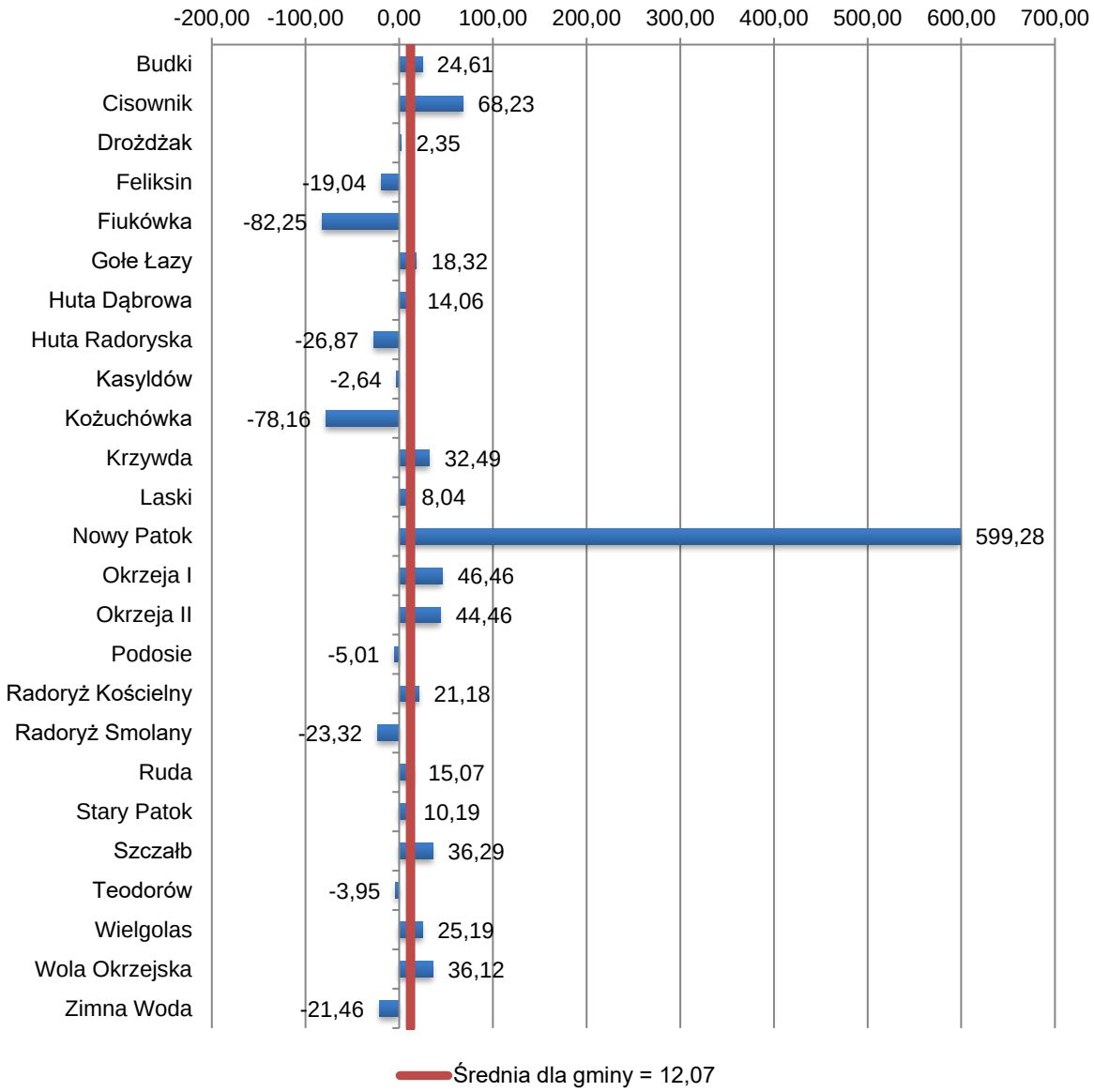

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywdzie

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych z udziałem ludności gminy Krzywda mieszkańcy podkreślali istotę oraz negatywne skutki, jakie niesie ze sobą zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych, ciężko chorujących (choroba utrudniająca lub wręcz uniemożliwiająca pełne funkcjonowanie chorej osoby, np. choroby przewlekłe, nowotwory) oraz zależnych (np. osoby starsze wymagające stałej opieki). Mieszkańcy w szczególności akcentowali problem w dostępie do sprzętu rehabilitacyjnego oraz wspomagającego

codzienne funkcjonowanie ww. grup osób. Wyrażali także potrzebę organizacji różnych form aktywności dla osób niepełnosprawnych, chorych i zależnych, np. aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej. Wskazywali także, że potrzebne jest rozpowszechnianie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych.

1.5.5 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców i rozwój lokalnej społeczności. Na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego wpływają w największej mierze zdarzenia, które związane są z łamaniem prawa. Przestępczość jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Warto również mieć na uwadze, że dla wielu osób świadomość życia w bezpiecznej okolicy stanowi istotną wartość, często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

W związku z tym, że problemy związane z poziomem bezpieczeństwa stanowią jeden z istotnych obszarów kryzysowych sfery społecznej, w ramach niniejszego opracowania poddano niniejszą kwestię pod analizę podczas prowadzonych konsultacji społecznych.

Zgodnie z konsultacjami przeprowadzonymi wśród mieszkańców oraz pracowników gminy Krzywda najważniejsze pozostają: zapobieganie i zwalczanie przestępczości pospolitej, (kradzieże, rozboje) oraz redukcja wykroczeń szczególnie uciążliwych (zaśmiecanie, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, zakłócanie spokoju, wybryki chuligańskie), oraz przestępstw przeciwko rodzinie (znęcanie, przemoc).

1.5.6 POZIOM EDUKACJI

Jednym z najważniejszych zjawisk kryzysowych, które może wystąpić w sferze społecznej jest niski poziom edukacji. Wskaźniki odnoszące się do poziomu edukacji mogą pośrednio wskazać na obszarze gminy miejsca zdegradowane. W związku z ograniczonym zakresem dostępnych danych oraz biorąc pod uwagę cel przeprowadzanego badania, do analizy użyto poniższy wskaźnik

- średni wynik sprawdzianu przeprowadzanego w VI klasie szkoły podstawowej w latach 2014-2016.

Celem analizy wyżej wymienionych wskaźników nie jest badanie jakości nauczania w danej placówce, ale wskazanie argumentów, które przemawiają za tym, że dzieci zamieszkujące określony obwód szkoły mogą posiadać gorsze warunku do nauki (np. materialne, rodzinne, mieszkaniowe), które skutkują osiąganiem gorszych wyników w nauczaniu, w tym właśnie gorszych wyników na egzaminach kończących dany etap edukacji. Słabsze wyniki egzaminu gimnazjalnego czy sprawdzianu szóstoklasisty mogą wskazywać na to, że istnieją pewne pozaszkolne czynniki wpływające na efektywność kształcenia (np. czynniki środowiskowe – sytuacja finansowa rodziny, prawidłowość funkcjonowania rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunku do nauki w domu, współpraca rodziców ze szkołą). Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym może być korelacja pomiędzy niskimi wynikami

egzaminów dzieci zamieszkujących dany obszar a wskaźnikami dotyczącymi np. ubóstwa, bezrobocia.

Potrzeby edukacyjne w gminie Krzywda w latach 2014-2016 zaspokajały następujące publiczne placówki oświatowe:

1. Zespół Szkół w Woli Okrzejskiej , w skład którego wchodzą:
    - Przedszkole,
    - Szkoła Podstawowa - obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectwa Wola Okrzejska;
2. Zespół Szkół w Fiukówce, w skład którego wchodzą:
    - Przedszkole,
    - Szkoła Podstawowa - obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectw: Fiukówka, Kasyldów, Laski, Nowy Patok, Stary Patok oraz Wielgolas;
3. Zespół Szkół w Hucie Dąbrowie, w skład którego wchodzą:
    - Przedszkole,
    - Szkoła Podstawowa - obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectw: Feliksin, Gołe Łazy, Huta Dąbrowa, Podosie oraz Teodorów,
    - Gimnazjum nr 1 – obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectw: Feliksin, Fiukówka, Gołe Łazy, Huta Dąbrowa, Kasyldów, Laski, Podosie, Teodorów oraz Wielgolas;
4. Zespół Szkół w Radoryżu Smolanym, w skład którego wchodzą:
    - Przedszkole,
    - Szkoła Podstawowa - obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectw: Budki, Cisownik, Huta Radoryska, Radoryż Kościelny oraz Radoryż Smolany;
5. Zespół Szkół w Krzywdzie, w skład którego wchodzą:
    - Przedszkole,
    - Szkoła Podstawowa - obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectw: Drożdżak, Kożuchówka, Krzywda, Ruda, Szczałb oraz Zimna Woda;
6. Zespół Szkół w Okrzei, w skład którego wchodzą:
    - Przedszkole,
    - Szkoła Podstawowa - obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectw: Okrzeja I oraz Okrzeja II,
    - Gimnazjum nr 3 - obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectw: Okrzeja I, Okrzeja II oraz Wola Okrzejska;
7. Gimnazjum nr 2 w Radoryżu Kościelnym - obwód szkolny obejmujący dzieci z sołectw: Budki, Cisownik, Drożdżak, Huta Radoryska, Kożuchówka, Krzywda, Ruda, Szczałb, Stary Patok, Nowy Patok, Radoryż Kościelny, Radoryż Smolany oraz Zimna Woda.

Biorąc pod uwagę ww. informacje, na potrzeby niniejszej diagnozy zbadano poziom edukacji w odniesieniu do szkół gimnazjalnych oraz szkół podstawowych. Analizy dokonano na

podstawie danych, które były możliwe do pozyskania z oficjalnej strony Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Dodatkowo, zebrane dane uzupełniono informacjami jakościowymi, uzyskanymi podczas przeprowadzonych w szkołach wywiadów.

Analizując dane OKE w Krakowie możemy zaobserwować, że w 2016 uczniowie uczęszczający do trzech gimnazjów zlokalizowanych w gminie Krzywda, osiągali niższe wyniki od średniej powiatowej oraz średniej wojewódzkiej w części egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego. Średnia gminna z tego przedmiotu była o 5 punktów procentowych niższa niż średnia w powiecie łukowskim oraz o 7 punktów procentowych niższa niż średnia w województwie lubelskim. Podobnie sytuacja prezentuje się w odniesieniu do wyników jakie osiągali gimnazjaliści z terenu gminy Krzywda na egzaminie gimnazjalnym z historii i wos'u. Co prawda średnia jaką osiągali oni w tej części egzaminu była niższa od średniej powiatowej i średniej wojewódzkiej, ale były to różnice na poziomie 4 punktów procentowych. Egzamin z matematyki również poszedł uczniom zamieszkującym gminę Krzywda nieco gorzej od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Osiągnęli oni wynik o 6 punktów procentowych niższy od średniego wyniku w powiecie łukowskim oraz o zaledwie 2 punkty procentowe niższy niż średnia w województwie lubelskim. W 2016 roku uczniowie gimnazjów z terenu gminy Krzywda osiągnęli średni wynik egzaminu gimnazjalnego z przedmiotów przyrodniczych na poziomie 52%, czyli o 1 punkt procentowy niższy od średniej powiatowej oraz analogiczny do średniej wojewódzkiej (52%). Relatywnie wysokie wyniki uczniowie z gminy Krzywda osiągnęli z egzaminu z języka angielskiego zdawanego na poziomie podstawowym. W tym przypadku średni wynik jaki osiągnęli uczniowie wszystkich trzech gimnazjum w Krzywdzie wyniósł 59% i był niższy od średniej powiatowej o 10 punktów procentowych oraz od średniej wojewódzkiej o 4 punkty procentowe. Średni wynik z języka angielskiego zdawanego na poziomie rozszerzonym wyniósł w 2016 roku w gminie Krzywda 35%, czyli o 8 punktów procentowych mniej niż średnia powiatowa oraz o 8 punktów procentowych mniej niż średnia wojewódzka. Dość dobrze poszedł uczniom zamieszkującym gminę Krzywda egzamin z języka rosyjskiego, zdawany na poziomie podstawowym. Osiągnęli oni średni wynik na poziomie 58% i był on wyższy od średniej dla powiatu łukowskiego o 1 punkt procentowy oraz niższy od średniej dla województwa lubelskiego o 3 punkty procentowe. Średni wynik, jaki osiągnęli uczniowie gimnazjów w gminie Krzywda z języka rosyjskiego zdawanego na poziomie rozszerzonym był wyższy o 1 punkt procentowy od średniej wojewódzkiej oraz niższy o 4 punkty procentowe od średniej powiatowej. Analizując średnie wyniki z poszczególnych części egzaminu gimnazjalnego warto zauważyć, że uczniowie gimnazjów z terenu gminy Krzywda lepiej radzili sobie z przedmiotami humanistycznymi oraz językiem angielskim na poziomie podstawowym niż z przedmiotami ścisłymi i językiem angielskim zdawanym na poziomie rozszerzonym.

Wykres 37 Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2016 roku (%)

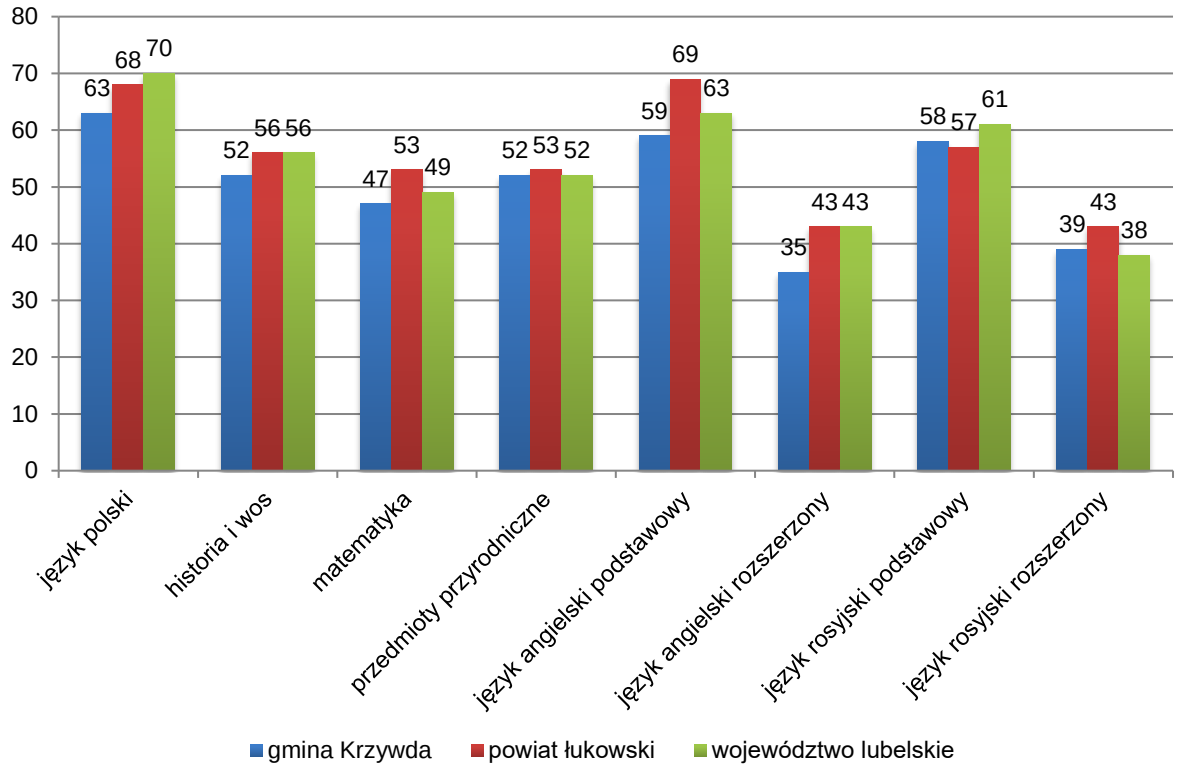

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Krakowie

Uśredniony wynik sprawdzianu szóstoklasisty dla lat 2014-2016 przeprowadzonego w Szkole Podstawowej im. M. Kownackiej, wchodzącej w skład Zespołu Szkół w Krzywdzie, wyniósł 63,67% i był on wyższy od średniej dla gminy Krzywda (średni wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty przeprowadzonego w latach 2014-2016 wyniósł w gminie 58,64%) o 5,03 punkty procentowe. Jednostkami referencyjnymi, z których dzieci uczęszczały do ww. Szkoły, a co za tym idzie wskaźnik przyjął na ich obszarze wartość 63,67%, były następujące sołectwa: Drożdżak, Kożuchówka, Krzywda, Ruda, Szczałb oraz Zimna Woda. W Szkole Podstawowej im. H. Sienkiewicza, wchodzącej w skład Zespołu Szkół w Okrzei, do której uczęszczali uczniowie z sołectwa Okrzeja I oraz Okrzeja II, średni wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty wyniósł w badanym okresie 61,80% i był wyższy od średniej dla gminy Krzywda o 3,16 punktów procentowych. Szóstoklasiści zamieszkujący sołectwo Wola Okrzejska, uczęszczający do Szkoły Podstawowej w Woli Okrzejskiej (wchodzącej w skład Zespołu Szkół w Woli Okrzejskiej), również osiągnęli średni wynik ze sprawdzianu na koniec VI klasy szkoły podstawowej, przeprowadzonego w latach 2014-2016, wyższy od średniej gminnej (o 2,63 punkty procentowe).

W pozostałych szkołach podstawowych, funkcjonujących na terenie gminy Krzywda, średnie wyniki ze sprawdzianu przeprowadzonego na koniec VI klasy szkoły podstawowej na przestrzeni lat 2014-2016 były niższe od średniej gminnej (58,64%). W Szkole Podstawowej w Fiukówce, gdzie uczęszczały dzieci z sołectwa Fiukówka, Kasyldów, Laski, Nowy Patok, Stary Patok oraz Wielgolas, średni wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty kształtował się w latach 2014-2016 na poziomie 55,90%, czyli o 2,74 punkty procentowe niższym niż średnia w gminie Krzywda. Na terenie sołectw: Feliksin, Gołe Łazy, Huta Dąbrowa, Podosie oraz

Teodorów badany wskaźnik przyjął wartość 53% i był niższy od średniej gminnej o 5,64 punkty procentowe. W analizowanym okresie czasu najgorsza sytuacja miała miejsce w sołectwach Budki, Cisownik, Huta Radoryska, Radoryż Kościelny oraz Radoryż Smolany, gdzie średni wynik ze sprawdzianu na koniec szóstej klasy szkoły podstawowej przyjął wartość najniższą w porównaniu z pozostałymi sołectwami. Średni wynik uplasował się tutaj na poziomie 52,40% i był niższy od średniej w gminie Krzywda o 6,24 punktów procentowych.

Wykres 38 Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2014-2016 wg podziału na poszczególne jednostki referencyjne (%)

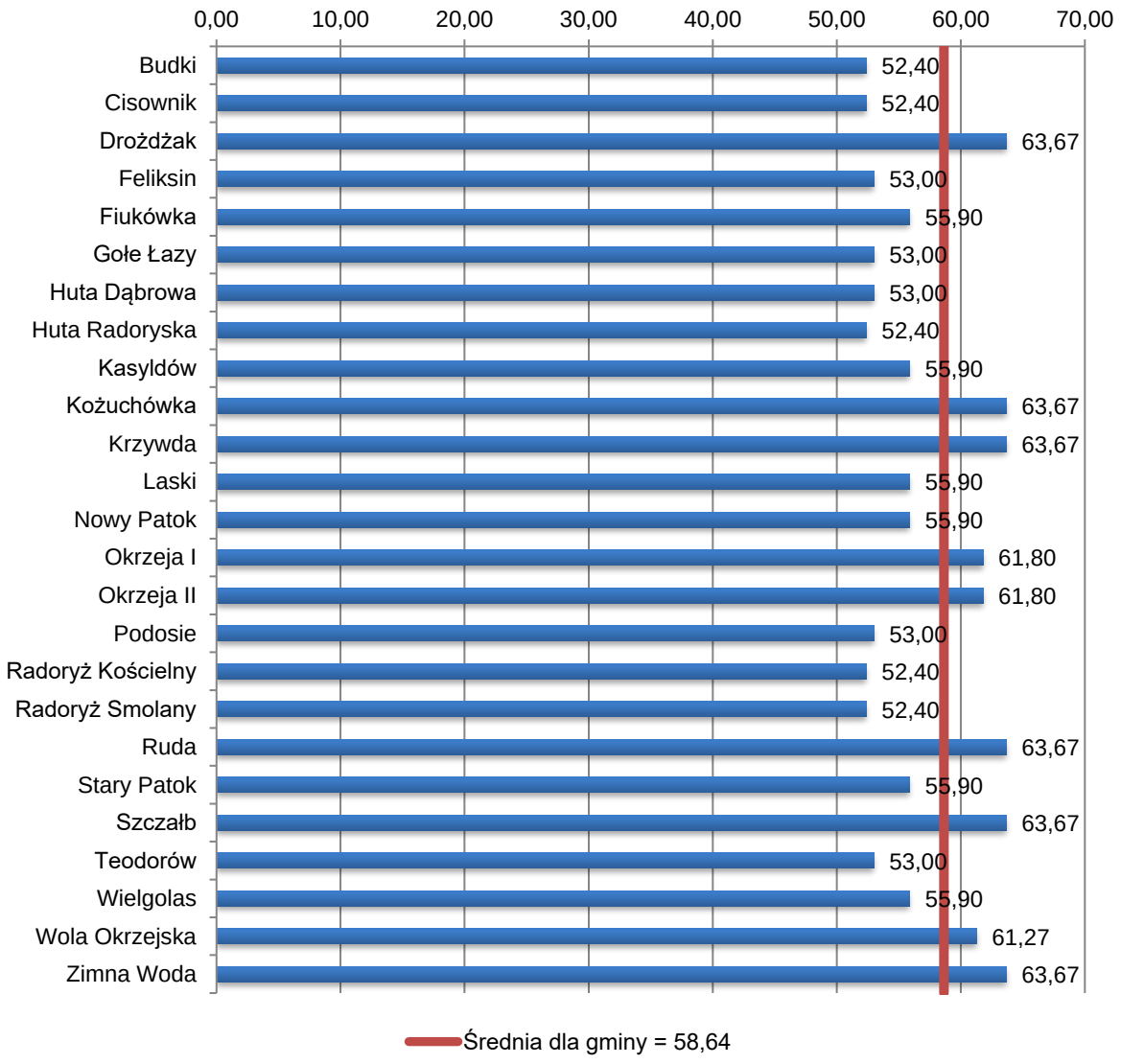

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Krakowie

Zaprezentowane powyżej dane uzupełnione zostały o średnie wyniki ze sprawdzianu z języka polskiego, matematyki oraz języka angielskiego, przeprowadzanego na koniec VI klasy szkoły podstawowej w poszczególnych szkołach podstawowych, funkcjonujących w 2016 roku w gminie Krzywda. Porównując średnie wyniki sprawdzianu przeprowadzanego na koniec VI klasy szkoły podstawowej w poszczególnych szkołach możemy zauważyć, że w części sprawdzianu z języka polskiego najlepiej wypadła Szkoła Podstawowa w Krzywdzie. Średni wynik z języka polskiego uczniów tej Szkoły wyniósł w 2016 roku 70%, czyli o 6 punktów

procentowych więcej niż średnia gminna. Do tej Szkoły uczęszczały dzieci z sołectw: Drożdżak, Kożuchówka, Krzywda, Ruda, Szczałb oraz Zimna Woda. Najgorzej sprawdzian w tej części poszedł uczniom Szkoły Podstawowej w Woli Okrzejskiej, gdzie średnia kształtowała się na poziomie 55%, tj. o 9 punktów procentowych niższa niż średnia w gminie (sołectwo Wola Okrzejska). Uczniowie ze Szkoły w Woli Okrzejskiej wypadli najlepiej, w porównaniu do pozostałych szkół podstawowych z terenu gminy Krzywda, w części matematycznej sprawdzianu na koniec VI klasy, przeprowadzonego w 2016 roku. Średni wynik w tej części wyniósł w Szkole Podstawowej w Woli Okrzejskiej 56% i był on wyższy od średniej gminnej (44%) o 12 punktów procentowych. Najgorzej sytuacja prezentuje się w sołectwach: Budki, Cisownik, Huta Radoryska, Radoryż Kościelny oraz Radoryż Smolany, gdzie średni wynik z matematyki wyniósł 32% i był najniższy w gminie Krzywda. Dzieci z ww. sołectw, które uczęszczały do Szkoły Podstawowej w Radoryżu Smolanym osiągnęły średni wynik z matematyki o 12 punktów procentowych niższy od średniej dla gminy Krzywda. Średni wynik ze sprawdzianu z języka angielskiego przyjął w 2016 roku najwyższą wartość w Szkole Podstawowej w Krzywdzie – 67% (10 punktów procentowych więcej niż średni w gminie), natomiast najniższą w Szkole Podstawowej w Radoryżu Smolanym – 47% (10 punktów procentowych mniej niż średnia gminna).

Wykres 39 Średnie wyniki poszczególnych części sprawdzianu przeprowadzonego w VI klasie szkoły podstawowej w 2016 roku %

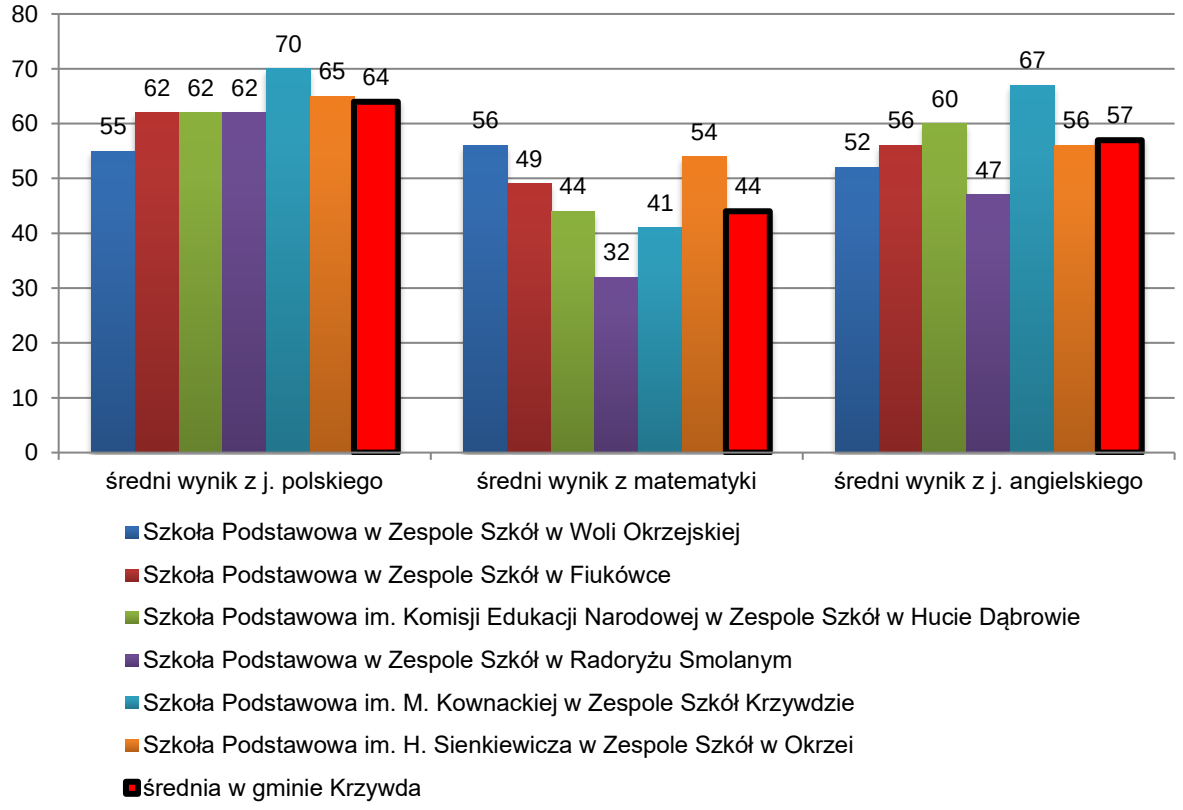

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Krakowie

Jak wskazują dane przekazane przez poszczególne szkoły podstawowe funkcjonujące na obszarze gminy Krzywda, przybywa na terenie gminy uczniów szkół podstawowych posiadających obniżone wymagania edukacyjne w związku z posiadanymi opiniami lub

orzeczeniami wydanymi przez poranie psychologiczno-pedagogiczne. W roku szkolnym 2014/2015 liczba ww. uczniów kształtowała się na poziomie 75 (8,58% wszystkich uczniów szkół podstawowych z terenu gminy), natomiast już w kolejnym roku szkolnym, 2015/2016, wzrosła o 172 osoby i wyniosła 247 uczniów (27,17% wszystkich uczniów szkół podstawowych z obszaru gminy). W analizowanym okresie czasu wzrosła również ogólna liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych posiadających trudności w nauce (średnia ocen 3 i poniżej). W roku szkolnym 2014/2015 ww. grupa uczniów stanowiła około 6,86% wszystkich uczniów na tym etapie edukacji, natomiast w roku szkolnym 2015/2016 - 7,59%.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy gminy Krzywda do ważnych działań, które wymagają podjęcia w gminie zaliczyli przedsięwzięcia służące zwiększeniu dostępności do opieki żłobkowej oraz zwiększenia liczby miejsc w przedszkolach. Mieszkańcy podkreślali, że wielu rodziców, w szczególności dotyczy to kobiet, nie jest w stanie pogodzić pracy zawodowej z opieką nad dziećmi, gdyż brakuje na terenie gminy infrastruktury żłobkowej i wystarczającej liczby miejsc w przedszkolach. W szczególności problem ten dotyka kobiety-matki, które po wykorzystaniu urlopu macierzyńskiego często nie wracają na rynek pracy. W związku z powyższym postulowano, aby na terenie gminy Krzywda rozbudować publiczną infrastrukturę żłobkową.

Mieszkańcy sugerowali również, że istotnym problemem jest słaby dostęp dzieci i młodzieży zamieszkującej teren gminy Krzywda do kultury. Mieszkańcy wskazywali także, iż należy zwiększyć dostępność zajęć pozalekcyjnych realizujących zainteresowania dzieci i młodzieży z terenu gminy oraz zajęć rozwijających potencjał uzdolnionych, młodych mieszkańców gminy. Wskazywano również na konieczność zorganizowania opieki pozaszkolnej dla uczniów i rozwój świetlic na obszarze gminy Krzywda.

1.5.7 POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Czynnikiem, który może wywierać znaczący wpływ na zmiany zachodzące w otoczeniu społeczności lokalnej jest poziom aktywności tejże społeczności. Analizy przedmiotowej sfery dokonano badając poziom kapitału społecznego (mierzony poprzez intensywność angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne) oraz aktywność mieszkańców w zakresie organizowania się w grupy działające w społeczności lokalnej. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, że kapitał społeczny to sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności. Wyszczególnić można dwie postaci kapitału społecznego: kapitał spajający (definiowany jako relacje wewnątrz danej społeczności) oraz kapitał pomostowy (rozumiany jako relacje społeczności ze światem zewnętrznym). Dla obszarów zdegradowanych charakterystyczny jest niski poziom kapitału pomostowego. Jednakże, należy mieć na uwadze, że te właśnie obszary równolegle cechują się wysokim poziomem kapitału spajającego.

Najbardziej adekwatnym miernikiem kapitału pomostowego jest analiza frekwencji w wyborach. Frekwencja wyborcza świadczy o intensywności zaangażowania obywatelskiego, mierzy stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w państwie, regionie czy w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji wyborczej przez pryzmat poszczególnych komisji wyborczych pozwala zaobserwować w jakich obszarach może występować problem niskiego kapitału społecznego (pomostowego). W związku z powyższym, na potrzeby niniejszej analizy, zestawiono frekwencję w wyborach do Sejmu i Senatu w 2015 roku oraz frekwencję w wyborach do Rady Gminy w 2014 roku.

W przypadku wyborów do Sejmu i Senatu, które miały miejsce w 2015 roku, frekwencja wyborcza w gminie Krzywda wyniosła 39,51% i była niższa od frekwencji w powiecie łukowskim (48,14%) o 8,63 punkty procentowe oraz o 9,51 punktów procentowych niższa od średniej dla województwa lubelskiego (49,02%).

Obszarem, w którym frekwencja w analizowanych wyborach uplasowała się na poziomie najniższym w porównaniu do pozostałych miejsc był obwód nr 8, obejmujący sołectwa: Drożdżak oraz Radoryż Kościelny. Frekwencja wyniosła tutaj 34,35% i była niższa od średniej dla gminy Krzywda o 5,16 punktów procentowych. Obszarami, w obrębie których frekwencja wyborcza również była niższa od średniej w gminie Krzywda były następujące obwody wyborcze:

- obwód nr 2, który obejmował mieszkańców sołectwa Wola Okrzejska (frekwencja na poziomie 34,84%);
- obwód nr 5, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Fiukówka, Kasyldów, Laski, Stary Patok, Nowy Patok oraz Wielgolas (frekwencja na poziomie 37,77%);
- obwód nr 4, obejmował mieszkańców następujących sołectw: Radoryż Smolany, Budki, Cisownik oraz Huta Radoryska (frekwencja na poziomie 39,25%).

Obwodami, w obrębie których w wyborach do Sejmu i Senatu frekwencja wyborcza kształtowała się na poziomie powyżej średniej dla gminy Krzywda były:

- obwód nr 6, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Krzywda, Kożuchówka oraz Ruda (frekwencja na poziomie 43,45%, czyli 3,94 punkty procentowe powyżej średniej gminnej);
- obwód nr 3, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Huta Dąbrowa, Podosie, Teodorów, Feliksin oraz Gołe Łazy (frekwencja na poziomie 39,95%, czyli 0,44 punkty procentowe powyżej średniej gminnej);
- obwód nr 7, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Zimna Woda oraz Szczałb (frekwencja na poziomie 39,81%, czyli 0,30 punktów procentowych powyżej średniej gminnej);
- obwód nr 1, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Okrzeja I oraz Okrzeja II (frekwencja na poziomie 39,76%, czyli 0,25 punktów procentowych powyżej średniej gminnej).

Wykres 40 Rozkład przestrzenny frekwencji wyborczej w wyborach do Sejmu RP i Senatu RP w 2015 roku (%)

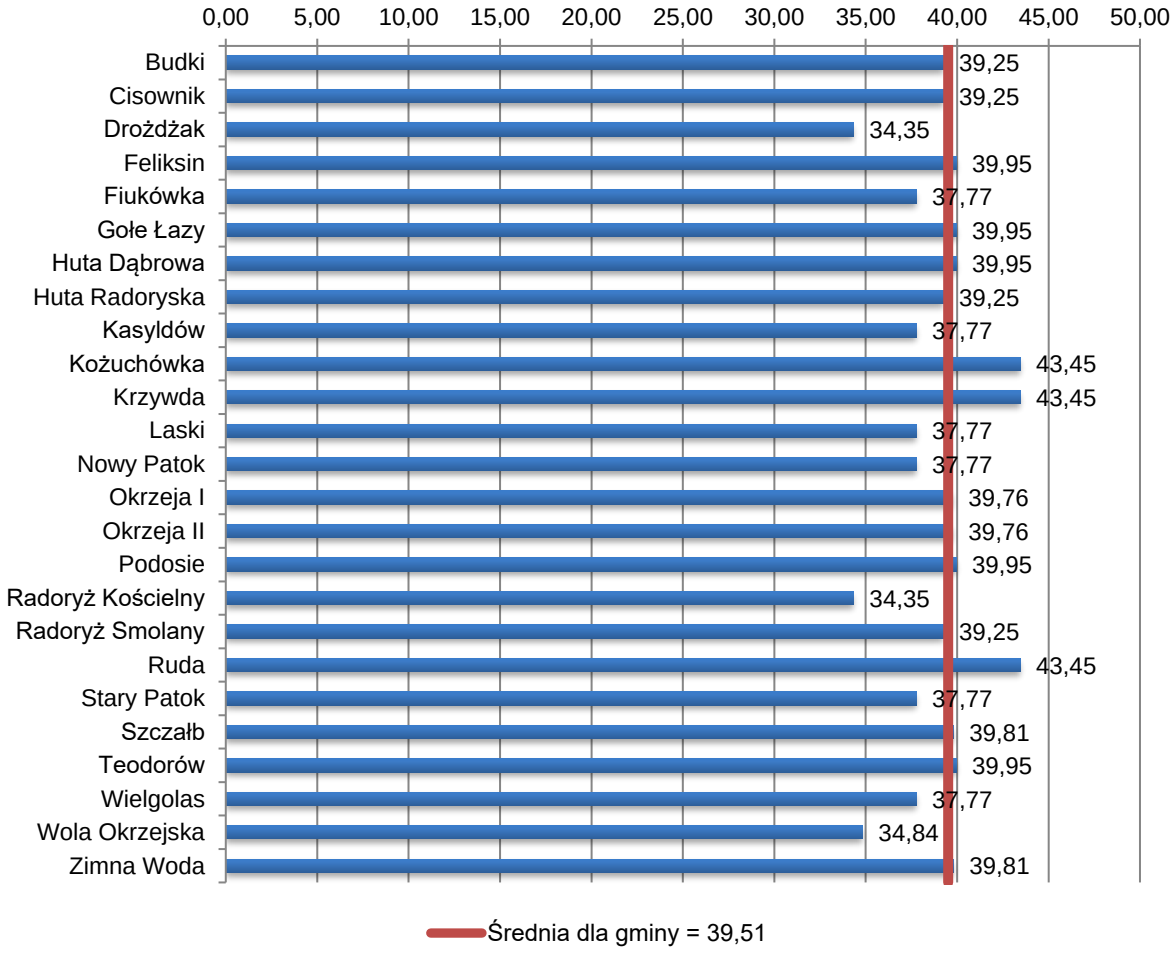

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Średnia frekwencja w przypadku wyborów samorządowych do Rady Gminy, które miały miejsce w 2014 roku, wyniosła w granicach gminy Krzywda 57,81% uprawnionych do głosowania. Porównując ten wynik do średniej dla województwa lubelskiego, możemy zaobserwować, że frekwencja w gminie Krzywda była sporo wyższa od frekwencji na poziomie województwa (o 7,93 punkty procentowe). W porównaniu z frekwencją w powiecie łukowskim (58,2%), gmina Krzywda osiągnęła nieco niższy poziom frekwencji (o 0,39 punktów procentowych).

W granicach gminy Krzywda wyodrębniono pięć obszarów, w obrębie których frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Gminy w 2014 roku była wyższa od średniej dla gminy (57,81%). Obszarami tymi są następujące obwody głosowania

- obwód nr 1, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Okrzeja I oraz Okrzeja II (frekwencja na poziomie 61,08%, czyli 3,27 punktów procentowych powyżej średniej gminnej);
- obwód nr 7, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Zimna Woda oraz Szczałb (frekwencja na poziomie 59,09%, czyli 2,08 punktów procentowych powyżej średniej gminnej);

- obwód nr 3, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Huta Dąbrowa, Podosie, Teodorów, Feliksin oraz Gołe Łazy (frekwencja na poziomie 59,09%, czyli 1,28 punktów procentowych powyżej średniej gminnej);
- obwód nr 4, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Radoryż Smolany, Budki, Cisownik oraz Huta Radoryska (frekwencja na poziomie 58,67%, czyli 0,86 punktów procentowych powyżej średniej gminnej);
- obwód nr 5, który obejmował mieszkańców następujących sołectw: Fiukówka, Kasyldów, Laski, Stary Patok, Nowy Patok oraz Wielgolas (frekwencja na poziomie 57,83%, czyli 0,02 punkty procentowe powyżej średniej gminnej).

Okręgiem wyborczym o najniższej frekwencji w analizowanych wyborach był obwód nr 2, obejmujący sołectwo Wola Okrzejska. Frekwencja w tej jednostce wyniosła 50,84% i była niższa od średniej gminnej o 6,97 punktów procentowych. W obwodzie nr 6, tj. sołectwach: Krzywda, Kożuchówka oraz Ruda, frekwencja wyniosła 52,82%, w obwodzie nr 8, tj. sołectwach: Drożdżak oraz Radoryż Kościelny, frekwencja wyniosła 57,07%.

Wykres 41 Rozkład przestrzenny frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych do Rady Gminy w 2014 roku (%)

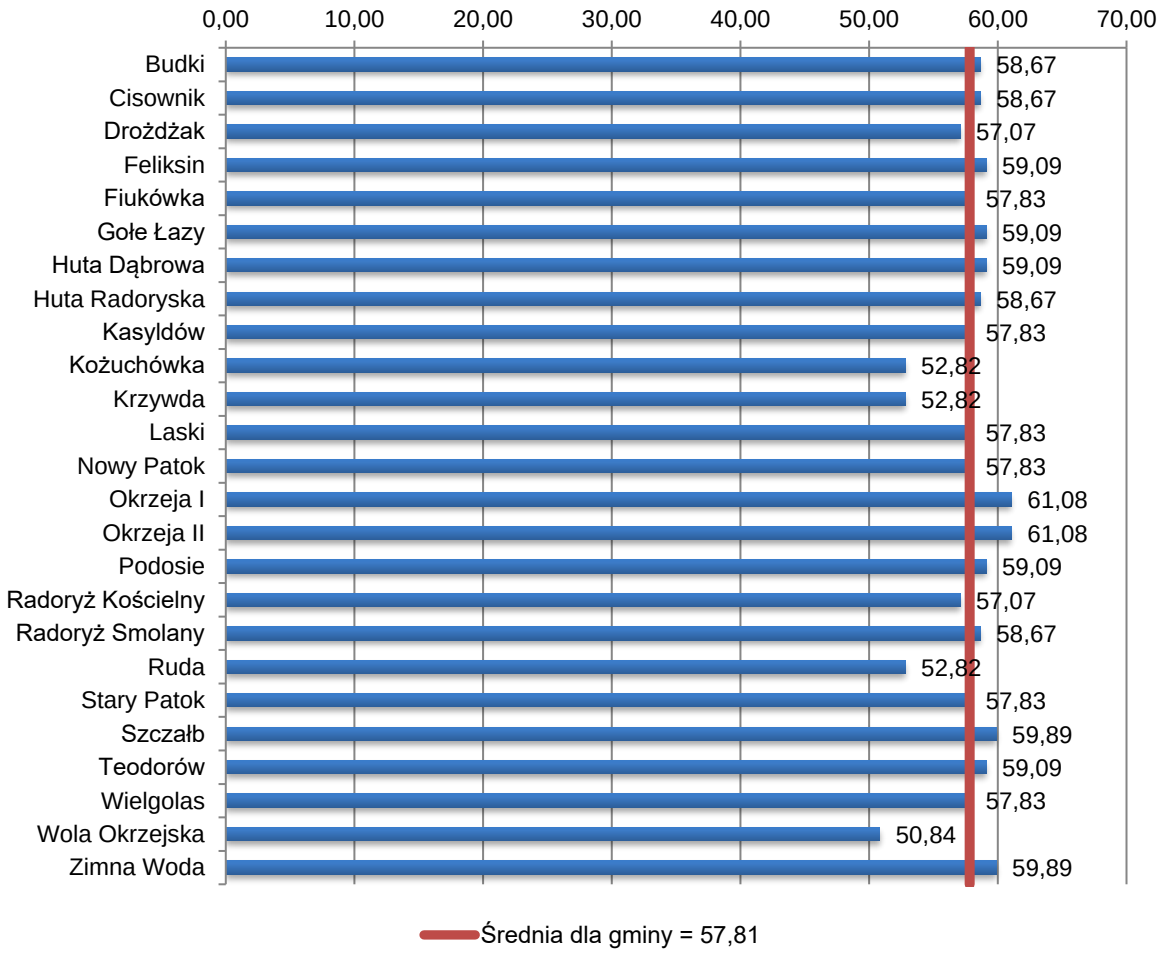

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Kolejnym wskaźnikiem informującym o jakości kapitału społecznego może być liczba działających na terenie gminy organizacji pozarządowych[6] zajmujących się problematyką lokalną. Na terenie gminy Krzywda w 2016 roku działało łącznie 39 organizacji pozarządowych. Nieduża liczba organizacji działających na obszarze gminy oraz fakt, że nie powstają nowe mogą wskazywać na niski kapitał społeczny. Analizując przedmiotową sferę, warto mieć na uwadze, że trudno jest ocenić zarówno zasięg oddziaływania tych organizacji, jak również efektywność ich działań w skali gminy oraz lokalnej społeczności. W związku z powyższym, wskazanie obszarów gminy, w obrębie których występują deficyty w zakresie aktywności organizacji pozarządowych jest bardzo trudne. Dane odnoszące się do liczby organizacji można jednak przeanalizować przez pryzmat aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia różnego rodzaju organizacji społecznych. W tym celu zbadano liczbę organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Krzywda przypadającą na 100 mieszkańców. W 2016 roku przedmiotowy wskaźnik wyniósł dla gminy Krzywda 0,36 (średnia gminna). Wśród jednostek referencyjnych, dla których ww. wskaźnik przewyższał średnią gminną znalazły się następujące sołectwa:

- Gołe Łazy – 0,94 na 100 mieszkańców;
- Radoryż Kościelny – 0,77 na 100 mieszkańców;
- Laski – 0,74 na 100 mieszkańców;
- Budki – 0,60 na 100 mieszkańców;
- Kasyldów – 0,58 na 100 mieszkańców;
- Cisownik – 0,54 na 100 mieszkańców;
- Podosie – 0,53 na 100 mieszkańców;
- Okrzeja I – 0,52 na 100 mieszkańców;
- Fiukówka – 0,49 na 100 mieszkańców;
- Ruda – 0,47 na 100 mieszkańców;
- Szczałb – 0,43 na 100 mieszkańców;
- Huta Dąbrowa – 0,40 na 100 mieszkańców;
- Krzywda – 0,39 na 100 mieszkańców.

Zdecydowanie najgorsza sytuacja została zaobserwowana w jednostkach referencyjnych, w których nie funkcjonują żadne organizacje pozarządowe, tj. w sołectwach: Feliksin, Huta Radoryska, Nowy Patok, Okrzeja II, Stary Patok, Teodorów oraz Wielgolas. W pozostałych sołectwach wskaźnik przyjął wartości niższe od średniej gminnej.

[6] Organizacja pozarządowa (ang. NGO non-governmentalorganization) to organizacja obywatelska, założona przez obywateli lub ich organizacje, działająca z własnej inicjatywy w interesie określonego interesu publicznego. Definicja ustawowa organizacji pozarządowej zawarta jest w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 roku, Nr 96, poz. 873), zgodnie z którym: organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i nie działające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia

Wykres 42 Liczba organizacji pozarządowych przypadających na 100 mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne

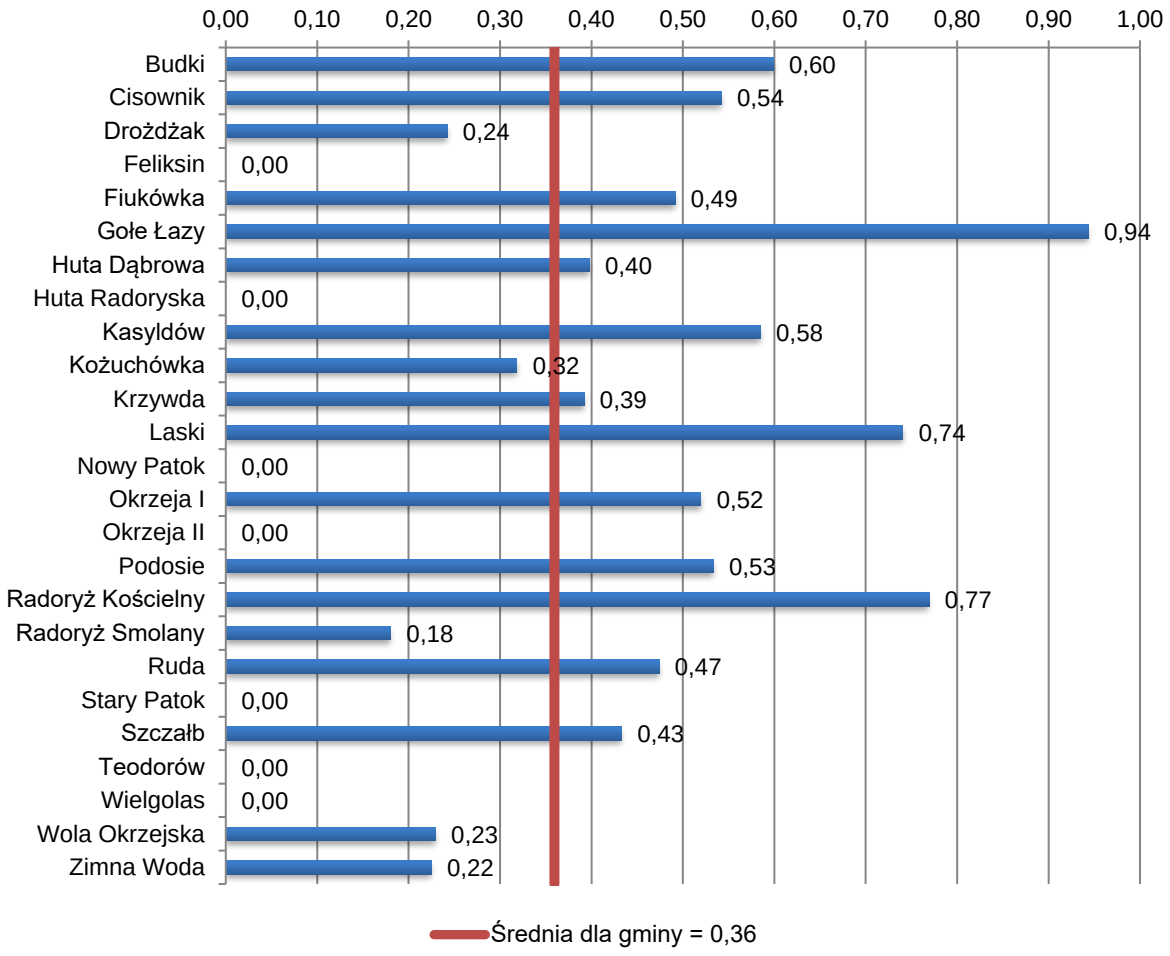

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Podczas konsultacji społecznych zaobserwowano, że mieszkańcy gminy wykazują tendencję do przyjmowania biernej postawy wobec podejmowania aktywności obywatelskich czy społecznych. Mieszkańcom brakuje poczucia „sprawczości", rozumianego jako przeświadczenie o realnej możliwości kształtowania otaczającej ich rzeczywistości i współdecydowania o losach wspólnoty samorządowej. W związku z powyższym nie angażują się oni w sprawy publiczne w dostateczny sposób.

1.6 SFERA ŚRODOWISKOWA

Jakość środowiska na terenie gminy Krzywda jest kolejnym z obszarów, który zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020* wymaga oceny w zakresie występowania zjawisk kryzysowych.

Gmina Krzywda jest typową gminą rolniczą. W związku z tym, przyczyn zanieczyszczenia powietrza należy szukać przede wszystkim w źródłach naturalnych i antropogenicznych. Źródła naturalne dotyczą głównie opadu pyłu i są nimi przede wszystkim: pola uprawne (z pól pył jest wywiewany), roślinność (pyłki roślinne, których stężenie w powietrzu nasila się w okresie kwitnienia traw i drzew) oraz infrastruktura drogowa (pył z dróg porywany jest wskutek ruchu samochodowego). Do najczęściej występujących antropogenicznych przyczyn zanieczyszczenia powietrza zaliczamy źródła oparte na procesie spalania węgla w kotłowniach lokalnych i paleniskach domowych.

Obszar gminy charakteryzuje się stosunkowo dobrą jakością powietrza atmosferycznego. Niewątpliwie wpływ na to posiada rolniczy charakter gminy oraz brak większego przemysłu, który mógłby być głównym źródłem generującym związki zanieczyszczające powietrze atmosferyczne, a także znaczne otoczenie lasów. W związku z tym, że nie ma możliwości dokładnego oszacowania danych w zakresie jakości powietrza oraz emitowanych do niego zanieczyszczeń dla poszczególnych jednostek referencyjnych (brak punktów monitoringowych jakości powietrza), analiza przedmiotowa problemu została oparta o dane udostępnione przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie oraz informacje zawarte w *„Ocenie jakości powietrza w województwie lubelskim za 2015 rok”*.

Zgodnie z danymi WIOŚ w Lublinie, zarówno Aglomerację Lubelską, jak i strefę lubelską, zaliczono (kryterium ochrony zdrowia) do klasy C ze względu na przekroczenia 24-godzinnych stężeń pyłu PM10, średniorocznych stężeń PM2,5 i benzo/a/pirenu w pyle PM10. Głównym źródłem tego typu zanieczyszczeń jest emisja z procesów grzewczych opartych na węglu, w tym tzw. niska emisja z indywidualnego ogrzewania budynków. Drugą przyczyną są niekorzystne warunki klimatyczne, rozumiane jako wystąpienie szczególnie niekorzystnej sytuacji meteorologicznej z punktu widzenia zanieczyszczenia powietrza. Dodatkowymi przyczynami jest emisja z zakładów przemysłowych, ciepłowni oraz emisja komunikacyjna. W strefie lubelskiej istotny udział ma emisja z rolnictwa (uprawy).

Na terenie gminy Krzywda nie odnotowano w 2016 roku przekroczeń dopuszczalnego poziomu 24-godz. pyłu PM10. Obszarami najbliżej zlokalizowanymi względem gminy Krzywda, w których w tym okresie odnotowano przekroczenia stężeń analizowanego rodzaju zanieczyszczeń są miasta Ryki, Łuków oraz Radzyń Podlaski. W miastach tych odnotowano również przekroczenia średniorocznych stężeń pyłu PM2,5. W gminie Krzywda nie odnotowano przekroczenia tych zanieczyszczeń. Znacznie gorzej sytuacja wygląda w zakresie benzo/a/pirenu w pyle zawieszonym PM10. Przekroczenia tego rodzaju związków chemicznych zanotowano w dużej liczbie miejsc na obszarze województwa lubelskiego, w tym na obszarze gminy Krzywda.

Mapa 4 Obszary przekroczeń benzo/a/pirenu w województwie lubelskim w 2015 roku

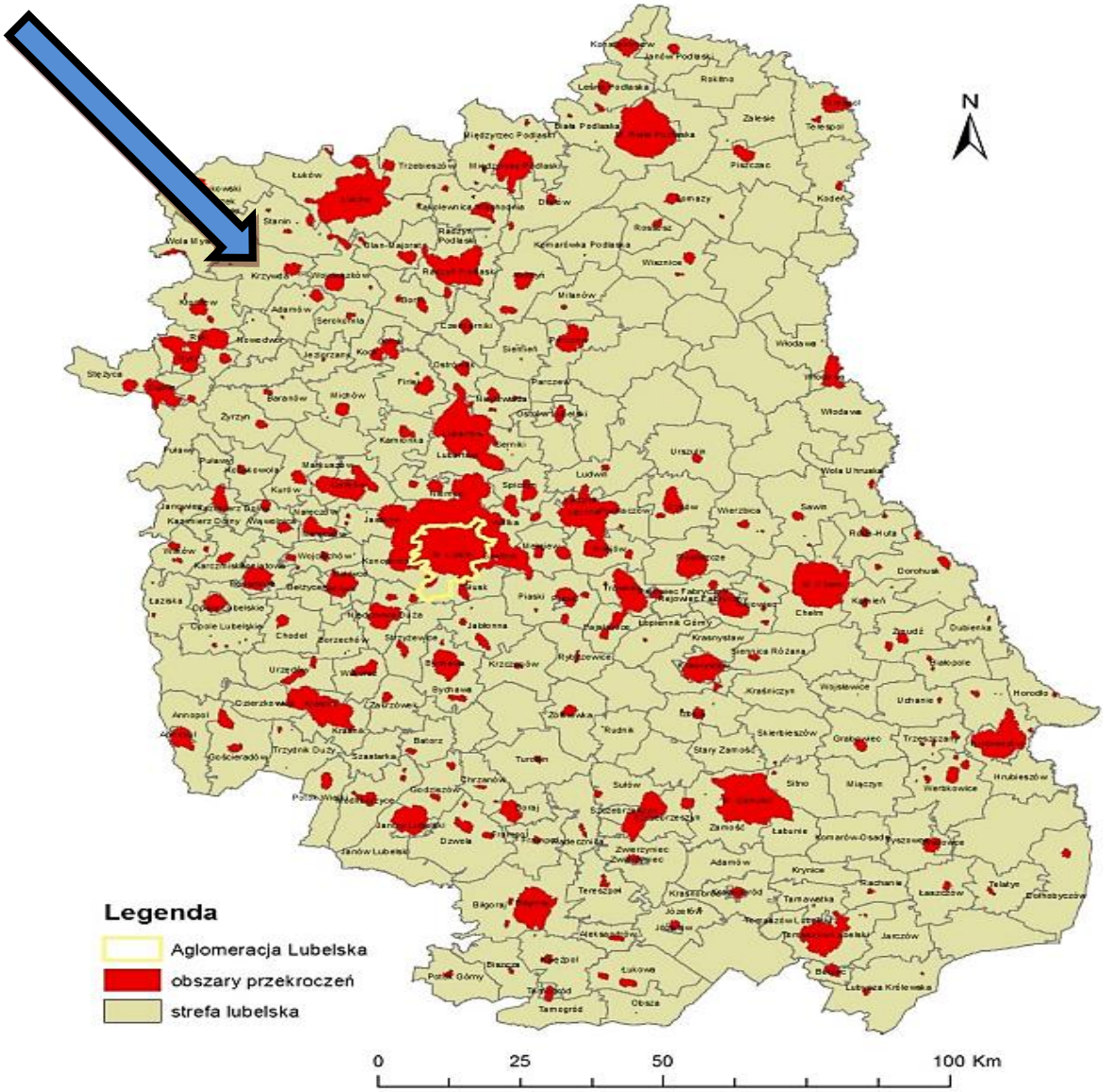

Źródło: „Ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za 2015 rok"

Analiza danych uzyskanych z WIOŚ[7] w Lublinie pozwala zaobserwować, że jedynym obszarem gminy Krzywda, w którym odnotowano w 2016 roku przekroczenia benzo/a/piranu były tereny sołectwa Krzywda. Łączna powierzchnia obszarów przekroczeń w tym sołectwie wyniosła około 1,8 km^2, co stanowi około 14,91% ogólnej powierzchni tego sołectwa oraz około 1,12% obszaru całej gminy Krzywda. Liczba ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia to około 1 358 osób czyli ok. 76,04% ogółu mieszkańców sołectwa Krzywda. Na terenie pozostałych jednostek referencyjnych nie odnotowano w analizowanym czasie przekroczeń benzo/a/piranu.

[7] Pismo WIOŚ z dnia 3 lipca 2017 r. WMŚ.7016.31.2017

Mapa 5 Przekroczenie benzo/a/pirenu na obszarze gminy Krzywda w 2016 roku

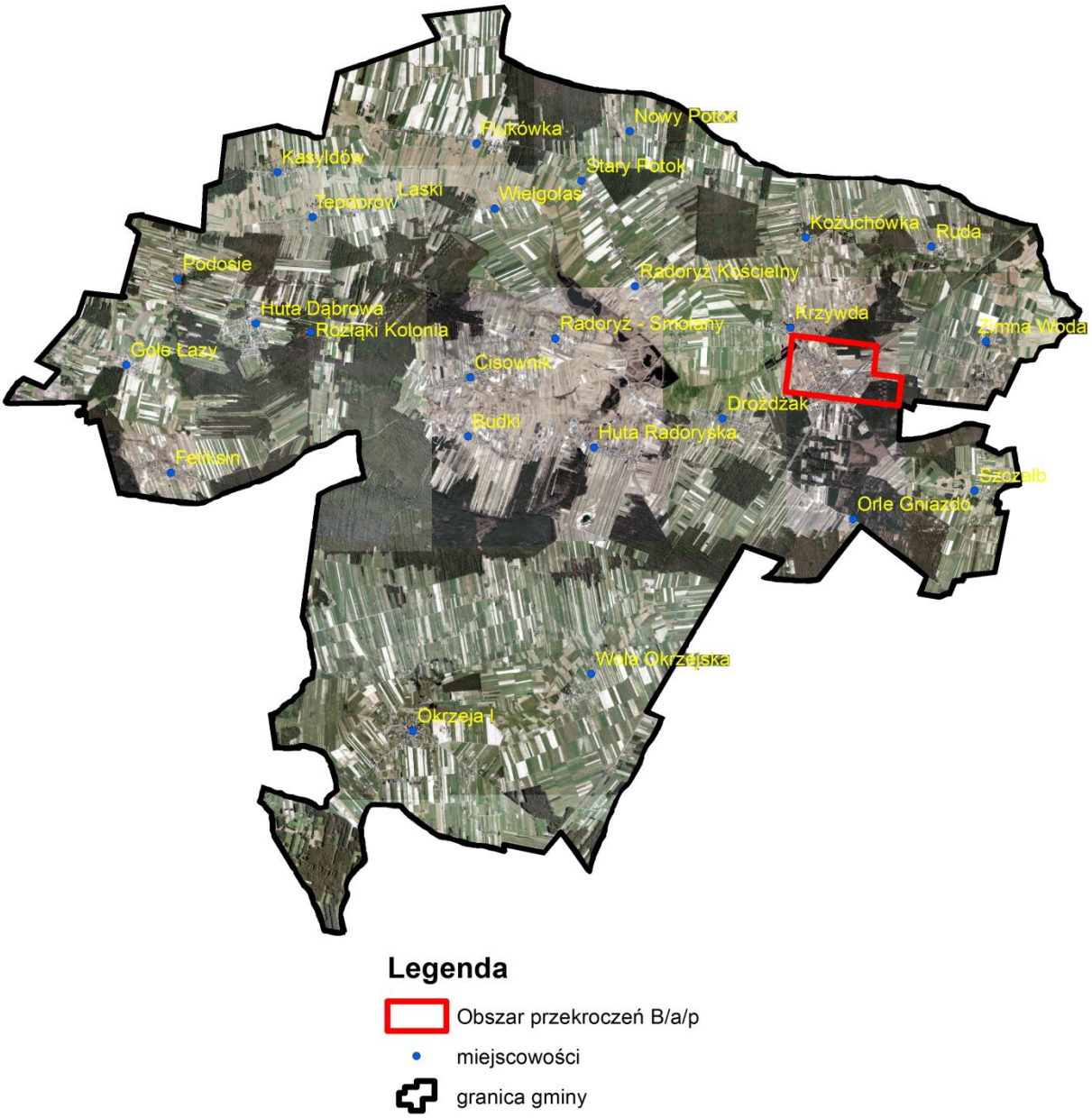

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie

W świetle informacji WIOŚ w Lublinie główny wpływ na przekroczenia benzo/a/pirenu ma niska emisja, związana z ogrzewaniem budynków, pochodząca z lokalnych kotłowni węglowych oraz indywidualnych palenisk domowych (najczęściej o niskiej sprawności), opalanych węglem słabej jakości lub odpadami komunalnymi, wytwarzanymi w gospodarstwach domowych. Z tego względu natężenie zanieczyszczeń w powietrzu charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło, czyli ogrzewania. W związku z powyższym, problem złej jakości powietrza z większym natężeniem występuje w okresie grzewczym (zimą) i w przeważającej mierze koncentruje się na obszarach o nagromadzonej zabudowie mieszkaniowej, która ogrzewana jest przede wszystkim za pomocą indywidualnych

palenisk. Istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest również emisja komunikacyjna, gdzie w wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory oraz pyły. Ruch odbywający się po drogach jest uciążliwy dla zabudowy istniejącej wzdłuż tych dróg i sprawia, że zabudowa ta znajduje się w zasięgu działania toksycznych składników spalin. Z drugiej strony, ruch komunikacyjny odbywający się głównymi drogami (np. drogami powiatowymi) i hałas z nim związany niesie ze sobą również zagrożenie klimatu akustycznego.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy gminy Krzywda wskazywali, że bardzo dużym problemem w sferze środowiskowej jest degradacja terenów zielonych (w szczególności lasów) związana z ich zaśmiecaniem odpadami komunalnymi. Mimo zmian, jakie zaszły w ostatnich latach w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach (obowiązek odbierania odpadów komunalnych spoczywa na gminie, a wszystkich mieszkańców gminy obowiązują opłaty za gospodarowanie odpadami bez względu na częstotliwości oddawania i ilość odpadów) problem zaśmiecania terenów zielonych nie zmniejszył się diametralnie. Najprawdopodobniej jest to związane z wciąż zbyt niską świadomością w zakresie proekologicznych postaw.

Konsultacje społeczne ujawniły także problem braku wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie gminy. W dalszym ciągu w gminie nie ma dostępu do instalacji kolektorów słonecznych. Konsultacje wskazały, że główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest bariera finansowa, która ze względu na stan zamożności mieszkańców, uniemożliwia samodzielny zakup tego rodzaju instalacji. Mieszkańcy sygnalizowali potrzebę rozszerzenia dostępu do odnawialnych źródeł energii.

Konsultacje wykazały potrzebę podniesienia świadomości mieszkańców w zakresie proekologicznych oraz proklimatycznych postaw w codziennym życiu – np. promocję pozytywnych nawyków w zakresie korzystania z energii elektrycznej, podnoszenie wiedzy w zakresie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i proekologicznego korzystania z palenisk domowych.

1.7 SFERA GOSPODARCZA

Obszar gospodarczy koncentruje się na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale również jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz gminy z sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Gmina Krzywda należy do obszarów, w których sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną, która stanowi główne źródło utrzymania

ludności oraz pełni wiodącą funkcję rozwojową. Podstawowym źródłem dochodów osób zamieszkujących teren gminy jest, ze względu na jej rolniczy charakter, praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Inne, pozarolnicze sektory gospodarki, w tym np. usługowo-produkcyjne, mają jedynie znaczenie uzupełniające. Gmina Krzywda ma typowo rolniczy charakter. Dane dotyczące szczegółowego użytkowania gruntów na terenie gminy przedstawia poniższy wykres.

Wykres 43 Użytkowanie gruntów w gminie Krzywda

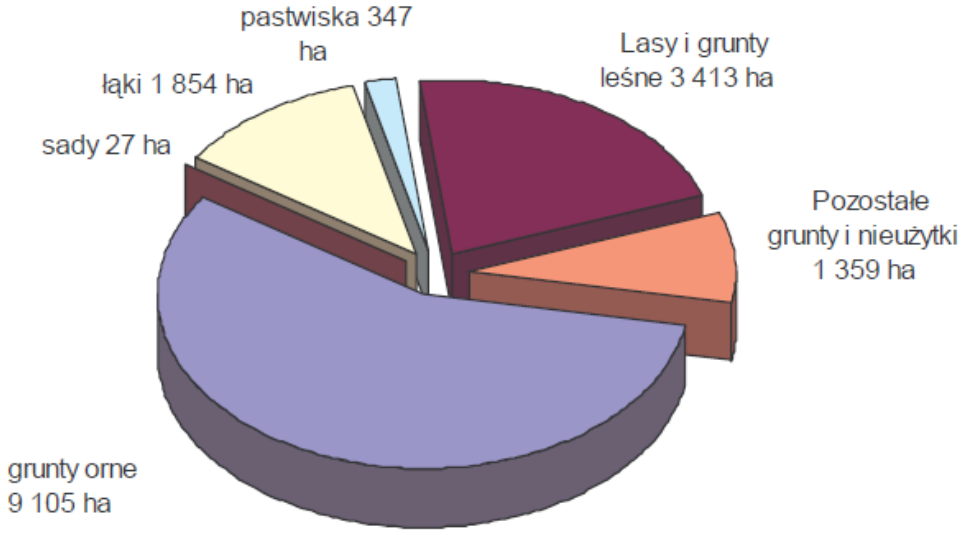

Źródło: Zaczerpnięcie ze *Strategii Rozwoju gminy Krzywda na lata 2009-2020*

Szczególną rolę w odniesieniu do gospodarki pełni miejscowość Krzywda. Stanowi ona bowiem czynnik oddziałujący na aktywność zawodową ludności, gdyż jest rynkiem pracy dla części mieszkańców gminy oraz ośrodkiem działalności firm handlowych i usługowych, a także instytucji sektora finansów publicznych. Podmiotami, które zapewniają na terenie gminy Krzywda miejsca pracy są zakłady produkcyjno-usługowe oraz podmioty publiczne (np. Urząd Gminy, placówki oświatowej, itp.). Do pozostałych pracodawców na obszarze gminy można zaliczyć: SSPZOZ w Krzywdzie, Gminną Bibliotekę, Bank Spółdzielczy, Apteki oraz sklepy spożywcze, tekstylne i przemysłowe.

Gmina charakteryzuje się mało sprzyjającymi warunkami zewnętrznymi, które umożliwiałyby rozwój przedsiębiorczości na jej terenie. Aktualnie rozwój przedsiębiorczości opiera się głównie na wykorzystaniu własnego potencjału i zasobów gminy. Analizując dane możemy zauważyć, że w 2016 roku 82,55% podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (pozarolniczą). Przewaga wśród podmiotów prywatnych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, które nie dysponują kapitałem na rozwój i promocję, ani nie posiadają rezerw wystarczających na przetrwanie złej koniunktury gospodarczej, zdecydowanie obniża potencjał gospodarczy gminy Krzywda.

Według danych z lipca 2017 roku na terenie gminy Krzywda działalność gospodarczą prowadziło 312 osób fizycznych. Analiza struktury ww. podmiotów pod kątem przynależności do sekcji PKD wykazała, że największa liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Krzywda funkcjonowała w branży: budownictwo (sekcja F; 31%),

handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (sekcja G; 21%), transport i komunikacja (sekcja H; 11%), przetwórstwo przemysłowe (sekcja C; 8%) oraz pozostała działalność usługowa (sekcja S; 7%).

Celem zbadania przedsiębiorczości na terenie gminy Krzywda przeanalizowano liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (pozarolniczą) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku. Wskaźnik ten dla gminy Krzywda kształtował się w badanym okresie na poziomie 7,45. Najlepiej analizowany wskaźnik wypada w sołectwie Nowy Patok, gdzie przyjmuje wartość 16,67, czyli o 9,21 punktów procentowych wyższą od średniej gminnej. W sołectwach: Stary Patok (13,33), Krzywda (12,57), Gołe Łazy (10,53), Huta Dąbrowa (10,15), Okrzeja I (9,73), Ruda (9,60), Budki (8,51) oraz Laski (7,89) wskaźnik uplasował się na poziomie wyższym od średniej dla gminy Krzywda. W pozostałych jednostkach referencyjnych analizowany wskaźnik osiągnął w 2016 roku wartości niższe od średniej w gminie Krzywda. Najgorszą sytuację zaobserwowano w sołectwie Okrzeja II, gdzie liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym była siedmiokrotnie niższa niż średnia dla gminy w 2016 roku.

Wykres 44 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (pozarolniczą) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne

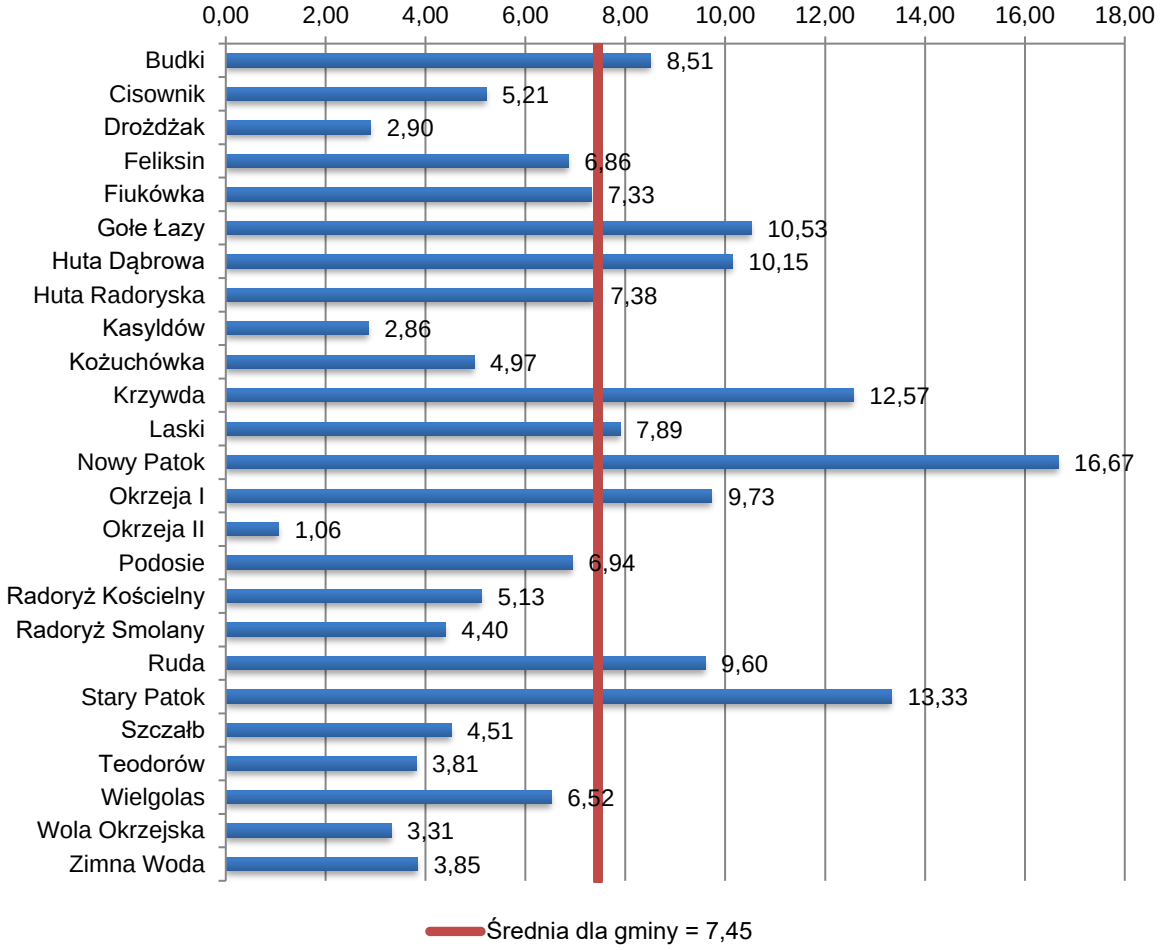

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2015-2016 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym podlegała pozytywnym zmianom. W skali całej gminy Krzywda odnotowano bowiem wzrost tej liczby o 7,85%. W większości jednostek referencyjnych również odnotowano charakterystyczny dla całej gminy trend wzrostowy zjawiska. Najlepsza sytuacja miała miejsce w 2016 roku, w sołectwie Laski, gdzie liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wzrosła o 97,37% (z 3 osób w 2015 roku do 6 osób w 2016 roku, stąd wysoki poziom wskaźnika). Najniższy wzrost zauważono w sołectwie Nowy Patok: 1,67%. W sołectwach: Okrzeja II, Cisownik, Kasyldów, Feliksin, Radoryż Smolany, Zimna Woda, Fiukówka, Drożdżak, Wielgolas oraz Podosie miała miejsce najbardziej niekorzystna sytuacja, gdyż na ich terenie odnotowano w latach 2015-2016 spadek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Największy spadek zaobserwowano w sołectwie Podosie, o 32,54%.

Wykres 45 Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (pozarolniczą) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

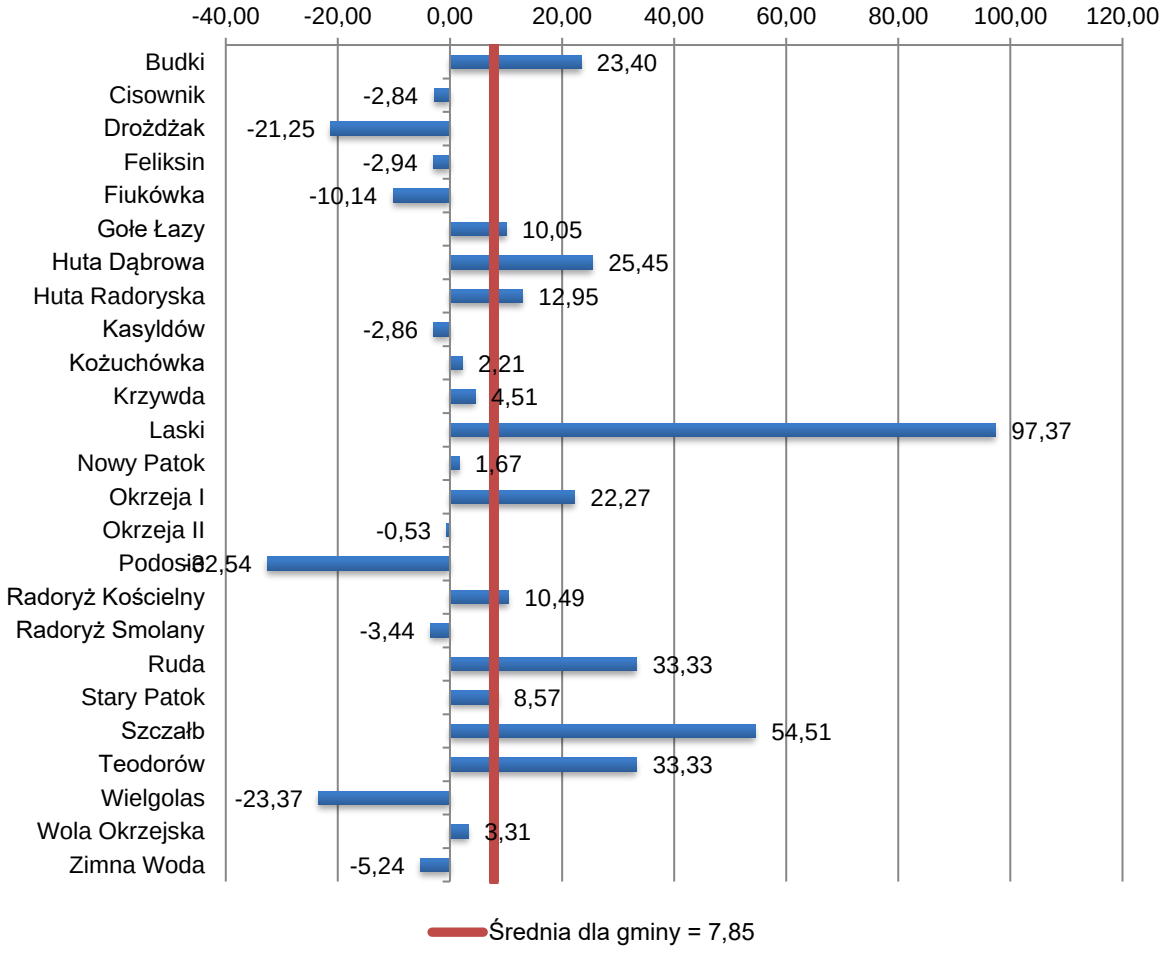

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza kolejnego wskaźnika, czyli liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, wykazała, że

w 2016 roku sołectwem o najlepszej sytuacji w zakresie badanego wskaźnika również było sołectwo Laski. Wartość wskaźnika wyniosła tutaj 6,58/100, czyli 5,43 punkty procentowe więcej niż średnia w gminie (1,15/100). Wartość badanego wskaźnika uplasowała się powyżej średniej gminnej również w sołectwach: Teodorów, Huta Dąbrowa, Budki, Gołe Łazy, Stary Patok, Krzywda, Ruda, Szczałb, Okrzeja I oraz Huta Radoryska. Najgorzej sytuacja wyglądała w sołectwach: Cisownik, Drożdżak, Fiukówka, Kożuchówka, Nowy Patok, Okrzeja II, Podosie oraz Wielgolas, na terenie których w 2016 roku nie zarejestrowano ani jednego nowego podmiotu gospodarki narodowej. W pozostałych jednostkach liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosiła mniej niż średnia w gminie Krzywda (1,15/100).

Wykres 46 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne

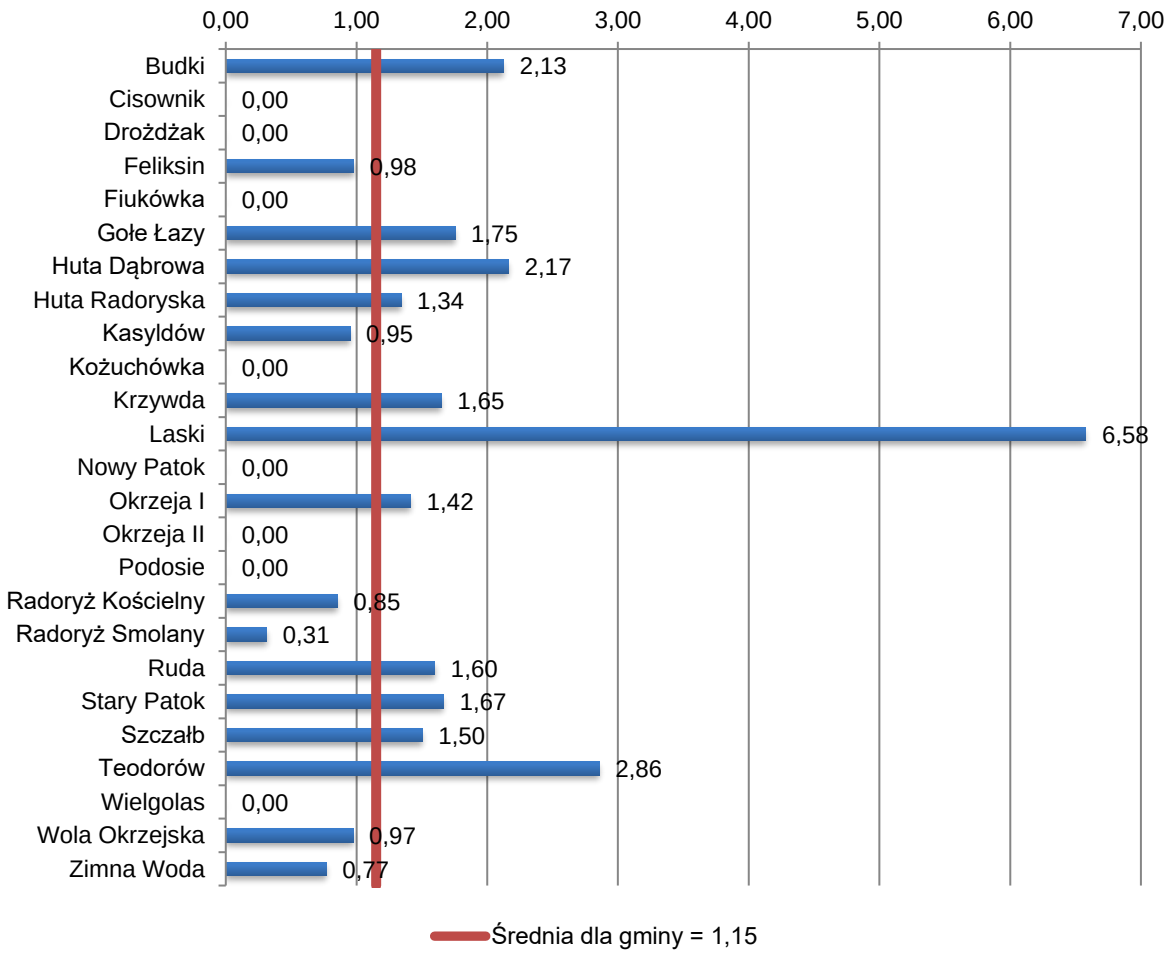

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2015-2016 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym podlegała pozytywnym zmianom. W skali całej gminy Krzywda odnotowano bowiem wzrost tej liczby o 68,34%. W ponad połowie jednostek referencyjnych również odnotowano charakterystyczny dla całej

gminy trend wzrostowy zjawiska. Najlepsza sytuacja miała miejsce w 2016 roku, w sołectwie Teodorów, gdzie liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wzrosła o 200%. Najniższy wzrost zauważono w sołectwie Okrzeja I: 27,03%. W sołectwach: Drożdżak, Fiukówka, Kożuchówka oraz Podosie miała miejsce najbardziej niekorzystna sytuacja, gdyż na ich terenie odnotowano w latach 2015-2016 spadek liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W każdym z ww. sołectw odnotowano spadek na poziomie 100%. W sołectwach Cisownik, Nowy Patok, Okrzeja II oraz Wielgolas badany wskaźnik osiągnął wartość 0, gdyż zarówno w 2016 roku, jak i 2013, na tych obszarach nie zarejestrowano ani jednego nowego podmiotu gospodarki narodowej.

Wykres 47 Zmiana liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne

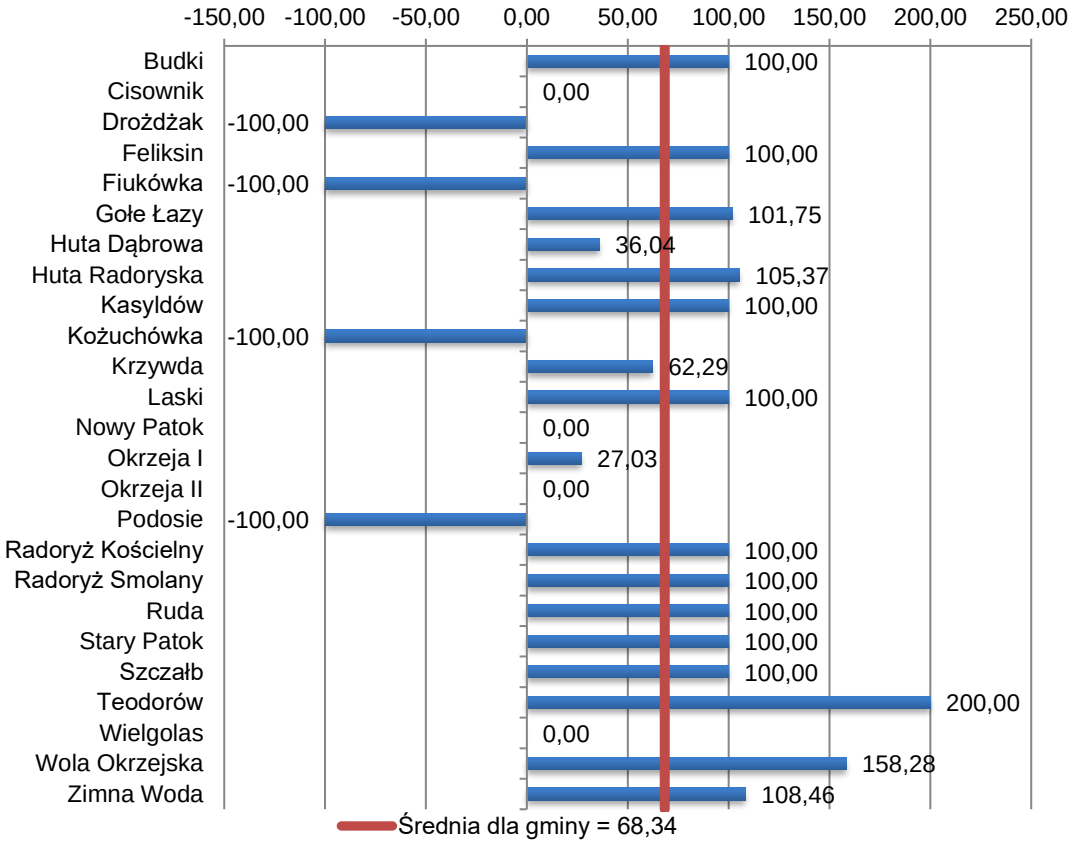

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Jednym z problemów, który w trakcie konsultacji społecznych w zakresie sfery gospodarczej zgłaszali mieszańcy gminy Krzywda jest niewystarczająca liczba miejsc pracy, skutkująca koniecznością poszukiwania jej poza granicami gminy i zniechęcająca tym samym do osiedlania się na terenie gminy. Mieszkańcy podkreślali, że emigracja w celach zarobkowych dotyczy coraz większej liczby osób (w szczególności młodych i wykształconych) i powoduje szereg niekorzystnych zjawisk społecznych, takich jak na przykład rozluźnianie się więzi rodzinnych, rozbicie rodzin, pozostawienie bez opieki najstarszych członków rodziny czy problem „eurosierot" – dzieci ponoszących negatywne, psychologiczne konsekwencje emigracji rodziców w celach zarobkowych. Dużym problemem we wskazanej sferze jest również postawa znacznej grupy mieszkańców charakteryzująca się brakiem wiary we własne możliwości, strachem przez przepisami i procedurami, co znacząco ogranicza ich inicjatywę w zakresie prowadzenia własnego biznesu. Wskazane jest zatem podjęcie działań skierowanych do mieszkańców, które miałyby na celu zwiększenie ich wiedzy na temat prowadzenia własnej działalności gospodarczej, promocję postaw przedsiębiorczych oraz dobrych praktyk biznesowych.

1.8 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Kolejną grupą problemów wymagających przeprowadzenia analizy na potrzeby niniejszego opracowania są negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, czyli w szczególności: niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną lub jej zły stan techniczny, niska jakość podstawowych usług lub brak dostępu do nich, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru.

Analizując negatywne zjawiska w przedmiotowej sferze oraz definiując stan kryzysowy należy wziąć pod uwagę specyfikę obszaru gminy Krzywda. W związku z tym, że jest to gmina wiejska niektóre z aspektów wskazywanych przy definiowaniu stanu kryzysowego nie znajdują uzasadnienia przy delimitacji obszarów zdegradowanych (np. poziom skanalizowania poszczególnych jednostek referencyjnych, w przypadku gdy na obszarze znacznej części z nich budowa sieci kanalizacji nie jest uzasadniona ekonomicznie). Obszary wiejskie charakteryzuje bowiem „niedorozwój" pewnych aspektów życia społeczno-gospodarczego, co jest ściśle powiązane z hierarchicznością ośrodków (za którą idzie zależność niektórych obszarów niedostateczne wyposażonych od obszarów sąsiednich lepiej wyposażonych). Rzeczą naturalną jest to, że obsługa różnych aspektów życia mieszkańców odbywa się w sąsiednich ośrodkach wyższego rzędu. W związku z tym, nie zawsze brak określonego rodzaju usług traktuje się na obszarach wiejskich jako sytuację niewłaściwą. Wskazany brak nie musi zawsze być przejawem sytuacji kryzysowej.

W obrębie gminy Krzywda wyposażonych w instalacje wodociągowe jest 76,42% wszystkich budynków mieszkalnych. Znacznie gorzej sytuacja prezentuje się w odniesieniu do sieci kanalizacji sanitarnej – na terenie gminy Krzywda zaledwie 18,87% budynków mieszkalnych

jest podłączonych do gminnej sieci kanalizacyjnej. Rzadko stosowanym rozwiązaniem są przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na chwilę obecną w takie oczyszczalnie wyposażonych jest ogółem 7 budynków mieszkalnych (czyli około 0,19% wszystkich budynków). W większości gospodarstw ścieki są gromadzone w zbiornikach bezodpływowych, a następnie odwożone przez wozy asenizacyjne do oczyszczalni ścieków.

Analiza rozmieszczenia podstawowych usług świadczonych przez instytucje publiczne, tj. placówki oświatowe czy instytucje kultury, nie wskazuje na brak dostępu do tych obiektów.

Analiza dostępności do terenów zielonych na terenie gminy Krzywda w okazała się niemiarodajna ze względu na fakt, że na terenach wiejskich ta dostępność do urządzonych terenów zielonych nie jest wymagana. Jest to związane z tym, że zabudowa wiejska charakteryzuje się występowaniem jednej lub kilku linii zabudowy wzdłuż dróg otoczonych zielonymi terenami rolnymi i leśnymi.

Na sytuację kryzysową w sferze przestrzenno – funkcjonalnej może wskazywać niska jakość terenów publicznych, z których na co dzień korzystają mieszkańcy gminy. Na potrzeby niniejszego dokumentu przeanalizowano zatem udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni badanego obszaru. Analiza tych danych pokazuje, że obszarami wymagającymi w szczególności podjęcia interwencji są tereny zlokalizowane w sołectwach:

- Kożuchówka – udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni jednostki wyniósł w 2016 roku 0,83%;
- Radoryż Kościelny – udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni jednostki wyniósł w 2016 roku 0,24%;
- Krzywda – udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni jednostki wyniósł w 2016 roku 0,06%;
- Teodorów - udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni jednostki wyniósł w 2016 roku 0,06%.

W pozostałych jednostkach referencyjnych nie odnotowano w analizowanym okresie terenów publicznych, które z racji na niską jakość wymagałyby przeprowadzenia interwencji.

Wykres 48 Udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni danego obszaru w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

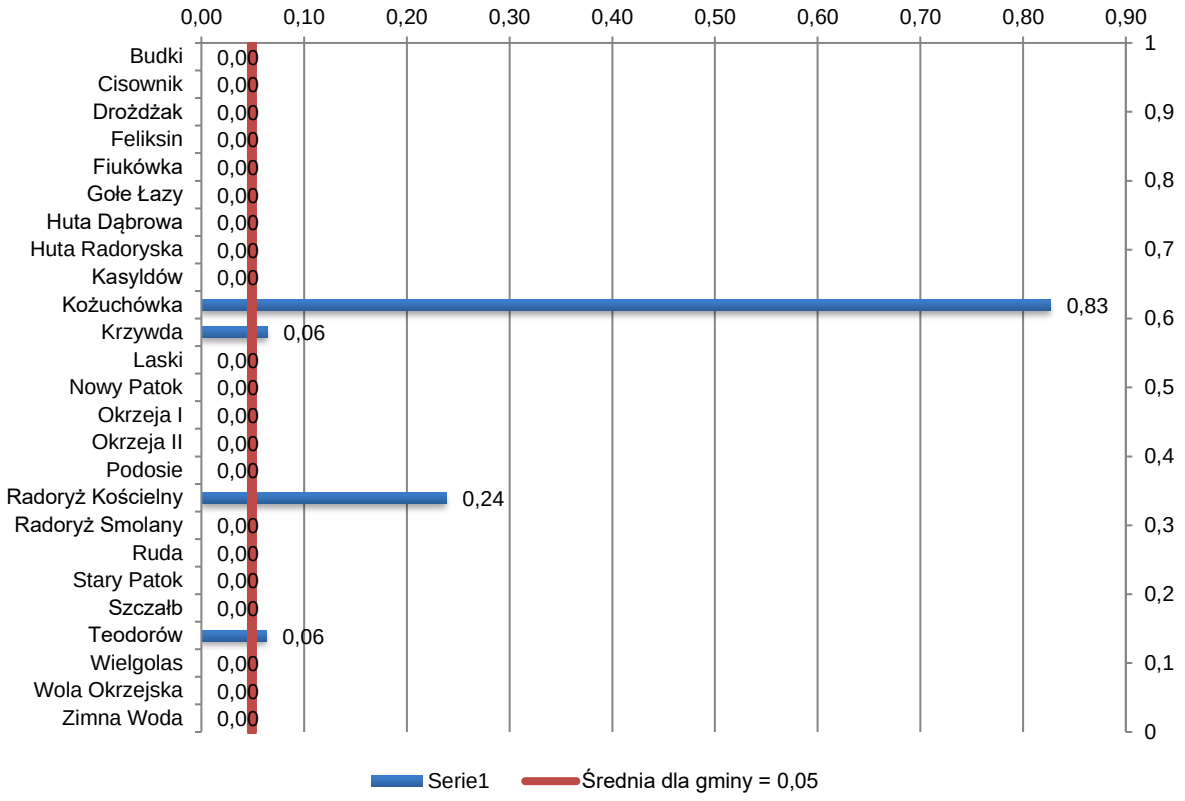

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

W trakcie konsultacji społecznych z mieszkańcami oraz wywiadów z przedstawicielami władz gminy Krzywda i pracownikami Urzędu Gminy wskazano, że obszarami użyteczności publicznej, które wymagają interwencji naprawczej są następujące miejsca:

- *w sołectwie Kożuchówka:*
  - modernizacji i remontu wymaga piętro budynku w miejscowości Anielin;
- *w sołectwie Krzywda:*
  - zagospodarowania wymaga teren „Morskie Oko", Miasteczko ruchu drogowego i bawimy się jak za dawnych lat;
- *w sołectwie Radoryż Kościelny:*
  - zagospodarowania wymaga teren przy świetlicy (modernizacja ogrodzenia, placu zabaw, remont nawierzchni, odnowa terenu zielonego),
  - modernizacji wymaga plac zabaw zlokalizowany przy Szkole Podstawowej;
- *w sołectwie Teodorów:*
  - zagospodarowania wymaga teren przy świetlicy (m. in. adaptacja budynku gospodarczego na miejsce do grillowania).

1.9 SFERA TECZNICZNA

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020 wskazują, że obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej dodatkowego, jednego negatywnego zjawiska. W katalogu tych zjawisk znalazły się także zagadnienia techniczne, w szczególności: degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Uwzględniając powyższe informacje, charakteryzujące zjawisko degradacji technicznej, wybrano, na potrzeby przedmiotowej analizy, dwa wskaźniki, które dokładnie oddadzą zasięg obszaru kryzysowego w obrębie sfery technicznej. Przeanalizowano zatem:

- udział budynków mieszkalnych wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2016 roku (%);
- udział budynków użyteczności publicznej niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i/lub wymagających termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w 2016 roku.

Na obszarze gminy Krzywda przydomowe oczyszczalnie ścieków posiadało w 2016 roku 7 budynków mieszkalnych, czyli 0,19% wszystkich budynków mieszkalnych na terenie gminy (średnia gminna). Uwzględniając ogólną liczbę budynków mieszkalnych w poszczególnych jednostkach referencyjnych, najgorszą sytuację dotyczącą rozwiązań umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów mieszkalnych w zakresie ochrony środowiska, zaobserwowano w sołectwach: Budki, Cisownik, Drożdżak, Feliksin, Fiukówka, Gołe Łazy, Huta Dąbrowa, Huta Radoryska, Kasyldów, Kożuchówka, Laski, Nowy Patok, Okrzeja II, Radoryż Kościelny, Radoryż Smolany, Stary Patok, Teodorów, Wielgolas oraz Zimna Woda. W obrębie tych jednostek ani jeden budynek mieszkalny nie został wyposażony w przydomową oczyszczalnię ścieków.

W pozostałych sołectwach udział budynków mieszkalnych wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w danej jednostce kształtował się na poziomie: Krzywda – 0,29%, Okrzeja I – 0,26%, Podosie – 0,71%, Ruda – 2,86%, Szczałb – 1,39% oraz Wola Okrzejska – 0,27%.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Krzywdzie w 2016 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało w sumie 706 budynków mieszkalnych, co stanowi około 18,87% wszystkich budynków mieszkalnych w gminie. Budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej zlokalizowane były w następujących sołectwach: Huta Dąbrowa (199 budynków, czyli 52,79% wszystkich budynków z terenu sołectwa), Krzywda (317 budynków, czyli 46,41% wszystkich budynków z terenu sołectwa), Okrzeja I (114 budynków, czyli 29,84% wszystkich budynków z terenu sołectwa) oraz Podosie (76 budynków, czyli 53,90% wszystkich budynków z terenu sołectwa).

Analiza danych dotyczących podłączenia budynków mieszkalnych zlokalizowanych na obszarze gminy Krzywda do sieci wodociągowej pokazuje, że gmina dysponuje dość dobrze rozwiniętą siecią wodociągową. Jak pokazują dane za 2016 rok 76,42% (średnia gminna)

spośród wszystkich budynków mieszkalnych było podłączonych do wodociągu. Najlepszą sytuację odnotowano w 2016 roku na terenie trzech sołectw: Huta Radoryska, Ruda oraz Wielgolas, gdzie wszystkie budynki mieszkalne były podłączone do wodociągu. Najgorzej sytuacja prezentowała się w 2016 roku w sołectwie Okrzeja II, gdzie zaledwie 59,38% budynków mieszkalnych było podłączonych do sieci wodociągowej.

Wykres 49 Udział budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne

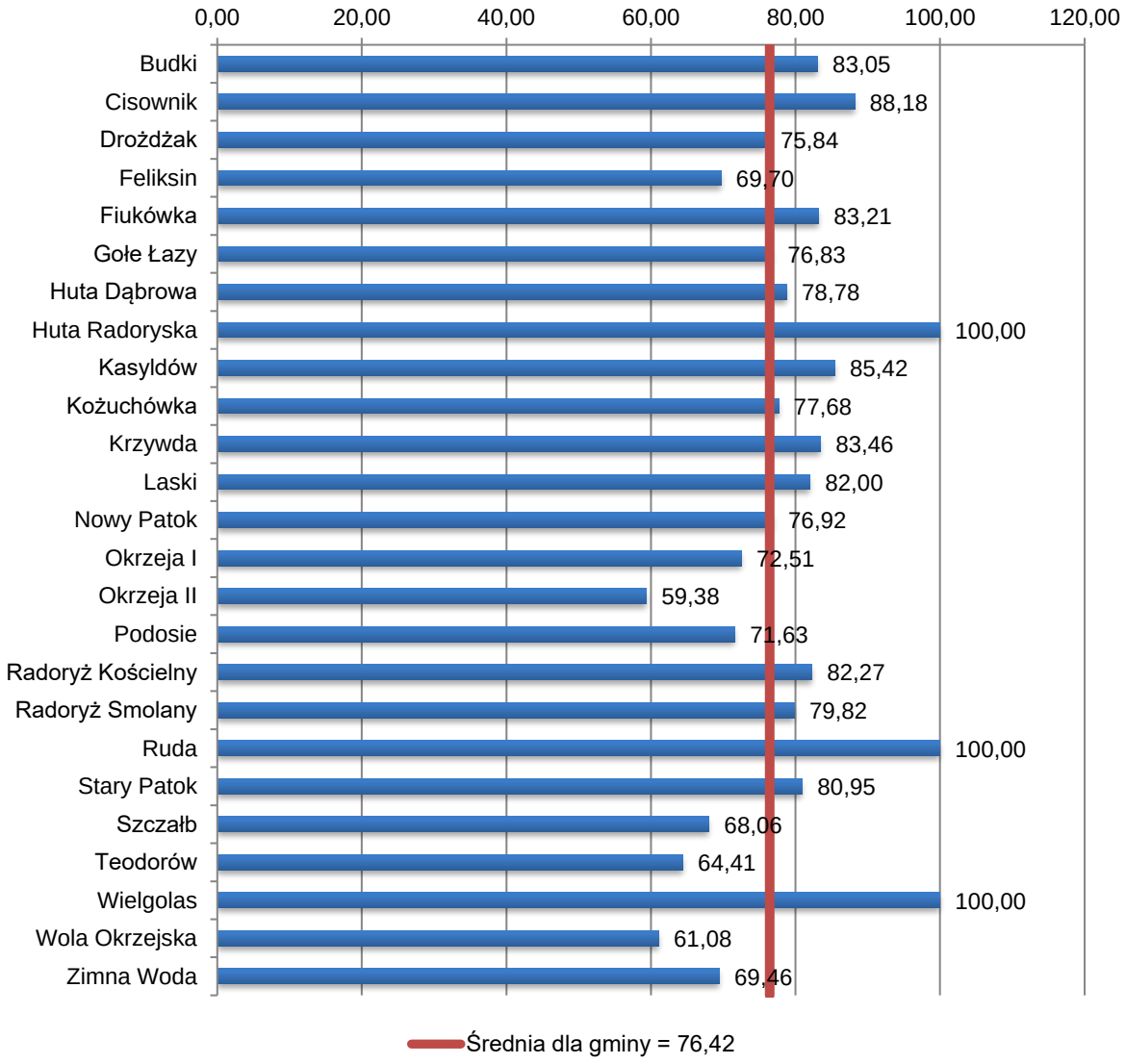

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

Ogólna liczba budynków usług publicznych, które wymagają przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych i/lub dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych wyniosła w 2016 roku 24. Stanowi to 63,16% wszystkich budynków użyteczności publicznej będących w tym okresie czasu w zasobie gminy (średnia dla gminy Krzywda). Badany wskaźnik osiągnął najwyższe wartości w sołectwach: Budki, Cisownik, Gołe Łazy, Huta Radoryska, Kasyldów, Laski, Podosie, Radoryż Smolany, Ruda, Stary Patok oraz Teodorów. W tych sołectwach wszystkie budynki użyteczności publicznej powinny zostać poddane pracom termomodernizacyjnym i/lub remontom mającym na celi ich dostosowanie do potrzeb osób

niepełnosprawnych (wskaźnik na poziomie 100%). Należy jednak zwrócić uwagę na to, że wysoka wartość jaką osiągnął w tych sołectwach badany wskaźnik jest związana z tym, że liczba budynków użyteczności publicznej zlokalizowanych na terenie tych sołectw jest niewielka. Stosunkowo duży udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych i/lub przeprowadzenia niezbędnych prac termomodernizacyjnych w stosunku do wszystkich budynków publicznych odnotowano w sołectwach: Okrzeja I, Radoryż Kościelny oraz Wola Okrzejska (po 66,67% budynków). W sołectwach Nowy Patok oraz Okrzeja II wskaźnik osiągnął wartość 0, gdyż na tym obszarze nie ma żadnych budynków użyteczności publicznej. W pozostałych jednostkach referencyjnych, w których wskaźnik wyniósł 0, taka sytuacja jest spowodowana tym, że wszystkie budynki użyteczności publicznej zostały przed niniejszą analizą poddane termomodernizacji.

Wykres 50 Udział budynków użyteczności publicznej niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i/lub wymagających termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)

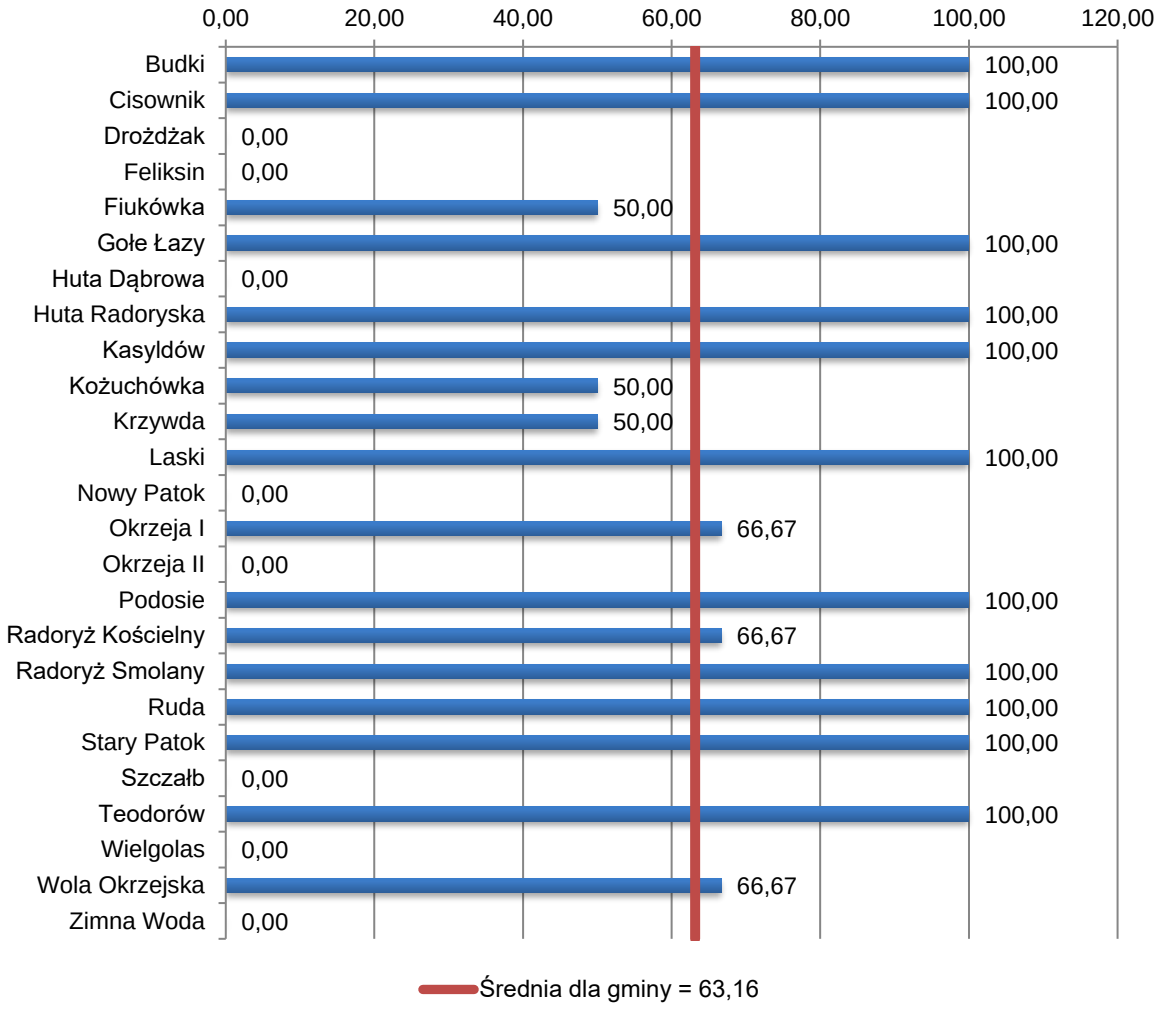

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Krzywda

2. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

2.1 METODOLOGIA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Celem zidentyfikowania obszarów zdegradowanych przyjęto analizę wielokryterialną, opartą na zestawie wskaźników. Pozwoliła ona na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów gminy Krzywda.

Na potrzeby delimitacji obszarów zdegradowanych wykorzystano podział gminy Krzywda na 25 jednostek referencyjnych (sołectwa). Dane zebrane na ich poziomie stanowiły podstawę do analizy wskaźnikowej przeprowadzonej dla pięciu obowiązkowych sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Należy jednocześnie dodać, że wyniki otrzymane podczas badania metodą wskaźnikową zostały uzupełnione danymi z analizy jakościowej, uwzględniającej oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności, przeprowadzonej podczas konsultacji społecznych prowadzonych w gminie.

Podstawę delimitacji obszarów zdegradowanych stanowią zgromadzone i przeanalizowane dane udostępnione przez następujące instytucje: Urząd Gminy w Krzywdzie oraz jednostki organizacyjne (m. in. GOPS, placówki oświatowe), Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie, Samorządowy Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krzywdzie „Medyk", Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, GUS w Lublinie.

Zastosowana w niniejszym badaniu metoda wielokryterialna zakłada użycie wybranych wskaźników dla ustalenia listy rankingowej oraz wyboru obszaru charakteryzującego się największym nasileniem cech kryzysowych (łącznie 37 wskaźników, w pięciu grupach). Duża liczba wskaźników rodzi pytanie o ich wagę w wyniku końcowym. Celem optymalizacji procesu wyboru, jak i uwzględnienia preferencji wynikających z „*Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020*", założono, że łączna wartość wskaźników społecznych wyniesie 60%, natomiast łączna wartość wskaźników w pozostałych 4 sferach wyniesie łącznie 40%. Przedmiotowe założenie wynika z konieczności oddania kierunku interwencji zapisanej w umowie partnerstwa zakładającej m.in.: konieczności wyznaczenia obszarów deficytowych z naciskiem na problemy społeczne.

Poniżej zaprezentowano listę wskaźników delimitacyjnych oraz przyjęte wagi dla grupy czynników i poszczególnych wskaźników.

Tabela 4 Wskaźniki delimitacyjne

Lp.	Sfera	Waga grupy wskaźników	Waga wskaźnika	Proponowany wskaźnik	Źródło danych	Charakter wskaźnika	Wymagana wartość dla obszarów objętych wsparciem	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
1.	SPOŁECZNA	0,6	0,04	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2016 r. (%)	Urząd Gminy w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje zachodzące na obszarze gminy Krzywda niekorzystne tendencje demograficzne- "starzenie się społeczeństwa".
2.			0,03	Zmiana udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 (%)	Urząd Gminy w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje zachodzące na obszarze gminy Krzywda niekorzystne tendencje demograficzne- "starzenie się społeczeństwa".
3.			0,02	Udział ludności powyżej 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności w 2016 r. (%)	Urząd Gminy w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje zachodzące na obszarze gminy Krzywda niekorzystne tendencje demograficzne- "starzenie się społeczeństwa".
4.			0,01	Zmiana udziału ludności powyżej 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 (%)	Urząd Gminy w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje zachodzące na obszarze gminy Krzywda niekorzystne tendencje demograficzne- "starzenie się społeczeństwa".
5.			0,04	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 r. (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pokazuje skalę występowania na terenie gminy niekorzystnego zjawiska jakim jest bezrobocie.
6.			0,03	Zmiana udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2016 (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zobrazowanie obszarów, w obrębie których zjawisko bezrobocia ma charakter utrwalony.
7.			0,02	Udział osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. (włącznie) zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 r. (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pokazuje skalę występowania na terenie gminy zjawiska bezrobocia osób, którzy mogą mieć trudności w znalezieniu pracy związane z wiekiem.

Lp.	Sfera	Waga grupy wskaźników	Waga wskaźnika	Proponowany wskaźnik	Źródło danych	Charakter wskaźnika	Wymagana wartość dla obszarów objętych wsparciem	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
8.	SPOŁECZNA	0,6	0,02	Zmiana udziału osób bezrobotnych powyżej 50 r. ż. (włącznie) zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pokazuje skalę występowania na terenie gminy zjawiska bezrobocia osób, którzy mogą mieć trudności w znalezieniu pracy związane z wiekiem.
9.			0,02	Udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 r. (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pokazuje skalę występowania na terenie gminy zjawiska bezrobocia osób, które trudno zaktywizować zawodowo z powodu braku odpowiednich kwalifikacji zawodowych.
10.			0,02	Zmiana udziału osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pokazuje skalę występowania na terenie gminy zjawiska bezrobocia osób, które trudno zaktywizować zawodowo z powodu braku odpowiednich kwalifikacji zawodowych.
11.			0,03	Udział osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 r. (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zobrazowanie obszarów, w obrębie których zjawisko bezrobocia ma charakter utrwalony.
12.			0,02	Zmiana udziału osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zobrazowanie obszarów, w obrębie których zjawisko bezrobocia ma charakter utrwalony.

Lp.	Sfera	Waga grupy wskaźników	Waga wskaźnika	Proponowany wskaźnik	Źródło danych	Charakter wskaźnika	Wymagana wartość dla obszarów objętych wsparciem	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
13.	SPOŁECZNA	0,6	0,01	Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 r. (%)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Proponowany wskaźnik w sposób adekwatny obrazuje liczbę osób korzystających z pomocy społecznej udzielanej przez GOPS w Krzywdzie bez względu na formę (pieniężna, niepieniężna, łącznie obie formy) oraz powód przyznanych świadczeń. Przyjęcie w ramach wskaźnika jako jednostki "osób" pozwoliło na ukazanie rzeczywistej skali problemu.
14.			0,01	Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 (%)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów, gdzie mieszkańcy są najbardziej narażeni na wykluczenie społeczne i ubóstwo.
15.			0,04	Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 r. (%)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje liczbę osób korzystających z pomocy społecznej udzielanej przez GOPS z tytułu niepełnosprawności. Pozwala na zidentyfikowanie obszarów narażonych najbardziej na ten problem.
16.			0,02	Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 (%)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów, gdzie zjawisko niepełnosprawności ma charakter utrwalony.

Lp.	Sfera	Waga grupy wskaźników	Waga wskaźnika	Proponowany wskaźnik	Źródło danych	Charakter wskaźnika	Wymagana wartość dla obszarów objętych wsparciem	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
17.	SPOŁECZNA	0,6	0,01	Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 r. (%)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów, w obrębie których rodziny borykają się z problemem uzależnień.
18.			0,01	Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 (%)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów, gdzie problem uzależnień ma charakter utrwalony.
19.			0,01	Udział dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 r.ż. (włącznie) w 2016 r. (%)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na określenie obszarów, na których dzieci i młodzież są najbardziej narażone na ubóstwo i wykluczenie społeczne.
20.			0,01	Zmiana udziału dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 r.ż. (włącznie) w latach 2013-2016 (%)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów, gdzie przedmiotowy problem ma charakter utrwalony.
21.			0,02	Udział mieszkańców niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 r. (%).	Urząd Gminy w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje liczbę osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren gminy. Pozwala na zidentyfikowanie obszarów narażonych najbardziej na ten problem.
22.			0,02	Zmiana udziału mieszkańców niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 r. (%).	Urząd Gminy w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów, gdzie zjawisko niepełnosprawności ma charakter utrwalony.

Lp.	Sfera	Waga grupy wskaźników	Waga wskaźnika	Proponowany wskaźnik	Źródło danych	Charakter wskaźnika	Wymagana wartość dla obszarów objętych wsparciem	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
23.	SPOŁECZNA	0,6	0,02	Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej na 100 mieszkańców w 2016 r. (zł)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów o największej intensywności problemów społecznych.
24.			0,02	Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej na 100 mieszkańców w 2016 r. (zł)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów, gdzie problemy społeczne mają charakter utrwalony.
25.			0,02	Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej na 100 mieszkańców w 2016 r. (zł)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów o największej intensywności problemów społecznych
26.			0,02	Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej na 100 mieszkańców w 2016 r. (zł)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pozwala na zidentyfikowanie obszarów, gdzie problemy społeczne mają charakter utrwalony.
27.			0,01	Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 100 mieszkańców w 2016 r.	Urząd Gminy w Krzywdzie	Destymulanta	Odchylenie poniżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik pokazuje aktywność mieszkańców w zakresie organizowania się w grupy prowadzące działalność na rzecz lokalnej społeczności bez względu na cel.
28.			0,02	Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2012-2014 (%)	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie	Destymulanta	Odchylenie poniżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje problem niskiej edukacji będącej wynikiem niewystarczających warunków do nauki.
29.			0,03	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 roku - RADA GMINY (%)	Państwowa Komisja Wyborcza	Destymulanta	Odchylenie poniżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje problem małej aktywności mieszkańców w zakresie spraw publicznych.

Lp.	Sfera	Waga grupy wskaźników	Waga wskaźnika	Proponowany wskaźnik	Źródło danych	Charakter wskaźnika	Wymagana wartość dla obszarów objętych wsparciem	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
30.	GOSPODARCZA	0,1	0,01	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 r.	Urząd Statystyczny w Lublinie	Destymulanta	Odchylenie poniżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje poziom aktywności gospodarczej na obszarze gminy Krzywda oraz potencjał lokalnego rynku pracy.
31.			0,02	Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2016 (%)	Urząd Statystyczny w Lublinie	Destymulanta	Odchylenie poniżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje gdzie niski poziom aktywności gospodarczej na obszarze gminy Krzywda ma charakter utrwalony
32.			0,03	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 r.	Urząd Statystyczny w Lublinie	Destymulanta	Odchylenie poniżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje poziom aktywności gospodarczej na obszarze gminy Krzywda oraz potencjał lokalnego rynku pracy.
33.			0,04	Zmiana liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2016	Urząd Statystyczny w Lublinie	Destymulanta	Odchylenie poniżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje gdzie niski poziom aktywności gospodarczej na obszarze gminy Krzywda ma charakter utrwalony
34.	ECHNIC ZNA	0,1	0,02	Udział budynków mieszkalnych wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2016 r. (%)	Urząd Gminy w Krzywdzie	Destymulanta	Odchylenie poniżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje problem braku rozwiązań umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych mieszkalnych, w szczególności w zakresie ochrony środowiska.

Lp.	Sfera	Waga grupy wskaźników	Waga wskaźnika	Proponowany wskaźnik	Źródło danych	Charakter wskaźnika	Wymagana wartość dla obszarów objętych wsparciem	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
35.			0,08	Udział budynków użyteczności publicznej niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i/lub wymagających termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków użyteczności publ. w 2016 r. (%)	Urząd Gminy w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje problem braku rozwiązań umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów użyteczności publicznej, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.
36.	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	0,1	0,1	Udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni jednostki w 2016 r.	Urząd Gminy w Krzywdzie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje problem terenów publicznych o niskiej jakości oraz niedostosowanych do obecnych funkcji, które pełnią te obiekty.

Lp.	Sfera	Waga grupy wskaźników	Waga wskaźnika	Proponowany wskaźnik	Źródło danych	Charakter wskaźnika	Wymagana wartość dla obszarów objętych wsparciem	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
37.	ŚRODOWISKOWA	0,1	0,1	Udział obszarów, w obrębie których odnotowano w 2015 roku przekroczenie jakości powietrza w ogólnej powierzchni jednostki(%)	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie	Stymulanta	Odchylenie powyżej wartości średniej dla gminy	Wskaźnik obrazuje zdiagnozowane problemy w zakresie środowiska naturalnego - przekroczenie dopuszczalnych norm stężenia benzo/a/pirenu w pyle PM10.

Źródło: Opracowanie własne

Z uwagi na różne jednostki miary poszczególnych wskaźników oraz szerokie spektrum obszarów problemowych przeprowadzono standaryzację zmiennych, w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali, tzw. skali niemianowanej, czyli niezwiązanej z jednostką miary. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń. W wyniku tej procedury wszystkie wystandaryzowane wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią i odchyleniem standardowym, co umożliwia ich logiczną interpretację. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Przejście odchylenia od średniej do wartości dodatniej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem kryzysowym wyższym od średniej dla gminy. Z kolei wartości ujemne odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla gminy odznaczają się mniejszym natężeniem.

W trakcie standaryzacji zmiennych oznaczono również odpowiednio destymulanta i stymulanta. Jako stymulanta, na potrzeby wskazania obszarów zdegradowanych, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość występowała w obszarach gminy kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców). Natomiast destymulantami były zmienne, których niższa wartość oznaczała bardziej problemowy obszar (np. liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym).

Zestawionym i zestandaryzowanym dla każdego obszaru wskaźnikom, nadano odpowiednią liczbę punktów według następującego schematu:

- uzyskane wartości wskaźników ujednoliconych (po standaryzacji) podzielone zostały na kwartyle: które dzielą zbiorowość na 4 części: do 25% przypadków, do 50%, do 75% i do 100%,
- przyjęto następujące stopniowanie wskaźników ujednoliconych: dla wskaźników, których wartość mieściła się w 4 kwartylu przyznano 3 punkty; tych w 3 kwartylu przyznano 2 punkty; dla tych w 2 kwartylu przyznano 1 punkt, dla tych w pierwszym kwartylu przyznano 0 punktów;
- warstwy reprezentujące analizowane zjawiska (np. ubóstwo, bezrobocie) sklasyfikowano wartościami binarnymi 0 jeżeli nie spełnia wymogów wytycznych – nie przekracza wartości referencyjnej (średniej dla gminy); 1 jeżeli spełnia wymóg wytycznych – przekracza średnią referencyjną (średnia dla gminy);
- wartości otrzymane dla poszczególnych wskaźników we wszystkich obszarach referencyjnych przemnożono przez ustalone wcześniej wagi wskaźników.

W poniżej tabelach zaprezentowano wyniki poszczególnych elementów przeprowadzonej analizy wskaźnikowej.

Tabela 5 Wskaźniki delimitacyjne po normalizacji

Wskaźniki delimitacyjne/ jednostka referencyjna	W 1	W 2	W 3	W 4	W 5	W 6	W 7	W 8	W 9	W 10	W 11	W 12	W 13	W 14	W 15	W 16	W 17	W 18	W 19	W 20	W 21	W 22	W 23	W 24
Budki	1,11	-0,31	0,25	-1,35	-1,57	-1,91	-1,11	-0,45	-1,81	-2,17	-2,26	-1,47	-0,58	2,92	-0,42	-0,48	-0,65	0,31	-0,45	3,45	0,03	0,55	0,82	0,66
Cisownik	-0,34	0,20	0,01	-0,23	0,93	0,37	0,25	0,43	-0,03	-0,32	0,17	-0,15	-0,34	-1,11	-0,03	-0,21	-0,65	-1,23	-0,66	-0,48	0,74	0,65	0,52	-0,13
Drożdżak	-0,15	0,41	-0,15	-0,72	0,42	0,39	-0,63	-0,99	-0,46	-0,82	-0,14	-0,28	-0,65	-1,08	-0,80	-0,61	-0,65	-1,23	-0,46	-0,09	-0,35	-0,22	-0,31	-0,42
Feliksin	0,15	0,71	0,89	-0,57	-0,55	-0,32	-1,11	-0,45	-0,73	-1,22	1,50	0,29	1,99	-0,56	0,21	0,32	0,44	1,84	2,67	0,37	-0,05	0,57	-0,28	-0,43
Fiukówka	1,07	1,43	0,12	-0,22	0,05	0,22	-0,51	0,43	0,18	0,58	0,06	-0,32	-1,00	1,00	-0,72	0,90	0,28	1,84	-0,95	-0,15	-0,74	0,02	-1,57	-0,73
Gołe Łazy	1,86	-0,79	2,25	0,22	-1,01	0,24	-1,11	-0,45	-0,37	0,99	1,50	1,28	-0,24	0,71	0,35	0,06	-0,65	0,31	0,21	-0,75	0,39	1,89	-0,82	0,07
Huta Dąbrowa	-1,04	1,49	-1,92	-0,26	0,03	-0,31	-0,17	-0,56	-0,02	0,01	-0,33	-0,39	0,12	0,38	0,69	0,58	0,55	-0,63	-0,43	-0,60	0,94	0,61	1,32	-0,04
Huta Radoryska	-0,82	0,01	-0,46	0,94	-0,99	-0,88	0,82	1,30	1,43	1,24	-0,38	-0,37	1,26	-0,68	0,69	-0,46	3,23	-0,13	-0,07	-0,42	2,58	0,45	0,53	-0,49
Kasyldów	-1,09	0,65	-0,65	1,88	0,43	1,02	1,10	-0,33	1,28	1,44	-0,11	-0,63	0,05	-0,55	-0,44	-0,76	-0,65	0,31	0,30	0,50	-0,99	-1,25	-0,66	-0,34
Kożuchówka	-0,97	0,09	-0,24	0,70	1,80	1,43	0,52	-0,56	0,01	-0,49	0,12	-0,01	2,10	0,20	-1,20	-0,99	-0,65	-1,23	2,08	0,39	-1,43	-1,21	-0,96	-0,72
Krzywda	-0,91	1,19	-1,62	0,59	-0,34	-0,62	0,63	-0,02	-0,23	-0,35	0,12	-0,24	-1,10	-0,44	-0,87	-0,58	0,30	-0,24	-0,80	-0,43	-1,22	-1,30	-0,63	-0,11
Laski	0,07	-1,01	0,14	-1,14	2,75	2,32	1,21	0,43	-0,08	-0,15	0,75	-0,46	1,84	0,36	1,93	0,33	0,75	1,84	0,92	0,43	-0,73	0,57	0,63	-0,09
Nowy Patok	2,06	-0,33	1,90	0,80	-1,95	-2,28	-1,11	-1,33	-1,81	-2,17	-2,26	-1,47	-1,10	0,58	-1,29	-0,19	-0,65	0,31	-0,62	-0,02	-1,96	-1,84	0,12	4,55
Okrzeja I	0,31	0,13	-0,64	-1,06	0,26	-0,11	-0,67	-0,26	-0,33	0,14	-0,32	-0,40	0,09	0,01	0,12	-0,18	1,31	0,98	-0,42	-0,91	-0,06	-0,63	0,96	0,10
Okrzeja II	-0,13	0,19	0,16	0,00	0,23	-0,19	-0,44	0,31	-0,31	0,19	-0,30	-0,35	0,12	0,07	0,12	-0,20	1,43	0,96	0,58	1,07	-0,13	-0,61	0,97	0,10
Podosie	-0,02	0,13	0,07	1,27	-0,46	-0,05	0,61	-0,75	0,59	-0,19	1,08	1,47	-0,57	-0,01	0,10	-0,07	-0,14	-0,46	-0,46	-0,39	1,14	-0,44	-0,82	-0,25
Radoryż Kościelny	-0,76	0,25	-0,66	-0,44	0,34	0,26	-1,11	-1,33	-0,37	-0,48	0,00	-0,34	-1,04	-0,29	-0,18	3,92	-0,65	-1,23	-0,86	-1,02	0,59	1,79	-1,00	-0,14
Radoryż Smolany	-2,32	0,03	-1,36	-0,37	-0,15	-0,11	-0,14	-0,51	0,35	0,02	0,09	-0,38	-0,13	0,23	-0,09	1,03	-0,65	-1,23	-0,76	-0,59	-0,46	1,32	-0,80	-0,33

Wskaźniki delimitacyjne/ jednostka referencyjna	W 1	W 2	W 3	W 4	W 5	W 6	W 7	W 8	W 9	W 10	W 11	W 12	W 13	W 14	W 15	W 16	W 17	W 18	W 19	W 20	W 21	W 22	W 23	W 24
Ruda	-0,65	0,04	-0,34	0,28	0,34	-0,38	0,82	2,18	1,43	0,68	0,56	-0,45	0,49	-1,18	-0,19	-0,70	-0,65	-1,23	0,07	-0,64	-0,39	-1,09	0,87	-0,38
Stary Patok	1,05	-0,79	1,13	-1,95	-1,35	-0,51	-1,11	-0,45	2,51	1,62	-2,26	0,73	-0,04	1,42	2,00	-0,18	-0,65	0,31	1,60	1,33	1,46	0,59	-1,20	0,16
Szczałb	0,67	1,10	0,37	-0,34	0,20	-0,63	0,82	3,06	0,35	1,62	1,03	0,94	-0,92	-1,64	-0,91	-1,06	-0,65	0,31	-1,10	-0,97	0,91	-1,25	0,46	-0,41
Teodorów	-0,08	-1,81	-0,17	0,67	-0,59	0,41	2,75	-0,01	0,35	0,68	0,56	3,49	0,01	-0,51	-0,96	-0,94	-0,65	-1,23	-0,04	0,85	-0,05	0,71	1,75	-0,34
Wielgolas	0,94	-0,08	1,62	2,31	0,38	1,89	-1,11	-0,45	-1,81	-0,27	0,25	-0,37	-0,67	-1,15	2,66	-0,40	-0,65	0,31	-0,62	-1,28	-0,07	-0,65	-1,27	-0,33
Wola Okrzejska	-0,27	0,22	-0,71	-1,05	0,56	0,21	-0,04	0,53	0,11	0,07	0,25	-0,38	1,45	1,35	0,14	0,06	1,52	0,14	1,22	0,80	0,70	0,17	1,98	0,38
Zimna Woda	0,26	-3,16	0,01	0,05	0,25	-0,46	0,82	0,25	-0,19	-0,66	0,33	0,23	-1,12	-0,03	-0,90	0,83	-0,65	0,31	-0,96	-0,46	-0,84	0,57	-0,63	-0,36

Wskaźniki delimitacyjne/ jednostka referencyjna	W 25	W 26	W 27	W 28	W 29	W 30	W 31	W 32	W 33	W 34	W 35	W 36	W 37
Budki	1,47	-0,04	-0,91	1,02	-0,37	-0,40	-0,52	-0,67	-0,58	0,37	0,95	-0,28	-0,20
Cisownik	0,76	0,31	-0,71	1,02	-0,37	0,49	0,47	0,84	0,62	0,37	0,95	-0,28	-0,20
Drożdżak	0,11	-0,22	0,37	-1,39	0,24	1,11	1,16	0,84	1,82	0,37	-1,31	-0,28	-0,20
Feliksin	-1,02	-0,39	1,23	0,89	-0,53	0,05	0,47	0,14	-0,58	0,37	-1,31	-0,28	-0,20
Fiukówka	-1,51	-0,90	-0,53	0,27	-0,05	-0,08	0,74	0,84	1,82	0,37	-0,18	-0,28	-0,20
Gołe Łazy	-0,80	-0,09	-2,14	0,89	-0,53	-0,94	-0,02	-0,41	-0,60	0,37	0,95	-0,28	-0,20
Huta Dąbrowa	1,04	-0,13	-0,19	0,89	-0,53	-0,84	-0,60	-0,70	0,19	0,37	-1,31	-0,28	-0,20
Huta Radoryska	-0,35	-0,46	1,23	1,02	-0,37	-0,09	-0,13	-0,12	-0,64	0,37	0,95	-0,28	-0,20

Wskaźniki delimitacyjne/ jednostka referencyjna	W 25	W 26	W 27	W 28	W 29	W 30	W 31	W 32	W 33	W 34	W 35	W 36	W 37
Kasyldów	-0,77	-0,26	-0,86	0,27	-0,05	1,13	0,47	0,16	-0,58	0,37	0,95	-0,28	-0,20
Kożuchówka	-1,39	-0,87	0,09	-1,39	1,86	0,56	0,28	0,84	1,82	0,37	-0,18	4,59	-0,20
Krzywda	0,20	0,02	-0,17	-1,39	1,86	-1,49	0,19	-0,34	-0,12	-0,10	-0,18	0,10	4,80
Laski	-0,49	-0,17	-1,42	0,27	-0,05	-0,23	-3,32	-3,85	-0,58	0,37	0,95	-0,28	-0,20
Nowy Patok	1,53	4,60	1,23	0,27	-0,05	-2,59	0,30	0,84	0,62	0,37	-1,31	-0,28	-0,20
Okrzeja I	0,72	0,14	-0,63	-0,99	-1,29	-0,72	-0,48	-0,17	0,30	-0,05	0,20	-0,28	-0,20
Okrzeja II	0,71	0,12	1,23	-0,99	-1,29	1,61	0,38	0,84	0,62	0,37	-1,31	-0,28	-0,20
Podosie	-0,62	-0,28	-0,68	0,89	-0,53	0,03	1,59	0,84	1,82	-0,76	0,95	-0,28	-0,20
Radoryż Kościelny	-0,54	-0,07	-1,52	1,02	0,24	0,51	-0,04	0,23	-0,58	0,37	0,20	1,13	-0,20
Radoryż Smolany	-0,84	-0,43	0,59	1,02	-0,37	0,71	0,49	0,62	-0,58	0,37	0,95	-0,28	-0,20
Ruda	0,31	-0,12	-0,46	-1,39	1,86	-0,69	-0,90	-0,30	-0,58	-4,18	0,95	-0,28	-0,20
Stary Patok	-1,26	-0,16	1,23	0,27	-0,05	-1,69	0,04	-0,35	-0,58	0,37	0,95	-0,28	-0,20
Szczałb	1,65	0,05	-0,32	-1,39	-0,83	0,68	-1,70	-0,23	-0,58	-1,84	-1,31	-0,28	-0,20
Teodorów	1,58	-0,27	1,23	0,89	-0,53	0,87	-0,90	-1,19	-1,78	0,37	0,95	0,09	-0,20
Wielgolas	-1,16	-0,04	1,23	0,27	-0,05	0,14	1,24	0,84	0,62	0,37	-1,31	-0,28	-0,20
Wola Okrzejska	0,46	0,05	0,41	-0,88	2,61	1,00	0,23	0,15	-1,28	-0,06	0,20	-0,28	-0,20
Zimna Woda	0,22	-0,41	0,43	-1,39	-0,83	0,86	0,56	0,29	-0,68	0,37	-1,31	-0,28	-0,20

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6 Punkty przyznane poszczególnym jednostkom referencyjnym wg wskaźników delimitacyjnych

Wskaźniki delimitacyjne/ jednostka referencyjna	W 1	W 2	W 3	W 4	W 5	W 6	W 7	W 8	W 9	W 10	W 11	W 12	W 13	W 14	W 15	W 16	W 17	W 18	W 19	W 20	W 21	W 22	W 23	W 24
Budki	0,12	0,00	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,04	0,02	0,01	0,02	0,01	0,03	0,04	0,04	0,04	0,06
Cisownik	0,04	0,06	0,02	0,01	0,12	0,06	0,04	0,04	0,02	0,02	0,06	0,04	0,01	0,00	0,08	0,02	0,01	0,00	0,00	0,01	0,06	0,06	0,04	0,04
Drożdżak	0,04	0,06	0,02	0,00	0,12	0,09	0,02	0,02	0,00	0,00	0,03	0,04	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,00
Feliksin	0,08	0,09	0,06	0,00	0,00	0,03	0,00	0,02	0,00	0,00	0,09	0,06	0,03	0,00	0,08	0,04	0,02	0,03	0,03	0,02	0,04	0,04	0,02	0,00
Fiukówka	0,12	0,09	0,04	0,01	0,04	0,06	0,02	0,04	0,04	0,04	0,03	0,02	0,00	0,03	0,04	0,06	0,02	0,03	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,00
Gołe Łazy	0,12	0,00	0,06	0,02	0,00	0,06	0,00	0,02	0,00	0,06	0,09	0,06	0,01	0,03	0,12	0,04	0,01	0,02	0,02	0,00	0,04	0,06	0,00	0,04
Huta Dąbrowa	0,00	0,09	0,00	0,01	0,04	0,03	0,02	0,00	0,04	0,02	0,00	0,00	0,02	0,02	0,12	0,06	0,03	0,01	0,01	0,00	0,06	0,06	0,06	0,04
Huta Radoryska	0,00	0,03	0,02	0,03	0,00	0,00	0,04	0,06	0,06	0,06	0,00	0,02	0,03	0,00	0,12	0,02	0,03	0,01	0,02	0,01	0,06	0,04	0,04	0,00
Kasyldów	0,00	0,09	0,00	0,03	0,12	0,09	0,06	0,02	0,06	0,06	0,03	0,00	0,02	0,01	0,04	0,00	0,01	0,02	0,02	0,03	0,00	0,00	0,02	0,02
Kożuchówka	0,00	0,03	0,02	0,03	0,12	0,09	0,04	0,00	0,04	0,00	0,03	0,04	0,03	0,02	0,00	0,00	0,01	0,00	0,03	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Krzywda	0,00	0,09	0,00	0,02	0,04	0,00	0,04	0,04	0,02	0,02	0,03	0,04	0,00	0,01	0,00	0,00	0,02	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,02	0,04
Laski	0,08	0,00	0,04	0,00	0,12	0,09	0,06	0,04	0,02	0,02	0,09	0,00	0,03	0,02	0,12	0,06	0,03	0,03	0,03	0,02	0,00	0,04	0,04	0,04
Nowy Patok	0,12	0,00	0,06	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,02	0,01	0,02	0,01	0,02	0,00	0,00	0,04	0,06
Okrzeja I	0,08	0,03	0,00	0,00	0,08	0,03	0,02	0,04	0,02	0,04	0,00	0,00	0,02	0,02	0,08	0,04	0,03	0,03	0,02	0,00	0,02	0,02	0,06	0,06
Okrzeja II	0,04	0,06	0,04	0,02	0,08	0,03	0,02	0,04	0,02	0,04	0,00	0,02	0,02	0,02	0,00	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,06	0,06
Podosie	0,08	0,03	0,04	0,03	0,04	0,06	0,04	0,00	0,04	0,02	0,09	0,06	0,01	0,01	0,08	0,04	0,02	0,01	0,01	0,01	0,06	0,02	0,00	0,02
Radoryż Kościelny	0,00	0,06	0,00	0,01	0,08	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,02	0,00	0,01	0,04	0,06	0,01	0,00	0,00	0,00	0,04	0,06	0,00	0,04
Radoryż Smolany	0,00	0,03	0,00	0,01	0,04	0,03	0,02	0,00	0,04	0,04	0,03	0,02	0,01	0,02	0,04	0,06	0,01	0,00	0,00	0,01	0,02	0,06	0,02	0,02

Wskaźniki delimitacyjne/ jednostka referencyjna	W 1	W 2	W 3	W 4	W 5	W 6	W 7	W 8	W 9	W 10	W 11	W 12	W 13	W 14	W 15	W 16	W 17	W 18	W 19	W 20	W 21	W 22	W 23	W 24
Ruda	0,04	0,03	0,02	0,02	0,08	0,03	0,04	0,06	0,06	0,04	0,06	0,00	0,03	0,00	0,04	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,06	0,00
Stary Patok	0,12	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,06	0,06	0,00	0,06	0,02	0,03	0,12	0,04	0,01	0,02	0,03	0,03	0,06	0,04	0,00	0,06
Szczałb	0,08	0,09	0,06	0,01	0,04	0,00	0,04	0,06	0,04	0,06	0,09	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,02	0,00	0,00	0,06	0,00	0,04	0,00
Teodorów	0,04	0,00	0,02	0,02	0,00	0,09	0,04	0,04	0,04	0,04	0,06	0,06	0,02	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00	0,02	0,03	0,04	0,06	0,06	0,02
Wielgolas	0,12	0,03	0,06	0,03	0,08	0,09	0,00	0,02	0,00	0,02	0,06	0,02	0,00	0,00	0,12	0,02	0,01	0,02	0,01	0,00	0,02	0,00	0,00	0,02
Wola Okrzejska	0,04	0,06	0,00	0,00	0,12	0,06	0,04	0,04	0,04	0,04	0,06	0,02	0,03	0,03	0,08	0,04	0,03	0,01	0,03	0,03	0,04	0,02	0,06	0,06
Zimna Woda	0,08	0,00	0,02	0,02	0,08	0,00	0,04	0,04	0,02	0,00	0,06	0,04	0,00	0,01	0,00	0,06	0,01	0,02	0,00	0,01	0,00	0,04	0,02	0,02

Wskaźniki delimitacyjne/ jednostka referencyjna	W 25	W 26	W 27	W 28	W 29	W 30	W 31	W 32	W 33	W 34	W 35	W 36	W 37
Budki	0,06	0,04	0,00	0,06	0,03	0,01	0,00	0,00	0,00	0,04	0,16	0,00	0,00
Cisownik	0,06	0,00	0,00	0,06	0,03	0,02	0,04	0,06	0,08	0,04	0,16	0,00	0,00
Drożdżak	0,02	0,02	0,02	0,00	0,09	0,03	0,06	0,06	0,12	0,04	0,00	0,00	0,00
Feliksin	0,00	0,00	0,02	0,04	0,00	0,01	0,04	0,03	0,00	0,04	0,00	0,00	0,00
Fiukówka	0,00	0,00	0,01	0,02	0,06	0,01	0,06	0,06	0,12	0,04	0,08	0,00	0,00
Gołe Łazy	0,00	0,04	0,00	0,04	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,04	0,16	0,00	0,00
Huta Dąbrowa	0,06	0,02	0,01	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,04	0,00	0,00	0,00
Huta Radoryska	0,02	0,00	0,02	0,06	0,03	0,01	0,02	0,03	0,00	0,04	0,16	0,00	0,00

Wskaźniki delimitacyjne/ jednostka referencyjna	W 25	W 26	W 27	W 28	W 29	W 30	W 31	W 32	W 33	W 34	W 35	W 36	W 37
Kasyldów	0,02	0,02	0,00	0,02	0,06	0,03	0,04	0,06	0,00	0,04	0,16	0,00	0,00
Kożuchówka	0,00	0,00	0,02	0,00	0,09	0,02	0,04	0,06	0,12	0,04	0,08	0,30	0,00
Krzywda	0,04	0,04	0,01	0,00	0,09	0,00	0,02	0,00	0,08	0,00	0,08	0,30	0,30
Laski	0,02	0,02	0,00	0,02	0,06	0,01	0,00	0,00	0,00	0,04	0,16	0,00	0,00
Nowy Patok	0,06	0,06	0,02	0,02	0,06	0,00	0,04	0,06	0,08	0,04	0,00	0,00	0,00
Okrzeja I	0,04	0,04	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,08	0,00	0,08	0,00	0,00
Okrzeja II	0,04	0,04	0,02	0,00	0,00	0,03	0,04	0,06	0,08	0,04	0,00	0,00	0,00
Podosie	0,02	0,02	0,00	0,04	0,00	0,01	0,06	0,06	0,12	0,00	0,16	0,00	0,00
Radoryż Kościelny	0,02	0,04	0,00	0,06	0,09	0,02	0,02	0,06	0,00	0,04	0,08	0,30	0,00
Radoryż Smolany	0,00	0,00	0,02	0,06	0,03	0,02	0,06	0,06	0,00	0,04	0,16	0,00	0,00
Ruda	0,04	0,04	0,01	0,00	0,09	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00	0,16	0,00	0,00
Stary Patok	0,00	0,02	0,02	0,02	0,06	0,00	0,02	0,00	0,00	0,04	0,16	0,00	0,00
Szczałb	0,06	0,06	0,01	0,00	0,00	0,02	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Teodorów	0,06	0,02	0,02	0,04	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,04	0,16	0,30	0,00
Wielgolas	0,00	0,04	0,02	0,02	0,06	0,02	0,06	0,06	0,08	0,04	0,00	0,00	0,00
Wola Okrzejska	0,04	0,06	0,02	0,02	0,09	0,03	0,02	0,03	0,00	0,00	0,08	0,00	0,00
Zimna Woda	0,04	0,00	0,02	0,00	0,00	0,03	0,06	0,06	0,00	0,04	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 6 Suma punktów uzyskanych w efekcie analizy wskaźnikowej wg podziału na poszczególne jednostki referencyjne

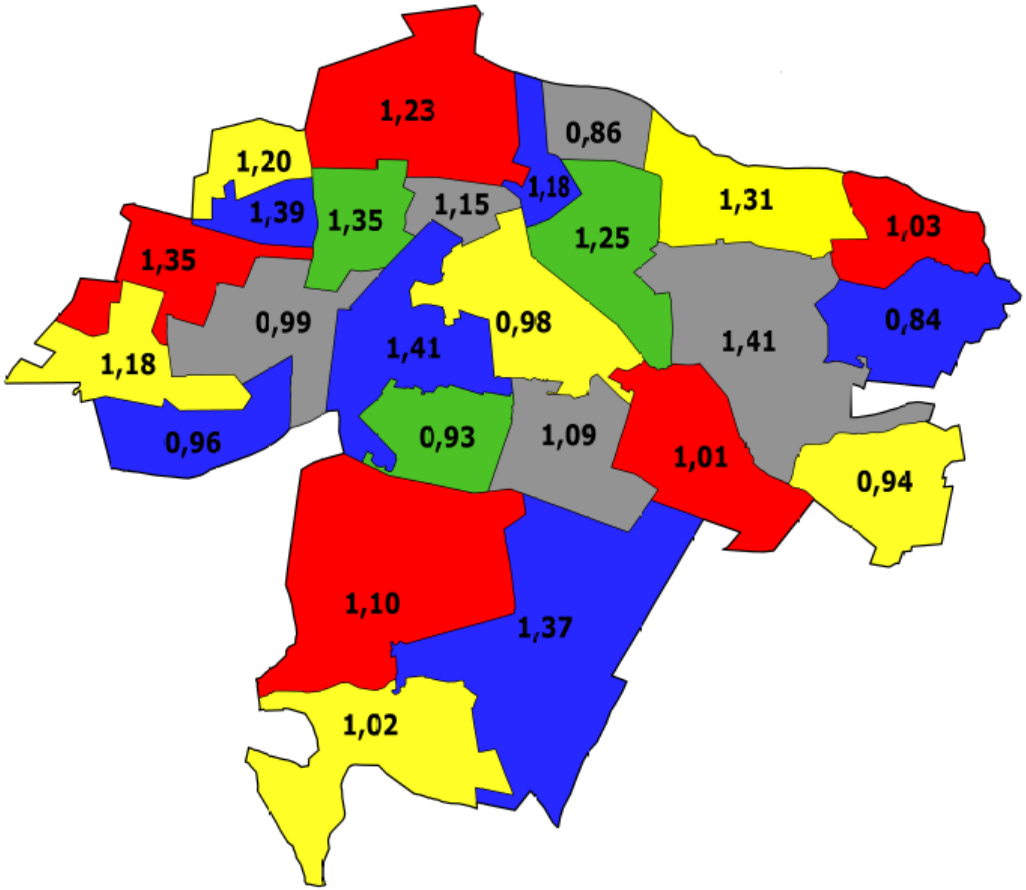

Sołectwo	Punkty
Budki	0,93
Cisownik	1,41
Drożdżak	1,01
Feliksin	0,96
Fiukówka	1,23
Gołe Łazy	1,18
Huta Dąbrowa	0,99
Huta Radoryska	1,09
Kasyldów	1,20
Kożuchówka	1,31
Krzywda	1,41
Laski	1,35
Nowy Patok	0,86
Okrzeja I	1,02
Okrzeja II	1,10
Podosie	1,31
Radoryż Kościelny	1,25
Radoryż Smolany	0,98
Ruda	1,03
Stary Patok	1,18
Szczałb	0,94
Teodorów	1,39
Wielgolas	1,15
Wola Okrzejska	1,37
Zimna Woda	0,84

Źródło: Opracowanie własne

2.2 WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Po przeprowadzeniu analizy wskaźnikowej dla wszystkich obowiązkowych sfer za pomocą przyjętych miar (największa liczba punktów), dokonano wstępnego wyboru obszarów zdegradowanych. W dalszej kolejności wybrane wstępnie jednostki referencyjne poddano analizie jakościowej w zakresie dodatkowo zidentyfikowanych problemów. Wzięto również pod uwagę liczbę mieszkańców oraz wielkość powierzchni poszczególnych jednostek referencyjnych.

Trzeba również pamiętać o tym, że w świetle wytycznych, w przypadku gdy na terenie gminy występują obszary, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska w sferze społecznej, należy zbadać czy równocześnie występują negatywne zjawiska z zakresu sfery: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Obszary, gdzie zdiagnozowano tylko problemy społeczne nie powinny być objęte działaniami rewitalizacyjnymi, a działaniami sektorowymi w sferze polityki społecznej. Właśnie z tego powodu, pomimo występowania w niektórych jednostkach referencyjnych koncentracji problemów społecznych, nie wskazano tych miejsc jako obszarów zdegradowanych. Jednocześnie należy podkreślić, że na wyznaczenie obszaru zdegradowanego niezwykle istotny wpływ miały również oczekiwania lokalnej społeczności, która w sposób naturalny dokonała hierarchizacji potrzeb i problemów.

Jako próg punktów dających podstawę do zakwalifikowania danego obszaru referencyjnego do obszaru zdegradowano przyjęto wartość 1,40. Obszarami, w obrębie których koncentrują się zarówno negatywne zjawiska w sferze społecznej, jak i zjawiska kryzysowe w innych sferach, są sołectwa: Cisownik (łącznie 1,41 punktów) oraz Krzywda (łącznie 1,41 punktów). W związku z powyższym tereny tych sołectw wyznaczono jako obszar zdegradowany.

Biorąc pod uwagę ograniczenia wynikające z „*Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020”* związane z maksymalną liczbą ludności zamieszkującą obszar rewitalizacji (maksymalnie 30% ludności gminy) oraz wielkością tegoż obszaru (maksymalnie 20% powierzchni całej gminy) cały obszar zdegradowany, wyznaczony na terenie gminy Krzywda na podstawie przeprowadzonej analizy uznano za obszar rewitalizacji.

W celu prawidłowego określenia obszaru rewitalizacji posłużono się dodatkowymi kryteriami. Wzięto pod uwagę liczbę mieszkańców poszczególnych podobszarów zdegradowanych. Przeanalizowano również infrastrukturę (zdegradowane obiekty lub obszary), której przebudowa lub adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczyni się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Uwzględniono także obiekty, które same w sobie nie muszą być zdegradowane, ale w oparciu o ich infrastrukturę można prowadzić szereg działań i projektów służących celowi rewitalizacji. Niezwykle istotną kwestią były również potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności wyrażone podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Synteza wyżej wymienionych zagadnień doprowadziła do wyodrębnienia na obszarze gminy Krzywda obszaru rewitalizacji, który został podzielny na 2 podobszary:

1. sołectwo Cisownik;
2. sołectwo Krzywda.

Wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekracza wymogów określonych co do jego powierzchni (nie więcej niż 20% powierzchni całej gminy) oraz liczby mieszkańców (nie więcej niż 30% ogólnej liczby mieszkańców gminy). Łączna powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi 1935,00 ha co stanowi 12,02% powierzchni całej gminy Krzywda. Obszar ten jest zamieszkiwany przez 2155 osób, co stanowi 19,87% ogólnej liczby mieszkańców gminy Krzywda.

Mapa 7 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

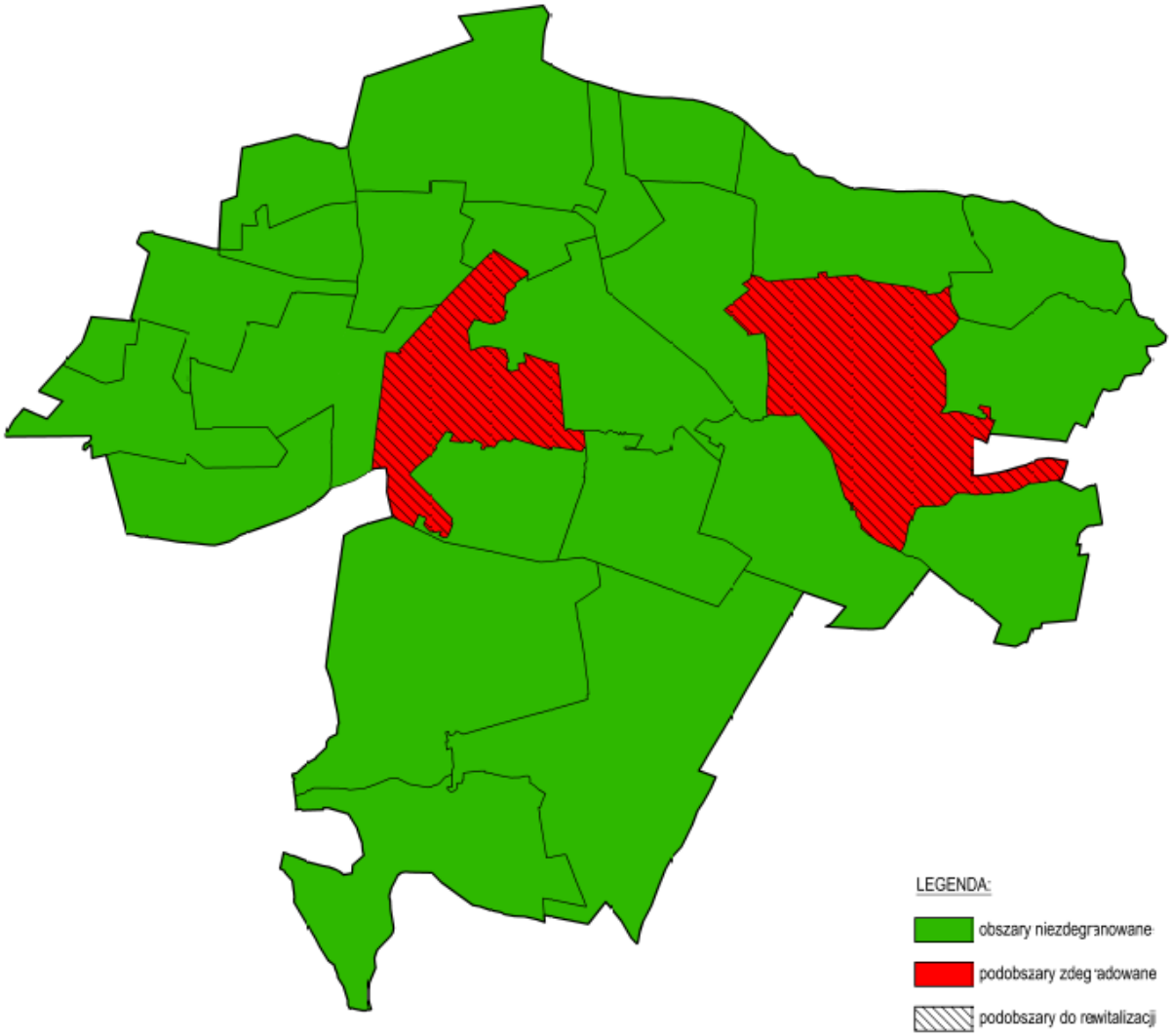

Źródło: Opracowanie własne

3. MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES DELIMITACJI OSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Partycypacja społeczna stanowi filar działań na różnych etapach (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, w tym finansowanie, monitorowanie i ewaluacja) procesu rewitalizacji, odbywającego się na terenie gminy Krzywda. Podstawowym zamierzeniem włączania szerokiego grona interesariuszy w wyżej wymieniony proces jest chęć skutecznego zdiagnozowania sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, a na późniejszym etapie również podniesienia skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz zwiększenia gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Lokalnym Programem Rewitalizacji. Niezwykle istotne jest wzbudzenie przeświadczenia społeczności lokalnej o realnej możliwości decydowania o losach wspólnoty samorządowej. Ponadto, włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces rewitalizacji realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. *5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013*, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Przedmiotowa zasada bazuje na założeniu, że stan środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konstruktywnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Zarówno proces analizowania i diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Krzywda, jaki i społecznego odbioru zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, u podstaw której leży przekonanie o niezbędności włączania mieszkańców i partnerów społecznych w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach. Od samego początku autorzy niniejszego dokumentu, tj. samorząd gminy, uczestnicy oraz moderatorzy procesu, kładli szczególny nacisk na wagę rozwiązań organizacyjnych (poszukiwanie nowych dróg dojścia) oraz potrzebę zmiany społecznej świadomości w zakresie szukania innych rozwiązań problemów na obszarach kryzysowych.

Podstawowym wymogiem rzeczowej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, jej znaczeniu i oczekiwanych efektach. W związku z tym, gro uwagi poświęcono na trafienie do społecznej świadomości mieszkańców gminy i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Szczególnie pomocne w tym zakresie okazały się być narzędzia informatyczne, takie jak: strona internetowa Urzędu Gminy Krzywda. W tym celu na stronie: http://gminakrzywda.com.pl/utworzona została zakładka: Lokalny Program Rewitalizacji, gdzie na bieżąco umieszczano informacje o kolejnych etapach prowadzenia diagnozy.

Podczas prac mających na celu zdiagnozowanie obecnej sytuacji gminy w pierwszym etapie przeprowadzono na zlecenie Wójta Gminy Krzywda w dniach 03-09 lipca 2017 roku anonimowe badanie ankietowe. W ramach badania posłużono się techniką PAPI (klasyczna metoda popularnie nazywana „papier i ołówek”) i CAWI (realizowane za pośrednictwem

Internetu). W badaniu brały udział dwie reprezentatywne grupy respondentów: pierwszą grupę stanowili mieszkańcy gminy, natomiast drugą grupę - przedstawiciele instytucji publicznych, przedsiębiorcy oraz członkowie organizacji społecznych. Opracowane specjalnie w tym celu kwestionariusze ankietowe można było wypełniać i składać w wyżej wymienionym terminie w Urzędzie Gminy Krzywda, ul. Żelechowska 24B, 21-470 Krzywda. Poza tym, na stronie internetowej dostępne były również elektroniczne formularze ankiet. Badanie prowadzone było także podczas spotkań sołeckich odbywających się na ternie gminy. O zamiarze przeprowadzenia badania władze gminy informowały na swojej stronie www oraz w sposób zwyczajowo przyjęty.

Rysunek 1 Informacja nt. badania ankietowego

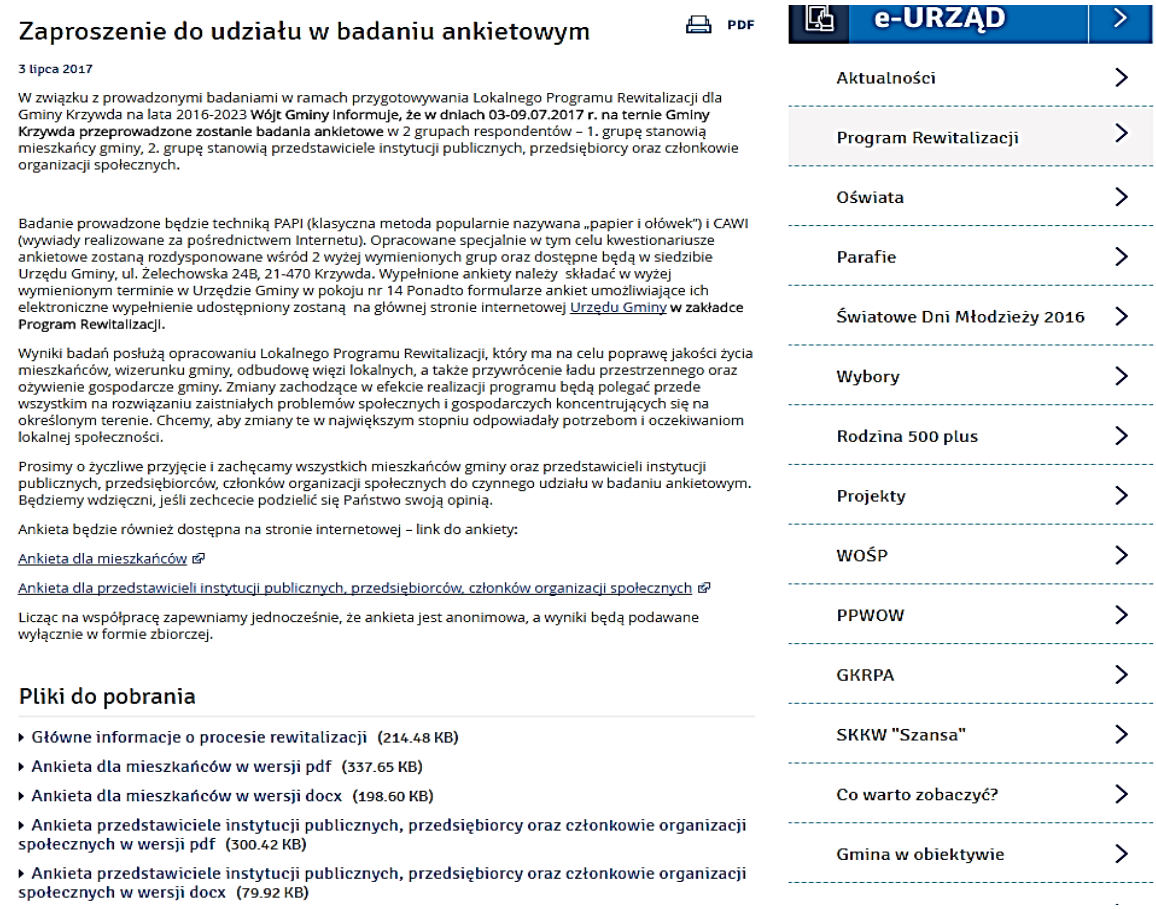

Zaproszenie do udziału w badaniu ankietowym

PDF

3 lipca 2017

W związku z prowadzonymi badaniami w ramach przygotowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krzywda na lata 2016-2023 **Wójt Gminy informuje, że w dniach 03-09.07.2017 r. na ternie Gminy Krzywda przeprowadzone zostanie badania ankietowe** w 2 grupach respondentów – 1. grupę stanowią mieszkańcy gminy, 2. grupę stanowią przedstawiciele instytucji publicznych, przedsiębiorcy oraz członkowie organizacji społecznych.

Badanie prowadzone będzie techniką PAPI (klasyczna metoda popularnie nazywana „papier i ołówek") i CAWI (wywiady realizowane za pośrednictwem Internetu). Opracowane specjalnie w tym celu kwestionariusze ankietowe zostaną rozdysponowane wśród 2 wyżej wymienionych grup oraz dostępne będą w siedzibie Urzędu Gminy, ul. Żelechowska 24B, 21-470 Krzywda. Wypełnione ankiety należy składać w wyżej wymienionym terminie w Urzędzie Gminy w pokoju nr 14 Ponadto formularze ankiet umożliwiające ich elektroniczne wypełnienie udostępniony zostaną na głównej stronie internetowej Urzędu Gminy **w zakładce Program Rewitalizacji.**

Wyniki badań posłużą opracowaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji, który ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców, wizerunku gminy, odbudowę więzi lokalnych, a także przywrócenie ładu przestrzennego oraz ożywienie gospodarcze gminy. Zmiany zachodzące w efekcie realizacji programu będą polegać przede wszystkim na rozwiązaniu zaistniałych problemów społecznych i gospodarczych koncentrujących się na określonym terenie. Chcemy, aby zmiany te w największym stopniu odpowiadały potrzebom i oczekiwaniom lokalnej społeczności.

Prosimy o życzliwe przyjęcie i zachęcamy wszystkich mieszkańców gminy oraz przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców, członków organizacji społecznych do czynnego udziału w badaniu ankietowym. Będziemy wdzięczni, jeśli zechcecie podzielić się Państwo swoją opinią.

Ankieta będzie również dostępna na stronie internetowej – link do ankiety:

Ankieta dla mieszkańców

Ankieta dla przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców, członków organizacji społecznych

Licząc na współpracę zapewniamy jednocześnie, że ankieta jest anonimowa, a wyniki będą podawane wyłącznie w formie zbiorczej.

Pliki do pobrania

- Główne informacje o procesie rewitalizacji (214.48 KB)
- Ankieta dla mieszkańców w wersji pdf (337.65 KB)
- Ankieta dla mieszkańców w wersji docx (198.60 KB)
- Ankieta przedstawiciele instytucji publicznych, przedsiębiorcy oraz członkowie organizacji społecznych w wersji pdf (300.42 KB)
- Ankieta przedstawiciele instytucji publicznych, przedsiębiorcy oraz członkowie organizacji społecznych w wersji docx (79.92 KB)

e-URZĄD

Aktualności
Program Rewitalizacji
Oświata
Parafie
Światowe Dni Młodzieży 2016
Wybory
Rodzina 500 plus
Projekty
WOŚP
PPWOW
GKRPA
SKKW "Szansa"
Co warto zobaczyć?
Gmina w obiektywie

Źródło: http://gminakrzywda.com.pl/

Badanie miało na celu zdiagnozowanie oraz wskazanie lokalizacji, koncentracji, charakteru i skali problemów występujących na obszarze gminy Krzywda i wymagających rozwiązania poprzez realizację różnego rodzaju działań rewitalizacyjnych. Dzięki niemu możliwe było również poznanie preferencji i oczekiwań społeczności lokalnej w zakresie efektów planowanej rewitalizacji. Pytano w niej m.in. o ocenę jakości życia w gminie, sytuację na rynku pracy, problemy w serze techniczno-funkcjonalnej, o możliwość planowania przyszłości w gminie oraz o sołectwa charakteryzujące się największym natężeniem zjawisk kryzysowych, które powinny zostać poddane rewitalizacji. Co najważniejsze – pytania były skonstruowane w taki sposób, aby dawały obraz sytuacji nie na obszarze całej gminy, ale danej jednostki

pomocniczej. Mieszkańców zapytano również o priorytetowe działania lokalne, które należy podjąć, aby poprawić jakość i komfort życia najmniejszych społeczności.

Każdy z respondentów otrzymał ankietę, która zawierała 8 (mieszkańcy) lub 8 (przedstawiciele instytucji publicznych, przedsiębiorcy oraz członkowie organizacji społecznych) pytania związane z sytuacją społeczno-gospodarczo-przestrzenną na terenie gminy Krzywda.

Pytania w ankiecie skierowanej do mieszkańców dotyczyły problemów technicznych oraz gospodarczo-społecznych na obszarze, który został wskazany przez poszczególnych respondentów jako wymagający podjęcia interwencji i przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych. Dzięki niemu możliwe było również poznanie preferencji i oczekiwań społeczności lokalnej w zakresie efektów planowanej rewitalizacji. Odpowiadający ponadto mogli wskazać, który obszar rozwoju powinien stanowić ich zdaniem priorytet działań gminy. Co najważniejsze – pytania były skonstruowane w taki sposób, aby dawały obraz sytuacji nie na obszarze całej gminy, ale danej jednostki pomocniczej. Było to badanie ukierunkowane na zgromadzenie danych o subiektywnych odczuciach mieszkańców, z tym, że nie w znaczeniu indywidualnych potrzeb, a w formie opinii społeczeństwa gminy Krzywda.

Ankieta dedykowana przedsiębiorcom oraz przedstawicielom organizacji pozarządowych i instytucji publicznych była skonstruowana w taki sposób, aby zidentyfikować przede wszystkim potencjały wybranych przez respondentów jednostek analitycznych. Przedmiotowa grupa respondentów była również pytana o priorytetowe efekty prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

W celu włączenia szerokiego grona interesariuszy ankiety był dystrybuowane różnymi „kanałami". Dostarczane były mieszkańcom i przedstawicielom instytucji przez pracowników Urzędu Gminy Krzywda. Korzystano również ze zwyczajowo przyjętych metod komunikacji z mieszkańcami - informacje oraz dystrybuowanie ankiet przez sołtysów. Poza tym ankiety przekazywane były za pośrednictwem placówek oświatowych.

W badaniu uzyskano 27 ankiet wypełnionych przez mieszkańców gminy i 27 odpowiedzi przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców oraz członków organizacji społecznych. Dane zebrane z wypełnionych kwestionariuszy zostały wprowadzone do arkusza kalkulacyjnego, następnie dokładnie przeanalizowane.

Ankieta przeznaczona dla mieszkańców gminy została wypełniona prze 27 osób z gminy Krzywda w tym 8 mężczyzn i 19 kobiet.

Wykres 51 Struktura płci respondentów

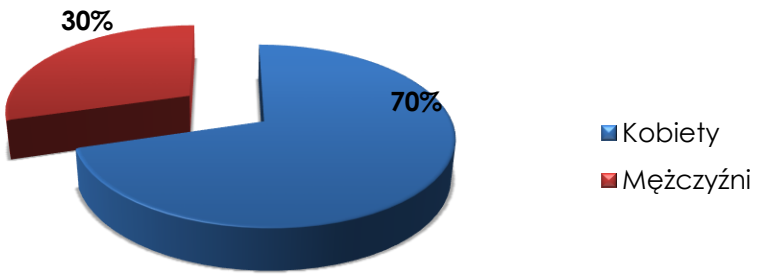

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wśród ankietowanych najwięcej było osób w wieku produkcyjnym, czyli w przedziale wiekowym 26-45 – 56 % (15 ankiet). Drugą licznie reprezentowaną grupą były osoby w przedziale wiekowym od 46 do 60 lat. Stanowiły one 22 % wszystkich respondentów (6ankiet). Najmniej swoich przedstawicieli miały grupy: do 25 lat (1 ankieta) oraz 61 lat i więcej (również 5 ankiet). Powyższe dane świadczą także o pewnych trendach w zakresie aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy i mogą stanowić istotną wskazówkę dla zakresu projektowanych działań rewitalizacyjnych. Należy jednocześnie podkreślić, że niewielka aktywność wyżej wymienionych grup nie jest wyłącznie charakterystyczna dla analizowanej gminy, lecz jest trendem ogólnopolskim. Badania prowadzone przez Instytut Spraw Publicznych na temat społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego wykazały, że grupy wiekowe poniżej 25 oraz powyżej 61 lat charakteryzuje najmniejsze zaangażowanie w sprawy otaczającego je środowiska i spraw publicznych.

Wykres 52 Struktura wieku respondentów

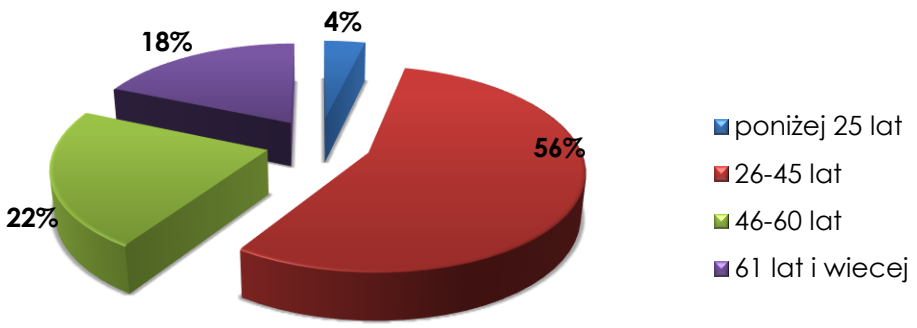

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najliczniej reprezentowaną grupą wśród respondentów były osoby z wykształceniem wyższym. W tej grupie znalazło się aż 19 z 27 osób, czyli 70 %. Posiadanie wykształcenia zawodowego i średniego deklarowało po 4 osoby, czyli po 15 %.Ze struktury wykształcenia wynika, że nikt nie wskazał na wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne.

Wykres 53 Struktura wykształcenia respondentów

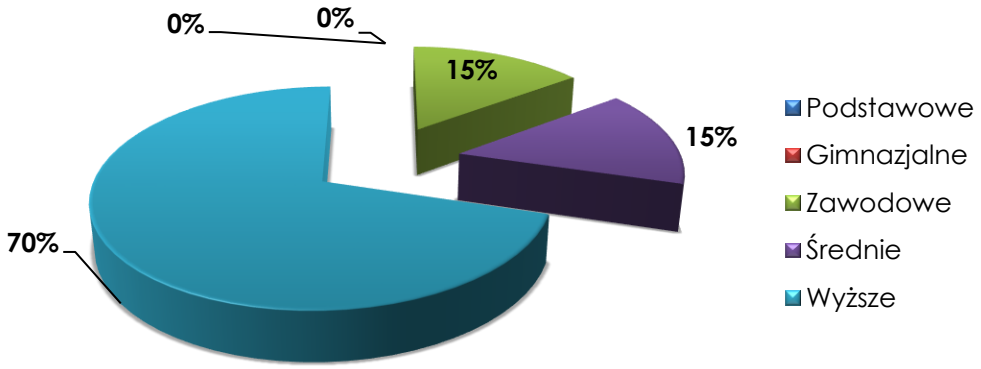

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Grupę respondentów w znacznym stopniu zdominowały osoby pracujące 82 % (22 osoby). Wśród ankietowanych było także po 7 % (2 osoby) rolników i emerytów. Jedna osoba wykazała że w dalszym ciągu pobiera naukę.

Wykres 54 Status zawodowy respondentów

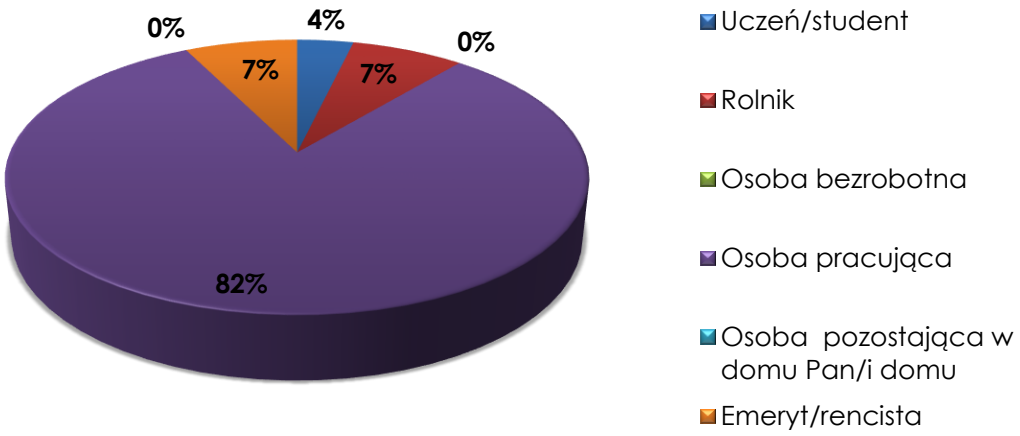

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ostatnie pytanie w części „Metryczka" dotyczyło chęci zaangażowania się w proces rewitalizacji, który będzie prowadzony na terenie gminy Krzywda. Pocieszający jest fakt, że93 % wszystkich respondentów uczestniczących w badaniu ankietowym udzieliło pozytywnej odpowiedzi i zadeklarowało gotowość zaangażowania się w wyżej wymieniony proces.

W pierwszej kolejności ankietowani zostali zapytani, które z sołectw wymaga przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych. W wyniku badania najwięcej głosów, czyli 15 (56 %) otrzymało sołectwo Krzywda. To właśnie tutaj, według ankietowanych, występuje szereg negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczo-przestrzennych, wobec których należy podjąć interwencję. Drugim z kolei obszarem potrzebującym kompleksowych działań naprawczych jest sołectwo: Huta Dąbrowa z liczbą wskazań wynoszącą 4 (15 %) oraz Radoryż Kościelny 3 wskazania (11 %).

Wykres 55 Odpowiedzi udzielone na pytanie nr 2 - Który z niżej wymienionych obszarów, znajdujących się na terenie Gminy Krzywda, charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i powinien zostać poddany rewitalizacji?

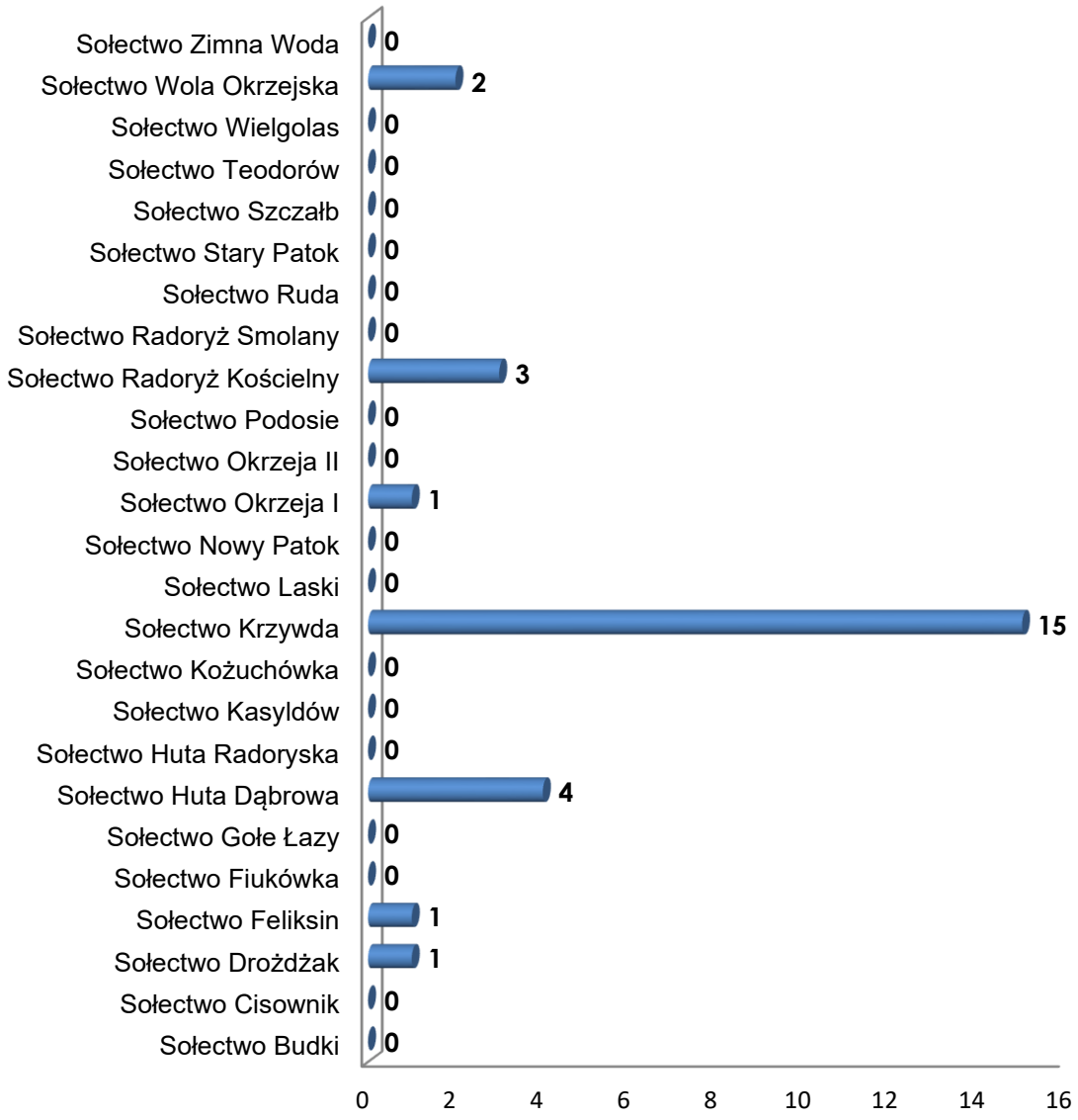

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wśród podstawowych problemów sfery społeczno-gospodarczej sołectwa Krzywda ankietowani wskazali: niewystarczająco rozwiniętą ofertę spędzania czasu wolnego -oferta kulturalna, sportowa, rekreacyjna (100% ankietowanych wskazało jako bardzo duży problem); małą innowacyjność i inicjatywę mieszkańców w zakresie prowadzenia własnego biznesu, małe wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw, odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych, patologie społeczne (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie), małą współpracę między instytucjami publicznymi a mieszkańcami, problemy na lokalnym rynku pracy (bezrobocie, niskie wynagrodzenia, ograniczona liczba miejsc pracy, mało atrakcyjne miejsca pracy), problemy zdrowotne i dysfunkcje dzieci i młodzieży (90% ankietowanych wskazało jako bardzo duży problem); utrudniony dostęp do dobrej jakości kształcenia (oferta

edukacyjna szkół niedostosowana do oczekiwań i potrzeb rynku pracy, braki w wyposażeniu), mała oferta spędzania czasu wolnego skierowana do osób starszych (80% ankietowanych wskazało jako bardzo duży problem). Równie problematyczna w obrębie sołectwa Krzywda jest: mała oferta usług publicznych skierowanych do osób starszych (opiekuńczych, rehabilitacyjnych, pielęgnacyjnych), problemy związane z opieką nad dziećmi do lat 6, mała aktywność obywatelską mieszkańców i brak przeświadczenia o ich wpływie na sytuację w gminie (70% ankietowanych wskazało jako bardzo duży problem).

W zakresie problemów sfery technicznej, przestrzennej i funkcjonalnej respondenci wskazali w zakresie wszystkich sołectwa Krzywda na: niewystarczającą infrastrukturę techniczną i komunikacyjną (drogi, chodniki), dużą liczbę obiektów mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe systemy grzewcze powodujące zanieczyszczenie środowiska, negatywne przyzwyczajenia mieszkańców wpływające na zanieczyszczenie środowiska (100% ankietowanych wskazało jako bardzo duży problem). Ankietowani wskazywali również na braki w infrastrukturze rekreacyjnej (pace zabaw, boisk) -80% ankietowanych.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące działań/przedsięwzięć, które w ramach Programu Rewitalizacji powinna podjąć gminy, aby zaradzić priorytetowym problemom ankietowani wskazywali najczęściej:

- ✓ modernizację/rozbudowę infrastruktury technicznej (np. drogowej, wodno-kanalizacyjnej, chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie),
- ✓ polepszenie ładu przestrzeni publicznych (np. place zbaw, skwery),
- ✓ rozbudowę infrastruktury wpływającej na poprawę stanu środowiska naturalnego gminy (np. instalacje odnawialnych źródeł energii),
- ✓ rozwój oferty edukacyjnej (np. doposażenie placówek oświatowych)
- ✓ wsparcie dzieci i młodzieży w wszechstronnym rozwoju (np. organizacja zajęć pozalekcyjnych i różnych form aktywności pozaszkolnej),
- ✓ zwiększenie liczby inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (np. domy pomocy społecznej, mieszkania chronione, środowiskowe dla osób starszych i młodzieży),
- ✓ realizację programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej.

W ankiecie dla przedstawicieli instytucji publicznych, organizacji społecznych i przedsiębiorców wzięło udział łącznie 27 respondentów. Największą grupę stanowili pracownicy instytucji publicznych - 9 osób (co stanowi 33 %). Na drugim miejscu pod względem liczby reprezentantów znaleźli się członkowie organizacji społecznych 7 osób (26 %) oraz sołtysi 5 osób (19 %), następnie uplasowała się grupa reprezentująca przedsiębiorców4 osoby (15% wszystkich respondentów). W badaniu brało również udział 2 radnych.

Wykres 56 Status respondenta

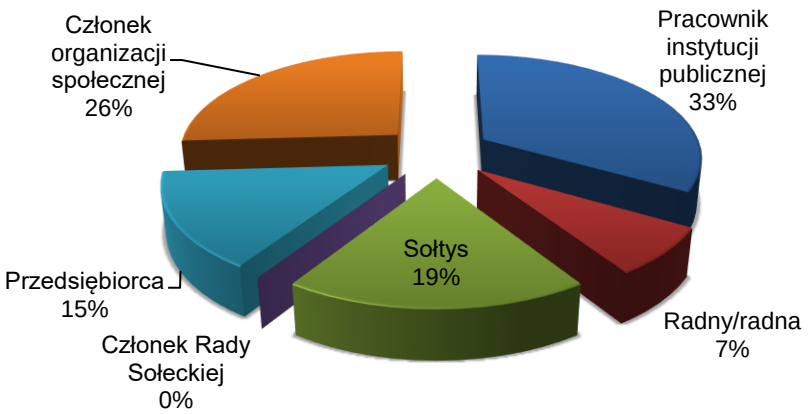

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W ramach analizowanej grupy 100% z respondentów biorących udział w badaniu dostrzegło konieczność przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarze gminy Krzywda. Ankietowani zapytani o to, które z jednostek pomocniczych, tj. sołectw najpilniej wymagają przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych ze względu na kumulację negatywnych zjawisk, wskazali (podobnie jak mieszkańcy) na sołectwo Krzywda. Aż 19 spośród 27 osób (co stanowi 70 %) wskazało na właśnie tą jednostkę. Poza wyżej wymienionym sołectwem, w analizowanym zakresie, największym natężeniem negatywnych zjawisk ankietowani wykazali również sołectwo: Huta Dąbrowa 11 %.

Wykres 57 Odpowiedzi udzielone na pytanie nr 2 - Który z niżej wymienionych obszarów, znajdujących się na terenie gminy Krzywda, charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i powinien zostać poddany rewitalizacji?

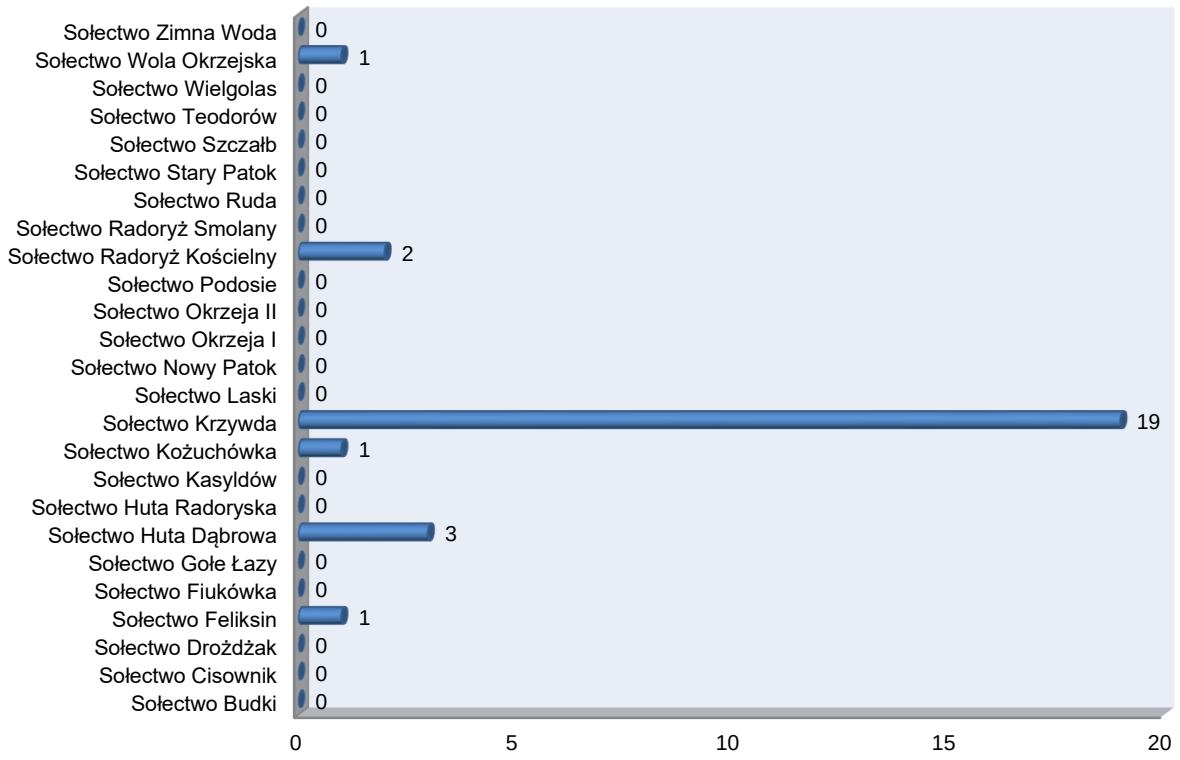

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

90% respondentów wskazało, że jest niezadowolonych ze stanu estetyki i zagospodarowania wybranych sołectw. Natomiast 80% respondentów wskazało, że jest niezadowolonych ze stanu bezpieczeństwa wybranych sołectw.

Według ankietowanych najbardziej oczekiwanymi efektami procesu rewitalizacji winny być:

- ✓ podniesienie jakości życia mieszkańców gminy w efekcie rozbudowy/modernizacji infrastruktury technicznej (np. drogowej, wodno-kanalizacyjnej, chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie) – 24 wskazania,
- ✓ polepszenie ładu przestrzeni publicznych (np. place zbaw, skwery) – 20 wskazań,
- ✓ integracja mieszkańców (w efekcie organizowania miejsc spotkań mieszkańców, rozwoju oferty spędzania wolnego czasu) – 8 wskazań,
- ✓ Poprawa stanu zdrowia mieszkańców gminy (w efekcie promocji zdrowego trybu życia, realizacji programów profilaktycznych dla mieszkańców w różnym wieku, tworzeniu miejsc aktywności ruchowej, stworzenie sytemu opieki psychologicznej)– 12 wskazań.

Kolejnym elementem włączania interesariuszy w proces diagnozowania gminy Krzywda było zorganizowanie **w dniu 31 lipca 2017 r. otwartego spotkania informacyjno-warsztatowego dla mieszkańców gminy oraz wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji**. W jego trakcie mieszkańcy zostali poinformowani o podstawowych zagadnieniach dotyczących procesu rewitalizacji oraz źródłach finansowania. Zaprezentowana została również koncepcja wyznaczonego obszaru zdegradowanego. Wspólnie pracowano nad wyborem wyznaczeniem obszaru do rewitalizacji.

Rysunek 2 Informacja nt. spotkania informacyjno-warsztatowego

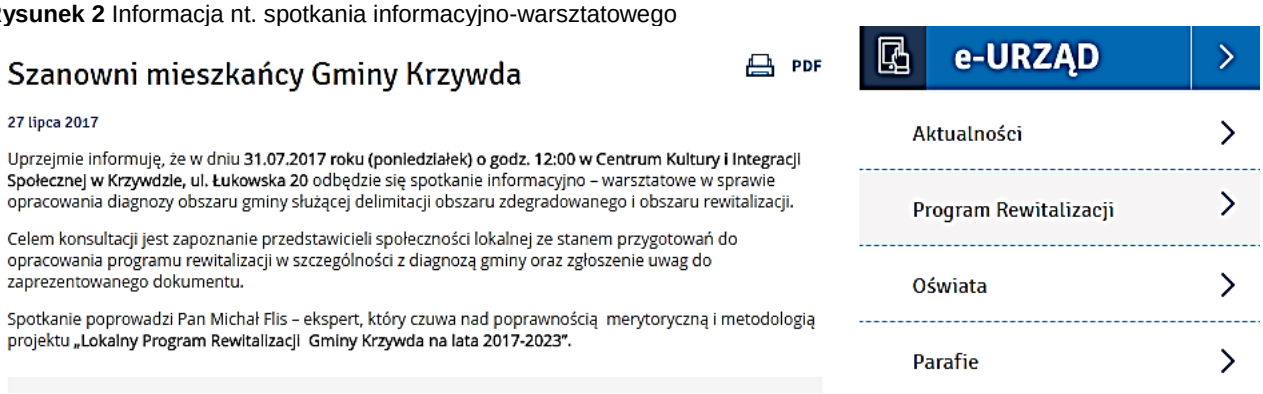

Szanowni mieszkańcy Gminy Krzywda

PDF

27 lipca 2017

Uprzejmie informuję, że w dniu **31.07.2017 roku (poniedziałek) o godz. 12:00 w Centrum Kultury i Integracji Społecznej w Krzywdzie, ul. Łukowska 20** odbędzie się spotkanie informacyjno – warsztatowe w sprawie opracowania diagnozy obszaru gminy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Celem konsultacji jest zapoznanie przedstawicieli społeczności lokalnej ze stanem przygotowań do opracowania programu rewitalizacji w szczególności z diagnozą gminy oraz zgłoszenie uwag do zaprezentowanego dokumentu.

Spotkanie poprowadzi Pan Michał Flis – ekspert, który czuwa nad poprawnością merytoryczną i metodologią projektu **„Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krzywda na lata 2017-2023"**.

Źródło: http://gminakrzywda.com.pl/

Zdjęcie 1, Zdjęcie 2, Zdjęcie 3, Zdjęcie 4 Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 13.07.2017 r.

Źródło: DRAFT Consulting

Projekt niniejszej diagnozy zostanie podany do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie go na stronie internetowej Urzędu Gminy Krzywda (http://gminakrzywda.com.pl/). Konsultacje społeczne prowadzone będą w dniach 31.07- 07.08.2017 r. w formie zbierania uwag, propozycji i opinii w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Przedmiotowy formularz zostanie umieszczony na wyżej wymienionej stronie. Wypełnione czytelnie formularze będzie można dostarczyć również:

a) drogą elektroniczną na adres e-mail: inwestycje@gminakrzywda.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji";

b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Krzywda, ul. Żelechowska 24B, 21-470 Krzywda, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji";

c) bezpośrednio w budynku Urzędu Gminy Krzywda, ul. Żelechowska 24B, 21-470 Krzywda, w godzinach pracy Urzędu.

SPIS MAP

Mapa 1 Położenie gminy Krzywda na tle województwa lubelskiego 6

Mapa 2 Usytuowanie poszczególnych miejscowości w gminie Krzywda 7

Mapa 3 Sołectwa gminy Krzywda 14

Mapa 4 Obszary przekroczeń benzo/a/pirenu w województwie lubelskim w 2015 roku 88

Mapa 5 Przekroczenie benzo/a/pirenu na obszarze gminy Krzywda w 2016 roku 89

Mapa 6 Suma punktów uzyskanych w efekcie analizy wskaźnikowej wg podziału na poszczególne jednostki referencyjne 118

Mapa 10 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji 120

SPIS TABEL

Tabela 1 Podział gminy Krzywda na jednostki referencyjne 12

Tabela 2 Liczba ludności gminy Krzywda w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne 16

Tabela 3 Liczba osób mieszkających na terenie gminy Krzywda, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na przestrzeni lat 2013-2015 wg podziału na jednostki referencyjne 48

Tabela 4 Wskaźniki delimitacyjne 103

Tabela 5 Wskaźniki delimitacyjne po normalizacji 112

Tabela 6 Punkty przyznane poszczególnym jednostkom referencyjnym wg wskaźników delimitacyjnych 115

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Gęstość zaludnienia w poszczególnych jednostkach referencyjnych gminy Krzywda w 2016 roku 15

Wykres 2 Zmiana liczby ludności gminy Krzywda w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 17

Wykres 3 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Krzywda w 2006 roku 18

Wykres 4 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Krzywda w 2016 roku 18

Wykres 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 21

Wykres 6 Zmiana udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 23

Wykres 7 Udział ludności po 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 24

Wykres 8 Zmiana udziału ludności po 75 roku życia w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 25

Wykres 9 Udział mieszkańców z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 29
Wykres 10 Zmiana udziału mieszkańców z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 30
Wykres 11 Bezrobotni w gminie Krzywda na przestrzeni lat 2013-2016 33
Wykres 12 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 r. wg podziału na jednostki referencyjne (% 35
Wykres 13 Zmiana udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 36
Wykres 14 Udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 r. wg podziału na jednostki referencyjne (%) 37
Wykres 15 Zmiana udziału osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 38
Wykres 16 Udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 41
Wykres 17 Zmiana udziału osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 42
Wykres 18 Udział osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 44
Wykres 19 Zmiana udziału osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łukowie w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 45
Wykres 20 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 51
Wykres 21 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 53
Wykres 22 Powody przyznania świadczeń pomocy społecznej wśród mieszkańców gminy Krzywda korzystających z pomocy GOPS w latach 2013-2016 54
Wykres 23 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 56
Wykres 24 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) 58
Wykres 25 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 60

Wykres 26 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 61
Wykres 27 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 62
Wykres 28 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 63
Wykres 29 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 64
Wykres 30 Zmiana udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 66
Wykres 31 Udział dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 roku życia w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 67
Wykres 32 Zmiana udziału dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 roku życia (włącznie) w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 69
Wykres 33 Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (PLN) ... 70
Wykres 34 Zmiana kwoty świadczeń przyznanych z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2013-2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 72
Wykres 35 Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 beneficjenta GOPS w Krzywdzie w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (PLN) 73
Wykres 36 Zmiana kwoty świadczeń przyznanych z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 beneficjenta GOPS w Krzywdzie w latach 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne (%) ... 74
Wykres 37 Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2016 roku (%) 78
Wykres 38 Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2014-2016 wg podziału na poszczególne jednostki referencyjne (%) ... 79
Wykres 39 Średnie wyniki poszczególnych części sprawdzianu przeprowadzonego w VI klasie szkoły podstawowej w 2016 roku % ... 80
Wykres 40 Rozkład przestrzenny frekwencji wyborczej w wyborach do Sejmu RP i Senatu RP w 2015 roku (%) ... 83
Wykres 41 Rozkład przestrzenny frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych do Rady Gminy w 2014 roku (%) ... 84
Wykres 42 Liczba organizacji pozarządowych przypadających na 100 mieszkańców w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne ... 86
Wykres 43 Użytkowanie gruntów w gminie Krzywda ... 91

Wykres 44 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (pozarolniczą) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne 92

Wykres 45 Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (pozarolniczą) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 93

Wykres 46 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne 94

Wykres 47 Zmiana liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne..... 95

Wykres 48 Udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni danego obszaru w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%) 98

Wykres 49 Udział budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne 100

Wykres 50 Udział budynków użyteczności publicznej niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i/lub wymagających termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w 2016 roku wg podziału na jednostki referencyjne (%)..... 101

Wykres 51 Struktura płci respondentów..... 123

Wykres 52 Struktura wieku respondentów 124

Wykres 53 Struktura wykształcenia respondentów..... 124

Wykres 54 Status zawodowy respondentów..... 125

Wykres 55 Odpowiedzi udzielone na pytanie nr 2 - Który z niżej wymienionych obszarów, znajdujących się na terenie Gminy Krzywda, charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i powinien zostać poddany rewitalizacji? 126

Wykres 56 Status respondenta 128

Wykres 57 Odpowiedzi udzielone na pytanie nr 2 - Który z niżej wymienionych obszarów, znajdujących się na terenie gminy Krzywda, charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i powinien zostać poddany rewitalizacji? 128